İKİ AYLIK EDEBİYAT DERGİSİ • SAYI 05 • AĞUSTOS-EYLÜL 2007 • 8 YTL

NOTOS ÖYKÜ 05

YAŞAMINIZI DEĞİŞTİRİR

Julio Cortazar
Barlas Özarıkça
Dinçer Sezgin
Fahrettin Demir
Turgut Çeviker
Erdal Öz
Şavkar Altınel
Ferit Edgü
Ayhan Geçgin
Sine Ergün
Zafer Dörtlük
Leyla Ruhan Okyay
Ferda İzbudak Akıncı
Abdullah Ataşçı
Kemal Selçuk
Özge Baykan
Sema Kaygusuz
Halil Genç
Gürşah Özen
Erkan Tuncay
Muharrem Erbey
Erhan Ceylan
Kağan Şimşekalp

Ret yazarları
Yazmayı niçin bıraktılar?

Gülten Akın
"Şiir kimseye dokunmuyor ki"

Kızılderili öyküleri

İntihar ve entelektüeller
Türk romanında kahramanlar ve yazarları

ISSN 1307-1181

içindekiler

AGANTA

3 Bradbury, Oates. Ve Julio Cortázar...

ÖYKÜ

12 **KIZILDERİLİ ÖYKÜLERİ**
Roger Jack, Gerald Haslam, Gordon Henry, Luci Tapahonso

24 **Barlas Özarıkça**
Fenerci Faros

33 **Dinçer Sezgin**
Bir Uçurtma Gibi

38 **Fahrettin Demir**
Dalga Boyu Aşınca

46 **Turgut Çeviker**
Sabah Niyetine

70 **Zafer Doruk**
Gül Hırsızı

73 **Leyla Ruhan Okyay**
(Bu!..)

77 **Ferda İzbudak Akıncı**
Merdivenli Bahçe

83 **Abdullah Ataşçı**
Güneş Tekerleği

87 **Kemal Selçuk**
Tuhaf Evlat

102 **Halil Genç**
Gün Işığı Çırılçıplak

104 **Gürşah Özen**
Leman, Âşığım Sana

109 **Sine Ergün**
Çikolatalı Dondurma

111 **Erkan Tuncay**
Unutkan Bellek

114 **Muharrem Erbey**
Babam Aharon Usta

117 **Erhan Ceylan**
Ötelerde

YAŞAR KEMAL'İN SEÇTİKLERİ

54 **Erdal Öz** Güvercin

SÖYLEŞİ

50 **Gülten Akın**
"Şiir kimseye dokunmuyor ki"

92 **Özge Baykan**
"Yabancılaşmanın ayırdına varmak"

GÜNÜN KONUSU

62 **Ret yazarları**
Yazmayı niçin bıraktılar?
Sine Ergün, Ferit Edgü, Ayhan Geçgin

GÜNLERİN GETİRDİĞİ

98 **İntihar ve entelektüeller**
Birgül Oğuz

YAZI

60 **Şavkar Altınel**
Generalle Binbaşının Hikâyesi

95 **Sema Kaygusuz**
Bir Ânın Fantasması

ARKA SOKAK EFSANELERİ

120 **Kağan Şimşekalp** Gizlice

ESKİDEN, HABERLER

134 **Turgut Çeviker**

KİTAPLIK

124 Behçet Çelik, Reyda Ergün, İnan Çetin, Banu Yıldıran Genç, Aslı Dülgeroğlu, Sine Ergün, Yalçın Tosun

Ne Yazıyorlar Ne Okuyorlar

Oya Baydar, Serpil Gülgûn, Hakan İşcen

NOTOS ÖYKÜ

İki Aylık Edebiyat Dergisi
Sayı 05 • Ağustos-Eylül 2007 • 8 YTL

Genel Yayın Yönetmeni
Semih Gümüş

Yayın Koordinatörü
Aslı Dülgeroğlu

Editör
Sine Ergün

Katkıda Bulunanlar
Şavkar Altınel, Z. Heyzen Ateş, Alişan Çapan, Turgut Çeviker, Merve Karabulut, Hasan Özkılıç, Nida Nevra Savcılıoğlu, Derviş Şentekin, Faruk Ulay

Kapak ve Logo
Mehmet Ulusel

Grafik Uygulama
Songül Arslan

Reklam ve Halkla İlişkiler
Aslı Dülgeroğlu
asli@notoskitap.com

Abonelik
info@notoskitap.com
Posta çeki hesap no: 5287565
Garanti Bankası hesap no: 068-6612006

Yayıncı
Notos Kitap Yayınevi

Sahibi ve Yazıişleri Sorumlusu
Semih Gümüş

Yönetim Yeri
Türkgücü Caddesi, 2/4, Boğazkesen, Firuzağa Mahallesi, Beyoğlu
34425 İstanbul
Tel: 0212 243 49 07
Faks: 0212 252 38 05
e-posta: editor@notoskitap.com
KKTC fiyatı: 10 YTL

Yayın Türü
Yerel, Süreli Yayın

Baskı ve Cilt
Ertem Basım Yayın Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.
Nasuh Akar Mahallesi, 25. Sok., No: 19
Balgat-Ankara
0312 284 18 14

Dağıtım
DPP, 0212 622 22 22

Okurlarımız orada. *Semih Gümüş*

Edebiyat dergiciliğinin asıl zor yanı okur azlığıdır elbette, ama tasarladığınız derginin neyi amaçladığı da önemli.

NotosÖykü'nün en az okurunun ne olduğunu öngörmemiş olsaydık, belki yola çıkmazdık. Neyseki bu öngörümüzde yanılmadık. Ama onun çok uzun ömürlü, bir tasarı olarak sonsuza dek sürmesi için şimdiki okur sayımızın artması da gerekiyor. Bundan sonraki bir yılın sonunda, demek 2008'in Ekim ayında yayımlanacak olan 12. sayının satışının şimdikinden yüzde elli daha yukarda olmasını hedefliyoruz. Gerçekçi olmadığını düşünmüyorum, ama kolay da değil.

Bu sayfayı *NotosÖykü*'nün açık mutfağı olarak okuyabilirsiniz. Göz önünde yapılanların aldatmacası olmaz. Öyleyse şu: *NotosÖykü*'nün bugüne kadarki satışı, *AdamÖykü*'nün ulaştığı rakamların altında seyrediyor. Bunda yaşanan zamanlar arasındaki on yıllık uzaklığın neden olduğu pek çok etkenin payı var. Üstelik *NotosÖykü* pek çok bakımdan *AdamÖykü*'nün ilerisinde bir dergi. Tasarımıyla öteki dergilerden farklılaşırken, içeriğiyle de yenilikler peşinde koşuyor, yayıncılık ve edebiyat dünyamıza kendine özgü katkılarda bulunabilmek için.

Bu arada *NotosÖykü*'nün okurlarından gördüğü ilginin geçen iki ayda en yoğun günlerini yaşadığını da belirtebiliriz. Dergimizin bürosunun telefonları en çok bu iki ayda çaldı. Dergi nerelerde satılıyor, nasıl abone olabiliriz, eski sayılarını nasıl edinebiliriz... gibi sorular önceliklidi. Demek ki *NotosÖykü* artık daha çok aranıyor. Bu sonuç elbette bir yerden çıkıp başka bir yere ulaştığımız anlamına gelmez. Daha o kadar değil. Ama gene de geçen sayıda verdiğimiz satış rakamlarındaki iyileşmenin sürdüğünü açıklayabiliriz. İkinci sayının sonradan gelen az sayıdaki iadesinden sonra, kesin durum şu:

2. sayının satışı 1. sayıya göre yüzde 19,3; 3. sayının satışı 2.ye göre yüzde 3,8, dolayısıyla 1.ye göre 23,8 arttı. Haziran-Temmuz, 4. sayımız yaz başlangıcında yayımlandı ve şu sıralarda yayıncılık dünyası kitap satışları bakımından belki de tarihinin en olumsuz günlerini yaşıyor. Kitap satışları 2006'da yarıya inmişti ve, Daha kötüsü olamaz, deniyordu, ama bu yılın bahar aylarıyla birlikte gelen günler daha kötüsünü de yaşatıyor...

Seçimlere katılan partilerin akıl dışı dünyalarına bakınca, asıl beklentinin sokaktan umulması gerektiğini bir kez daha gördük. *NotosÖykü*'nün işte bu olumsuz koşullardan bile etkilenmeden Haziran-Temmuz aylarını atlatacağı görünüyorsa, bundan. Belki elinizdeki 5. sayının kitap ve dergi okurluğunun tatile çıktığı Ağustos ayında yayımlanması bir eksiltme yapabilir, ama Ekim'den sonra önümüz açık.

NotosÖykü'ye gitgide daha çok bağlanan okurlarımıza mutfaktan şu bilgiyi de çıkaralım: *NotosÖykü* baskı sayısı bakımından kendi alanındaki edebiyat dergileri arasında şu anda ikinci sırada bulunuyor ve yayımlandığı ay başlarında hiçbir zaman gecikmemesi de birincil amaçlarından... Daha ötesi niçin gerekiyor? Bu ülkenin aydınlık yüzünü gösterme fırsatlarından birinin de *NotosÖykü* olduğunu düşündüğümüz için.

Bütün sorun, varolduğunu bildiğimiz, ama daha ulaşamadığımız okurlarımıza *Notos Öykü*'nün varlığını duyurabilmek. *NotosÖykü* hangi satış noktasında, bütün okurların görebileceği bir yerde iki ay boyunca duruyorsa, oradaki satış oranı yüzde 80-85 arasını kolayca buluyor. Demek yapılacak ilk iş, özellikle Anadolu'da yaşayan ve İstanbul'un kıyıdaki semtlerinden çıkmayan okurlarımızın birbirine haber vermesi, dergimizi karanlık köşelerden vitrine çıkarmak.

Buna değeceğini düşünüyorsanız...

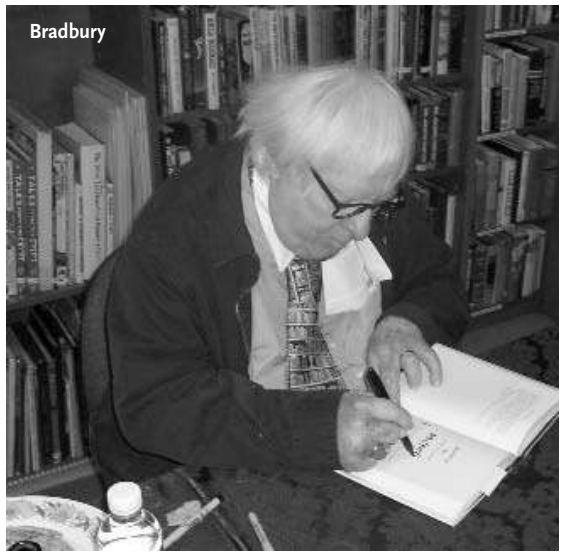
Ray Bradbury, Fahrenheit 451'i anlatıyor

Bradbury medyayı alabildiğine kullanıyor ama burası ABD, burada her şey medyatik. Yazarın çevresindeki tartışmalar bitmeden yeni kitabı çok satanlar listesine girdi bile.

Sanıyorum çoğumuz *Fahrenheit 451*'i François Truffaut'nun aynı adlı filminden biliyor; kitabı ya sonra okuduk ya da henüz okumadık. ABD'de *Fahrenheit 451* denince Ray Bradbury'nin romanı akla geliyor; kimse Truffaut'nun filmini seyretmiş değil. Ray Bradbury de ciddi bilimkurgu yazarlarından biri kabul ediliyor elbette. Daha bir insan yüzlü bilimkurguya odaklanmış romanlar çıkarıyor. Yani özel teknik efektleri en az düzeyde tutuyor.

Ray Bradbury Ağustos ayında 87 yaşına basacak ve hâlâ enerji dolu, hâlâ popüler kalabilmeyi beceriyor. Yorulmak bilmez bir pazarlamacı. Pazarlamayı da fazlasıyla ucuz oyunlara başvurmadan, temiz bir biçimde hallediyor. Evet, medyayı alabildiğine kullanıyor ama burası ABD, burada herkes, her şey medyatik. Hiç değilse Ray Bradbury yazar olduğunu unutmuyor ve aşırıya kaçmadan yürütüyor basın yayın ilişkilerini. Bradbury'nin anlatacak çok hikâyesi var. Bir de gayet Bal Mahmut bir zat kendisi. Güzel anlatıyor. Çoğun patlamış mısır yerken dinlenebilecek anekdotlarla çıkageliyorsa da, arada bir, yazın çevrelerinin de ilgisini çekecek şeyler söylüyor.

Son açıklaması Pulitzer ödüllerinin hemen ardından geldi. Bu yılın ödülleri verilirken Ray Bradbury'ye de fahri Pulitzerlik gibi bir şey takdim edildi. Biraz fasulyeden bir ödül yani. Bradbury ödülü kabul etti ama almaya gitmedi; kendisiyle söyleşmeye gelen basın mensuplarına *Fahrenheit 451*'in bunca yıldır yanlış anlaşılmış olduğunu söyleyerek gündeme girmeyi seçti. Okullarda ders kitabı olarak da okutulan *Fahrenheit 451*, ortak kanıya bakılırsa sansürü, devletin halkına yaptığı baskıyı konu edinen bir kitap.

Bu yılın ödülleri verilirken Ray Bradbury'ye de fahri Pulitzerlik gibi bir şey takdim edildi. Biraz fasulyeden bir ödül yani.

Ray Bradbury ise "Televizyonun okumayı ve giderek yazını öldüreceğini gösteren bir romandır yazdığım. Sansür de nereden çıktı, suç televizyon programcılarında ve en çok da televizyonun başında zaman harcayan insanlarda. Gidişatı daha 1953 yılında görmüş ve o yıl oturup *Fahrenheit 451*'i yazmıştım ama herkes yazdıklarımı McCarthy dönemine, dolayısıyla otokratik rejime bir başkaldırı olarak gördü; ilgisi yok," diyor.

Yazar, bir yerde romanın Orwell'in *1984*'ünün karşıtezi olduğunu, *1984*'te halk devlet tarafından susturulurken *Fahrenheit 451*'de halkın kuzu kuzu kendini hadım ettiğini söylüyor.

Burada durup bir ironiden söz edelim: Ray Bradbury'i ünlendiren, televizyonun ta kendisiydi. Çoğu kişi onu öykülerinden uyarlanmış televizyon filmlerinden tanıdı. *Ray Bradbury Theater* adında taşıyan, korku ve bilimkurgu filmlerinden oluşan dizi yıllarca büyük ilgiyle izlenmişti.

Peki Ray Bradbury neden *Fahrenheit 451*'in nasıl okunması gerektiğini açıklama gereksinimi duydu bunca yıl sonra? Çünkü Nisan ayında yazarın yeni kitabı çıktı. Kitabın adı *Match to Flame: The Fictional Paths to Fahrenheit 451* (Aleve Kibrit: Fahrenheit 451'e Giden Kurgusal Yollar). Kitap, yazarı *Fahrenheit 451*'e ulaştıran yolun yazınsal haritası. Yazarın 1953 öncesinde kaleme aldığı öyküleri, mektupları, müsveddeleri kapsıyor ve *Fahrenheit 451*'in ilk hali olan *The Fireman* (İtfaiyeci) ile bitiyor. Ray Bradbury belki iyi bir yazar ama yazarlığından çok daha iyi bir pazarlamacı. Çok iyi pazarlamacılar da zamanlamayı çözmüşler arasından çıkıyor. Pulitzer Ödülü, ödül törenine katılmamak, *Fahrenheit 451* neydi ne değildi derken, yeni kitap çok satanlar listesine girdi bile. □

FARUK ULAY, Los Angeles

Elektronik imza günleri

Margaret Atwood, henüz acemi olan Alice Munro'ya da UzunKalem'in nasıl kullanıldığını öğretecek.

Norman Mailer sağlık sorunları yüzünden bu yıl Edinburgh Kitap Festivali'ne katılamayacağını ama söyleşilere hazır olduğunu ve kitaplarını imzalayacağını açıkladı.

Yolculuk özürlü yazarların yeni yöntemi, evlerinde oturup internet yoluyla yapılan video bağlantısıyla okurlarıyla buluşmak. Gerçi video bağlantılarıyla sohbet yıllardır yapılıyor. Web çıkışlı bazı edebiyat dergileri de nicedir okuma günlerinde çekilen videoları sayfalarına koyuyor. İnternet aracılığıyla kıtalararası canlı video yayını, teknolojik yenilikleri geç benimseyen yazın dünyasının yeni oyuncağı. Bu oyuna katılmayı kabul eden yazarlar da umulmadık adlar arasından çıkıyor. Kıtalararası bu bağlantıyı ilginç kılan, olayın kitap imzalamaya dek varması. Bu imza da UzunKalem sayesinde oluyor. Kanadalı yazar Margaret Atwood'un icadı bir gereç.

Atwood

Munro

Evet, yıllardır Nobel alması beklenen, yazarların yazarı Margaret Atwood, yazmaktan başka şeylere de kafa yoruyormuş. UzunKalem ya da LongPen'in ne olduğuna gelince, tabelacıların kullandığı pantografla aynı işi gören, uzun menzilli, elektronik bir kopyalama cihazı. Bu kıtada ne yazıyorsanız, yazdıklarınız aynı anda öbür kıtada da yazılmış oluyor. Dolayısıyla Norman Mailer New York'taki apartmanında oturacak, biri gelip önüne bir tablet koyacak ve yazarımız tablete imzalar atmaya başlayacak. Edinburgh'da da biri yazıcının altına ilk sayfası açık kitaplar sürerek bu imzaları toplayacak ve kuyrukta bekleyen okurlara dağıtacak. Edinburg Kitap Festivali'nin yöneticisi Catherine Lockerbie, bu oyuncağın ciddiye alınması gerektiğini, uzaktan imzalama yönteminin özellikle kitap festivalleri ve fuarlarının işine yarayacağını söylüyor. Önemli ya da popüler yazarları davetli listesine katabilmiş festivallerin yazarsız festivallerden daha çok ilgi gördüğü düşünülürse, yazarların festivale uzaktan katılmalarının sağlanması bile, kitapseveri ya da yazarseveri fuara gelmeye ikna etmeye yetecektir demeye getiriyor.

Edinburgh'a sanal olarak katılacak yazarlardan biri de öyküleriyle tanınan Alice Munro. Kanadalı meslektaşı Margaret Atwood'la birlikte imzalayacak kitaplarını. Daha doğrusu Margaret Atwood, elektronik imza konusunda henüz acemi olan Munro'ya UzunKalem'in nasıl kullanıldığını öğretecek. Kanada'dan İskoçya'ya uzanan bir canlı yayında.

Oates'in son romanı ortalığı karıştırıyor

Oates

Nation Book Award sahibi Joyce Carol Oates'in son kitabı *The Gravedigger's Daughter* edebiyat dünyasında farklı tepkilere neden oldu. Nazi Almanyası'ndan Amerika'ya kaçan ailenin acı dolu bir hayattan bir değil iki kere kaçmayı başaran kızı Rebecca Schwart'ı konu alan roman, kimi eleştirmenlerce beğenilirken kimi eleştirmenler tarafından da fazla sert ve ahlaksız bulundu. Bu kadar korkunç bir hayatı nasıl bu kadar 'gerçek' yazdığı sorulan Oates, tacize uğramış bu kadının iç dünyasını anlatırken büyükannesinden yararlandığını belirtti.

Marvel, klasikleri çizgi roman haline getiriyor

Dünya çizgi roman devlerinden Marvel Comics dünya klasiklerini çizgi roman haline getirme kararı aldı.

Marvel Illustrated adını alacak bu yan yayın kuruluşu ilk olarak *Son Mohikan*'ı basacak. Dizinin *Define Adası* ve *Demir Maskeli Adam*'la devam etmesi planlanıyor. Romanları çizgi roman metni haline getirme işini Stan Lee'den sonra Marvel'i devralan, *Conan*'ın yazarı Roy Thomas üstlendi. Thomas olabildiğince yazarların kelimelerine sadık kalacağını ama kelime tasarrufunun kaçınılmaz olduğunu söyledi.

Ya siz hangi fontu kullanıyorsunuz?

Helvetica'nın öyküsü... Yazarların en sevdikleri fontlar...

Metni tasarımın önemli bir parçası olarak kabul eden bir grup tasarımcı yıllardır bir belgesel film üstünde çalışıyordu: ***Helvetica***. 20. yüzyılın ikinci yarısında ve günümüzde en çok kullanılan yazı karakterinin öyküsü. Film tamamlandı, gösterime girdi, epey ses çıkardı, bir de New York Modern Sanat Müzesi'nde Helvetica ile ilgili sergi açıldı.

Slate dergisi editörleri de bir yazı karakterine verilen bu önemden ilham alarak Amerikalı yazarlara, "Ya siz dosyalarınızı hazırlarken hangi fontu kullanıyorsunuz?" sorusunu yöneltti ve gelen yanıtlara son sayılarında yer verdi. Jonathan Lethem, "Dosyalarımın basılmış kitap gibi durmasını hiç sevmem, zaten üç romanımı daktiloyla yazmıştım, şimdi bilgisayar kullansam da daktilonun bastığı harflere en yakın olan 12 punto Courier'i seçiyorum," diyor. Bir ara kurşun kaleme geri dönmenin yararlarını savunan denemeler yazan Nicholson Baker da Courier kullanmaktan yana. Andrew Vachss da 12 punto Courier'dan başka font kullanmayanlar arasında. Şöyle diyor: "Ben basılacak şeyler yazıyorum, ekranda güzel görünmeleri beni ilgilendirmiyor, yayınevi de dizgiyi hangi fontla yaparsa kabulümdür." Luc Santé, Courier'e gönlünü kaptırmış başka bir yazar.

Courier'in Helvetica ile bir benzerliği var. İkisi de kendilerini arka planda tutabilen karakterler. Yazarlar da haklı olarak, en azından dosyalarının görsel estetiğinin yazınsal estetiği ve içeriği öldürmemesine özen gösteriyor. Ama yazı karakterini metne katkıda bulunan bir unsur olarak gören yazarlar da var. Sözgelimi Anne Fadiman, *Slate* dergisine verdiği uzun yanıtta Helvetica karşıtı olduğunu belirtiyor, dolayısıyla Courier gibi Helvetica benzeri bir karakter kullanmak yerine, Walbaum kullandığını söylüyor ve bu kullanımın rastlantısal olmadığını kanıtlayabilmek için 18. yüzyıla uzanan yazı karakterleri karşılaştırması yapıyor. Caleb Crain'in yanıtı da Fadiman'ınki kadar ayrıntılı. Serifli karakter kullanmayı yeğliyor. Bu sıralarda Hoefler Text kullanıyormuş. O, yazı karakterlerinin tarihsel ve sosyal yapıyla ilişkisinden çok görsellikleriyle, okunabilirlikleriyle ilgileniyor. Son zamanlarda adına her yerde rastlanan, iki sanat dergisinin yayıncısı, editör ve yazar Dushko Petrovich de Palatino'da karar kılmış.

Slate'e gelen yanıtlardan anlaşılan, çoğu yazarın yazı karakteri seçimi konusunda titiz davrandığı, hangi karakteri seçerse seçsin bunu bilinçli yaptığı. İşin ilginç ve güzel yanı, özellikle bilgisayar devriminden sonra yazmaya başlamış kalabalık bir yazar grubunun, yazının görselliğinin ve kullanılacak karakterin bu görselliği etkilediğinin farkında olması.

Bu arada geçtiğimiz günlerde "En Beğenilen 100 Font" seçimi yapıldı. Tasarımcıların kullandığı en güzel fontların ilk onu şöyle sıralanıyor:

1 Helvetica
2 Garamond
3 Frutiger
4 Bodoni
5 Futura
6 Times
7 Akzidenz Grotesk
8 Officina
9 Gill Sans
10 Univers

İki büyük ödül sahiplerini buldu

İki ödül de İngiltere Adaları'nın edebiyat dünyasına armağanı. İlk ve kimilerince Nobel'den de önemli kabul edilen ödül İrlanda'dan: IMPAC Dublin Yazınsal Ödülü. Dublin Belediyesi, bölge yönetimi ve IMPAC tarafından sponsor ediliyor. IMPAC'in uzun hali ve Türkçesi, Uluslararası Randımanı Artırma Şirketi olduğuna göre yazınla aralarında ne gibi bir ilinti kurmuşlar bilinmiyor ama bu sponsorluk sayesinde adları her yerde.

IMPAC Ödülü İngilizce yazılmış ya da başka bir dilde yazılıp İngilizce olarak yayınlanmış bütün yapıtlara açık. 1996'dan beri verilen ödülü genelde yabancı bir yazarın yapıtı kazanıyor. Anımsanırsa, Orhan Pamuk 2003 yılında ***Benim Adım Kırmızı*** ile almıştı bu ödülü. Bu yıl da Norveçli yazar Per Peterson'a verildi. Edebiyat çevreleri sonuca biraz şaşırdı, çünkü aday listesine devler yerleşmişti. Kimler mi vardı listede? Julian Barnes, Sebastian Barry, J. M. Coetzee, Jonathan Safran Foer, Peter Hobbs, Cormac McCarthy, Salman Rushdie. Ne ki ödül en az tanınan yazar Per Peterson'ın ***Out Stealing Horses*** (Atları Çalmaya Çıkmak) adlı romanına verildi.

Achebe

İkinci ödülümüzse, Uluslararası Man Booker Ödülü ve bu ödüle de aday olabilmek için İngiliz pasaportu taşımak gerekmiyorsa da yapıtın İngilizce olarak yayımlanmış olması gerekiyor. 2005 yılında verilmeye başlanmış ve iki yılda birsahibini bulan ödülü, bu yıl çağdaş Afrika yazınının babası kabul edilen Nijeryalı yazar Chinua Achebe aldı.

New York Times yazarlara yazın ne okuduklarını sordu

New York Times tanınmış yazarlara yaz aylarında ne okuduklarını sordu. Yazarların yanıtları şöyle:

Stephen King
Caught Stealing, Charlie Huston
Fieldwork, Mischa Berlinski
Then We Came to an End, Joshua Ferris

Michael Crichton
The Black Swan, Nassim Nicholas Taleb
Bone in the Throat, Anthony Bourdain

Ursula K. Le Guin
The Cave, Jose Saramago
Suffer the Little Children, Donna Leon
The Blue Hour of the Day, Lorna Crozier

Jonathan Safran Foer
Kalooki Nights, Howard Jacobson

People dergisi de ünlülerin yazın ne okuduklarıyla ilgili benzer bir araştırma yapmıştı. Buna göre **Madonna**, Armistead Maupin'in *The Night Listener*; **Matthew McConaughey**, Lee Strobel'in *The Case For Christ*; **Kirsten Dunst**, Carl Sagan'ın *The Varieties of Scientific Experience* kitaplarını önermişti.

Mario V. Llosa, Màrquez, şimdi de Elena Poniatowska

Haziran ayının son salı günü Romulo Gallegos Edebiyat Ödülü sahibini buldu: Meksikalı Elena Poniatowska.

El Tren Pasa Primero (Önce Tren Geçer) adlı yaptıyla ödüle değer bulunan ve gazeteci-sosyal aktivist kimliğiyle dikkat çeken Poniatowska yetmiş beş yaşında.

Llosa

Bu ödüle daha önce Perulu Mario Vargas Llosa ile Kolombiyalı Gabriel García Márquez değer görülmüştü.

Gazeteler ve telif sorunları

Smith

Geçtiğimiz günlerde *The Guardian*'ın Zadie Smith'in iki bölümden oluşan ve yazmakla ilgili on beş ipucu içeren denemesini, telif haklarıyla ilgili sorunlar nedeniyle internet arşivinden kaldırmak zorunda kalmasıyla başlayan tartışma devam ediyor. İnternetin çok kullanılan bir mecra haline gelmesi nedeniyle kimi yazarlar artık gazetelere verdikleri yazılar için farklı telifler ödenmesi gerektiğini ya da yazıların internet baskılarında kullanılmasına sınırlama getirilmesinin zorunlu olduğunu savunuyor. Konu, İngiltere edebiyat ve gazetecilik dünyasında başta alıntı kuralları olmak üzere internetle ilgili öbür tartışmaların yanında şimdiden yerini aldı.

Şairin beklenen ölümü

Malaika

Arap dünyasının önde gelen şairlerinden Nazik El-Malaika Kahire'de öldü. Bir kadın olarak büyük bir var olma savaşının ardından eserlerini dünyaya duyuran El-Malaika birçok batılı eleştirmen ve kuruluş tarafından Arap dünyasının yaşayan en önemli edebiyatçılarından kabul ediliyordu.

Mısır'daki Irak konsolosu Nizar Marjan, El-Malaika uzun süredir parkinson hastası olsa da, ölüm nedeninin henüz tam olarak saptanamadığını açıkladı.

Princeton Üniversitesi'nde burslu olarak eğitim görmüş Iraklı El-Malaika, klasik Arap şiirinin yapısını kıran birkaç Arapça yazan şairden biriydi ve eleştirmenler tarafından Arap şiirine Byron ve Shelley havası kazandırdığı söyleniyordu.

Saddam Hüseyin başa geldiğinde Kahire'ye kaçan şair, Paris'te ve çeşitli Ortadoğu ülkelerinde ödüller almış, namus cinayetlerine karşı tutumu ve otoritelerin bu konuyla ilgilenmeleri için ortaya koyduğu çabalarla herkesin saygısını kazanmıştı.

EVEREST

"Pazar günü annem öldü; ben de salı günü kursa yazıldım.

Tabii ki yazar olmak için annemin ölmesini beklemiyordum. Ama onun ölümü, bir yandan göğsümü rendelerken diğer yandan beynime inen bir balyoz etkisi yarattı:
Yeter artık, hiçbir şeyi erteleme!"

"...Aslında benim yazarak yaptığım, farkında olarak veya olmayarak başkalarının hayatlarındaki parça tesirli alıntıları bir araya getirmek. Çevremdeki aynaları sessizce kırarak yerdeki parçalardan yeni bir ayna yapıyor, kendimle sırlıyor, çatlakları sadece gerektiği kadar gizliyorum. Metni okuyup aynaya bakan kimse, parçalanmış yeni bir gerçeklikle buluşuyor. Parçalara bakarken geçmişi, kendini, yüzünün o ana dek fark etmediği yanını, bütüne bakarken geleceği, hayatın kışkırtıcı farklı tasarımlarını görüyor. O, benim değil, elindeki metnin peşinden giderken, ansızın gelen dalgayla izleri kaybedip ıssız kumsalda yapayalnız kalan biri. Ama zaten onun kaderi, kendini bulmak için önce kaybolmak değil mi?.."

Hakan İşcen

Yaratıcı Yazarlık Kursu

Tiyatrohane Sokak No: 53, 34410 Cağaloğlu/İSTANBUL Tel: +90 212 513 34 20-21 Faks: +90 212 513 33 76 E-posta: everest@everest.com.tr www.everestyayinlari.com EVEREST

Buyurun buradan yakın

Okuma bağımlılığı yaratmak için sigara kitaplar!

Geçtiğimiz Haziran ayının son haftasında, İngiltere'de kamuya açık bütün iç mekânlarda sigara içmenin yasaklanacağı 1 Temmuz tarihine doğru geriye sayım başlamışken, ülkenin en ilgi çekici moda dergilerinden ***Tank***'i çıkaran ekip, tiryakilerin acısını biraz olsun hafifletecek bir girişim başlattı. *Tank*'çilerin piyasaya çıkardığı altı değişik tür mukavva paket gerçek birer sigara paketi büyüklüğünde ve görünümünde. Hepsi jelatine sarılıp altın rengi ince bir şeritle bantlanmış. Bu dış ambalajı soyup kapağı geri ittiğinizde de karşınıza, yine gerçek bir sigara paketinde olduğu gibi, bir yaldız parçası çıkıyor. Ne ki bunun arkasında yirmi adet sigara değil, küçük bir kitap sizi bekliyor. İleride daha da genişletileceği söylenen sigara kitaplar dizisinde şimdilik Kipling, Tolstoy, Hemingway ve Kafka'nın öykülerinden birer seçme ile birlikte, iki de kısa roman var: Conrad'ın ***Karanlığın Yüreği*** ve R. L. Stevenson'ın ***Dr. Jekyll ve Mr. Hyde***'ı. Bu buluştan sorumlu olan, ***Tank***'in İran asıllı editörü Masoud Golsorkhi, "İnsanların bu paketleri birer nesne olarak satın alacağını ve belki de açıp içindekileri okumayacağını biliyorum," diyor. "Ama, kim bilir, belki de gençler arasında okuma bağımlılığına yol açabilirler."

Boğaların üstünlüğü...

Hemingway

İsviçreli bir avukatın önde gelen Batılı devlet adamı, düşünür ve sanatçıların yazdığı mektuplardan oluşturduğu bir koleksiyon geçtiğimiz aylarda satışa çıkarıldı. Koleksiyondaki mektuplardan biri Charlotte Brontë'nin, romanı ***Shirley*** hakkında çıkan tanıtım yazılarından yakındığı 9 Kasım 1849 tarihli mektubu. Brontë, ***Spectator*** ve ***Athenaeum*** dergilerindeki yazılara değinerek, "Eminim, bunları kaleme alan insanlar pratik konuları iyi kavrıyordur," diyor. "Ama düş gücü ürünü olan yapıtları değerlendirmelerini istemenin sağırların müzik ya da körlerin resim konusunda değerlendirme yapmasını istemekten farkı yok." T. S. Eliot ise arkadaşı Clive Bell'e, 6 Ocak 1948'de yolladığı kartın arkasına postacıya yönelik kafiyeli talimatlar yazmış. Ne ki bunların hepsinden ilginci Hemingway'in Ezra Pound'a 1925'te İspanya'dan yazdığı, boğaları öven mektubu. Hemingway'e göre, boğaların insanlardan üstün yanları saymakla bitecek gibi değil: "Boğalar hiç olmazsa İngilizcedeki en büyük üslupçular değildir. Boğalardan siyasi sürgün çıkmaz. Boğalar edebiyat dergilerinin editörlüğünü yapmaz... Boğalar, evlen benimle, nikâhlı karın olmak istiyorum diye tutturmaz. Boğalar öldürüldükten sonra yenilebilir... Bütün o sanat vb. palavralarından sonra ilaç gibi geliyor insana."

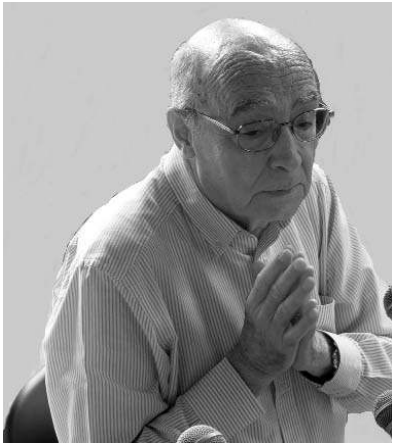
Suhrkamp'ın ilk Türk romancısı Sema Kaygusuz

Sema Kaygusuz'un öyküleri de çevriliyor.

Edebiyat çevrelerinden büyük beğeni toplayan Sema Kaygusuz'un ilk romanı ***Yere Düşen Dualar***, Fransızcadan sonra, Almanya'nın en saygın yayınevlerinden biri olan Suhrkamp tarafından Almanca yayımlanacak. 1950 yılında Hermann Hesse kitaplarını yayımlamak için kurulan Suhrkamp, Alman zihinsel kültürünü derinden etkileyen bir yayınevi olarak anılıyor. Hatta bu çerçevede, dünya terminolojisine "Suhrkamp kültürü" terimini de yerleştirmiş. Suhrkamp, tek bir kitabın değil, yazarın ve dolayısıyla onun tüm üretiminin arkasında olan, yazara değer veren bir yayınevi.

Suhrkamp'ın yazarlar seçkisi içinde yer alan, Hermann Hesse, Franz Kafka, Thomas Bernhard, Max Frisch, Samuel Beckett, Marcel Proust, James Joyce, William Faulkner, Ingeborg Bachmann, Milan Kundera, Umberto Eco, Cees Nootboom, Isabel Allende, Marguerite Duras, Pablo Neruda, Julio Cortázar gibi yazarların yanı sıra; bugün 20. yüzyıl düşünsel tarihine adı kazınmış, Ludwig Wittgenstein, Jürgen Habermas, Thedor Adorno, Walter Benjamin, Claude Lévi-Strauss, Roland Barthes, Michel Foucault, Jacques Derrida, Pierre Bourdieu gibi pek çok önemli felsefeci ve sosyal bilim kuramcısı da Suhrkamp tarafından temsil ediliyor.

Ayrıca Sema Kaygusuz'un öyküleri Fransa'daki Inalco Enstitüsü tarafından çevrilmeye de başlandı. Yazarın romanı ***Yere Düşen Dualar***, Göttingen Üniversitesi Türkoloji Bölümü'nde, "Çağdaş Türkçenin Edebiyata Yansıması" kapsamında ders olarak inceleniyor.

1 Saramago'nun İstanbul ziyareti

Çağdaş Portekiz edebiyatının en önemli romancılarından oluşu yanında en saygın kişiliklerinden de olan José Saramago, İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin davetlisi olarak, söyleşi yapıp kitaplarını imzalamak için Mayıs ayında İstanbul'a geldi. Aynı günlerde Merkez Kitaplar'ın yayımladığı *Ölüm Bir Varmış Bir Yokmuş* da Saramago'nun ülkemizde yayımlanan romanlarının sonuncusu oldu. *Yitik Adanın Öyküsü* kitabından sonra Nobel Edebiyat Ödülü'nü alan Saramago'nun bu yıl 85. yaşını kutlandı. Aramızda bulunduğu süre içinde okurların, gazetecilerin büyük ilgisiyle karşılaşan Saramago, kendi doğal, içten davranışlarıyla da hepimizi etkileyerek İstanbul'dan ayrıldı.

2 Damla Damla Günler

Çağdaş Türk edebiyatının en önemli yaratıcılarından Adalet Ağaoğlu'nun *Damla Damla Günler* adını verdiği günlükleri, yayımlanan üçüncü kitapla tamamlandı. Yazarın hem yazarlığa başlangıç yıllarını, hem de önde gelen bir romancı olarak değerlendirdiği olgunluk dönemlerini yansıtan günlükler, aynı zamanda ülkenin 1969-1996 arasında yaşanan döneminin siyasal ve kültürel olaylarını da anlatıyor. Ülkeyi etkileyen önemli siyasal olaylar ile edebiyat çevreleri içindeki ilişkileri, çok kapsamlı bir kültür panoraması oluşturacak biçimde anlatıyor Adalet Ağaoğlu. Önde gelen bir yazarın otuz yıla yaklaşan bir dönem içindeki anıları, öznel bir kültür tarihi oluşturuyor.

3 Çıtır Çıtır Felsefe

Çocuk kitapları yayıncılığının güçlükleri biliniyor, bunlar da hep aşılmazmış gibi konuşuluyor. Oysa Günışığı Kitaplığı'nın yayıncılık sektörünün bu özel alanına getirdiği nitelik, pırıltısını herkese gösteriyor. Yararlanılabilir. Günışığı Kitaplığı'nın bir süredir yayımladığı "Çıtır Çıtır Felsefe" dizisi bu savımızı anlamak için en iyi örneklerden. Brigitte Labbé'nin yazıp Michel Puech'in felsefi içeriğini denetlediği, Jacques Azam'ın resimlediği dizinin çevirmeni Azade Aslan. Özenli basımı, titiz çevirisiyle bugüne dek okuduklarımızdan epeyce farklı on kitaptan oluşan dizi örnek bir yayıncılık çabası. Her çocuk okumalı, dense, anlamlıdır.

4 Hişt! Hişt!

Diyarbakır Birlik Lisesi öğrencilerinin çıkardığı *Hişt Hişt!* aklımızdan çıkmıyor. Liselilerin çıkardığı derginin yayın yönetmeni Murat Özyaşar, okulun edebiyat öğretmeni, *NotosÖykü*'nün genç kuşaktan gelen öykücülerinden. "Dergiyi çıkarmamızın tek derdi öğrencilerimizi 'has edebiyat'la buluşturmak, 'has edebiyat'a bulaştırmak," diyor. Diyarbakır Birlik Lisesi'nde yayımlanan bu derginin içeriğini tam yansıtmak zor. Konularından biri edebiyat dergileri. Öğrencilerin, aralarında Dostoyevski, Yaşar Kemal, Orhan Pamuk, Metin Altıok, Gogol, Kavafis gibi yazarların bulunduğu bir grup yazara yazdığı mektuplar da var. Sait Faik nelere kadir, demek geliyor içimizden...

5 Siyasalın Kıyısında

Yayımladığı nitelikli düşünce kitaplarıyla kataloğunu derinleştiren Metis Yayınları'nın yayımladığı, sol Fransız düşünürleri arasında öne çıkan isimlerden biri Jacques Rancière'in *Siyasalın Kıyısında* kitabı okunmadan geçilmemeli. Siyaset-demokrasi ilişkisi, entelektüellerin rolü ve tarih felsefesi konusunda yazdıkları bilinen Rancière'in kitabında, "Demokrasinin Kullanımları" ile "Siyaset, Özdeşleşme, Özneleşme" bölümleri özellikle önemli.

JULIO CORTÁZAR

GÜNEYHAÇI

Güneyhaçına bakıyorsun
Ve içine çekeceksin yazın şeftali kokusunu
Ve yürüyeceksin gece boyunca benim küçük sessiz hayaletim
Bu güzelim Buenos Aires'te, bu değişmezler değişmezi Buenos Aires'te.

Güneyhaçını özlüyorum
Arzuya susamışlığımdan başım doğrulduğunda
Gecenin orta yerinde içmek için senin kara şarabından.
Köşe başlarındaki uykulu ambarları özlüyorum
Havanın teninde ürperirken ot rayihası.

Sesini özlüyorum,
Dolaşırken şehirde, yanı başımda yürüyüşünü.
Onun hep orada olacağını kavrayıvermek
Sanki bir çantanın içinde durmaksızın
Bozuk para, tarak ya da anahtarları arayan bir el gibi,
Karanlık bir anıdan bıkmayan bir el gibi
Dönüp dönüp ölülerini anlatan.

Güneyhaçı, acı mate çayı
Ve ahbapların sesleri
Başkalarına kul köle.
Acı bir zaman içime oturuyor
İt kopukla ve uğursuzlukla dolu
Kıskıvrak tutulduğum inanç ki
Dönmek beyhude.

Bir denizin denizden fazlası olduğunu kavrayıvermek,
Ölümün uzaktan görülebileceğini
Yavaş yavaş, küçük küçük, bitimsiz gelen
Sanki sonunda çözülebilen bir melodi gibi
Sessizliğin pusunda.
O dar geçidi özlüyorum
Kır ve gökyüzü arasında sıkışıp kaybolan
Söğüt ağaçları ve atlarla ve sanki bir rüyaymışçasına.
Ve bana acı veriyor her şeyin adı,
Bugün yokluğunu hissettiğim,
Acı verişi gibi bu kadar uzakta olmanın
Şefkatine ve dudaklarına.

Sesini özlüyorum
Dolaşırken şehirde
Yanı başımda yürüyüşünü.

İspanyolcadan çeviren **Çiğdem Öztürk**

"Güneyhaçı", özgün adıyla "La Cruz del Sur", Julio Cortázar'ın yazdığı ve Edgardo Cantón'un müziğini yaptığı bir tango.

Kızılderili öyküleri

ROGER JACK

Çakıl Taşı İnsanları

BEN ADAM, BÜYÜKANNESİYLE BÜYÜKBABASININ ESKİ PÜSKÜ, AHŞAP EVlerinin bahçesinde oturdu. Orada oturup ormanın sesini dinlemek hoşuna giderdi. Özellikle de büyükannesinin o meşhur, tavuklu mantılı akşam yemeklerinden sonra. Ve gözde oyunlarından birini oynamaya, taşlara savaş dansı yaptırmaya bayılırdı. Bu yüzden hemen değişik renklerde çakıl taşı aramaya koyuldu. Taşların bazılarını eve giden aşınmış patikayı hafifçe eşeleyerek kolayca buldu; bazıları içinse toprağı kazmak, eşmek zorunda kaldı.

Sonunda aradıklarını buldu; siyahlı, beyazlı, kırmızılı, sarılı, mavili taşlar... Taşları açık avucunda tutarken Ben Adam onlarla konuşuyordu. Taşlara, Yaratıcı'nın onlara verdiği geleneksel giysileri giyerken saygılı ve itaatkâr olmaları gerektiğini uzun uzun anlattı. Yaşlıların giysileri üstündeki simgelerden ve nasıl vakarla davranmaları gerektiğinden söz etti onlara. Ben Adam, bir süre önce savaş dansı için giyinmesinde ona yardım eden bir amcanın sözlerini tekrarladı.

Bu derin düşünceler silsilesinden sonra çakıl taşlarını ters çevirdi, teneke bir kovanın üstüne boyutlarına ve renklerine göre dizdi. Kırmızı, sarı, mavi, beyaz ve siyah taşları dikkatle kovanın alt tarafındaki dairesel oyuklara yerleştirip en içteki daireyi de davul yaptı. En sevdiği savaş dansı şarkısını mırıldandı, ama dansçıların hareket etmesini istemediğinden henüz davulunu çalmaya başlamadı.

Ben Adam sessiz şarkısını tamamlayıp çakıl taşından insanlarıyla konuşmaya başladı yeniden. Konuşmasında, insanlarının yeni bir günü görebildikleri için şükranlarını sundu ve bugünün kabile geleneklerini yerine getirmek için bir araya gelmeyi seçtikleri gün olduğunu söyledi. Bütün dansçılara, davulculara ve seyircilere teşekkür etti. Yaratıcıdan, akşam boyunca ve herkes evine dönerken lütfunu onlardan esirgememesini diledi.

Ben Adam hasta olan ve o gece dansa katılamayanlar için de kutsama diledi. Demir parmaklıklar ve kişisel zayıflıklarına hapsolmuşlar için dua etti. Ve insanlarından, son toplanmalarından beri hayatlarını kaybeden ötekileri hatırlamalarını istedi. Ben Adam'ın sözleri

Roger Jack Kızıderili çalışmalarıyla ilgileniyor ve Doğu Washington Üniversitesi'nde "Kızılderili Çalışmalarına Giriş" ve "Kızılderili Sineması: Bir Irkın Yolculuğu" derslerini veriyor. "Çakıl Taşı İnsanları" birçok Kızılderili öykü antolojisinde yer alıyor.

özenle seçilip sunulmuştu çakıl taşı insanlara.

Birkaç dakikalık sessizliğin ardından ısınmak için şarkı söylemeye başladı. Tersine çevrilmiş, eskimiş kovanın kenarlarına vurarak yavaş yavaş davulunu çalmaya, çakıl taşları dans ederken gururla onları seyretmeye koyuldu. Taşlar başta şarkının ritmine göre kovanın üstünde ağır ağır hareket ediyordu. "Geleneksel dansçılar bu ağır vuruşlar için minnet duymalı," dedi Ben Adam.

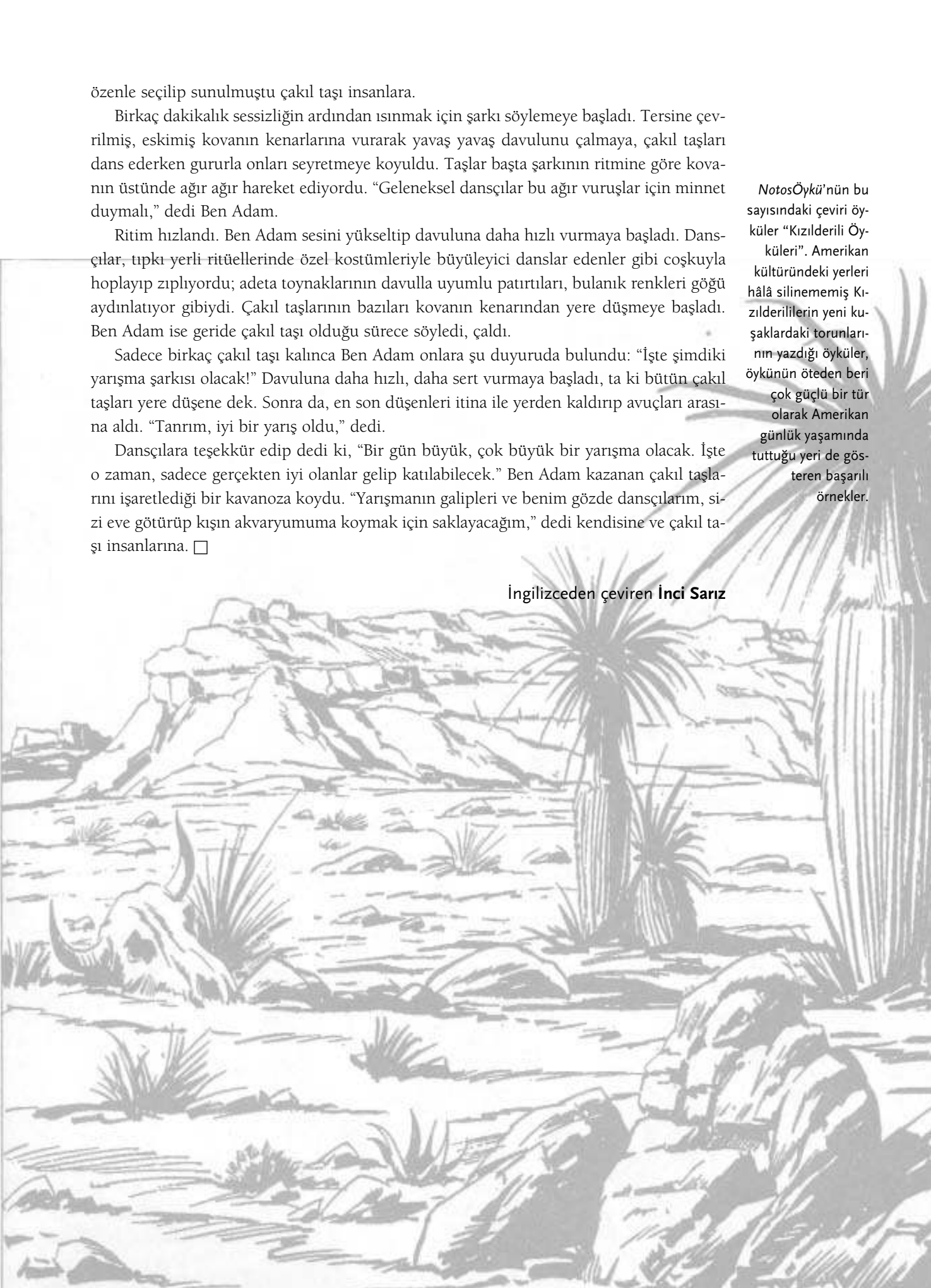
Ritim hızlandı. Ben Adam sesini yükseltip davuluna daha hızlı vurmaya başladı. Dansçılar, tıpkı yerli ritüellerinde özel kostümleriyle büyüleyici danslar edenler gibi coşkuyla hoplayıp zıplıyordu; adeta toynaklarının davulla uyumlu patırtıları, bulanık renkleri göğü aydınlatıyor gibiydi. Çakıl taşlarının bazıları kovanın kenarından yere düşmeye başladı. Ben Adam ise geride çakıl taşı olduğu sürece söyledi, çaldı.

Sadece birkaç çakıl taşı kalınca Ben Adam onlara şu duyuruda bulundu: "İşte şimdiki yarışma şarkısı olacak!" Davuluna daha hızlı, daha sert vurmaya başladı, ta ki bütün çakıl taşları yere düşene dek. Sonra da, en son düşenleri itina ile yerden kaldırıp avuçları arasına aldı. "Tanrım, iyi bir yarış oldu," dedi.

Dansçılara teşekkür edip dedi ki, "Bir gün büyük, çok büyük bir yarışma olacak. İşte o zaman, sadece gerçekten iyi olanlar gelip katılabilecek." Ben Adam kazanan çakıl taşlarını işaretlediği bir kavanoza koydu. "Yarışmanın galipleri ve benim gözde dansçılarım, sizi eve götürüp kışın akvaryumuma koymak için saklayacağım," dedi kendisine ve çakıl taşı insanlarına. □

İngilizceden çeviren **İnci Sarız**

NotosÖykü'nün bu sayısındaki çeviri öyküler "Kızılderili Öyküleri". Amerikan kültüründeki yerleri hâlâ silinememiş Kızılderililerin yeni kuşaklardaki torunlarının yazdığı öyküler, öykünün öteden beri çok güçlü bir tür olarak Amerikan günlük yaşamında tuttuğu yeri de gösteren başarılı örnekler.

Gerald Haslam

Şahin'in Uçuşu

Bir Amerikan Fablı

ERKENDEN UYANMIŞTI, ŞÖYLE BİR FERAHLAMAK İÇİN SU YOLUNDAN YUkarı uykulu uykulu tırmandı. Henüz nöbet tutacak kadar büyümemişti; bu yüzden böyle sabahlarda sıcacık örtülerin altında uyuduğu için minnet duyardı. Su yoluna tırmanmaya başladığında ortalarda kimseleri göremediği için her zaman uzaklaştığı kadar uzaklaşmamıştı evinden. Yine de çok uzağa gitmişti. Vahşiler, bir çığlık dahi atmasına zaman bırakmadan bir anda üstüne çullandı. Bu saldırının uzun zamandır korktukları saldırı olduğunu darbeler yüzünden bilincini yitirmeden az önce anlamıştı.

O sabah hayal meyal duydu köyünden gelen çığlıkları, bağırtıları, gözü dönmüş vahşilerin köpekler gibi havlayışlarını, patlayan tüfeklerin seslerini. Küçük bir çocuk, peşinde ata binmiş bir vahşiyle su yolunda belirdi. O an bir çığlık duyuldu, ardından atlı soluk soluğa su yolundan aşağı indi. Başını acılar içinde çevirdiğinde küçük kızın yattığı yeri gördü; kızın ezilmiş başı bir kan birikintisinin içinde duruyordu, minik uzuvlarıysa yamulmuş, öylece hareketsiz kalmıştı.

Ayağa kalkmaya çalışırken, tekrar yere yığılmadan önce, ailelerini korumaya çalışan adamlar gördü. Belki de kendi babası da onların arasındaydı. Tam o sırada bir vahşinin alev alev bakışlarını. Zihni boşluğa doğru kayarken işinin bittiğini anladı, sadece onun değil, herkesin işi bitmişti.

Boynunda deriden bir sırımla kaç saat, kaç gün, kaç hafta sürüklendi, bilmiyordu. Kayalık arazide çıplak ayakla, tökezleyerek, sendeleyerek kilometrelerce yol gidiyordu. Yere düşerse nefesi kesilip bilincini yitirene dek boynundan çekiyorlar ama her seferinde tam zamanında durup onu "acılarına son verecek bir ölümden" mahrum bırakıyorlardı. Aslında bir ölüydü o; köyünde ailesiyle birlikte ölmüştü, sadece bedeni yaşıyordu artık. Nihayet onu meydana kadar getirmişlerdi sürükleyerek. İnsanlar ona tükürüyor, vuruyordu. Çocuklar da taş atıyordu; o anlaşılmaz dillerinde bağırarak bir şeyler söylüyorlardı. Gerçi söylediklerini anlamak için o dili bilmesine gerek yoktu. Ufak tefek, süslü bir adam olan şefin önüne çıkarıldı. Yüksek sesle bir şeyler konuşuldu, bu konuşanların da dilini anlamıyordu. Ardından küçük, ahşap bir kulübeye soktular onu zorla.

Acıkmış, susamış ve çok yorulmuştu. Kulübenin zeminindeki çimenle örtülü bir köşede acı içinde yatıyordu. Günün sıcağı iyice bastırdığında üstüne uyku çöktü. Rüyalarında

Gerald Halsam (1937) yüksek lisans derecesini San Francisco Üniversitesi'nden aldı. Çok sayıda edebiyat ödülüne değer görülen Halsam, "öteki Kaliforniya" hakkında bir farkındalık yaratmasıyla tanınıyor. Country türündeki müzik ve *The Great Central Valley*, yapıtlarında önemli yer tutan iki konu. Otuz yıl boyunca Sonoma Üniversitesi'nde öğretim üyeliği yaptı.

yeniden hayata döndü: Şahin, vahşilerin yanından uçtu, süzülerek çürüyen halkının yattığı tepelere doğru seğirtti; Kutsal Pınar'a doğru uçarak üstlerinden geçerken annesi, babası ve kardeşleri ona el salladı.

Kutsal Pınar'a vardığında diz çöküp sordu, halkı ne yapmıştı da evleri vahşilerce işgal edilmişti? Kutsal Pınar yanıt vermedi. "Teslim mi olmalıyız?" diye sordu, inanmak istemeyerek. "Karşılık vermeyecek miyiz, savaşmayacak mıyız?" Pınar çağıldayarak akmaya başladı, sonra da kızıllaştı: Toprak yaralanmış, kan kaybediyordu. "Ama ben sadece tek kişiyim, hem de savaşçı bile değilim." Savaşçı olmasını emretti Kutsal Pınar. "Silahım yok," dedi. Sonra hemen anladı, o Şahin'di, rüzgârı vardı.

Uyandığında yanında bir bardak su ve metal bir tabak içinde birkaç kurutulmuş et parçasıyla bayat ekmek buldu. Şahin hemen yemek istedi ama darbelerle dağılmış yüzü çiğnemesini zorlaştırıyordu. Yiyeceğini küçük parçalara böldü ve ağzında eriterek yuttu. Yemeğini bitirir bitirmez kulübenin dışından konuşmalar ve sert kahkahalar duydu. Karanlık, harap kulübede tek bir pencere vardı. Bu alçak pencereden içeri bir anda sidik akmaya başladı. Kahkaha daha da şiddetlendi, bir iki bağırış duydu, ardından sesler uzaklaşmaya başladı. Şahin pencereden dışarı baktı ve vahşi savaşçılardan üç tanesinin uzaklaştığını gördü. Mavi kıyafetleri meydanın parlak toprağı üstünde ölüm gibi karanlık görünüyordu.

Bir grup mavili savaşçı, kulübenin kapısını kırarcasına açarak içeri dalıp onu dışarı sürüklediğinde neredeyse gece olmuştu. Tekrar şefin yanına dürte dürte götürdüklerinde, Şahin kulübede yemiş olduğu yemek sayesinde kendini güçlenmiş hissetti ve nefes alarak havadan hayatı içine çekebilecek gücü kendinde buldu. Şefin karşısına çıktığında orada kendisinden başka insanoğulları da vardı bu sefer. Gerçi rakip bir kabiledendiler. Soluk benizli şef konuştuğunda, insanoğullarından biri Şahin'e, "Şimdi beni dinle, şef ne derse sana söyleyeceğim," dedi. Adamın konuşması kötüydü ama en azından dedikleri anlaşılıyordu. "Beyaz şef diyor ki sen ve kabilen çok fazla savaşçısının canını yakmışsınız. Tehlikeli haşareymişsiniz. Senin ölümünün herkese ibret olması gerekiyormuş. Boynuna bir ip geçirip sen ölene kadar sıkacaklarını söylüyor. Tanrıları seni koruyacakmış." Rakip kabileden olan insanoğlu da bir ekleme yapmaktan geri durmadı: "Sen ve sizinkiler, hepiniz birer parazitsiniz."

"Tekrar şefin yanına dürte dürte götürdüklerinde Şahin, kulübede yemiş olduğu yemek sayesinde kendini güçlenmiş hissetti ve nefes alarak havadan hayatı içine çekebilecek gücü kendinde buldu."

Şahin, yüzünü insanoğluna döndü ve, "En azından birer vahşi olmadık," diyerek tükürdü, öbür insanoğlu hem kızmış hem utanmıştı. Henüz savaşçı bile olmayan bir çocuk onu dize getirmişti. Vahşiye yabancı dilde bir şeyler söyledi. Bunun üzerine mavi savaşçı Şahin'in suratına sert bir yumruk attı. İnsanoğlu, Şahin'in darbe karşısında kımıldamadan durması üzerine daha da utandı.

Ahşap kulübeye döndüğünde yine çimin üstüne kıvrıldı. Vahşinin vurduğu yer çok fena acımıştı. Ağzını açıp kapayamıyordu. Kalbinin her vuruşunda acıyla karışık nabzını başında hissediyordu. Uyuyamadı. Öylece otururken, hayli soluk benizli genç bir vahşi, yanında mavili savaşçılarla kulübeye geldi. Elinde dört kutsal yönü gösterecek şekilde birbirine sabitlenmiş iki tahta çubuk tutuyordu. Yön çubuğunu görünce adamın bir şaman olduğuna kanaat getirdi Şahin. O yüzden de soluk benizli şamanın birtakım hareketler yaparak mırıldandıklarını anlamasa da saygıyla dinledi. Vahşi işini bitirdiğinde, Şahin sadece "hayır" diye mırıldandı. Soluk benizli şaman anlamış görünüyordu, daha sonra oradan ayrıldı. Zayıf bir şamandı o, gerçek gücü olmayan bir şaman.

Şahin bir an büyüleri olmayan, ne yerle ne gökle bütünleşebilen, sadece can yakmayı ve öldürmeyi becerebilen bu ümitsiz yaratıklara karşı içinde tuhaf bir acıma duygusu uyandığını fark etti. Böylesi yaratıklardan nefret bile edemiyordu, onlar nefretin bile altın-

da bir yerlerdeydi. Mutsuz ve kendini kurtaramadığı için yanına yaklaşan herkesi öldürmek, çevreye zarar vermek isteyen yaralı bir çıngıraklı yılan kadar tehlikeliydiler. Yıkım yetenekleri çok üstündü ama içlerinde zerre yaşam gücü yoktu.

Şahin o gece de süzülerek uçtu, Yaşlı Adam'ın ve atalarının yanına, arşa kadar yükseldi; Yaşlı Adam'ın vahşiler konusunda sabrı tükeniyordu. Şahin arza kadar indi, Toprak Ana kızgın, paramparça edilen arazilere ve ölen çocuklarına ağlıyordu. Kötü bir rüyaydı bu, çünkü vahşiler her şeyi, herkesi öldürmüştü. Uyanmadan hemen önce su yolunda gördüğü küçük kızın parçalanmış, kanlı yüzü geldi gözünün önüne. Çok kötü bir rüyaydı, çünkü biliyordu, bir vahşi öldürmeliydi.

Ertesi sabah erkenden geldiler. Mavili vahşiler güruh halinde içeri girip deri kayışlarla kollarını bağlayıp bir binanın çevresinden dolaşarak onu bir meydana getirdiler, kasabadaki tüm soluk benizliler orada toplanmış gibi görünüyordu, meydanın ortasında tahtadan bir platform vardı. Basamaklardan yukarı itildiği sırada bir halat gördü. Boynuna geçirilecek halat bu olsa gerekti. Bir kirişe dolamışlardı. Şahini halatın altına götürdüler; vahşilerin şefi platformun ön kısmında toplanan kalabalıkla konuşuyordu yüksek sesle. O sırada solgun şaman tam Şahin'in önünde durdu, gergin ve hissiz, yüzüne doğru bir şeyler mırıldandı, bir elinde de çubukları vardı. Bir başka vahşi, Şahin'in arkasında diz çöküp bacaklarını bağlamaya yeltendi. İşte şimdi tam sırasıydı. Eğitiminin bir parçası olarak öğrendiği bir savaşçı şarkısını söyledi kendi kendine:

Bakalım görelim gerçek mi,
Bakalım görelim gerçek mi,
Gerçek mi bu yaşadığım hayat?
Ey her yerde mevcut olan güçler,
Bakalım görelim gerçek mi,
Gerçek mi bu yaşadığım hayat?

Öne doğru eğilip şamanın rengi atmış, bembeyaz burnunu ısırdı, aynı anda da ayaklarını bağlamaya yeltenen adamı tekmeledi. Hemen ardından Şahin platformun ön kısmına ok gibi fırlayıp aniden irkilen şefin diz arkasına bir tekme attı. Darbenin etkisiyle önüne düşerek kıvranan şefe var gücüyle bir tekme daha attığında şefin kafasının ezildiğini hissetti. Şahin, vahşilerin liderini öldürmüştü.

Her taraftan mavili vahşiler ateş açtı ama Şahin ayakta dimdik duruyordu, kaçmadı, sakınmadı. Kurşunlar vücuduna saplandı ama çok yavaş kalıyordu; çünkü Şahin o kargaşanın üstünde yükselerek bir kez daha süzülmeye başladı havada. Ovaları, çölleri, hüzünlü tepeleri aştı, kanayan Kutsal Pınar'a uçtu. Kutsal Pınar da gökyüzünde süzülen Şahin'e seslendi: "Selam olsun sana savaşçı!" □

İngilizceden çeviren **Kerem Geçmen**

GORDON HENRY

Yağmurda Uyumak

I

KARA KARGALAR ONUN ZAYIF BİR ÂNINI KOLLARCASINA BEKLEŞİRLERKEN uyan artık, deyip duran tekdüze bir ezgi uğulduyordu kulaklarında. Tıpkı dışarıdan at arabasının sesini duyup adını mırıldanarak pencereye koştuğu günlerdeki gibi. Onu köşede, ocağın yanındaki mavi sandalyede ağzı açık uyurken seyrettiği günlerdeki gibi belki de. Gözlüğünün kapkara camlarına yansımıştı kimsenin bilmediği, kendinden bile sakladığı bu hatıralar; geçen yılların kızıl çehresinde bıraktığı çizgiler gibi iz bırakarak geçip gittiler. Doksanını geçmişti. Kamburu çıkmış, bir deri bir kemik kalmış, gözleri içine çökmüştü. Bir odada yaşıyor. Her şeyin ayağına kadar getirildiği bir dünya. Mis kokulu çarşaflar, temiz battaniyeler, bir uçtan bir uca halı, komodin, üstüne bir de sabahtan akşama o kâğıt oyunundan bu kâğıt oyununa, o oda senin bu oda benim gezinip duran bir oda arkadaşı. Günü çoğunlukla yatağının ayakucunda duran bir sandalyede geçiyor. Arada bir çıkıp binadaki koridorlardan birinde dolaşıyor. Arada bir dışarıda bir şey varmış gibi gidip pencereden bakıyor.

II

Hareketler sendeliyor, sessizliğe gömülüyor. Rüzgâr ne yapacağını pek iyi hesaplamış gibi yağan karı sokak lambalarına savuruyor. Yalnızım; Saint Paul otogarından gelip alacaklar beni. Allah kahretsin! Ortada kalakaldım. Aman ne güzel, ne güzel! İstediğim bu değildi. Kuazar dediğin nedir ki? Hayaller silsilesi. Hadi ama sır diye bir şey yok. Astronomi, sosyoloji, matematik ya da Minnesota kışları hakkında zor olan hiçbir şey yok. Bir zamanlar bırakıp gitmiş olmamın nedenleri bunlar sadece. Nereye gitmek için? Ellerimin fabrikaların montaj hatları üzerindeki gölgesini seyretmek için mi?

Karanlığın içinde bir ses yankılanıyor. "Şimdi Saint Paul'dayız. Birazdan Saint Paul otogarına varmış olacağız." Durun tahmin edeyim. Beş dakika sonra oradayız. "On dakikaya kalmaz ordayız," diyor şoför. Anlaşıldı.

III

Gözlerinin feri söneli çok oluyor amcamın. Gözleri şimdi fabrikada hurdaya çıkmış eşya gibi; gür siyah saçları arasındaki tarağın dişleri altında neler olup bittiğinin belli belir-

Gordon Henry Amerika'daki en büyük üçüncü kabile olan Anishinabe kökenlidir. Michigan Devlet Üniversitesi İngilizce Bölümü'nde Amerikan edebiyatı ve yaratıcı yazarlık dersleri veriyor. "The Ligh People" adlı kitabı 1994 Ulusal Kitap Ödülüne aday gösterildi. Şiir ve öyküleri *The Black Warrior Review*, *Mid-American Rewiev* ve daha pek çok dergi ve derlemede yer aldı.

siz işaretleri. Vardığımda bekliyordu. Bekliyordu, kendinden geçmiş bir halde dalıp gitmiş. Söylenmesi gereken sözler arasında uyku sessizliği. Beni karanlık bir park yerindeki külüstür bir arabaya götüren sessizlik. Çok uzaktayım bu adamdan; daha uzaktaki bir şey için çekip gidemeyecek kadar uzaktayım. Benden hoşlanmadığına inanmıyorum. Aslında söylemek istediğim tam olarak bu değil. Söylemek istediğim, sigarasını yakmak üzere direksiyona eğilince gölgesinin bir çehreye dönüştüğü an gördüğüm şey.

IV

İç içe geçmiş evlerin üstünde soğuk, beyaz ay. Televizyonun mavi ışığı önünden geçen gölgelerin göründüğü ön pencereler. O gölgelerden biriyim şimdi; ahşap merdivenlerde bir ses. Ayak izlerimin silinip gitmesini bekleyen bir hayaller sığınağı var.

V

Yaşlı kadın ülkenin kuzeyinde, Kızılderililer için ayrılmış topraklarda olduğunu hayal ediyor. Evlerin çatılarını saran çam dumanı, kül rengi rüzgârda uyurgezer yapraklar, boz rengi gökyüzüne uzanmış cascavlak ağaçlar. Derme çatma kulübesinde. Evinde. Mutfakta güveci karıştırıyor. Yan odadan yanan ocağın çıtırtısı duyuluyor. Dışarıda adam baltayı kaldırıyor. Genç daha. Kadın, kütüğün üstünde bir odun parçasının nasıl ikiye ayrıldığını seyrediyor pencereden. Adam dönüp eve doğru yürüyor. Yaşlanmış. Piposunu çıkarıp tütün koyuyor içine. Kadın adamı karşılamak üzere kapıya gidiyor. Açıyor kapıyı. Adama dokunmaya çalışıyor. Bir ürperti gibi geçip gidiyor adam kadının içinden, duvarda asılı bir fotoğrafın içine yürüyor.

VI

Hacın altıncı durağında tökezlerken İsa, pencereden süzülen ışık altında akıl, İsa'nın bedenine eğilir. Zaman zaman gözlerimi kapadığımda görürüm. Eski kilisede eylül güneşi. Lekeli camın ışığında tatlı otun dumanı. Kırmızı, mavi ve sarı ışık. Her gözün arkasındaki düşünce prizmaları. Chippewa duaları uğulduyor kulaklarımda. Mezarlığa yürürken eski Ojibwa ilahileri artık duyulmaz oluyor. Yerdeki çukura bakıyorum. Yanı başında duran tabuta bakıyorum. Çukura bakıyorum, tabuta bakıyorum. Çukura, tabuta, çukura, tabuta, çukura.

Saat odanın öbür ucunda al al yanıyor; dijital bir saat bu 2:37. Amcamın oğlu karanlıkta uzanmış yatıyor. Bir başka surete bürünmüş uykuda.

VII

Bir saatin yüzünde buğulaşırken hayaller, açık bir kapıdan sızan güneş ışığında yüzüyor tozlar.

VIII

"Kalk dedim sana. Yağmur yağıyor. Yağmur yağıyor, sense yayılmış yatıyorsun. Kalk diyorum sana ihtiyar." Konuşan amcam. İhtiyarı yağmur altında yatarken bulmuştu. Adam uyuyakalmış; on, on bir yaşlarındayken yakmaya yeltendiğim, oturmakta olduğu o kane-

peden yere düşmüş. Ertesi hafta yaklaşan sonbaharın serinliğinde gömdüler ihtiyarı. Haftalar sonra, yaşlı kadın şehirdeki yeni odasının penceresinden ihtiyar adamın at arabasını duyduğunu sandı.

IX

Şehir boyu karlar eridi, silecekler arasında su olup bulanıklaştılar. Işığın değişmesini bekliyoruz. Amcam sürüyor arabayı. Yaşlı kadın bekliyor. Bizi beklediğini söyleyemeyiz. Bizi değil, ama bekliyor işte. Bu sabah göreceğim onu. Bu öğleden sonra gitmiş olacağım. Bir başka otobüs. Ev. Gözümün ucunda değişiyor ışık.

X

Oda yaşlı kadın için kılını bile kıpırdatmaz. Ne yağan kara, ne düşen yapraklara ne de suların sürüklediği taşlara benzer. Bir pencere, bir yatak ve bir sandalyeden başka bir şey değildir o.

XI

Duman bürümüş bir hava gibiydi yaşlı kadının bana dokunuşu. Bambaşka bir şeyim ben. Boş bir kilisede artakalmış dualar. Bir başka hatıra daha. Kapkara gözlüklerinin çerçevesinden taşan bir hatıra. Öyle bir hatıra ki gözler onu terk ettiğinde ağlayan.

Duman bürümüş hava gibiydi yaşlı kadının bana dokunuşu. Bambaşka bir şeyim ben. Uçuşan gölgeler gibi kayıp giden bunaltı. Bir anlık yok oluş. Ben var olmaya devam ederken benden alınıp götürülen bir an.

Duman bürümüş hava gibiydi yaşlı kadının bana dokunuşu. Dumanı fırıl fırıl döndürüyor hava. Yakalıyor. Bir dilekle şekil veriyor. Sonrasında tül gibi bir sis bastırıyor ki görmüyor göz gözü. □

İngilizceden çeviren **M. Nefise Kahraman**

Luci Tapahonso

Köprüde Oturan Kadın

NELSON avarelik edip içerken yıllar önce
Gallup'tan evine dönüyordu bir gece
geç saatte otostop çekerek.
Sheepsprings alışveriş merkezinin sağında–
Crystal'a dönüşün olduğu yeri bilir misiniz?
İşte o civarda yürüyordu
yakınlarda bir yerde bir kadının güldüğünü duyduğu an.

Karanlıktı
(alışveriş merkezinin ışıkları yanmıyordu o saatte)
kimseyi göremiyordu, durup bağırdı yine de:
Neredesin? Ne oldu? diye.
Kadın yüksek sesle gülmeye devam etti, etti...
Sonra çığlık çığlığa bir ağlama tutturdu.

Nelson korktu, koşmaya başladı
tam arkasında kadının da koştuğunu duyuyordu.
Hâlâ ağlıyordu kadın, derken Nelson durdu, o da durdu.

Yüksek sesle ağlamaya ve gülmeye devam etti kadın
Nelson'un peşinden giderken ve ona yetişti.
Göremese de o olduğunu biliyordu.
Hemen yanı başında soluk alıp veriyor, ağlıyordu kadın
nefes nefeseydi.

Daha hızlı koşmaya başladı bu kez bayır aşağı
tepenin karşısındaki evlerde ışıklar yanıyordu.
Yoldan kaçıp oraya doğru koştu.
Kadın gitmedi peşinden; anayolda kaldı
hâlâ yüksek sesle gülüyor ve ağlıyordu.

Nelson evlere ulaşınca

insanların kahkahalarını ve konuşmalarını duydu.
Kışın oynanan mokasen oyununu oynuyorlardı içeride.
Fakat biraz uzakta, bir kulübenin ışığı göz kırpıyordu
gitti, kapıyı çaldı.
Gel, dedi bir ses.
Yaşlı bir adam (birinin dedesi) içeride yalnız başına oturuyordu
onu görünce sordu.
Gelsene, ne oldu?
Sonra ocağa koydu kahveyi biraz ısınsın diye.
Nelson, yolda ağlayan kadını anlattı
yaşlı adama.

Onu tanımıyor musun? diye sordu yaşlı adam.
Bazen gece geç vakitte köprünün üstünde oturur.
Rüzgâr eser uzun saçlarının içinden.
Ay ışığında otururken görürüz onu ya da
Shiprock'a gidiyormuş gibi yolda eğlenirken.
Buralılar tanır onu, bilirler
bizi rahatsız etmez.
Bazen yoldan geçen genç adamlar bir yere gitmek istediğini sanıp
arabalarına alır ama bir süre onlarla gittikten sonra
ortadan kaybolur gözleri önünde.
Çok uzağa gidemez kanımca.

İşte bunları anlattı yaşlı adam Nelson'a
kahvesini karıştırırken.

O gece Nelson kulübede kaldı
ve yaşlı adam ateşi besledi sabaha kadar. □

İngilizceden çeviren **Emek Ayşe Yıldız**

Luci Tapahonso (1953) Navajo şairi ve kısa öykü yazarı. On bir çocuklu bir ailede Navajo kültürü içinde büyüdü. New Mexico Üniversitesi'ni bitirdi. New Mexico ve Kansas üniversitelerinde yardımcı doçent olarak çalıştı. Modern Language Association, Poets and Writers Inc. ve Association of American Indian and Alaska Native Professors gibi kurumların üyesi olan Tapahonso, Tucson'daki Arizona Üniversitesi'nde İngilizce profesörü. "Şiir Yazma" ve "Amerikan Yerlileri Edebiyatı" dersi veriyor.

10 sıcak yaz önerisi

Gülten Akın
Kuş Uçsa Gölge Kalır
Çağdaş Türk şiirinin son büyük ustası Gülten Akın'ın yaklaşık son on yıldaki verimliliğini aynı zamanda büyük bir niteliksel dönüşüme uğratarak sürdürdüğü şiiri, yaşadığımız günlerin doruk noktasında duruyor. Son kitabı bir çırpıda okunup bitirilebilir, ama ikinci kez okunacağı kuşkusuz.

Doğan Hızlan
Çalıntı Kitap Deposu
Doğan Hızlan edebiyatı günlük hayatımıza taşıyan bir lokomotif gibi yazıyor. Onun her gün yazdıklarını okuyarak kültür hayatımızın kalp atışları izlenebilir. Deneme ve eleştiri okumaktan kaçınanların, Doğan Hızlan'ın uzun zaman içinden süzülen denemelerini topladığı *Çalıntı Kitap Deposu*'nu ellerinden bırakmayacakları öngörüsünü yapabiliriz.

MEHMET KARAMAN

Yazarların İstanbul'u
Hazırlayan: Barbaros Altuğ
İstanbul ile ilgili kitaplar yayımlanır yayımlanmaz okurunu bulur. Bunun sırrı yazılanlarda değil, önce İstanbul'dadır. Anlatılacak hikâyesi bitmeyen bir şehir için bir grup yazarın izlenimleri sonunda elden bırakılmayacak bir kitap çıkarmış ortaya.

Necati Tosuner
Yakamoz Avına Çıkmak
Necati Tosuner okumadan öykücülüğümüzün çeşitliliği tam anlaşılamaz. Onun özgünlüğü hem kısacık öykülerindeki yalın anlatımı içine sıkıştırdığı derinliğinde, hem de Türkçeyi çok güzel kullanmasında. Son öykü kitabında da hiçbir zaman düşürmediği yazınsal düzeyiyle...

Gündüz Vassaf
Tarihi Yargılıyorum
Tarih, kendine kötü davranılmaktan vazgeçilmeyen, ama sonunda karşılığını veren gerçek. *Tarihi Yargılıyorum*, onu çarpıtmaktan bıkmayan güçlüye karşı Gündüz Vassaf'ın gayriresmi tarihi ya da protestosu. Bu ülkede yaşayan herkes için bir ders kitabı, yurttaşlık bilgisi.

Selahattin Hilav ve Paris Mektupları
Sema Rifat
Unutulması olanaksız bir edebiyat ve düşünce adamı olan Selahattin Hilav'ın Paris yıllarını yansıtan mektupları. Tanımış olanların kendilerini şanslı, tanımamış olanların şanssız sayabileceği kadar benzersiz bir entelektüel olan Selahattin Hilav'ın dünyasını tanımak için en doğrudan yol bu kitap olmalı. Belki öbür kitaplarına da gönderir...

Murathan Mungan
Kullanılmış Biletler
Sinema eleştirisini güncel ilgilerin dışında, kalıcı, derinlikli eleştiri yazılarıyla değerlendirmek sinemanın hayatımız için asıl anlamını gösterir. *Kullanılmış Biletler*'deki yazılar bu özelliği taşırken, Murathan Mungan gibi has bir edebiyatçının gözüyle sinemayı anlatıyor. Aynı nitelikte sinema yazılarını da özendirebilir.

Cem Selcen
Elmanın Suçu
Önceki iki romanından sonra *Elmanın Suçu*'nda da okuru bilinmeyen bir serüvenin içine gönderen Cem Selcen, ilginç, çarpıcı bir kurgu ve suç dünyası yaratıyor. Son zamanlardaki romanlar arasında ayrı bir yeri var, okumak için tam sırası.

Nazlı Eray
Farklı Rüyalar Sokağı
Her Nazlı Eray kitabı okurun ilgisini çeker. Bu kez bütün romanlarından bambaşka bir hikâye anlatıyor. 1950'lerin Arjantin'i, Arjantin halkının Eva Peron'u, onun mumyası, farklı dünyaların insanları... Okumadan anlaşılmaz.

Kate Evans
Acayip Havalar
Açık Radyo Kitapları Dizisi'nden benzerini bulamayacağınız bir kitap. Şöyle deniyor: "Bu kitabı hayatını değiştirmek için kullan, çünkü bundan sonra olacaklar senin şimdi neler yapacağına bağlı." Çevre felaketi, iklim değişikliği, "çevrecinin el kitabı"...

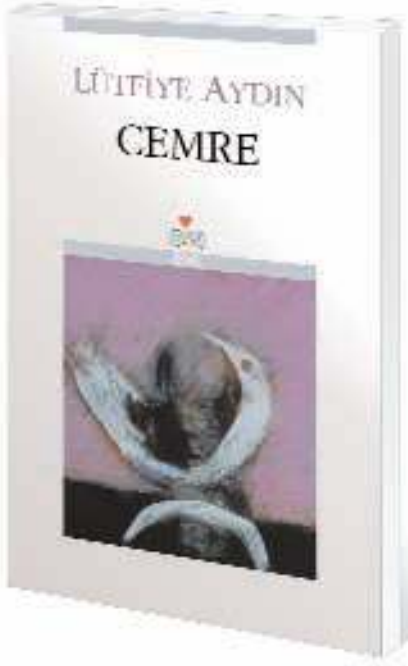
kuşaktan kuşağa edebiyatla

Acılarımızı hisseden bir çığlık

LÜTFİYE AYDIN

CEMRE

1990'ların başında, ülkemizi adeta ulus yıllarla yaşanan önemli toplumsal olayları kişisel bir yaklaşım. Gazetecilerin öldürüldüğü, Sivas'ta aydınların yakıldığı karanlık bir dönemi ülke gerçekliğiyle yansıtan bir sorumluluk kitabı. Kor ateşe yaklaşmaya cesareti olanlara...

CAN YAYINLARI

TÜRK EDEBİYATI - TÜRK EDEBİYATI - TÜRK EDEBİYATI - TÜRK EDEBİYATI - TÜRK EDEBİYATI - TÜRK EDEBİYATI

www.canyayinlari.com

BARLAS ÖZARIKÇA

Fenerci Faros

DENİZ FENERİ, TAŞ MERDİVENLERLE ÇIKILAN YOSUNLU SİYAH KAYALARın üstündeydi. Giriş katı çardakla çevriliydi. Gölgesi hoş yaprakların altına sedirler, oturması rahat koltuklar konmuştu. Dolaptan soğuk gazoz, bira, saatte bir yeni demlenmiş çay getiriyordu çocuk garson.

Deniz, kumsalın önünden ufka uzanıyordu.

Günbatımı fener saatiydi. Demir merdivenle yetmiş basamak tırmanılan fenerdeki ışık evinin terasında içkili yemek veriliyordu. Fener her yerden yakın gözükmesine rağmen aslında her yerden uzak, yürünmesi zor, sadece dalgaların, denizin hışırtısı arasında kaybolmuşluk duygusu uyandıran, herhangi bir sahile varma hayalini endişeye dönüştüren, sınırları muğlak bir yerdeydi. Beyaz, ince, upuzun, kesme taşlardan inşa edilmiş güzel bir binaydı. Yalnızlığı içine gömmüş, tek başına ve mağrur, bir yanıp bir sönüyor, ışık veriyordu; davet ediyor, yön gösteriyor, verdiği şaşırtmacayla ulaşılamıyordu. Kendisini kimseyle paylaşmıyordu.

Daha çok, hiç bakılmamış haritalarda koordinat arayan otelin genç müşterileri rağbet ediyordu buraya. Yürüyüp gelmeyi, gölgesinde birkaç saat geçirmeyi sıkıcı hayatlarında macera olarak yaşıyorlardı. Gün batımından saatler sonra fenerin ışığı üç yüz altmış derece dönüp denizi tararken onlar ateşböceklerini andıran küçük el fenerleriyle geliyorlar, kayaların kenarındaki kumsala yayılıyorlar, jandarma korkusuyla tetikte bekleyerek uyuşturucu kullanıyorlar, sevişiyorlardı. Terastan genç kadınların orgazm olurken çıkardıkları sesleri duyuluyordu. Gökyüzünde yanıp sönen yıldızlar gibi, o an için korkusuz, umursamazdılar. Kurbağalar, suda çalkalanan parıltılar kadar cesurdu. Ansızın bir jip yanlarında beliriyor, düdükler ötüyor, koşuşturuyorlar, hiçbirini yakalayamıyorlardı. Kumlar çöküp yarılıyor, altında saklanıyorlardı sanki. Ya da öyle söylüyorlardı, hareketleri yavaş bizlere.

Otel müşterileri arasında rivayetler muhtelifti. Bizlere bir heyecan sahnesi yaşatıldığını söyleyip geçiştiriyordum konuşmaları. Dededen toruna aynı mesleğe sahip fener bekçisini izliyordum. Her akşam, ışıldakların çalıştırılmasını kendisine özgü tek kişilik bir denizcilik merasimiyle başlatıyordu. Sessiz, duaya benzer bir şeyi mırıl mırıl mırıldanıyor, denize selama duruyor, bir dakika boru çalıyor, sonra boruyu sırtına asıyor, sadece kendisinin girip çıkabildiği fener kapısına kaz adımlarla yürüyordu. Mesaisinin başladığı demekti bu; ancak ondan sonra garson kılıklı iki yamağı, Ahmet ile Mehmet, hiç istiflerini bozmadan, sipariş almadan, kendi keyiflerine göre değişen yemek ve içki servislerini yapıyorlardı. Müşterilerin hal ve davranışlarından, geceden memnunsalar, çıngıraklı, çan sesli, zil-

li, kahkahalı, çığlıklı antik zamanlardan kalma bir müzik dinletiyorlardı teybin aynı makarasından.

Bekçi Faros kısa boylu bir adamdı, fener onun hüküm sürdüğü, arada ziyaretçi kabul ettiği krallığıydı.

Başında hasır şapkası, bacaklarında kısa yeşil şortu, yeşil bir süzgeçten çiçeklerini suluyordu. Kimsenin gelmediği, Atlantik müşterilerinin uykuya yattığı boş, kör bir saatti. Yaşı, yüzünden belli olmuyordu. Defalarca başkalarının da hayatını yaşamış, hiç ölmemişti sanki. Bedeni ile yüzünün ifadesi çelişkiliydi, bedeni, bacakları, kolları, elleri kırışmış, yaşlanmış, beyaz saçlarının altındaki bebek yüzü gençliğini korumuştu. Sanki o her istediği nesneye dokunuyor ama hiçbir şey ona değmiyordu. Canlılığı gözlerindeydi. Herhangi bir kişiye dönüp bakması lütuftu. Bir armağandı. Denizin, ufuk çizgilerinin, açıklarda kaybolan gemilerin, yeraltından işitilen bağırışıp çığlık atan insan seslerinin, gün ışığının mıknatısında dönüp dolaşıp pervane olan tüm canlıların, köpüre köpüre gelip kayalara çarpan dalgaların, gök renklerinin, ayağımızı bastığımız gezegenin burada, Ay'ın orada duruşunun, daha birçok şeyin sırrına ermiş gibiydi. Faros takındığı tavırlarla bütün dünyaların bekçisiydi, fakat bunu hiç önemsemiyormuş, umursamıyormuş gibi davranıyordu. Deniz feneri onun evi, ilişki nedeni, kendi sırları ile insanlar arasında açılan bir kapıydı. Halinde hiçbir gizem yoktu. Alelade bir adamdı. Güler, küfrederdi. Yıkanmazdı, yüzmemişse, pis kokardı. Ayak parmaklarının arası örümcek ağı tutmuş bir ihtiyardı. Kafayı bulduğunda, inmeye üşenir, yirmi metre yükseklikteki fenerin en tepesinden işerdi. Deniz feneri zaten benim cinsel organım, derdi. Ateşini ta ezelden beri ben yakıyorum. İskenderiye kitaplığını okudum, hepsi alay, hepsi kara mizah, diye kahkaha atardı neşelendiğinde. Birdenbire susar, katılaşır, mermerleşirdi; az önce sesini duymuş olanlar, kendilerinden, rüya görmüş olmalarından kuşkulanırlardı. Avam mıydı, soylu, okumuş bir bey miydi, kimse karar veremezdi. Otelde, onun geçmişinin bilinmediği, bir geçmişi olmadığı, bir pagan büyücü, hayalet gibi bir şey olduğu dedikodu edilirdi. Ben, Bekçi Faros'un deniz fenerinin cisimleşmiş ruhu olduğuna inanıyordum. Fener ne kadar gerçekse Faros da o kadar gerçekti. Atlantik Oteli'nin maskotu değildi; bölgenin işlevsel, görsel, işitsel, kendisine çeken, düş kurduran, hayatta kimilerine kerteriz görevi gören bir cihazdı. Her sabah ilk gün ışığında içi dışı yeniden temizleniyor, palanga zincirleri yağlanıyor, metal bölümü, kristal sistemi kontrol ediliyor, mercekler, ceviz ağacından bir dolapta kilitli tutulan ayna parlatılıyordu. Seksen basamağı vardı. Işığının otuz deniz mili uzağa ulaştığı iddia ediliyordu ama ben denizde hiç gemi görmemiştim.

Barlas Özarıkça öykücülüğümüzün ana akımının dışında kalabilen, her zaman göz önünde tutulması gereken bir öykücü olmasına karşın, yeterince değerlendirilmeyen yazarlardan. "Fenerci Faros"un bunun için de atlanmadan okunması gerekir.

"Geçen yıl çocuklarla burada Alice Harikalar Ülkesi'nde'yi sahneye koyup oynamıştık," dedi.

Sesi boğuktu, derin bir kuyunun dibinden yankılanıyor gibiydi. Süzgeçli kovasının suyu bitmişti, elinin tersini şortuna siliyordu.

"Sen de ejderha rolündeydin, iyi oynamıştın ha, çocuklardan çok anne babaları eğlenmişlerdi."

Konuştukça sesi Erdal Çaça'nın sesini taklit ediyordu. Hatırlamıyordum, beni bir başkasıyla karıştırıyor olmalıydı.

"Hasılatın tüm birimleri doyurduğu mükemmel bir sezondu," diye devam etti. "Sahil Güvenlik'ten plaket bile gönderdiler, aynalarımla düşman gemilerini yakıp kül ettiğimi sandılar herhalde, ama dedim ya en çok Erdal Çaça memnun oldu, çok para kazandı, kışın sayemizde oteli onarttı, yeni bölümler, yeni meşguliyetler, yeni hayal yolları açtı. Dört yıldız gitti beş yıldız geldi. Kumsalda Şakira'nın dans edeceğini vaat etti. Hayaller, insan

dünyasıyla zehirlidir oysa."

Yeşil şortunun cebinden yaprak cigarası çıkardı, kibrit kutusu arandı, rutubet almıştı, birkaç defa yakmayı denedi. Kendi kibrit kutumu uzattım, ağzından fırın dolusu duman üfledi.

"Dünya keyifli, lezzetli bir mekân," dedi.

Benimle eğleniyor herhalde diye düşündüm. Uzun süredir buradaydım, fenere ilk gelişimdi, onu ilk defa görüyordum. Anlatılanları duymuş, feneri ve Faros'u tahayyül etmiştim sadece.

Ne düşündüğümü anlamış gibi, "Cebine bak," dedi. "Benim kırılan merceğimden sana verdiğim anıdır o küçük cam parçacığı. Ancak iyi not verdiğim kimseler kazanabilir. Ayna parçacığıyla ve kum taşıyla üçlediğinde yollar, hayatlar senindir artık. Tabii, dilersen, onları geri verir, Atlantik'te sana çıkarılacak bütün hesabı ödemiş olursun."

Cebimi yokladım, minicik bir cam parçacığı duruyordu. "Kuşkuculuğundan dolayı bilmiyorum diyip duruyorsun herkese, bir çeşit promosyon," diyerek güldü. Kafamın içini okuyordu. Hiçbir şey okuyamasın diye düşünmemeye çalıştım. Denize baktım, kumları, toprağı, kayaları, adamın suladığı çiçekleri kokladım. Koltukta ileri geri sallandım. Ahmet gözleme, Mehmet ayran getirdi. Başkalarını yok sayarken kendimi de hiçleştiriyordum, hiç düşünmeden yapamıyordum. Hemen hem Ahmet'e hem de Mehmet'e İngilizce teşekkür ettim, thank you, thank you, dedim. Girişteki çit kapısında ***The Ligthouse-restaurant cafe*** yazıyordu. Zavallı, fukara fenercik dedim usulca. Neyseki Faros iki yamağıyla birlikte fenerde kaybolmuştu.

Sırtımı koltuğun arkalığına yasladım. Denizin durgunluğu sessizlikte uykuya yatmış dinlenirken, işaretparmağım, kaçmaya çalışan çok ayaklı tırtıl gibi cebimde merceği aranıyordu. Hayır, cebim boştu. Acaba düşürmüş müydüm? Sol elimin işaretparmağı sol cebimde dört dönüp dolaşmaya başlamıştı bu defa. Gözlerim denizin üstündeki pusa bakmaktan yorulmuştu. Kimsesizlikle kundaklanmış bebek gibiydim, sessizlikte göz kapaklarımı açık tutmakta zorlanıyordum. Dolana dolana fenerin tepesine çıkıyordum, ortadaki tahta kapakları kaldırmışlardı, yukarıya tırmandıkça merdivenin ortasındaki boşluk derinleşiyordu. Sargılarım açılıyordu. Dipsiz çukura düşmekten korkuyor, uyukluyordum. Bağırışarak çocuklar oynuyordu ama ben onları görmüyordum. Tıpkı denizden gelip geçen gemileri görmediğim gibi, diyordum. Sahici bir hayatta şakacıktan oynuyorlardı. Babür harikalar diyarındaydı. Olan olmuştu artık. Kaçan tavşanın peşinden düz bir tünele girmiştik. Yeleğinin cebinden saatini çıkarıyor, acele ediyor, geç kaldım diye söyleniyordu. Niye düşünüyorsun diyordu gaipten bir ses. Çelenk örmek, papatya toplama zahmetine değer mi? Etraf karanlıktı, tünelin yan duvarları içi boş kitap raflarıyla, dolaplarla kaplıydı. Çivilere haritalar, harfler, çini mürekkebiyle yapılmış resimler asılıydı. Dünya haritasında Türkiye'nin üstü işaretlenmişti. Ülkeler büzüşüp küçülerek bozuk para halinde kumbaralara düşüyordu. Alice, portakal reçelini ben de severim, diyordu. Kavanozu raflardan birine alelacele bırakıyor, dünyanın bir tarafından öbür tarafına düşüyordum. Düş babam düş! Nereye, hangi ülkeye, Atlantik'e kadar düşecek miydim? Yapacak fazla bir şey yoktu. Konuşuyorduk. Alice kedisi Dinah, ben de Kızımkedi'nin en son hali Abe için endişeleniyordum. Saatinde yiyeceğini kim verecekti? Kaç mil düşmüştük acaba? Dünyanın ortasına yaklaşmış olmalıydık. Galiba dört mil ediyordu bu. Hangi zamanda hangi memleketteydik? İngiltere, Fransa, İtalya, İspanya, Prusya, Avusturya, Macaristan mı, Arjantin, Mısır, Osmanlı İmparatorluğu mu? Havada fare mare yoktu, kedilerimiz miyavlamıyordu. Alice, kediler yarasa yer mi, diye soruyordu. Sandal gezisinde küçük kızları tavlamak için

MUHAMMET ŞENGÖZ

masal anlatan Charles veriyordu cevabı. Yarasalar da fareye benziyordu, kedilere göre değillerdi. Dillerinde birilerine, bir şeylere, bir yerlere yabancıydım. Ölü gibiydim. Kimse tınmıyor, kimse rahatsız etmiyordu. Keşke bütün yarasaları kavanozlara doldursaydım, Gazi Çiftliği'nin önünden denize fırlatsaydım hepsini. Keşke anne babama yaşarlarken daha iyi davransaydım. Seks yaparken zil çalınca keşke kapıyı açsaydım. Alice ve ben uyuklamaya başlamıştık, rüya görüyorduk herhalde, düşmeye devam ederken, Alice kedisinin, ben de yaşlı anne babamın ellerini tutmuştum. Ansızın bir gürültü oldu. Alice kuru yaprak yığınına, ben de bir mercek masanın üstüne düşmüştüm. Beyaz tavşan hâlâ koşuyor, "Vay kulaklarım, vay bıyıklarım, ne kadar geç oldu," diye söyleniyordu. Yukarısı kapkaranlıktı. O uzun düşüş artık bitmişti. Salonun dört tarafında kilitli kapılar vardı. Canım çok yanmıştı. Bütün vücudum mosmordu. Küçük kızın neşesini taklit ediyor, kapılardan birini açma fırsatını ona veriyordum. Gösterişçiliğim biraz da anne babam içindi. Küçük bir geçide açılmıştı kapı. Fare deliği genişliğindeydi. Geçidin öbür ucunda ömrümüzde görmediğimiz kadar güzel bir bahçe görüyorduk. Çeşmelerin, renk renk güzel çiçek tarla-

ları arasında dolaşmaya hevesleniyorduk. Aynı kederi paylaşmıyordum Alice'le; bulduğu çöreği yemeli, dürbün gibi kısalıp uzamalıydı. Doğru anahtarla doğru kapıyı açmak zorundaydı. "Garip bir şey şeyler oluyor bana, mum gibi eriyip bitiyorum," diyordu. Boşuna telaşlanıyordu, henüz üç parmak boyundaydı, o küçük kapıdan o güzel bahçeye geçebilirdi. Kapıya geldiğinde anahtarı unuttuğunu fark etti. Masaya koştu, boyu yetişmiyordu. Ben kendimi göremiyordum, Alice zaten beni hiç görmemişti; acayip huylu bir çocuktu, kendisini iki insan yerine koymasını severdi. "Faydası yok," diyordu; "doğru dürüst bir tanelik halim bile kalmadı." Çocuklar kuma niçin gelmediler de kayalıklarda oynuyorlar diye kafamdan geçirirken (bir kafaya sahip olduğuma dair hiçbir delile sahip değildim) Alice altı metre büyümüş, epey uzağında kalan ayaklarına mektup göndermeyi tasarlıyordu. Ağlıyor, gözyaşı birikintisinde ıslanıyordu. Kötücüldüm belki; yüzecek deniz yoksa, küçük kızın göleti var diye sinsi bir düşüncenin etrafında gezinip duruyordum. Yere yatmış, tek gözünü deliğe yaslamış, bahçeye bakıyordu. Kıçı havadaydı. "Ayıp,"dedim; "kes şu ağlamayı, gözyaşlarında boğulacaksın." Gölete (yoksa göte mi) cump sesiyle bir şey düşmüştü. Su aygırı mı, deniz ayısı mıydı? Hayır, bir fareydi. Göz kırpıyordu. Kanuni Sultan Süleyman'nın elçisiyle Galata'dan gelmiş Fransız-İngiliz kırması bir fareydi. Hangi hadise, ne zaman olmuştu? Alice'ın tarih bilgisi yoktu. Fransızca sadece "Où est ma chatte- kedim nerede," demesini biliyordu. Gene de değişiklik geçirmeye ne zaman başladığını sorguluyordu. "Ama eğer ben ben değilsem, yeni bir mesele çıkıyor, acaba kimim? İşte, asıl bilmece bu!" diyordu. Matmazel Mabel olamazdı. Ondan daha çok şey biliyordu. Geri döndüğünde kimin evinde oturacaktı? Ayrıca, Mabel'in evi, bakla oda nohut sofa daracık bir evdi. Başlarını uzatıp, keyifle sırıtıp pençelerini gererek gülen ağızlarında balıklara buyrun dercesine "Hadi şekerim, gel yukarıya," diyeceklerdi. Fakat, küçük kız, kendimi yabancılaştırdığım tüm kişiler gibi benden daha kurnazdı. "Ben kimim öyleyse, önce bunu söyleyin, eğer o insan olmak hoşuma giderse yukarı giderim, hoşuma gitmezse başka bir insan oluncaya kadar burada kalırım," diye hesap kuruyordu. Ellerine tavşanın beyaz eldivenini giymişti. Küçülüyordu, kalktı, sırtüstü uzanıp Atlantik'e göre vücut seçmeye çalıştığım mercek masaya yanaşıp boyunu ölçtü. Altmış santimdi. Kuşkulanmamak elde değildi. Mercek mi, teleskop ölçüsü müydü bu uzaklık? "Eldivenden, yelpazeden dolayı," diye çığlık attı Alice. Ayağı kaydı, çenesine kadar tuzlu suya battı, çırpındı, tuzlu gözyaşlarının birikintisine düştüğünü anladı. Tavşan litrelerce suyun başında durmuş, kahkahalar atıyor, "Haseki Sultan! Rus papazın kızı Hürrem Sultan! Hamamında yıkanıyoruz!" diyerek alay ediyordu. Alice umutsuzdu, Hürrem Sultan ismini ilk kez duyuyordu, can havliyle yüzerek kurtulmaya çalışıyordu. Havuz, suya düşen hayvanlarla, kartal yavrularıyla, kuğularla, ördeklerle tıklım tıklım doluydu; küçük kız öne düşmüş, bütün kafileyle birlikte kıyıya doğru yüzüyordu. Yine yalnız bırakılmıştım. Üstüme sıçrayan tuzlu su yaralarımı yakıyordu. Kafilenin kıyıya çıkıp kurunmak için koşup yarışmalarını seyrederken, parmağımı güçlükle şakağıma dayamıştım. (Shakespeare'in resimleri çok kere onu bu vaziyette gösterirdi çünkü.) Dodo, Kraliçe Victoria'nın önünde eğilmiş, diz kırmış, İngilizce "Herkes kazandı, herkese bir mükâfat ister," diyordu. İşte, o an, Faros'un fare, kedi, köpek, sincap değil de tavşan kılığına girdiğini fark ettim.

Önümdeki tabağı, bardağı kaldırırken "Ne yemiş ne de içmişsinizdiniz," dedi Ahmet. İrkildim. Karşımda ansızın deniz değil de şeytan görmüş gibi oldum. Acıkmış, çok susamıştım oysa.

Güneş sonsuz sayıda küçücük ışık parçacığına parçalanmış, denizin üstünde yüzüyor, ışıldıyor, akıyordu.

Bekçi Faros fenerin tepesine çıkmış, yukarıdan beni seyrediyordu. Fener sanki onun ayağıydı, tek ayak üstünde durmuş, beni şaşırtmaya çalışıyordu.

"Dur, şu soğuk ayranı içeyim," dedim irkiltici bir dikkatle yüzüme bakan Ahmet'e. Ne görüyordu acaba?

"Hep tuhaf deniz feneri hikâyeleri anlatırlar," dedim; "kim bilir, neler görmüş yaşamışsındır sen."

Konuşma isteğimle ilgilenmedi. "Gözleme tabağını alayım mı," diye sordu. O sırada, Mehmet kucağında bir tavşanla Ahmet'e seslendi:

"Bak, yine kaçmış, biliyorsun, bay müdür bunların ortalıkta dolaşmalarına çok kızıyor."

Ahmet hemen Mehmet'e doğru seğirtti, ben de gözlemeden büyük bir ısırık aldım. Tadında mest edici bir lezzet vardı, herhalde ayranın ekşiliğinden dolayı diye düşündüm.

Aylar –yoksa yıllar mı– önce buraya gelirken bir köy yolunda durduğumu, ağaçların örttüğü bir tahta barakada şişman, memeleri karnına sarkmış bir köy kadınından gözleme yediğimi anımsadım. Nereye gittiğimi sorup öğrenince "Oraya gidenlerin bir daha geri döndüklerini hiç görmedim," demişti. Aldırış etmemiş, kadının yüzüme alaycı, hatta çapkın bakışını umursamamış, cebimdeki bütün bozuk parayı bırakıp otomobilime binmiş, yoluma devam etmiştim. Daracık, kıvrımlı, ağaçlıklı, bir tarafı uçurum gibi dimdik aşağıya inen, yokuş çıkıp yokuş inen yolda saatlerce tek başıma araba kullanmıştım. Gittikçe yol tenhalaşıyor, ıssızlaşıyor, ama doğa ve manzara bir o kadar güzelleşiyordu. Yaygınlaşan kokudan, rayihadan sarhoşluyordum. Tıkanır gibi oluyor, gece olmadan varmak için acele ediyor, camı açıp kapatıyordum. Saat kaç olursa olsun, eşyalarımı otel odama yerleştirip denize girmeye kararlıydım. Denizin en derin olduğu kayadan suya atlayacak, saatlerce yüzecektim. Keyifleniyor, ıslık çalıyor, müzik aranıyor, radyomun hiçbir istasyonun sesini çekmediğini anlayınca lastiklerin yolda çıkardığı cıyaklamayı dinliyordum. Bir yandan da, gözlerimin ucundaki endişeyle benzinimin yetip yetmeyeceğini kontrol ediyordum. Yolda hiçbir işaret, levha yoktu. Garipsemiştim, çünkü yol aldıkça ibreler, göstergeler benzinin arttığını, çoğaldığını gösteriyordu. "Hiçbir şey vardan yok, yoktan var olmaz," diye temel bir yasadan bahsedildiğini duymuştum. Ben, yasanın hangi tarafı işime geliyorsa o tarafına inanıyordum. Benzin tankının çalkalanmasında, gösterge ibresinin iyi çalışmamasında buluyordum hatayı. Yabancı bir ülkede değildim ayrıca; dilini, anlatılarını, tarihini, ilişkilerini bildiğim, insanlarını tanıdığım bir memlekette izimi şaşıracak, kaybolacak değildim ya. Farların aydınlattığı ormanın ortasındaki yola beyaz tavşanlar fırlıyor, yüzüme bakıp gülüyorlar, ezmemek için sık sık frene basıyor, sinirlenmeye başlıyordum. İçimi çevreye denk bir sıkıntı basmıştı. Hangi aklın rehberliğine uymuştum? Katizma'nın (gizli irade) mı, Nalan'ın (gayrimeşru cinsellik) mı? Akıl denen şey aslında kafatasımdaki küreydi, dünyayı içine almış, dünyaya, bedenime direniyordu. Başaramayacağını bildiği halde dünyayı kendisine göre değiştirmek istemesindeydi uygunsuzluğu. Öğretilmiş, öğütlenmiş bir istekti bu belki, yaptığım haksızlıklardan dolayı bedenime karşı utanıyordum şimdi. Aklımı bedenimden ayırmış, bedenimi curcunaya, keşmekeşe, galip gelemeyeceği kavgaların ortasına salmıştım. Yıpranmasına, kapalı işyeri odalarında harcanmasına, ömrünün kısalmasına göz yummuştum. Aklım hıncını bedenimden çıkarmıştı. Aklımı ve bedenimi bir araya getirmek, birbirlerinden bağımsız davranmalarına artık son vermek için işaretlenmiş adrese koşturuyordum. Son anda fark etmiş, frene basmıştım. Yolda upuzun bir kütük, elinde baltasıyla yaşlı bir kadın duruyordu. Demek ki bu saatte bu yoldan taşıt geçmeyeceğine inanıyordu. Siyah elbiseli yaşlı kadının beyaz, zayıf yüzü kaskatıydı, biraz önce birisini öldürmüş, hâlâ süren öfkesi cinayet anındaki enerjisiyle birlikte don-

"Aklımı bedenimden ayırmış, bedenimi curcunaya, keşmekeşe, galip gelemeyeceği kavgaların ortasına salmıştım. Yıpranmasına, kapalı işyeri odalarında harcanmasına, ömrünün kısalmasına göz yummuştum. "

muştu. Farların ışığı üstüne vuruyor, arkasında, siyah elbisesi gibi karanlık, upuzun, dev bir gölge oluşturuyordu. Baltayı havaya kaldırdı. Farları söndürdüm. Çelimsiz gövdesinden beklenmeyecek bir güçle ağır ağaç kütüğünü yolun kenarına sürükledi. Gaza bastım, fırtına hızıyla uzaklaştım oradan. Farları tekrar açmayı unutmuş, mesafesiz karanlıkta yol alıyordum. Bilincim karanlığın kalınlığında boğulmuştu, kendi kendisine bir keyfe, kadifemsi bir şeyi seyre dalmıştı. Ayağıma fren, ellerime ışık için emretmiyordu. Birbirleriyle ilgilenmeyen iki ayrı ve bencil varlıktılar. Bedenim onu hazır bulduğu için bilincimin önemsemediğini, aklım ise bir akıl sahibi olmak için çok çaba harcadığını, çok zahmet çektiğini söylüyordu. Her şey bitmek üzereydi. İşte, o an, gövdem kendiliğinden devreye girdi, sert bir hareketle frene bastı, ışıkları açtı. Afallamıştım, otomobilden çıktım, yola baktım. Bacaklarım karıncalanmış, ayakta duramıyordum. Neredeydim? Önümde bir yol var mıydı? Gecenin kuşları ötüyor, ormanın hayvanları bağırıyordu. Yapraklar, dallar kımıl kımıl hışırdıyordu. Orman, karanlığı canlandırmıştı. Denizin kokusu geliyordu burnuma. Arabama döndüm, bir sigara yaktım, teybe Cesaria Evora'nın Kafe Atlantik adlı kasedini koydum, sesi sonuna kadar açtım. Bir yandan da, şimdi ağlamam gerekiyor diye düşündüm. Hayatımı mı, yoksa biricik yaşama alanımı mı kaybetmiştim? İkisi de aynı şey demeye yelteniyordum ama bedenim ile aklım yine rakip köşelere çekilmişlerdi. Farları, motoru kapattım, otomobilin dört kapısını açtım, arka kanepeye sırt üstü uzandım. Sayılamayacak kadar çok, mini minnacık hücremsi sinekler uçuşuyor, kapılardan girip vızıldayarak, otomobilin ortasında dolanarak sınırsız bir karanlıktan yine sınırsız bir karanlığa akıyorlardı. Deniz fenerini görüyordum. Yüksek bir ağacın tepesinde ışığı çakıp sönüyor, dönüp duruyordu. Uyandığımda sabah olmuştu. Gözyaşlarım göz çukurlarımda kurumuştu. Yaşıyordum ve yaşadığım şeylerin çoğunu anımsamıyordum. Sadece, gideceğim yer, birkaç kişi, birkaç temel yaşantı kalmıştı aklımda. İlk hatırladıklarımın sayesinde herhalde sonra ihtiyaç duyacaklarımı hatırlayacağım diye düşündüm. Kalktım, geniş gövdeli bir ağacın dibine işedim, beyaz bir fare sıçrayıp kaçtı, sonra gidip bir başka ağacın dibinde bağırsaklarımı boşalttım, dönüp bokuma baktım, kıçımı yapraklara sildim. Kolonyalı mendille temizlendim. Limonlu, unlu kurabiye yedim, birkaç yudum kola içtim. İlaçlarımı yuttum. Dalgaların sesini duyuyordum. Neşeleniyordum. Otomobilimin bagaj kaportasını açtığımda yeniden bütün bir hayatımı anımsamaya başladığımı fark ettim. Pipomu yaktım, kibriti üflerken "Hadi bakalım Babür Atlantik Köyü'ne geldin," demiştim, anımsıyorum.

"Gözyaşlarım göz çukurlarımda kurumuştu. Yaşıyordum ve yaşadığım şeylerin çoğunu anımsamıyordum. Sadece, gideceğim yer, birkaç kişi, birkaç temel yaşantı kalmıştı aklımda."

"İnsanların hayatı başkalarının hikâyelerinden oluşur," dedi bekçi Faros.

Üstünü değiştirip, beyaz, kısa kollu bir gömlek, keten pantolon giymişti. Başına kurutulmuş yapraklardan bir peruk takmıştı.

Odama dönüp yatacağıma orada burada dolanıyor, oturuyor, dalıp gidiyor, uyukluyordum. Hep uygunsuz halde, sanki suçüstü birilerine yakalanıyordum.

"Mesele yapma," dedi, "günün bir saatinde vaktin yeterse esas hikâyeyi anlatacaksın, şimdilik kendini kirletmemek için kaldırım taşlarının üstünde zıplıya zıplıya yürüyorsun."

Konuşmasındaki ses tonu da başındaki peruk kadar gülünçtü. Şişmanlıktan desem, hayır ihtiyarlıktan demesinden çekiniyordum.

"Çocuklar uyuyarak büyür, ihtiyarlar uyuyarak ölür," dedi.

Bu kadarı da fazlaydı, pes doğrusu, leb demeden leblebiyi anlıyordu. Hava çok ısınmıştı. Ortalık cayır cayır yanıyordu. Kalkıp otele yürümeye üşeniyordum.

"Cehennem gibi, değil mi," diye sordu.

Sorusuna cevap vererek veya soru sorarak hamle yapmamı bekliyordu. Denizin üstü-

ne küçük balıklar sıçrayıp tekrar suya dalıyordu. Önce balıkçı İbrahim, şimdi de fener bekçisi mütefekkir kesilmişti. Selin Pelin kardeşlerin tavırları bile bilgiçlik taslayıcıydı. Ahmet Mehmet kardeşler ise, huzurda el pençe divan duruyordu. Nalan'ı düşünürken Müjgan'ı ziyaret etmiş, Amerikalı herifin hiç de güzel sayılmayacak genç esrarkeş karısıyla yatmıştım. Delileri gidip bulan bendim, belki gerçeği bulup anlatacağım diye kafamdan hep uydurup yazarak gitgide deliriyordum. Her gördüğüm yeri, insanı değiştirerek mizacıma uygun palavralar sıkıyordum. Vazgeçişler dünyasına kaçmış, orada kendimi koruduğumu sanıyordum. Sahicilik taşımayan hayatımı, duruşu onurlu olmakla, dürüstlükle etiketliyerek tozlu (hayır, tatil manzaralı) rafa kaldırmıştım. Her gerçeğe, bir de, vazgeçişlerin ittelediği hayali ikizini yaratıyor, gerçekle münasebet kuracağıma gerçeğin hayaliyle ilişkileniyordum. Çüküm sertleşiyor, kötülükse eğer, her çeşit kötülüğe, yalana hazır, fırsat bekliyordum oysa. Arzulayan, gerçek olan, kıvamını bulmuş bir sik ile ıslak bir amdı. Fakat hemen, sanki bu bir düşüşmüş gibi, seksten vazgeçiyor, umutsuzluğu, hafızayı, kitaplarda neler yazdığını bildiğim için aşktan bahsediyor, böbürlenircesine, intikam alırcasına vazgeçişler dünyasına çekiliyordum. Yürüyüş bandında kilometrelerce yürüyüp daracık bir odada hep aynı duvara bakmak gibi bir şeydi bu. Maddi dünyanın tenine değmeyi başkalarına bırakıyor, sonra kendimi gözlerden silmek için başkalarını suçlayıp eleştiriyordum. Niye böyle yapıyordum? Kitaplar aklımı mı bozmuştu? Sahici hayatı nerede, niçin kaybetmiştim? Yoksa, kadınlar odasında onlara yaranmaya çalışan, kitap okuyan züppe ibnenin teki miydim? Bacaklarıma çükümü sıkıştırıp dünyanın bütün kadınlarını apışlarımda ezip vücudumu hadım ederek sadece hayallerimin yaşamasına mı izin vermiştim? Bir de keline, göbeğine, boyuna, fukaralığına bakmadan çalım satıyordu. Kirli çamaşırlarım güneşte niçin kurumuyordu? Plazaların arkasındaki varoşlardan niçin hiç arkadaşım yoktu? Memleketin en batısındaki fiyatı ucuz salaş bir otele birkaç günlüğüne dinlenmeye gelmiştim nihayetinde. Kuruşlarımı hesaplıyordum. Peki ama, o halde, Kemal Kamu kimdi? Kitabımı ısmarlamıştım. Bana kurgulanmış halimi değil, hakikatimi anlatacaktı. Alışageldiğim olağan hayatımı sürdürürken bir kere daha müthiş korkuyordum sonuçtan. Yaptığı işin aksine ilk kez beni gerçekte adlandıracaktı. Belgelediğim kişisel tezlerimi Atlantik'te keşfin hezeyanındaydım. Aleyhimdeki delilleri karartmamak için kendimle didişiyordum.

"Ceplerim bomboş," dedim.

"Bulacağına inanmıyorsun çünkü, ne aradığını zaten bilmiyorsun," diye tısladı Faros.

İki motosiklet sesi işitiliyordu kumların üstünden.

Sarhoş bir kadın sesi gülüşüp "Faros Ziya, Faros Ziya," diye bağırıyordu ileriden. Hızla yaklaşıyorlardı.

Kaçacak yol arıyordum. "Arka taraftan, şuradan," diyerek işaret parmağıyla yol gösterdi bekçi. Konuşmamız bitmemişti ama feneri görmüştüm. Tahminlerime uyuyordu. Yalnızlığında yol gösterici ışık verenlerin kaderini yaşamış, sonunda devir değişmiş, müşteriler için bir animasyon sahnesi olmuştu.

Dönüp arkama baktım. Oswald'dı gelenlerden biri, yanında Amerikalı sarışın bir kadın vardı. İguana sırtındaydı, sıcaktan dilini çıkarmış sallıyordu.

Fenerin gerçek işletmecisi Oswald mı, diye sordum.

Durdum. Alnımdan, şakaklarımdan, yanaklarımdan, ensemden, sırtımdan ter akıyordu. Sinirlerim geriliyordu. Vücudum, katlanabileceğimden fazla ısınmıştı. Çevremde hiçbir şey kımıldamıyordu. Dünya yanıyordu. Sarışın kadının kahkahalar atıp gülüşünü, Oswald'ın metalik sesiyle neşeli cevaplar verişini duyuyordum yalnızca. İçimdeki gerginlik, gidip onlara sataşmak, hır çıkarmak için can atıyordu. Uydurma düşmanlar yaratarak, on-

larla kavgaya girişerek bir zafer umuduyla kendimi mi önemsiyordum?

Geri döndüm, soyundum, suya daldım. Kaskatı kesildim. Birkaç dakika suyun altında, soğukta, sessizlikte, derinlikleri, yavru balıkları seyrederek bekledim. Milyonlarca yıl sürmüştü ilk canlıların denizden çıkıp karayı istila etmeleri. Büyükbaba goril ise, daha uzak geçmişte buyükanne mikroptu. Ve ben annemin yetiştiği kuvözde debelenmeden, çırpınmadan öylesine duruyordum. Bir yosun gibiydim. Balıklar yanaşıp gözlerini gözlerime dikiyordu. Ağızlarını açıp sokularak kulaklarımı gıdıklıyorlardı. Hiç kımıldamıyordum, denize atılmış, boğulmuş bir hayvan leşi de olabilirdim. Ne kendime ne de herhangi bir canlıya karşı herhangi bir duygu hissediyordum. Zaman durmuştu. Doğmamış ve ölmemiştim. Özlenecek, uğruna kavga edilecek şey, sevinç, gam kasavet yoktu. Yamacın yanından derinleşerek dibe iniyordu deniz. Bitirebilirdim ve yeryüzündeki hayat beni o an unuturdu. Ciğerlerimdeki hava boşalmış, nefes almak için tarifsiz bir istek duyuyordum. Aklımın iradesi ile bedenimin iradesi yine kıyasıya çarpışıyordu, ben üçüncü varlıktım, hiç müdahale etmiyordum. Hiçbirinin hayrını görmediğimi çırpınarak yalanlıyorlardı. Bakterilerin, önce denizde sonra yeryüzünde hayat bulmaları mucizeydi. Öldüren doğaya karşı ben bu mucizenin eseriydim. İnat, mücadele, hareket, beden, akıl, söz, matematik, yazıydım, kâinatın ve Dünya'nın hatırası idim. Erdal Çaça, Oswald, kadınlar, belki yeryüzü mekânından dolayı ağzımda balonlanan köpükler son bir defa birileriyle hesaplaşmak için suyun üstüne doğru yüzüyordu. Kan tadı dilimin altındaydı. Beynimde oynanan oyunun kritik bir safhasındaydım. Nasıl davranacağıma, yaşadığım ülkenin insan muhiti ve çağ bilinci karar verecekti. Vermeli miydi? Memleketimiz için bir ruh historiyografyası yazılamamıştı. Tarihteki insan birikiminin kazanç ve kaybından bana neydi! Petrol, su, otomobil, bina, meslek, silah, güç, sınır, nüfuz, coğrafya kavgasından bana neydi! Ruhtum, içimde onlara ait hiçbir şey taşımıyordum. Vücudum çatırdayarak dağılıyordu. Karıncalar, böcekler, solucanlar koşuşturuyordu. Kuş solucanı, kartal kuşu kapıyordu. Dünya ne kadar hain, canlı, renkli, güzel, sıcak, ışıl ışıldı! Müjgan'ı, Nalan'ı, Selin Pelin'i, Baran'ı, bekçi Ziya'yı mı dert edineceksin ulan dedim. Ayaklarımda suyu tepikledim, soluk aldım, oksijeni ciğerlerime doldurdum, yüzmeye başladım.

Kumların üstüne yattım. Benden sonra nesilden nesile var olacak çocukların sesini işittim. Tekrar denize girdim. Dinçleşmiştim. Günün birinde terk edeceğim şeylerle artık eğlenebilirdim.

Pantolonumu, gömleğimi giydim; patikadaki kadın satıcıların rengârenk tenteli tezgâhlarının uzağından, kestirme yoldan zeytin ağaçlarına sürtünerek otele yürüdüm. □

DİNÇER SEZGİN

Bir Uçurtma Gibi

BAKANLIK MÜFETTİŞİYLE YAZILI SORULARIN YANITLANMASINA GEÇMEden önce, müdür odasında dereden tepeden konuşuyorduk. 'Söyleşiyorduk' diyemiyorum; benim için 'tahkikat'a gelmiş bir müfettişle nasıl söyleşebilirim ki? Böyle biriyle ancak konuşulur. Tanış olmayan bir manavla, bir kasapla, bir züccaciyeci ile nasıl konuşulursa, onunla da ancak öyle konuşulabilirdi. Ben de öyle konuşuyordum bakanlık müfettişi ile Lise'nin müdür odasında. Ama bu konuşmanın bir 'girizgah' olduğunu söylüyordu içimdeki ses. 'Laf' eninde sonunda ana konuya gelecekti. İkimiz de o ânı bekliyorduk. Müfettiş, şimdilik sözü dolandırıyor, vereceğim yanıtlardan uygun bir sözcük yakalayıp asıl soruyu sormak için fırsat kolluyordu. İkimizin de duyargaları sonuna değin açılmıştı. Beni şaşırtmak için, "Bu kasabada yumurtanın çok ucuz olduğunu söylüyorlar, doğru mu?" diye sordu. "Vallaha beyefendi", dedim, "Taşpınar halılarıyla Aksaray yumurtalarının kabaca bir fiyat karşılaştırmasını yaparsak, Tokyo'nun en az Paris kadar kalabalık bir nüfusa sahip olduğunu kolayca anlarız. Sanırım bu yüzden, bu kasabada yumurta fiyatları çok ucuz." Biraz şaşırdı. Şaşırdı ama, pek de belli etmedi. Zeki adamdı. 'Şimdi görürsün ananın yeldirmesini,' dercesine, hin oğlu hin bir gülümseme belirdi dudaklarında. Soluk almadan loğ taşı gibi oturttu beklediğim soruyu.

"Madem ki durum bu, siz neden solcu oldunuz öyleyse?" Verdiğim yanıtla, bu soru arasında hiçbir bağlantı kuramamıştım. Ama böyle bir savaşta kurşunun markasının önemli olmadığını biliyordum. Hiç düşünmeden yanıt verdim:

"Sinağrit baba yüzünden efendim." Bu kez iyice şaşırdı. Şaşırdığını belli etti:

"Pardon anlayamadım, kimin yüzünden solcu oldunuz?"

"Sinağrit baba, efendim."

Yanıtımdan hiçbir şey anlamamıştı. Ama onu, yanıtımı anlamayışı ilgilendirmiyordu. İlk soruda ve ilk yanıtta yakalamıştı beni. Solcu olduğumu, 'kökümün dışarıda' olduğunu, 'şıp' diye öğrenivermişti. Bu yüzden mutlu olmuştu. İçin için kendini kutluyordu sanırım. Ne de olsa, tam 32 yıllık bakanlık müfettişiydi. Bu kadarcık ustalık farkı olacaktı öteki müfettişlerden. O hin oğlu hin gülümsemesi övüngen bir renge dönüştü.

"Bu baba, Bulgar herhalde. Mesleği nedir acaba?"

"Bulgar değil, Rum. Mesleği de yok efendim."

"Yani Rum solcularından, daha doğrusu Rumların 'baba' denecek kadar deneyimli solcularından biri herhalde. Yanlış anlamadıysam, böyle demek istiyorsunuz?"

"Hayır öyle demek istemiyorum efendim."

"Yani solcu değil mi Sinağrit baba?"

"Değil, müfettiş bey."

"Öyleyse emekli solcu. Yani emekli komünist."

"Her ikisi de değil efendim."

Tahminleri tutmadıkça bozuluyor ama yarısından kesilmiş etiket gibi dudaklarına yapıştırdığı gülümsemesini de uçurtmaya çevirmek istemiyordu. Kararlıydı, ısrarlıydı; ille bulacaktı Sinağrit babayı.

"Sinağrit baba..." diye söze başlamıştım ki,

"Lütfen söylemeyin," diyerek sözümü kesti. "Biraz okumuş yazmışlığımız var bu yolda. Yani sol, sosyalizm, komünizm gibi konularda. Onun için, bu Sinağrit babayı ben bulup çıkarmak istiyorum. Bulamazsam, onca dirsek çürütmeme yuh olsun. Lütfen söylemeyin."

"Pekiyi efendim."

Gözlerimin içine bakıyor, bir yandan da düşünüyordu. Bakışlarında alay, bilecenlik, üstünlük, ezici bir güçlülük, övüngenlik, karşısındakini karınca gibi ezme isteği vardı. Her biri bir görünüp, bir kayboluyordu. Yüzünün ifadesi her birine göre değişiyordu. Bazen gözlerini kısıyor, bazen alnını kırıştırıyor, bazen gözlerini olağandışında açıyor, bazen dudaklarını büzüyor, bazen burun delikleri açılıp kapanıyordu.

"Türkiye'de mi oturuyor?"

"Evet efendim."

"İstanbul'da mı?"

"Evet efendim."

"Rum dediğinize göre, Rumların en çok oturduğu yerde... Hayır hayır, Sinağrit baba gibi, adı 'babaya' çıkmış bir solcu, bir azılı komünist, 'azılı komünist' diyebilir miyim?"

"Diyebilirsiniz. Onun için farketmez çünkü."

"Tamam, teşekkür ederim. Onun gibi azılı bir komünist, Rumların en çok oturduğu yerde oturacak değil ya? Hiç olmayacak, hiç akla gelmeyecek yerlerde oturur böyle tipler. Şaşırtmaya bayılırlar. Şaşırtarak, ayıptır söylemesi, kendilerinin bir bok olduğu sanılsın isterler. Giderler köhne, iti bağlasan, kaçacak delik arayacağı berbat evlerde otururlar. Halktan biri olduklarını, yoksulun yanında yer aldıklarını, yani toplumcu gerçekçi olduklarını ispat etmiş olurlar böylece. Değişmez bir kuraldır bu. Bu kurala göre Sinağrit baba Rumeli Kavağı'nda ve anlattığım gibi bir yerde oturuyordur mutlaka. Öyle mi değil mi?"

"Bilmiyorum ama oturmuş olabilir."

Gülümsedi. Yine o övüngen renge dönüştü gülümsemesi. Keyifle bir sigara yaktı. Bana da tuttu bir sigara. Derin derin iki soluk çekti. Yorulmuştu ama benden sorularına olumlu yanıtları aldıkça, zevkten, coşkudan uçuyordu adeta. Sözcüklerin göğüslerini okşuyor, dudaklarına öpücükler konduruyor, harflerin açık yerlerinden görünen bacaklarına dokunuyor, parmaklarını harflerin örttüğü yerlerin altına sokmaya çalışıyor, iyice yukarılarda bulacağı sıcaklığa, yaşayacağı tada bir an önce ulaşmak istiyordu. Aceleciydi, sonunda dayanamadı, iki harfin dolgunca yerlerinden tutup bacaklarını ayırıverdi. Tepedeki karanlık bölge, ağız sulandıran bir lezzetle karşısındaydı işte. Sonuca ulaşmak üzereydi; orada üç beş harfin altında kalan yerleri de biraz sonra açığa çıkaracaktı. Çıkaracaktı ve çok ender yaşadığı bayıltıcı doyuma da ulaşacaktı. Dudakları titreyerek konuştu:

"Demek ki doğru yoldayım. (Bana tükürür gibi baktı.) Göreceksin sevgili edebiyat öğretmenim, beş altı soru daha soracağım ve bu babayı, ne babaydı?"

"Sinağrit..."

"Hah, Sinağrit babayı, koca İstanbul'da elimle koymuş gibi bulacağım. Bulacağım ve sizin tazecik beyinlerinizi zehre bulayan bu namussuzu, bu şerefsizi bugün, evet bugün, bir

telefonuma bakar, adalete teslim ettireceğim. Görsün bakalım, bu toprakların ekmeğini yiyip, bu topraklarda mekân sahibi olup, bu topraklar aleyhine çalışmak ne demekmiş. Bu yurt bizim kanlarımızla sulandı, onların kanlarıyla değil. Biz onun ağababalarını topraklarımızdan kovmak için döktük mübarek kanlarımızı. Şimdi sizlerin beyinlerinizi yıkayarak, sizin tazecik yüreklerinize komünist ruh aşılayarak, güya, atalarının hıncını almaya çalışıyorlar. Yağma yok. Yağma yok."

Elini vurarak ayağa kalktı. Bir sigara daha yaktı. Bir iki gidip geldi odada. Sonra Öğretmenler Lokali'ne bakan camın önünde durdu. Bana yarım döndü. Lokal'i işaret ederek, "Şimdi gidin şu lokale. Sizin gibi zehirlenmiş kim bilir kaç öğretmen daha bulacaksınız. Sizi Sinağrit zehirlemiş, yüce Tanrı'ma şükür ki, sizi erken teşhis ettik.Teşhis edemediğimiz, ama en kısa sürede bulup çıkaracağımız arkadaşlarınızı da kurtaracağız Sinağritlerin, Sinağrit gibilerin elinden," dedi.

Geçti yerine oturdu. Mutluydu. İyi işler yapıyor ve vatanına kanının son damlasına kadar hizmet etme düşüncesinden zerre kadar sapmıyordu. Bir sigara daha çıkardı, Yenice paketinden. Öteki sigara yanıp duruyordu küllükte. Farketti. Gülümsedi. Benim farkettiğimi de farketti. Ben de gülümsedim.

"Kusura bakmayın; böyle milli meseleler konuşulmaya başlayınca elimde olmadan müthiş heyecanlanıyor ve ne yaptığımı bilemiyorum. Her neyse, her neyse... Şimdi konuşurken birden bire size teşekkür etmek geçti içimden. Evet size yüzlerce teşekkürler ediyorum aziz kardeşim."

"Estağfurullah efendim, ne yaptım ki?"

"Daha ne yapacaksınız efendim? Hem beni yormadan, daha ilk soruda, kanınıza komünizmi şırınga eden haini söylediniz, hem de onun itlafı ile bundan sonra zehirleyeceklerinin zehirlenmelerini önlediniz. Gençliğimde ben de bu menhusların eline az kalsın ki düşüyordum. Benim de kanıma mikrop sokmuşlardı. Ama kabri nur olsun, etrafından melekler eksik olmasın, sizin 'manzume yazarıdır' dediğiniz o büyük üstadımız sayesinde kurtuldum o mikroptan. Size üstadımızı sevdireceğim. Sizin gibi yüreği temiz, beyni memleket aşkıyla dolu bir vatan evladına onun 'haza' bir şair olduğunu anlatmak, sevdirmek, cennette mekân sahibi olmanın bir başka yoludur. Sinağrit babanın yerini bir tesbit edeyim, onu ihbar etmek için açacağım telefonda, teftiş süremin bir hafta uzatılmasını isteyeceğim müdürümüzden. O bir haftada da size, üstadımızın şiirlerini tanıtmaya ve onun bir manzume yazarı olmadığını, doğrudan ve 'haza' bir şair olduğunu, şiirimizin o olmazsa çökeceğini öğretmeye çalışacağım.

"Hiç zahmet çekmeyin müfettiş bey. Ben onunla ilgili kitaplar okudum. Bilgiler edindim. Şiirin ne olduğunu da öğrendim galiba. O güçlü bir idealist. Çalışkan bir insan. Ülkemize çok yararları hizmetleri olmuş. Bunlar ayrı konu. Ama bana göre, ne yazık ki bu çalışkan, idealist insan şair değil, bir manzume yazarıdır."

"Sizi çok sevdim hocam. Benim yanımda istediğinizi söyleyebilirsiniz üstatla ilgili olarak. Kusurunuza bakmam. Şu bir haftalık ders sonrasında görmek isterim sizi. Bakın nasıl değişecek görüşleriniz ve düşünceleriniz. Şu an ben başka bir şeyi merak ediyorum, hem de çok merak ediyorum. Adresle ilgili sorulara geçmeden önce, söyler misiniz lütfen; şu Sinağrit baba neler söylüyordu da, sizi bu kadar tesiri altına alıyordu. Evet söylediklerinden birkaç cümle mesela, rica etsem."

Ne yapacağımı, ne diyeceğimi şaşırdım. Adam gerçeği öğrenince beni dövebilir, hatta palasını çekip öldürebilirdi. Birden karar verdim. Ayağa kalktım, kapıya yürüdüm.

"Bana bir dakika izin verin lütfen," dedim. 'Rica ederim, buyurun' der gibi eliyle kapıyı işaret etti. Öğretmenler odasına gittim, Sait ustanın *Mahalle Kahvesi* kitabını çıkardım.

"Ne yapacağımı, ne diyeceğimi şaşırdım. Adam gerçeği öğrenince beni dövebilir, hatta palasını çekip, öldürebilirdi. Birden karar verdim."

Kitabı bir gazeteyle kaplayıverdim ve müdür odasında döndüm. Elimde kitabı görünce, o aşağılayıcı gülümsemesiyle,

"Ne o," dedi, "sorularımı kitaba bakarak mı yanıtlayacaksınız?"

"Evet," dedim.

"Demek Sinağrit baba, kitaplı komünistlerden biri. Akıllı adammış, uzak yerlere fikirlerini taşıyacak en iyi şeyin kitap olduğunu biliyormuş. Evet, neler söylüyordu size? Mesela insan ve toplumla ilgili neler söylüyordu?"

Açtım Sinağrit baba öyküsünü, öyküye bakarak sorularına yanıt vermeye başladım.

"Sinağrit baba söz gelimi, 'Bir kişinin aklı ile, hiçbir şey halledilemez,' diyor."

"Ne yapmalıymış pekiyi?"

"Şöyle söylüyor bu soruya karşılık olarak: İster su, ister kara, ister hava, ister boşluk, ister hayvan, ister nebat aleminde olsun, bir kişinin aklı ile hiçbir şey halledilemez. Bunu herkesin bilmesi gerekir. Balıklar bile bunu bilmelidir. Ancak bütün balıklar, oltaya tutulan hemcinslerini kurtarmanın tek çaresinin, koşup o yakamoz yapan ipi koparmak olduğunu akıl ettikleri zaman, bu hareketin bir neticesi ve faydası olabilir, diyor."

"Yani?"

"Yani örgütlenmek gerekiyor demek istiyor efendim. Bireycilik, bencillik etmeyin, örgütlenin ve kendinizin değil, toplumun dertlerini dert edinin, örgütünüzle o dertlere çare bulun demek istiyor."

"Bravo adama, açıkça komünist örgüt kurun diyor. Nedir sizce toplumun dertleri?"

"En başta gelen dert eşitsizlik elbette. Gelir dağılımındaki eşitsizlik, hak dağılımındaki eşitsizlik, sorumluluk dağılımındaki eşitsizlik, azınlığın çoğunluğu ezmesi, yani patronun işçiyi ezmesi, devletin de bir patron gibi davranması sonucu, asıl eşitsizliğin doğması, emeğiyle, alın teriyle geçinenlerin haklarını alamaması ve bunlara bağlı pek çok şey, toplumun dertleri olarak sayılabilir."

"Evet evet, çok akıllı bir adam bu Sinağrit baba. Akıllı ve kurnaz. Söyledikleri akla yakın. Bu sözlere kimse hayır diyemez. Ben de imza atarım bu sözlerin altına. Tabii sizin gibi gençleri de bu sözlerle hemen avucunun içine alıveriyor. Neyse, onun adresinin tesbitini yarına bırakalım. Hem geç oldu, hem düşündüm de, şu kitabı bu gece okuyup, iyice tanıyayım babanız Sinağrit efendiyi. Fikirlerini öğreneyim, bir de ben imtihan edeyim bakalım kendilerini. Benden kaç numara alacak, görelim."

Kitabı verirken,

"Yaşamında bir kez bile imtihana girmemiş adamı da adam yerine koymuyor Sinağrit baba," dedim.

Aldı kitabı. Kıyamet şimdi kopacaktı. Yüreğim yerinden fırlayacak gibi atmaya başladı.

"Kendisi çok mu girmiş çıkmış imtihanlara?" diye bir soru sordu. Ama sorunun karşılığını beklemiyor gibi bir havası vardı. Sesimi çıkarmadım. O da sesini çıkarmadı, sorduğunu unuttu sanıyorum.

"Fırrrt," diye şöyle bir çevirdi sayfaları. Sonra ilk sayfayı açtı. Okumaya başladı: "Mahalle Kahvesi, yazan Sait Faik, Varlık Yayınları."

"Eee dedi, sinirle. Bu Sait Faik'in kitabı. Sinağrit babanın kitabı değil ki!

İp kopmuştu. O an her türlü sonuca hazırdım. Karım, çocuklarım, sürgünler, atılmalar, işsizlik ya da mahkemeler, hapisler tümüne hazırdım.

"Evet," dedim, "kitap, Sait Faik'in öykü kitabı. Kitabın içindeki öykülerden birinin adı da 'Sinağrit baba'. Sait usta 'Sinağrit baba' adını verdiği bir balığın öyküsünü anlatıyor bu öyküde. O balığın yaşamından küçük bir kesit sunuyor okurlarına."

O an ne sinirliydi, ne coşkuluydu, ne kavga edecek gibiydi. Suratı, yalnızca bitmiş, tükenmiş, bütün renklerini yitirmiş, solmuş, elektrik tellerine takılıp yere çakılmış yırtık pırtık bir uçurtma gibiydi.

"Bir balık mı dedin? Sinağrit baba bir balık mı yani?"

"Evet müfettiş bey."

Kitabın o sayfasının ucunu kıvırıp masanın bir köşesine bıraktı. Oturdu. Yavaş yavaş müdür koltuğuna gömülmeye ve küçülmeye başladı. Kesilmeye başlayan musluk damlaları gibi, ufalıyor ve sessizleşiyordu. Üç beş saniye sonra musluktaki damlalar kesildi. Ölecek sandım. Eliyle kapıyı gösterdi. Bir şeyler söyledi. Galiba 'Çık' demek istemişti. Çıktım.

Yıllar sonra onu öğretmen derneklerinin bir toplantısında gördüm. Beni hemen tanıdı. Uzaktan selam verdim. N'olmuştu, düşüncelerini değiştirip ihtida mı etmişti yoksa? Bunu soracaktım, yanıma geldi. Ben bir şey söylemeden, yüksek sesle,

"Sinağrit babanın da, senin de ağzınıza sıçayım," dedi ve yürüdü gitti.

Ardından,

"Hişşt hişşt," dedim, dönüp bakmadı. □

FAHRETTİN DEMİR

Dalga Boyu Aşınca

GERİDE KORKU, SIRTIMDA OĞLUM, ÖNÜMDE KAR. ŞAFAKTA ATLANDIK. Kan uyuşmadan. İçimde ayaz. Sessiz, tıpırtısız. Gece uğruları gibi temkinli. Yüreğim boran. Çulaki çarıklar ayaklarımda, kar dizde. Soğuk. Sırtımda arkalık, başımda şal. Göğün direği buz. Ayaz. Göz alabildiğine beyaz. Dağların başı, yamaçların döşü. Beyaz. Ağaçların sakalı.

Dünya beyazdan çatlayacak.

Ben acıdan.

Enver'di, yeni yetme. Atın üstünde bir lokma, kaynım, bana yakıştırılan, daha on dördünde. Gülenber Karı, yuvarlacık. Yumak yumak yün. Yaşlı. Sarınmış. Tortop atın üstünde. Kulağında uğursuz fısıltılar, yürek kurutan sesler. "Gülenber Mama! Diyorlar ki!..." Köylerde, kentlerde. Uzaklarda. Gittikçe yakınlaşan. Boğaz boğaza! Can Cana! Ölümler. Kırımlar. Kapı arkasında, çeşme başında, durdurup durdurup. Tandır başında. Kesik kesik. Kaçamak. Gizli. Çoğun söze dökmeden, gözle, kaşla. En son döndü. Hangi aralıktan süzüldüyse, Yervan'ın bacısı, Gülenber Karı'nın dizi dibinde. Tandır başında. Parıl parıl şeve gözlü. Örükleri topuklarını döğen. Savel'in anası göndermiş. Ahretlik. "Gülenber'e de," demiş. "Kim ne derse desin. Gülenber bilsin," demiş. "Bilsin ki, yel kötü esiyor. Her taraftan. Eyyam buza kesti, nifak sekide. Bilsin. Süpürecek hepimizi. Bilsin ki, ne diyeyim. Ne desem boş. Dalga boyu aşınca karışın hesabı tutulmazmış. Bir deli dalga, katmış önüne insanları, sürüklüyor. Durdurmak güç. Kim durduracak!"

"Başlarının çaresine..."

Demiş.

Aylar var çalınıyordu kulağımıza. Ta orda. Araz boylarında. Sürmeli düzünde. Şöregel'in köylerinde.

Burada.

Boşalan evler, közü küllenmiş tandırlar, yatak sıcağını yitirmiş odalar. Sahiplerini yitirince, yaşadıkları gariplik, burukluk silinmeden daha, başka seslere, başka dillere uyanıyorlardı. Bütün gizlisini, saklısını ortaya döken bu hoyrat talan, yüzlerini çiziyor, yüreklerini kanatıyordu. Başkasının gizlisi, başkasının gözünde. Adamlar gördüm böyle, kadınlar; evler gibi, yüzleri boştu. Bırakıp gittikleri evleri gibi; soğuk, donuk, boş.

Benim evim!

Haşim, dört kardeşin üçüncüsü, erimdi. Genç irisi, yapılı. Beşir'in babası. Okçuoğ-

lu'nun düzünde. Tırpanın ucunda. Yolunu azmış bir kurşun, dediler. Ne bileyim! Taşnakçılar mı, bildik mi! Çok şey söylendi. Çok laflar demlendi. Bizden, onlardan, konuşuldu. Kimi öyle dedi, kimi böyle. Kazanlar kaynatıldı. Bize karanlık. Doğruyu eğriyi yitirdik.

Beşir, onun kırkına doğdu.

Gün günden acılı. Gün günden karanlık. Sisli, puslu, göz gözü görmüyor. Yolunu azan kurşunlar, yolunu azmadan yollu yolunca yerini bulanlar. Kınında durmayan bıçaklar. Kan uyuşmaz gecelerde, gündüzün orta yerinde parladı. Boğazlaşmaların mayalandığı uğursuz demler. Fitne fesat at çapıyordu. Kapalı kapılar, kimsesiz hayatlar çoğalmıştı etrafımızda. Işıkları körelmiş, uyuyan evler. Evler, bir akşam alacasında, bir tan ağartısında kimsesiz. Gizli, saklı kaçışlar. Soluksuz diller.

Haberler geliyordu uzaklardan. Kuş kanadı, yel eteği, savuruyordu. Rüzgâr üfürüyor, dudaklar fısıldıyordu, kaygılı.

Araz boyları, Sürmeli düzü kan revan. Arpaçay'ı kırmızı. Şöregel köyleri, Subatan, Hacı Veli. Deli Halit Paşa. Ekinler, harmanlar yangın yeri. İnsan olan darda. Dar günlerdi.

Duyardık.

Uzaktan.

Şurada şu kadar, burada bu kadar, ötenin hesabı yok.

Beklerdik.

Oralardan sıçrayan çıngı, gelip bizi de bulacaktı, biliyorduk.

Geldi. Bugüneymiş.

Akşamdı. Geç saat. Uzun kış gecesi. Fiskosu demlediler, Enver, o cirmiyle; Kara Şamama'nın Yusuf, bir de Dadaş, büyük kaynım. Binali, öbür kaynım, nerde bilinmiyor, kayıp. Yolunu azan bir kurşun mu! Bir kaya dibinde, bir dere yatağında!.. Bilen yok. Bilinen, kapandılar odaya. Dile gelen dille, dile gelmeyen gözle, yüzle. Semaver semaver üstüne. Bardaklar doldu boşaldı, Kelle Şeker'ler eridi, tabakalar dibe vurdu. Biz kadınlar yanda, neyi konuştuklarını bildik de ne çıkacağının merakındaydık. Sancılardan sancı beğendik. Karnımız kara sular bağladı. Gecenin kör karanlığında,

Kapı açıldı.

Çıktılar.

Geç vakitti. Yüzlerinin kırışığında kaygı, gözlerinde bulanık, fersiz bakışlar, ölgün.

Uzatmadılar lafı. Yeri değildi. Zaman yoktu. Dadaştı, tezden hazır olalım, dedi. Öbürleri başlarını salladılar. Şafaktan tezi yok, dediler, şafakla. Sabaha kalmak olmaz. Atların hazırlığı görülsün, siz çıkın, dedi, Dadaş. Enver, kadınların başında gitsin, dedi. Öbürleriyle buluşabilirseniz ne âlâ, buluşamazsanız... Ne diyeyim, takdir, yolunuz açık olsun.

Ayazın beyliğinde atlandık. Yer gök buz.

Karanlıktı.

Enver, Gülenber Karı, Güldane eltim; bir de Ezet Bibi. Beni de sayarsan beş. Beşir de var, terkimde, heybenin içinde, kırk günlük.

Kara Şamama'nın Yusuf'la Dadaş sonra gelecek. Ortalığı koklayacaklar biraz. Eve ocağa göz kulak olacaklar. Nerden çıktığı belli olmayan adamlar, karanlık yüzler, kinli bakışlar. Boşalan evlerde talan. Sesimiz soluğumuz çıkmaz. Nesin, kimsine takatimiz yok. Takatimiz olsa cesaretimiz yok

Olanlar, duyduklarımız!

Atlarımızın ayaklarında keçeler. Tapırtı yok. Ses yok. Sessiz. Evlerin arasından, sokak uçlarından, hırsız gibi. Yere basmadan. Sakınarak. Ayazda, ter içinde.

Geçtik. Dönüp arkaya bakmadan.

Ne kadar gittik, bilmedim. Bir var ki, ortalık ışımaya başlamıştı, birbirimizi seçebiliyor-

Fahrettin Demir için sık yazıp dergilerde sürekli görünmek önemli olmamıştır. Yazdıklarında seçici olduğu gibi, öykülerini yayımlayacağı dergilerin seçiminde de kendine özgü ilkeleri olduğunu anlamak için onu izlemek yeter.

duk. Kar aydınlığı da vardı. Peş peşe gidiyorduk. Atların ayaklarından keçeleri çıkarmamıştık. Yamacı aşıp, çayı geçecektik. Çay buzdu. Akşamdan tozan kar, ince bir tabaka buzun üstünde, keçesiz kayar, Enver'di, "çayı geçip, açalım". Başımızı eğdik.

Dere yatağını geçip açacaktık.

Geçemedik.

Beşir'le ben.

Keçenin ipi açıl sen. Dolan öbür ayağa. Atın iki ayağını bağla birbirine. Buzun üstünde tökezlesin at. Neyse ki, tetikti. Toparlanmaya çalıştı. Ne çare, toparlanamadı. Olmadı. Çift ayak hamle etti öne. Şahlandı. Sağrıya doğru kaydım, eyerin kaşı engelledi, düşmedim. Toparlanıp öne verdim kendimi. At toparlanamadı. Arka ayakları kayınca dengesini yitirdi, ön ayaklar olanca hızıyla buza indi.

Buzun sesi miydi, kemik çatırtısı mıydı, bilemedim, o an.

Buzun üstündeydim.

At yanı başımda, burnundan dumanlar oluklanıyor. Arka ayaklarını gerip duruyor. Ayağa kalkacak. Ön ayaklar buzda. Arka ayaklarını gerdikçe sağrısı kalkıyor. Önler yok. Buzun içinde. Kırık. Çöküyor. Bir daha. Bir daha. Yoruluyor. Umutsuz. İndiriyor gözlerini. İnsan gibi, nâçarlığına ağlıyor. Zarılanır gibi eğiyor kafasını. Acısını dillendirmeden.

Beşir heybede, yumuk yumuk, olanlardan habersiz. Sarsıntıdan uyanmış, şaşkın şaşkın bakınıyor.

Alıyorum.

Enver'in elinde toplu. Top dönüyor, gözüm dönüyor; gözüm Enver'in elinde, kocaman, mermiyi veriyor ağzına. Naçar. Vurulacak. Böyle bırakmak olmaz. Acı çekmesin. Vurulacak. Ses. Bir gürler ki bu havada tabancanın sesi; kurdu kuşu, hırlıyı hırsızı başımıza toplar. Ses boğulsun. Eyerin üzerindeki minderi çekiyor, Enver, atın kulak arkasına yaslıyor. Boğuk bir gürültü.

Başımdan dumanlar çıkıyor. Kulağım uğulduyor. Bir ses. Uzaklardan geliyormuş gibi hafif, ağrılı. Mırıl mırıl. Enver mi! Attan inmiş. Yanımda. Yuları bana mı uzatıyor? Olmaz. Öbür kadınlar, Kars'takiler. Sen git. Bir erkek bulunsun başlarında. Eğdi boynunu. Sustu.

Gülenber Karı'dır, kaynanam, "Beşir'i ver," dedi, yük olmasın sana. Buluştuğumuzda!.."

"Nerde," dedim.

Uzaklara baktı. "Bilmiyorum," dedi. "Dünyanın çivisi çıktı. Kim nereye savrulur, bilinmez. Savrulmayla kalır mı, o da belli değil."

"Gönül koymam kimseye," dedim. Siz gidin, bir kenara çıkın, şehirdekileri bulun. Toparlanın. Beşir'i vermem. Sırtıma bağlar, peşinizden gelirim. Kısmet! Yiyecek ekmeğimiz, içecek..." dedim, demedim; insanoğlu, utançtan ya da başka. Bilmedim. Atların başını doğrultup uzaklaştılar. Yalnız Gülenber Karı'nın kirpik uçlarında donmuş bir damla yaş gördüm.

Beşir'i sardım sırtıma, yürüdüm. Ağladım. Sırtımda Beşir, önümde kar. Gözümde yaş, buz. Yağmursuz, yaşsız. Sonradan anladım. Şaştım. Kirpiklerimin ucunda. Domur domur, donmuş. İçimle ağladım.

Atlılar önden ıradı gitti. İzlerinden yürüdüm. Sürüklenen ayaklarım bende değil. Kulağım arkada. Ayak tapırtısında, at fırıltısında.

Duyuldu mu!

Duyulduysa. Çok geçmez. Düşerler mi, peşimize.

Dedim.

Atların adımlarından önce fırıltılarını duydum.

Fırrrrrttt... Fırrrrrttt...

Sonra da bir diş gıcırtısı! Kar atların ayak altında gıcırdıyor.

Duymamla. At izlerinin kenarına, karların içine attım kendimi. Elimle üstüme, kafama kar küreledim. Bekledim.

Kimdiler, nereye gidiyorlardı, dost mu düşman mı, bilmedim. Anlamaya ne cesaretim ne de isteğim vardı. Yüreğimin vuruşundan başka ne bir ses, ne bir nefes. Bekledim. Gördüler mi, bilmedim. Ölü sandılar belki. Ölü bir kadın yol kenarında! O kadar çok ki. Bir çalı dibinde, dere koyağında, karların arasında. Boğaz boğaza. Bıçak bıçağa. Tüfek tüfeğe. Karın içinde bir ceset, bilinmedik şey değil. Gördülerse de kime ne!

Üşüdüm. Korktum. Uyursam. Kar uykusu, kan uykusuymuş. Çok da tatlı olurmuş. Kuş tüyü yataklar, ılık şerbet uykular. Toparlandım. Ses seda uzaklaşınca kalktım. Üstümü başımı silkeledim. Kalkmamla buz yapıştı canıma. Titredim. Karların içinde ter tabanımdan çıkmış.

Hafif bir esinti yaladı yüzümü, yüreğimi de korku. Kar tozaklandı savruldu. İnce bir sis perdesi gibi gözlerimin önünden geçti; savruldu, uzaklaştı. Dizimin bağı kesildi tipi başlayacak diye. Bekledim. Arkası gelmedi. Esti, durdu. Soluğum geneldi, rahatladım. Bir anlık esintiyle tozaklar da uzaklaştı; geride yine dingin bir hava, yumak yumak kar, içe işleyen ayaz kaldı. Ayazdır, üşütür; yürürsün, üstesinden gelirsin. Tipi! Eser, savurur, yolunu bulamazsın. Döner durursun aynı yerde. Nefes alamazsın. Hele burada, bu dağların kuytuluğunda, boğazda. Burar, getirir rüzgâr; toparlar suratına suratına üfler. Kamçı gibi şaklatır yüzünde.

Durmadım.

Yürüdüm. Kendimce ağladım yine. Yaşlar dondu kirpik uçlarımda. Sesimi içime akıttım. Bir iniş indim, bir dere yatağı geçtim. Buz. Ayağım kaydı. Sendeledim. Düşmedim. Toparlanırken bir bıçak saplandı yüreğime. Dünya karardı. Kar beyazı alacalandı. Dünya döndü başımda. Döndü. Döndü.

Elimi sırtıma götürdüm.

Beşir! Beşiiiiirrrrr!

Bağırdım mı? Sesimi duymadım. Ama bağırdım, diye biliyorum.

Beşiiiiirrrr!..

Deli gibi koştum gerisin geri. Tökezledim. Düştüm. Süründüm. Kalktım. Koştum. Yine düştüm. Yine kalktım. Soluğum sığmıyor içime. Gözüm yolda, aklım Beşir'de. Beşir karların içinde. Sırtımdan kayıp düşmüş. Şalım boş. Sırtım uyuşmuş, duymamışım. Koştum. Koştum. Nasıl koşmaksa! Bata çıka.

Ufukta solan kısacık kış gününün alacalığı mı, gözlerim mi kararıyor! Günün ne zamanıydı, kaç saattir koşuyordum? Ulaşacağım yer, varacağım menzil de yitmişti. Yitirdim.

Dondu.

Don bir Beşir.

Karların içinde, ayazın kucağında. Gidenler gitti mi yerlerine. Yerleri neresi! Sıcak bir tandır başı, bulabildiler mi?

Güneş bulutların arasından baş verince alacalığın akşamdan değil, buluttan olduğunu anladım. Rahatladım. Bilinmez. Gün ömürsüz. Kış günü. Sabahın alacası çekilmeden, akşam aşını vur tandıra, öyle.

Yüreğim ağzımda. Dualar dilimde, nefesim dolanıyor. Ne kadar gittim.

Dizlerimde derman, yüreğimde umut tükenmişti. Kıvrılıp bir köşeye... Uykunun koynuna... Uyku çekiyordu, karlar çekiyordu kendine. Karın çekmesi nedir, kar uykusu nasıldır; bilen bilir, yaşayan anlar. Bir var ki, anlayınca... Anladıktan sonra. Sonrası yok!..

"Yürüdüm. Kendimce ağladım yine. Yaşlar dondu kirpik uçlarımda. Sesimi içime akıttım. Bir iniş indim, bir dere yatağı geçtim. Buz. Ayağım kaydı."

Olsun!

Her şey biterdi. Ölüm korkusu, yaşama yükü, başkalarının eline bakma zilleti! Bir adım önümdeydi. Kapayacaktım gözlerimi, karların koynuna teslim edecektim kendimi.

Ne güzel!

Uyuyacaksın, yumuşacık, serin, karların arasında; silinecek gaileler. Ne yerinden yurdundan sökülme korkusu; ne eltilerin kinayeli bakışı. Kocası ölmüş bir gelin, serseri bir kurşun, dedilerdi, ne bileyim. Ersiz bir taze. Yetimiyle. Evden çıkmasın. Ev içinde kalsın. Kayınlardan biri. Biz icat etmedik ya!

Nicedir, duymazdan, anlamazdan gelsem de, Gülenber Karı'nın dokundurmaları, eltilerimin, "Enver de maşallah... büyüdü, gelişti anam..." iğnelemeleri. Bilmiyor muyum, kaygıları, hangisine kuma!..

Dertleri, Enver. Kendilerinden uzak olsun da...

Enver, bir çocuk, on dört yaşında.

Tam zamanı. Karların koynunda. Böyle tek başıma. Ayıplamalardan, kınamalardan uzak, işgilli bakışlardan ırak!

Kaç kez çeldi aklımı. Tamam, dedim, yeter, al sırtımdan bu yükü! Teslim! O tüy yumuşaklığına, şerbet uykulara bırakıyorum kendimi.

Olmadı.

Beşir, yetimim!

Ağladım!

Gözlerimi duymuyordum. Görüyordum. Camdan bir küre vardı gözlerimin önünde. Ama gözüm yoktu sanki. Kapatıp açtım kirpiklerimi. Kapatıp açtım. Kar yumaklarını izledim, korktum. Kar körü olmaktan korktum. Kapattım gözlerimi. Küçük noktacıklar uçuştu. Kara kara noktacıklar salındı, yayıldı, uzaklaştı.

Açtım!

Açmamla yüreğim ağzıma geldi sanki. Ne zamandır orada o. Görmemişim. Orada duruyordu. Bir yumak, belirsiz, silik. Karların arasında. Boz bir çaput. Arayan seçer, yitiren görür ancak. Gördüm. Ucu görünüyor. Korkuyla küreledim karları. Kundakta, gözleri kapalı. Kucakladım. Ses soluk yok. Canı çekilmiş. Açtım, göğsüme sardım. Dağlara. Yamaca vurdum. Kar. Battım. Çıktım. Aklımca koşuyorum. Nereye! Nere olursa. Düştüm. Kalktım. Gene düştüm. Gene kalktım. Yamaç aşağı döndüm. Başımda duman. Ayağım bir şeye takıldı. Düştüm. Kalkmaya çalışırken gördüm. Önce bir çarıktı, karlar içinde. Onu gördüm, ucundaki ayağı. Ayaklar ikilendi, bacaklar uzadı karın altına. Uçlarında bir beden, iri yarı. Karlar altında, upuzun. Kış kıyamet. Başında tiftik papak, sırtında gocuk.

Korkmadım.

Şaşırdım korkmadığıma da. Niye şaşırdım. Her yerde. Bahardan beri duyardık. Her çalının dibi, her kayanın gölgesi.

Yokladım.

Soğuk. Yüreğim üşüdü. Dondu. Sevindim mi! Neye? Bilmedim.

Beşir!.. Beşir'de can yok. Bir gıdımcık beden. Soğuyor.

Yüzüne baktım. Genç sayılırdı.

Olur mu! Ne işine yarayacak! Papağı da olmayıversin, gocuğu eksik olsun.

Doğruyu eğriyi kim biliyor. O ölü. Beşir'de can yok. Kan görünmüyordu. Yolunu azmış bir kurşun mu! Ne bileyim. Bildiğim Beşir... Beşir, donmasın.

Yaptım.

Ne olur ne olmaz diye göğsüme sakladığım kamayı çıkardım. Ne bileyim, aklımca tedbir alıyorum. Olur ya. Bilemezsin. Onun kaması. Öldüğünde üstünden çıkmış. Elceği se-

def kakmalı, boydan boya oluklu. Bulanlar getirmişti. Yolunu azmış bir kurşun, dediler, bilmedim.

Elim titremedi.

Şaştım. Can pazarı, doğruymuş. Yaşanmadan bilinmezmiş. Can derdine düş de gör. Gördüm. Soydum, tiftik papağı başından, gocuğu sırtından aldım. Beşir'i yerleştirdim içlerine.

Adım atacak halim mi var!

Çöktüm karlara.

Bekledim.

Ne kadar bekledim, bilmedim. Geçten geç bir inilti duydum. İrkildim. Korktum, adam mı! Yüreğim ağzımda eğildim üstüne.

Değilmiş.

Beşir, ağlamaya çalışıyor, ağlayamıyordu.

Sıkıca sarıldım.

Yeniden bağladım sırtıma.

Yürüdüm. □

Yaşar Kemal'in unutulmaz ilk öyküsü.

Büyük Kitaplar Dizisi'nin ikinci kitabı

55 sayfa
11,5 x 19,5 cm
Mayıs 2007
7 YTL

Yaşar Kemal
Pis Hikaye

Yaşar Kemal'in öyküleri insanın çaresizliğini ve yoksunluğu anlatır. İnsanın hayat karşısında verilik duygusunu kaybetmesini çarpıcı bir şekilde ortaya koyar bu. Yaşar Kemal,
Pis Hikaye'de Fadik'in öyküsünü
unutulmaz bir trajedi'ye dönüştürür.

Pis Hikaye Yaşar Kemal'in yazdığı
ilk öykü. Altmış üçyıl önce, 1944'te yayımlanmasının ardından
üstüyle bir Yaşar Kemal klasiğine dönüşmüş. Bugün de
hiçbir şeyini kaybetmemiş.

Pis Hikaye'de anlatılan o ıssız yörede insanın varoluş
mücadelesi verilmiş bu kavgalık ülkesel verilerin ötesinde
Yaşar Kemal'in Yaşar Kemal yapan
dil ve anlatının başlangıç
gücünü duyumsatır.

İletişim için:
Alfa Dağıtım, 0212 513 36 20

NOTOS KİTAP

Evrensel deha
Leonardo da Vinci'den
benzersiz bir metin.

Büyük Kitaplar Dizisi'nin ilk kitabı

Leonardo da Vinci

Paragone

Sanatların Karşılaştırılması

İtalyancadan çeviren: Kemal Atakay

Leonardo da Vinci'nin ölümünden sonra öğrencisi Francesco Melzi'nin elinde muhafaza edilen Resim Kitabı'nın ilk bölümü. *Paragone Delle Arti* 'Sanatların Karşılaştırılması' ya da kısaca *Paragone* 'karşılaştırma' adıyla bilinir.

Leonardo da Vinci, *Paragone*'de bir yandan resmin temel alanlarını ustalıkla betimler, şiir ve müzikle karşılaştırır, öte yandan resmin bilim ve felsefeyle ilişkilerini değerlendirir. *Paragone*, resmi hak ettiği saygınlığa kavuşturmayı ve resmin sanatların benzersiz ortaklarını bir listelemeyi amaçlamakla birlikte, karşılaştırma yoluyla öteki sanatların temsil değerleri ve araçları üstüne de çok önemli gözlemler içerir.

Paragone, henüz algılanmamış bir sanatçının değerini yeniden sahneye sürmekle, bu sanatçıların bu farklı yollardaki benzerlikleri ve farklılıkları zamandan yeniden düşünmemize sağlayan, değerli zaman yolculuğu kılavuzudur.

115 sayfa
11,5 x 19,5 cm
Tamamı renkli, 30 resim
Mayıs 2007
15 YTL

Sanat Dizgisi
Alfa Yayınları, 0212 513 34 34

NOTOS KİTAP

TURGUT ÇEVİKER

Sabah Niyetine

UYKU BENİ ÇAĞIRMIYORDU...
Hep böyle... Uzun bir süredir bu hep böyle...
Büyük depremden önce de böyle oluyor muydum?
Evet, ama zaman zaman... Martılar sessiz... Yolcu vapurları dalgaların koynunda günün yorgunluğunu gideriyor hâlâ... Uzakta Sarayburnu ve Topkapı, ayla aydınlanıyor...

Belli ki, bugün hava güzel olacak...
Sigara içiyorum.
Kitap okumak bile gözlerimi yormuyor.
İlk ezan Osmanağa Camii'nden yayılıyor...
Gün, geliyor...
Balkondan bakıyorum.
Işıklar yanmıyor.
Ezanlar bir bir bitiyor...
Ayla güneş yer değiştiriyor, usul usul...
Balkona çıkıyorum yine. Sigaramdan nefes alıp, küçük sokağa doğru üflüyorum...
Sokaklar boş.
Sessiz.
Çıt yok.
Martılar bile hazır değil daha dümen sularına...
Kent, teslim olmak üzere günü bekliyor.

Odama çekiliyorum.
Yatağıma.
Dakikalar geçiyor, uyku gelmiyor...
Gün, perde aralıklarından içime sızıyor.
Yorganı başıma çekiyorum...
Onlarca dakika geçiyor; dönmekten yoruluyorum.
Birden bir ışık beliriyor kafamda.
Yorganı sıyırıyorum başımdan ve odaya bakıyorum.
Aynaya dönüşmüş duvarlarda –bir hırsız gibi suçüstü– yakalıyorum kendimi...
Konuşuyorum:

– Saçmalama artık. Bin bir gece geçirdin bu dünyada... Şimdi yeni bir şey yap. Hiç yapmadığın bir şey yap!

– Kalk ve giyin.

Adam beklenmedik bir çeviklikle kalktı ve hızla otobüse veya vapura yetişecek biri gibi giyindi. En güzel giysilerini hızla kuşandı.

Perdeleri çekip, günü eve soktu.

Balkona çıktı ve yeniden sokaklara baktı...

Gün gelmişti, ama yaşamı bekliyordu...

Turgut Çeviker tek başına bir kurumdur, bilen bilir. Yaptıkları kültür yaşamımızı zenginleştiriyor. Enis Batur onun için, "Başka bir ülkede yaşıyor olsaydı, bugün bir üniversitenin 'honoris causa' doktorasına layık görülülürdü," demişti.

Kendini dışarı attığında, uzun bir süredir görmediği sevgili bir dostunu görmüşcesine sarıldı sokağa. Bugün, sokağa giren ilk yaşam belirtisi kendisiydi. Bunu duyumsadı. İşe yetişme hızıyla giyindiyse de, sokakta gidişi öyle olmadı. Eski Küçüksu'daki bir sandalın edasıyla yürüyordu... Vahapbey Sokağı'nın sakinleri, perdeci, pideci, bilardo salonları, dershaneler, internet kafe henüz kepenk açmamıştı.

Kimsesiz birkaç kediden soruluyordu sokak...

Vasıtalar da uyuyordu.

Ana caddeye kavuştuğunda durdu.

Soluna dönüp şöylece Altıyol'a, boğa heykeline doğru uzun uzun baktı...

İn cin top oynuyordu.

Bu kenti ilk kez bu denli kimsesiz ve kıpırtısız görmüyordu kuşkusuz, ama şimdiki gibi, uykusuz bir gecenin sabahında işe gider gibi sokağa hiç çıkmamıştı.

Dikildi.

Evet, birileri yürüyordu.

Bir iki vasıta da inmeye başladı denize doğru.

Yüzünü iskeleye verdi ve yürüdü.

Beyaz Fırın'a yöneldi. Henüz açılmamıştı. Buna üzüldü. Çiya'da ya da Adapazarı Köftecisi'nde çorba içebilirdi, yürüdü yürüdü baktı ki, onlar da uykuda...

Gazetesini aldı ve limana yöneldi.

Denizi gördüğünde, oturmayı düşündüğü bankların yakınında bir sahlepçiyle gözleri ışıldadı.

Adımlarını hızlandırdı.

Simit de vardı.

– Günaydın usta, dedi.

– Günaydın beyim.

– Sahlep ve simit.

– Siz oturun, ben getireyim, dedi.

Adam oturdu. Bitişik bankta uzanmış uyuyan bir meczuba gözü ilişti.

Öyle güzel uyuyordu ki, bir an onun yerinde olmayı istedi.

Dumanları tüten sahlep ve simit geldi.

Üfleye üfleye yudumlamaya başladı...

İlk vapur, yolcu almaya hazırlanıyordu karşısında; yüzünü yıkamış, taranmış, hazırdı boğaza...

Kendine bağışlanmış bir armağan gibiydi bu erken gün.

Tuhaf bir ses geldi yan banktan.

Baktı.

Meczup uyanmıştı.

Adam, bankın ucuna doğru aldı kendini ve komşusuna seslendi:

– Günaydın beyim.

– Günaydın.

– Ne tuhaf, dedi adam, rüya görüyordum.

– Tuhaf olan ne?

– Rüyamda, bankta uyuyordum... Burnuma salep ve simit kokuları geliyordu... Uyandım ve seni gördüm beyim!

İkimiz de tatlı tatlı gülümsedik... □

Hakan İşcen'i yazmak zorunda bırakan yanıt...

***Yaratıcı Yazarlık Kursu* adı, bir öykü kitabı için alışılmamış sayılabilir. Nereden geliyor?**

Bu ad alışılmamış olsa da, kitabın kendi ruhundan geliyor. İlk ve son öykünün kahramanı Orhan Saran'ın dediğine göre, bu iki öykünün dışında, kitabın içinde yer alan on sekiz öykü bir yaratıcı yazarlık kursunda katılımcılara verilen haftalık ödevlerden oluşuyor. Ben onun yalancısıyım. Kitabın baş karakteri tarafından, öykülerin böyle bir yazınsal atölye çalışması sonunda ortaya çıktığının ifade edilmesinin bence başka bir önemi daha var. Orhan Saran sonuçta bir veteriner ve o kursa katılana dek hiçbir öykü yazmamış.

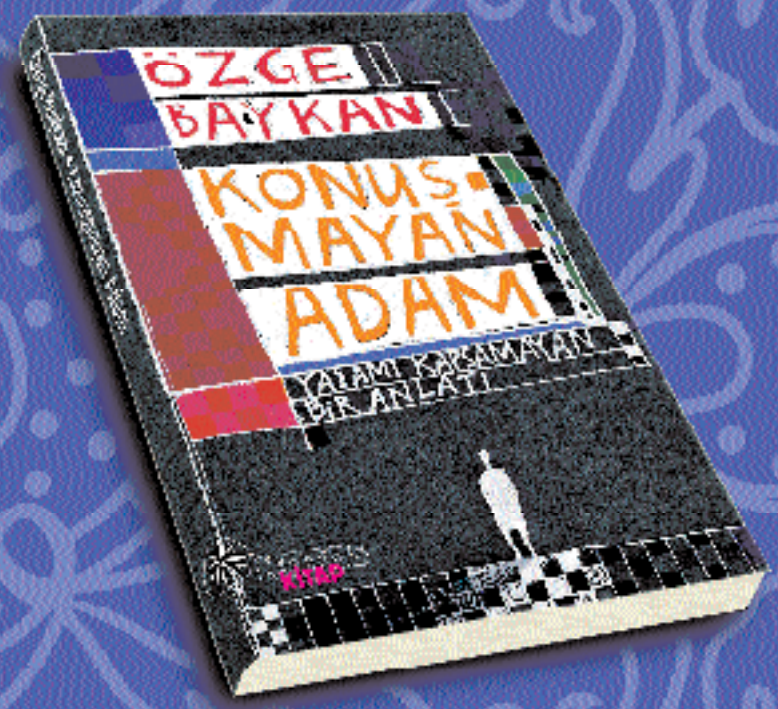
Genç sayılmamakla birlikte yeni bir yazarsınız. Kitabınızı yayımlatma güçlüğüyle karşılaştınız mı?

Şu an için yazar olmak yerine genç olmayı yeğlerdim. Oysa on beş sene önce tam tersini düşünüyordum. Demek yaşlanmak böyle bir şey. Evet, 78 kuşağındanım. Fikirlerinin, korkularının ve cesaretlerinin geçerliliğini kendi bedenlerinde ve ruhlarında deneyerek en çok kayıp veren kuşak. Kuşağın genel semptomuna uygun olarak on beş yaşımdan beri gizli gizli şiir yazıyorum. Bundan dört beş yıl önce yazdıklarımı dergilere göndermeye başladığımda, saygıdeğer bir dergimizin saygıdeğer bir editöründen kısa bir yanıt aldım: "Bu yazdıklarınızın edebiyatla bir ilgisi yok, siz gidip bildiğiniz işi yapın..." Bu yanıtı özellikle yazma sürecime çocukluğundan beri şahit olan kızıma okudum. Gözleri sulandı. O zaman on beş yaşındaydı ve yazmaya yeni başlamıştı. Editörden gelen o yanıt, bu kitap çıkana kadar masamın üstünde kaldı. Genç yazar adayı arkadaşlarım, yazmaya olan inançlarını kimsenin yıpratmasına izin vermesinler. Ben kitabımı yayımlatma güçlüğü çekmedim. Bunda yazdıklarımı uzunca bir süre bir yerlerde unutmanın, bekletmenin önemli bir payı olduğunu düşünüyorum. Ayrıca yazdığım metinlerin bu kitaptan önce, pek çok dergi editörünün tezgâhından geçmiş olması da benim için bir avantaj oldu.

Yeni bir yazar, ilk kitaptan sonra neler tasarlar?

Yeni bir yazar ilk kitap basıldığı zaman asla o kitabı yazdığı noktada değildir bence. Kitabın basılma süreci içinde yazar ilk kitabındaki duruşunu, dilini, kurgusunu kıyasıya eleştirmiş ve daha donanımlı olarak yola koyulmuştur. Her kitap, her metin yazarın yazarlık serüvenine ek bir tuğla eklemeli, yeni bir duvar örmeli. Çatısı tamamlamadan bayrak dikilmez. Yeni bir yazarın önünde uzun bir yol vardır. Bu keyifli olduğu kadar belki de sancılı bir süre. Ama yazar bu süreci insandan ve hayattan yana çok iyi değerlendirmeli. Yazdıkları, ürettiği metinler, Türkçeye veya yazdığı dile yeni bir şey getirmeli, bir halkası olmaya niyetlendiği edebiyata yeni anlatım biçimleri önermeli, belki dünyaya kesin yanıtlar vermese de, yeni sorular eklemeli. Kuşkusuz bu tercihler yapılmak zorunda değil, zaten yazarın serüvenini de bu belirleyecektir.

Konuşmayan Adam aramızda

Susmanın anlamı var.

Konuşmayan Adam edebiyatımızda benzeri olmayan bir kahraman. Kendi kendine ördüğü pek çok düğümden'in başkalarınca önceden düşünüldüğünü gördükten sonra konuşmamaya karar veriyor.

Kendine bakarken dışarıdakini, dışarıya bakarken kendini unutmuyor. Yaşamın bütününe değil, anlamlı bir köşesine takılmış şiir gibi.

Özge Baykan düşünce ve davranış arasındaki ilişkiye çağdaş bir yaklaşımla metaforuyla karşılık veriyor.

Sanki bir yazının romanla ve yaşamla ilgili vermedikleri'nin neler olabileceğini anlamak için okunması gereken, ihtişamlı bir roman.

Kapak Tasarımı: Mehmet Ünsal
Yayınevi
Baskı Yılı
Basım Yeri
Sayfa

Kapak Düzeni
Ofset Düzeni
Tel: (0212) 516 94 26 - Baskı: (0212) 519 [illegible]

GÜLTEN AKIN

“Şiir kimseye dokunmuyor ki”

Gülten Akın, elli yılı aşan şiir serüveni boyunca düzene, kadına, yaşama dair her şeyi konu etti. Onunla birlikte özgüvenli bir başkaldırışın izini sürdük. Şiir kültürümüzün sunduğu bütün kaynaklardan beslendi, büyüdü, özgünlüğüyle yaşamı kavradı, okura sundu. Elli yıl içinde kesintisiz bir değişim içinde gelişen şiirine bakmak, onun bugün çağdaş Türk şiirinin son büyük ustası olarak nitelendirilmesinin nedenlerini belirtir. Son kitabı *Kuş Uçsa Gölge Kalır* bu niteliğini pekiştiriyor.

SİNE ERGÜN

Gülten Akın şiiri ellinci yılını devirdi. Okur şiirlerinizle, hem dünyayı algılayışı ve bunu şiire işleyişiyle ayrıksı bir kadın şairin 1950'lerden bu yana yaşadıklarına, duygu ve düşüncelerine tanıklık ediyor hem de bu süreçte yaşanmış toplumsal olayları anımsıyor. Son kitabınız *Kuş Uçsa Gölge Kalır*'da da geçmişe bakıyor, geçmişin bilgisiyle bugünü anlamlandırıyorsunuz. Gülten Akın gözüyle, neredeydik, nereye gidiyoruz? Şiir nerede duruyor?

Dünyaya sol'dan bakan bir yazarım. Her şeyin değişeceği, olduğu gibi kalamayacağı üstüne kurulmuş bir bakış. Bir var ki, bu değişimin hızı öngörülebilecek olandan çok fazla. Bir düzenin kendi iç gücüyle değişmesi değil bu. Hızla şişirilmiş bir balon içinde gibi insanımız. Balon patladı patlayacak. Yaşlı olmak, salt geçmişin bilgileriyle yaşamı yargılamak, günü anlamak değil de, bu değişimdeki yapay, pompalanmış hızı görmek yani yaşlılığı görmekse, iyidir. Aykırılık bu gidişte bence. Geldiğimiz noktada az sayıda güçlünün (ulusal ölçekte de, uluslararası ölçekte de) ulaşılmazlığa gittiğini, geri kalan büyük çoğunluğun açlığa, yoksulluğa, çaresizliğe itildiğini, savaşlarla tüketildiğini görmemeli miyiz? Şiir bu karmaşa içinde yer bulamayacak kadar naifleşti. Şairlere pek dokunulmuyor artık, şiir kimseye dokunmuyor ki. 1960'ların, 70'lerin şiirini yazan da, bundan etkilenen de yok. Şiirimiz de demokrasimiz gibi görüntüye, yüzeyselliğe boğuldu. Anlamla ilişkisi bulunmayan, hiç olmazsa anlama bir noktada değmeyen metaforlarla yazılıyor.

İlk dönem şiirlerinizden bugüne acıyı yadsımadınız, yenik düşmediniz de. Toplumsal olaylara duyarlığı kendinize özgü bir biçemle sundunuz okuyucuya. Son kitabınızda da Irak'ı, Lübnan'ı görüyoruz. Bu yıkım sizi umutsuzluğa düşürüyor mu?

İnsan'a inanıyorum. Kendi küllerinden doğacak olsa da.

Şiir, tarih boyunca zaman zaman egemen çevrenin baskısına maruz kaldı. Şiirde bazılarını bu kadar rahatsız eden ne?

Egemen çevreler dediğiniz çevreler iyilikle yönetemediklerini şiddetle yönetmek zorunda hissediyorlar kendini. İktidarı demokrasi içinde sürdürebilmeleri için, meta üretiminin bölüşümünün hakça yapılmasını, yönetiminin de paylaşılmasını kabul etmeleri gerek. Yoksa, gelsin yasalar, yasaklar, baskı ve korku. Şiir işte, hayatı değiştirme isteğini, umudunu özsuyunda taşıyorsa, kitleleri etkileyebiliyor.

Şiir neye yarar?

Şiir bir şeye yarasın diye yazılmaz. Ama edinilmiş bir ön bakışınız varsa, şiire sızar. O hem dokunulmamış bir güzelliği yansıtır, hem dil içinde de olsa alışılmış yapıyı bozarak, gelecek tasarımına yardımcı düş üretir.

"Kent Bitti" şiirini yazmanızın üstünden belki on beş yıl geçti. Yabancılaşma o günün de sorunuydu, hâlâ varlığını –belki de daha baskın biçimde– sürdürüyor. Bugün, yabancılaşma ekseninde toplumu nasıl görüyorsunuz?

Toplum bir yandan yabancılaşma sorununun üstesinden gelmeye uğraşırken, yeniden yeniden yabancılaştırıcı nesneler, gereçler, yaşama biçimleri çıkarılıyor önüne. Protesto yöntemlerini deniyor bir süredir art arda. Ama asıl konuya değinmeden, şimdilik mest ve çizme üstünden. Yine de suskun durmasından yeğdir diyorum.

Şiir uslandı mı?

Şiir uslandı mı, us dışına mı itildi? Biraz söz etmiştim.

Halk edebiyatı ve günümüz şiiri arasında gereğince bir ilişki olduğunu düşünüyor musunuz?

Geleneksel edebiyatlar, halk edebiyatı olsun, divan edebiyatı olsun, bizim alt belleğimizde sürüp gidiyor. Şair geleneksel olanın içinden

Evrensel olana kendi özgünlüğün içinden ulaşabilirsin. Bir de dünyanın sorunlarına, insanın sorunlarına açık olarak.

güne taşıyabileceğinin ayrımını yapabilecek, onun yeninin bilgisiyle bütünleştirecek güçte olandır.

Kadın ve şiir ilişkisi gün geçtikçe sağlamlaşıyor mu?
Kadınların toplumsal yaşama daha aktif katılımları her alanda görülüyor. Dünyaya açılan kadın elbette şiire de açılıyor.

Şiirleri birçok dile çevrilen bir şair olarak, sizce şiirde evrenselliğin ölçütü nedir?
Yerel olanı, ulusal olanı bilmeden evrensel olunamaz gibi geliyor bana. Evrensel olana kendi özgünlüğün içinden ulaşabilirsin. Bir de dünyanın sorunlarına, insanın sorunlarına açık olarak.

Edebiyatçı tek bir edebiyat türünü mü kendine yol seçmeli? Şairin öykü, roman ya da denemeye kayması nasıl değerlendirilmeli? Bunun son dönemde en bilindik örneklerinden biri *Şiir Üzerine Notlar* kitabınızda da şiirlerinden söz ettiğiniz Barış Bıçakçı oldu. Şimdi daha çok öyküleriyle gündemde. Şairin öykü yazması ya da öykücünün şiir yazması, onun yaratıcılığının dağılmasına mı neden olur, yoksa çeşitlendirmesine mi?
Barış Bıçakçı ne yazarsa yazsın, kendine yakıştıranlardan. Onda has bir sanatçı kumaşı gördüm. Edebiyatçı ister tek, ister birkaç türde eser versin, bunun kuralı olmaz. Sonuca bakmak gerek.

Şavkar Altınel'in *Soğuğa Açılan Pencere* adlı kitabında dile getirdiği "Şiir Önce Düzyazıdır" görüşü hakkında ne düşünüyorsunuz?
Şavkar Altınel gibi yazılacaksa, şiir öyküleme biçimidir de dese kabulüm. Ama ben o görüşte değilim.

Kitap çıkarmanın geçmişe oranla daha kolay olduğu günümüzde edebiyat dergilerinin edebiyattaki işlevini nasıl değerlendiriyorsunuz?
Dergiler edebiyatın soluk aldığı yerler. Öne düştüklerinde yol gösterirler. Arkadan geldiklerinde eleştiriyle değerlendirilirler, yadsınamaz yerleri vardır.

Son günlerde kimleri okuyorsunuz?
Öyküleri seviyorum. Edebiyat açısından en çok gelişen tür. Yeni romanlar içinde sevdiğim az. Şiir de çok değil. Her türde klasikleri okuyorum. Yeniden beğenerek. □

10 soruda Edebiyat ve Sinema

1 John Fowles'un az bilinen uyarlamaları hangileri? Üç önemli romanından uyarlanan *Koleksiyoncu*, *Büyücü* ve *Fransız Teğmenin Kadını*, sinemanın temel taşları arasındaki yerlerini aldı. Bizde pek bilinmeyen birkaç uyarlaması daha var. 1974 yapımı kısa film *The Last Chapter*, John Fowles'un kısa öyküsünden uyarlandı. 1984 yapımı televizyon filmi *The Ebony Tower*, *Abanoz Kule*'ye dayanır. 1986 yapımı Filipinler filmi *Bilanggo Sa Dilim* ise *Koleksiyoncu*'yu temel alır.

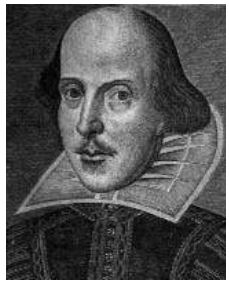
2 Visconti'nin *Venedikte Ölüm*'ünde ne eksik? Kitapta Platon'un sanat, güzellik, sorumluluk ve ihtiras üstüne Phaidon diyaloğuna dayanarak yürütülen ve Nietzsche'nin sanatta Apollon ve Dionysos kutuplaşması üstüne görüşlerini ele alan tartışma filmde ayrıntılarıyla yer verilmiyor. Eleştirmenler için Aschenbach, tek perspektife hapsedilmiş.

3 Austen'ın hangi romanı Hint sinemasınca uyarlandı? Jane Austen kaynaklı edebiyat uyarlamaları *Aşk ve Gurur* ile sınırlı değil; *Mansfield Park*, *Aşk ve Yaşam*, *Emma* ve *Persuasion* sinema ve televizyonda pek çok başarılı işe imza atılmasını sağladı. Bollywood versiyonu olan *Aşk ve Gurur* filmi ise bir Hint filmiydi, ama *Gelinim Olur musun?* gibi bir adla gösterime girdiği için fark edilmemiş olabilir.

4 Edebiyat uyarlamalarına ilk kez kim karşı çıktı? 1915'te Virginia Woolf gibi edebiyatçılar uyarlamaya karşı çıkıyor ve sinemanın, 'av'ı ve 'bahtsız kurbanı' durumuna düşen kitaplardan büyük bir açgözlülükle beslenen bir 'parazit' olduğunu iddia ediyordu. Hannah Arendt de benzer düşüncelere sahipti.

5 Oscar hangi on yıllık dönemde büyük oranda uyarlamalara verildi? 1940'lı yıllarda, En İyi Film Oscarı alan on filmden sekizi edebiyat uyarlamasıdır. 1950 *Kralın Adamları* (Robert Penn Warren); 1949 *Hamlet* (Shakespeare); 1948 *Namus Sözü* (Laura Z. Hobson); 1947 *Hayatımızın En Güzel Yılları* (MacKinlay Kantor); 1946 *Yaratılan Adam* (Charles R. Jackson); 1942 *Vadim O Kadar Yeşildi ki* (Richard Llewellyn); 1941 *Rebecca* (Daphne Du Maurier); 1940 *Rüzgâr Gibi Geçti* (Margaret Mitchell).

6 Sinemaya en çok hangi yazarın yapıtları uyarlandı? Shakespeare'in. Bunun ilk örneği, 1899'da çekilen *Kral John* oldu. Bu filmden bugüne, 300'den çok uyarlaması yapıldı. Son çekilen film ise, Anthony Hopkins'in başrolü üstlendiği *Titus Andronicus*'tu.

7 "En iyi uyarlama" listelerinin sonuncusunu kim yaptı? Geçtiğimiz yıl, İngiliz *The Guardian* gazetesi, "gelmiş geçmiş en iyi uyarlama filmler" listesini yayımladı. O listede yer alan bazı filmler şunlar: *Alice Harikalar Diyarında*, *Tiffany'de Kahvaltı*, *Otomatik Portakal*, *Doktor Jivago*, *Dövüş Kulübü*, *Fransız Teğmenin Karısı*, *Baba*, *Tehlikeli İlişkiler*, *Lolita*, *Sineklerin Tanrısı*, *Malta Şahini*, *Oliver Twist*, *Gugukkuşu*, *Orlando*, *Aşk ve Gurur*, *Rebecca*, *Tess*, *Trainspotting*.

8 Faulkner, "Bir romancı film senaryosu yazarken taviz verir mi?" sorusuna ne yanıt verdi, hangi senaryoyu yazmak istedi? "Her zaman verir, çünkü bir film, doğası gereği işbirliğini gerektirir ve her tür işbirliği de bir tavizdir, çünkü kelimenin anlamı budur –bir işi birlikte yapmak. George Orwell'in *1984*'ünü yazmak isterdim. Her zaman inandığım ve romanlarımda işaret ettiğim düşüncemi, yani insanın temel özgürlük istenci sayesinde asla yok edilemeyeceğini kanıtlayan bir final var aklımda."

9 Sinemacıların ömür boyu el atmak istemedikleri romanlar hangileri? Örneğin Virginia Woolf'un *Orlando*'su... Hikâyenin 16. yüzyılda başlayıp 20. yüzyılda bitmesi sorun olarak görüldü. 1992'de Britanyalı yönetmen Sally Potter bu zorluğun üstesinden geldi. *Orlando*'yu Tilda Swinton oynadı. 2005'te Michael Winterbottom'ın beyazperdeye uyarladığı Laurence Stern imzalı *Tristram Shandy* de uyarlamanın zor olduğu düşünülen filmler arasında yer alıyordu.

10 "Bu kitap kesinlikle uyarlanamaz" diyen yönetmen ve sözü geçen yapıt hangisi? Stanley Kubrick, *Koku: Bir Katilin Öyküsü* için söylemiştir. Roman, Tom Tykwer tarafından beyazperdeye uyarlandı.

ERDAL ÖZ

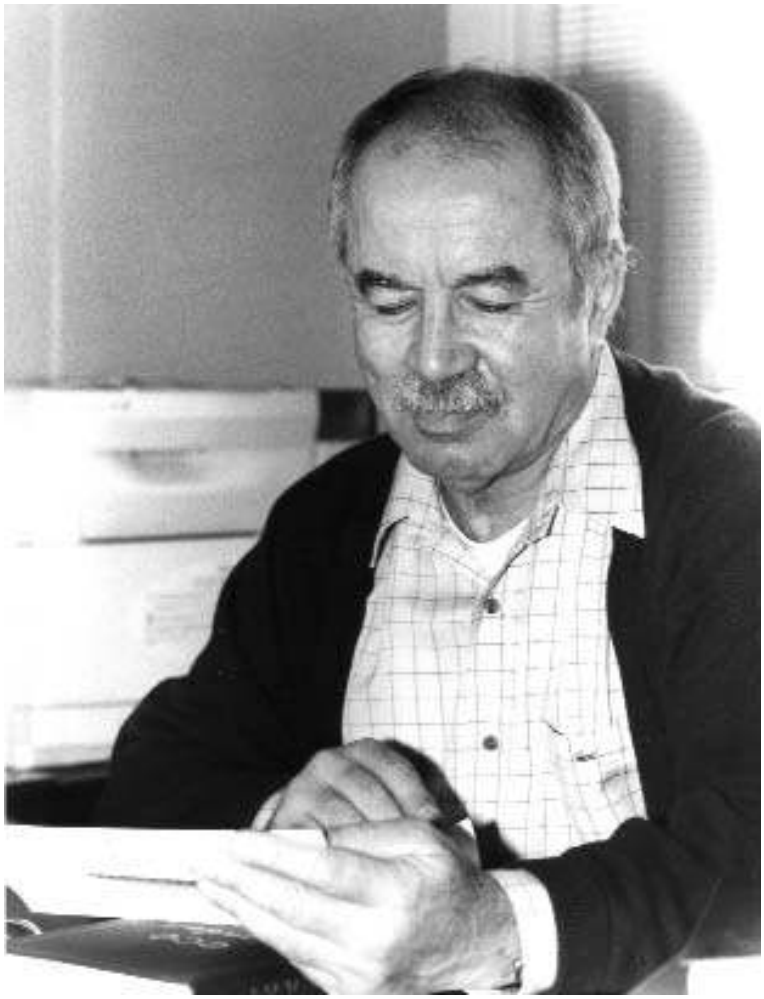
Güvercin

SOLUK SOLUĞAYDI. KULAĞINI DEMİR KAPIYA YANAŞTIRDI, DİNLEDİ. HİÇbir kıpırtı yoktu dışarıda. Ter içinde kalmıştı. Nicedir avuçlarında sıktığı yuvarlanmış kâğıt parçacığının terden ıslanıp yumuşadığını bildi. Yavaşça doğrulup demir kapının ortasındaki dört köşe deliğe uzandı, baktı. Kimseler yoktu dışarıda. Görebildiği, ilerideki taş merdivenin başladığı yerdeki alacakaranlıktı. Taş basamaklar, her zamanki gibi aşağılara, bilinmez koyuluklara iniyor olmalıydı. Kapının deliğinden çekildi. Görülüp görülmediğini anlamak için bekledi. Yüreği avuçlarında atıyordu. Bir titreme geçti içinden. Yırtmamaya çalışarak özenle açmaya başladı kâğıdın yumuşak katlarını. Hamurlaşmış kâğıt, bir bez parçası gibi hışırtısız açılıverdi parmakları arasında. Mavi çizgili bir okul defterinden koparılmıştı; kurşunkalemle, büyük harflerle yazılmış iki satır yazı vardı üzerinde. İçi titreyerek okudu. İnanamadı. Dünyadan, doğadan gelen ilk sesti. Dudaklarına götürdü mavi çizgili kâğıdı, öptü. Kaşlarında biriken ter bir yol bulup indi, kâğıtla buluştu dudaklarında, emilip yok oldu; mavi çizgiler daha da koyulaştı. Bir daha okudu. Sanki ilk kez okuyordu yine. İki satırcık yazı vardı kâğıtta. Saydı: Yedi sözcüktü hepsi. Bütün harfleri saydı: dünyadan gelen ilk haberle yüklü tam kırk sekiz harf.

Bildik bir patırtıyla irkildi. Hamurlaşmış kâğıdı avucunda yuvarlayıverdi. Güvercinlerdi. İki mor gölgenin, tepesindeki kirli cam tavanda dönendiğini gördü. Küçük çatalayakların ötesinde bulanık mor gölgelerdi; aylardır bıkmadan izlediği güvercin görüntüleri. Gölgelerden biri havalandı biraz, hemen indi öbür çatalayakların yanı başına. Toparlacıktılar. Sevgi dolu erkeksi gurultularla dönendi eşinin yanında erkek güvercinin çatalayakları, mor gölgesi. Gözlerine gülümseme indi.

Bir keresinde uyuyordu yine tahta sekinin üzerinde. Avucunda gizlediği bu kâğıdın içeri atıldığı demir parmaklıklı küçük pencereden bir güvercin girmişti odaya. Ürpererek fırlamıştı yattığı yerden. Gün sona ermemişti daha. Kentin bir sürü pisliğinin lekeleyip ağırlaştırdığı kirli cam tavanda tıpırtılarla başlayacak ince bir yağmurun az öncesiydi. Bulanık kirli camın ötesinde puslu bir gün vardı. Etli kanatlarıyla başının üstünden geçip karşı duvara çarpan, duvarın dibine düşen bir güvercindi. İlk sersemliğinden sıyrılınca bu kez de kalkıp karşı duvara vurmuştu kendini. Kaldığı bu odacığa giren, kendisine hiçbir

kötülüğü dokunmayacak olan bu ilk canlıyı sevinçle gözlemişti. Onu ürkütmemek için, ayakucuna toplanmış güve yeniği beyliğini yavaşça üstüne çekip tahtaların üzerine, köşeye büzülüvermiş, kıpırdamadan, kuşun çırpınışlarının dinmesini beklemişti. Kirli duvarlara etli patırtılarla vuruyordu güvercin. Düz duvara tutunmaya çalışıyor, aşağılara kayınca yeni bir umutla havalanıp karşı duvara çarpıyor, yine düşüyordu yere. Bir ara güçlü sivri kanatlarıyla, cam tavanla iki duvarın birleştiği köşede nasılsa durabilmiş, geçici bir denge sağlamıştı orada. Korku dolu kırmızı cam gözleriyle şaşkın şaşkın bakmıştı ona tepeden. Parlak, dolgun göğsü inip inip kalkıyordu. Barındığı o köşede çok az durabilmişti; kanatları yorulunca düşmemek için yeniden karşı duvara atmıştı kendini. Duvara çok hızlı çarpmış, çırpınarak yere düşmüş, kalakalmıştı öylece. Bir kanadı açık kalmıştı. Kırmızı gözleriyle acı içinde çevresini gözlemişti. İnce bir perdecik ara sıra bu kırmızı cam gözlerin önünden geçip gidiyordu. Kalkıp iniyordu bu perdecik, ama kırmızı gözlerdeki umut hiç bitmiyordu. Yeni bir umutla yine havalanıvermiş, yine duvarlara vurmaya başlamıştı kendini. Bir ara pencerenin demir parmaklığına konmayı başarınca, adamın içini sarıveren sevinç, hemencecik yerini bir hüzünle değiştirivermişti. Birden onun çekip gideceğini gönlünden geçirip yalnızlık çeker gibi olmuştu. Bu kez umut, güvercinin yüreğinden çıkmış, adamın yüreğine çöreklenmişti. Güvercinin çekip gitmemesinden yanaydı bu umut. Yatışmıştı güvercin, göğsünün inip kalkışlarından belliydi. Ne de olsa ayaklarıyla tutunacak bir yer bulmuştu orada. Gitmiyordu. Sanki kurtuluşunun tadını çıkarıyor, uçup gidişini geciktiriyordu. Dinlendiriyordu kendini bir bakıma. Ta ki odacığın demir kapısı şakırtılarla açılıp içeri giren görevlinin ürkünçlüğü görünene kadar. Ürkünce de uçmuştu. Akıl edip kendini parmaklığın dışına atacağına, yine içeriye fırlamıştı şaşkınlıkla. Karşı duvara olanca hızıyla çarpıp adamakıllı sersemlemiş, yere, görevlinin ayakları dibine düşmüş, sonra da iki hoyrat elin gövdesine sarılışını önleyememişti. Etli kalın kanatlarını çırparak gövdesine sarılan yabanıl pençelerden kurtulmaya çalışmış, ama başaramamıştı. Uzaklaşan ayak sesleri, dost bir canlıyı, tutuklu bir güvercini de alıp bilinmez bir karanlığa götürmüştü. Fırlayıp kapıya tutunmuştu adam. Kapının küçük deliğinden en son görebildiği, bir karanlığa inen taş merdivenin başında, görevlinin sevinç dolu hantal kıçıydı. Oracığa, kapının dibine çöküvermişti. Sonra yerlerde güvercinin dağılmış tüylerini görmüş, bir bir toplamıştı. Uçlarına doğru açılıp grileşen mor tüycüklerdi. Nereye, niçin götürüldüğü bilinmeyen bir canlının ardında bıraktığı son belirtilerdi. Avucuna doldurduğu tüyleri, bir anıyı canlı tutmak ister gibi, saklamak istemiş-

Erdal Öz'ün yayımlandığı yıllarda elden düşmeyen *Kanayan* kitabındaki öykülerin en çok adı anılanlardandı "Güvercin". İnsancıl duyarlıkla siyasal duyarlığı birleştirmekteki başarısı "Güvercin"i bugün de *NotosÖykü*'ye taşımış oldu.

ti. Elinin teriyle ıslanıp ezilmişti tüyler, birbirine yapışmış, küçülmüş, koyu mor bir topakçık olmuştu. Tıpkı şimdi avucunda gizlediği kâğıtçık gibi. Tam o sırada bir yığın pisliğin birikip gölgelediği tepedeki kirli cam tavanda yağmurun tıpırtıları başlamıştı.

Ayak sesiydi duyduğu. Kendini sekinin üzerine attı. Kâğıdı kavrayan elini başının altına gizledi. Sesler yaklaşıyordu. Soluğunu tuttu. Tepesindeki kirli, boz cam tavanda tek güvercin yoktu. Ayak sesleri kapının az ötesinde durdu, bir şeyler söyledi biri, bir anahtar şangırtısı duyuldu, ama açılmadı kapı. Mırıltılarla uzaklaştılar. İçi biraz yatıştı. Yanına kaymış beyliği üstüne çekti. Sırtı tanıyordu altındaki sekinin tahtalarını. Üç adam boyu yükseklikteki kirli cam tavanın ötesinde yağmurlu bir günün sonu vardı. Az sonra serin akşamüstülerden biri daha başlayacaktı dışarıda. İnsanlar yine bıraktığı gibi olmalıydılar. İnsanlar gerçekten bıraktığı gibi miydiler? Güneşin, akşamüstülerin, sokakların, denizin tadını çıkarıyorlar mıydı? Oysa bu daracık, yüksek tavanlı, tavanı iyi ki cam olan odacıkta akşamüstüler yüklü bir hüzünle geliyordu, geliyor ve yapayalnız koyuyordu insanı.

Bir insanın güçlükle sığabildiği, adının "tabutluk" olduğunu çok sonraları öğrendiği, ama bir tabut kadar bile içine rahatça uzanılamayan, daracık dört duvar arasında günlerce kalmıştı. Ancak ayakta durulabilen, bir insan gövdesi genişliğinde, tepede belki beş yüz mumluk bir ampulün gece gündüz aralıksız yandığı, gözleri yakan, beyni buruşturan amansız bir aydınlıkta, insanın boyuna çömelmek, ayaklarını şöyle birazcık olsun uzatabilmek için geberircesine özlem duyduğu küçücük bir işkence odasında günlerce kalmıştı. Kaç gün sonra olduğunu bilmiyordu, bir gün kapı açılmış, onu o daracık odacığın dibine çöküp kalmış bir tortu gibi, atılıp kalmış boş bir çuval gibi bulmuşlardı. Omuzlayıp bir odaya sürüklemişlerdi. Asık yüzlü birtakım adamlar sorular sormuşlar, bu sorulardan pek bir şey anlamadığı için olacak, tokatlar, yumruklar atmışlardı ağzına, gözüne; tekmeler inmişti bacak aralarına, karnına, dizlerine. Vuranların düşündüğünden daha az acı duymuştu orada. Kulaklarında yapışıp kalan, sonradan düşündükçe ona en çok acı veren, kalın kaşlı bir adamın bir sözü olmuştu: Adam, durmadan kolundaki saatine bakıyor, soruyor, soruyordu. Sonunda dayanamamış, fırlayıp saçlarına yapışmıştı. "Çabuk söyle ulan söyleyeceksen," demişti, "vapuru kaçıracağım." Böyle demişti o kalın kaşlı adam. Sonra da karşıya geçecek vapura yetişmek için şapkasını alıp hızla odadan çıkarken verdiği buyruğa uyularak yere yıkılıp falakaya çekilmişti.

Gözlerini açtığında kendini bu cam tavanlı odacığın tahta sekisi üzerinde sızılı şiş tabanlarıyla bulmuştu. Ağzında iki dişi eksikti. Gömleğinde kuru kan lekeleri vardı. Sırtı, sekinin aralıklı kalın tahtalarını tepkiyle karşılamıştı. Günler geçtikçe ısınmıştı buraya. Sekiyi örten kaba tahtaların boşlukları, çıkıntıları, sırtında yer etmiş, günler geçtikte güç de olsa sırtıyla tahta seki arasında bir uyuşma, bir alışma, bir uzlaşma doğmuştu. Dilediği gibi uzanabiliyor, üç adam boyu yükseklikteki kirli cam tavanda birikip kalmış pislikleri, güvercinlerin mor gölgelerini görüyor, onların gurultulu sevişmelerini izliyordu. Gün boyu dama kalkıp konan güvercinleri saydığı da oluyordu. Ne kadar çoktular. Üstelik sabahlar, günortaları, akşamüstüler vardı burada, kirli boz tavanda. Yüzlerce mumluk ampul yoktu tepesinde. Gündüzler, gecelerden kolayca ayrılabiliyordu.

Doğruldu kalktı sekiden. Yerde, köşede duran pembe plastik kovadan su içti. Ilıktı su. Öğleyin aralanan kapıdan yere bırakılan kaptaki bulanık çorbanın tuzunu unutamamıştı. Yürüdü. Günlük voltalarından birine başladı. Adımları odanın daracıklığına alışmıştı. Üç adımda bitiyordu iki duvar arası. Yürüdükçe, ılık suyla doldurduğu midesinde suyun çal-

kantısını duyuyordu. Üç adımlarla yürüdü, döndü, yürüdü, döndü, yürüdü...

Önce bir küçük sürtünme duymuştu. Bakınca da demir parmaklıklı pencereden içeri sarkmış ince bir ipin ucuna bağlı, sallanmakta olan küçük bir kâğıt topçuk görmüştü. Öylece kalakalmış, sanki bir kurtuluş belirtisiymiş gibi, soluk soluğa, onun sallanışını gözlemişti bir süre. Kaç katlı olduğunu bilemediği bu yapının en üst katındaki bu odacığa bu ipin nereden, nasıl savrulup atılabildiğini düşünüp bulmaya çalışmış, ama çıkamamıştı işin içinden. Sonra sekiden inip kapıya yaklaşmış, delikten dışarısını gözlemiş, seslere kulak vermiş, görülme olasılığı olmadığına inanınca, ipin ucunda sallanan kâğıda yetişmek için zıplamıştı. Önce yakalayamamıştı ipi, sonra sekinin üzerine çıkıp olanca gücüyle ipe doğru atlamıştı. Yere düşerken ip kopmuş, kâğıt topçuk elinde kalmıştı. İlk işi, yine kapıya yaklaşıp dışarıya kulak vermek olmuştu.

“Gözleri yusyuvarlaktı, korku doluydu, acılıydı. Eğilip gagasından öptü. Toparlak, kıpırtılı başını kaçırdı kuş, titredi. Yükselen ince bir perdecik, kırmızı parlak gözlerini örtünce korktu adam.”

Birden fırladı. Başının üstünden geçen karaltıyla büzülüp küçülüverdi olduğu yerde. Anlayınca açtı gözlerini, çarpıntısını dindirecek derin bir soluk aldı sevinçle. Yolunu şaşırıp içeri düşmüş bir güvercindi yine. Duvarlara çarpıp duruyordu. İçeri düşen ikinci güvercindi bu. Daha tedirgin, daha umutsuz bir güvercin. Kendini duvardan duvara vuruyordu. Etli, dolgun bir sesle çarpıyor, düşüyor, hemen havalanıp yine duvarları aşma çabasına girişiyordu amansızca. Bir ara başının üstünden geçti rüzgârı, yanındaki duvara olanca hızıyla çarptı, beyliğin üzerine düştü, kalakaldı. Uzandı, yavaşça avuçlarına aldı güvercini. Sıcacıktı. Tıkır tıkır atıyordu yüreciği. Şaşkın gözlerle bakıştılar. Yumuşacık küçük gagasında perdeden kapakçıkların kıpırtısı vardı. Gözleri yusyuvarlaktı, korku doluydu, acılıydı. Eğilip gagasından öptü. Toparlak, kıpırtılı başını kaçırdı kuş, titredi. Yükselen ince bir perdecik, kırmızı parlak gözlerini örtünce korktu adam.

“Aç güzel gözlerini kuşum, korkma.”

Perdecik indi gözlerinden, kırmızı kırmızı baktı güvercin.

“Korkuyorsun. Daha çok yenisin burada. Şaşkınsın. Ben aylardır buradayım. Hem bir başımayım.”

Birden aklına geldi, yekindi, bir şeyler arandı; kâğıt topçuğu yerde, ayağının dibinde buldu.

“Bak,” dedi, “bunu görüyor musun, bu kâğıdı; dostlardan geldi.”

Bir eliyle açtı kâğıdı.

“Bak neler yazmış dostlar, okuyayım mı, ister misin? Bak okuyayım da dinle.”

Ağzını güvercinin başına yaklaştırdı, çok yavaş bir sesle okudu kâğıtta yazılanları.

Anahtarın, kilidin içinde dönüşünü geç duydu. Kâğıdı hızla yuvarlayıp ağzına tıktı. Kapı açılıp girdiklerinde boğazı acımış, gözlerine yaş inmişti.

Kuş, ürkerek, beliren bir dirilikle çırpındı. Kaçırmaktan korkarak sarıldı kuşun gövdesine sıkıca. Sıcacıktı. Kanatlarını boşlukta dolu dolu çırptı. Kuşun kanat vuruşlarından elleri yandı.

Kansız yüzleri, zorba bakışlarıyla durdular karşısında.

Sekinin köşesine büzüldü. Kuş, bir kanadını kurtardı, çırptı. Adam yakaladı boşlukta çırpınan kanadı.

“Kiminle konuşuyordun?”

Ürperdi adam bu tüylü, çizgili sesten. Bakıştılar. Yüzünden bir gülümseme geçti.

“Güvercinle,” dedi.

Kuş, bacaklarını kullanarak ileri geri kaymaya çalışıyordu adamın avuçlarında.

“Ver onu,” dediler.

Güvercini göğsüne bastırdı. Sıktı. Canının içine gömdü sanki.

"Vermem!"

Bağırmıştı. Ayağa kalktı sekinin üzerinde.

"Vermem size güvercini!"

Bunu derken iki eliyle sıkı sıkı kavradığı güvercini öne doğru uzatmıştı. Birden duvarın üstündeki demir parmaklıklı pencereye fırlattı elindekini. Parmaklık demirine çarptı, ama bu kez içeriye değil, dışarıya, yüksek yapının bu en üstündeki kattan parmaklığın ötesine, bilinmez bir aydınlığa düştü gitti ölü güvercin. □

Nisan 1972

ABDULLAH BAŞTÜRK İŞÇİ ÖYKÜLERİ ÖDÜLÜ

(5. YIL)

GENEL-İŞ ve DİSK eski Genel Başkanı Abdullah Baştürk (1929-1991) anısına, ailesi, Edebiyatçılar Derneği ve Genel-İş'le birlikte bu yıl da "İşçi Öyküleri Ödülü" verilecektir.

1) Yarışma, amatör ya da profesyonel tüm öykücülere açıktır. Ödüle; işçiler ve emeğiyle geçinen diğer çalışanlar hakkında yazılmış her türlü öykü katılabilir.

2) Ödüle aday yapıtlarda, Türkçeyi kullanmadaki başarı, yazınsal duyarlık da aranacaktır. Öyküler daha önce yayımlanmamış olmalıdır.

3) Daha önce bu ödülü kazanmış olanlar, Edebiyatçılar Derneği yönetim organlarında yer alan üyeler, yarışmaya katılamazlar.

4) Öyküler; çift aralıkla, daktilo ya da bilgisayarla yazılmış olmalıdır.

5) Yarışmaya en çok üç öyküyle aday olunabilir. Öykülerde sayfa sınırlaması yoktur. Son başvuru tarihi 9 Kasım 2007'dir.

6) Seçici kurul; Remzi İnanç, Vecihi Timuroğlu, Necati Tosuner, Tuncer Uçarol, Ahmet Yıldız'dan oluşmaktadır.

7) Ödüller; birinci 1.000 YTL, ikinci 750 YTL, üçüncü 500 YTL'dir. Ödül kazananlar ayrıca GENEL-İŞ'in Ören (Burhaniye)'de bulunan "Abdullah Baştürk Eğitim ve Dinlenme Tesisleri"nde bir hafta ağırlanacaktır. Sonuçlar, Abdullah Baştürk'ün ölüm yıldönümü olan 21 Aralık 2007 günü açıklanır.

8) GENEL-İŞ; ödül kazanan öykülerle yayımlanmaya değer görülen öyküleri, her birine 100 YTL telif ücreti ödemek üzere, kitap olarak yayımlayabilir. Bu öyküleri, diğer yayın araçlarında da kullanabilir.

9) Ödüle aday yapıtlar; bir başvuru dilekçesi, gerçek ad ve açık adres, varsa internet adresi, telefon numarası ve altında özgeçmiş yazılı olmak üzere, ekinde beş kopya öykü ile birlikte aşağıdaki adrese taahhütlü olarak gönderilecek ya da elden teslim edilecektir:

Edebiyatçılar Derneği (İşçi Öyküleri Yarışması)
Sakarya Cad. 32/15, Bahar Apt. Kat 5, Yenişehir – Ankara
- İletişim için: 0312 / 434 46 65 - edebiyat@edebiyatcilardernegi.org.tr
- Bilgi için (yarışma, kitaplar, yankılar): www.genel-is.org.tr

10) Ödüle katılan yapıtlar geri verilmez.

Oya Baydar, şiddet çevresinde bir roman yazıyor

Şu sıralarda yazdıklarınızı bizimle paylaşır mısınız ?
Şu sıralarda, epeyce geç kalmış olan yeni romanımı bitirmeye çalışıyorum. Ama, dünyayla ilişkimi kesip yazmaya kapanmayı bir türlü beceremediğim için, istediğimden ve planladığımdan daha ağır ilerliyor. Bu bahara bitirmeyi hedeflemiştim, şimdi sonbahara kaydı. Bu ülkenin en iyi, en yürekli insanları, en barışçı güvercinleri sokak ortasında öldürülürken; ırkçı-faşist saldırganlık milliyetçilik maskesi altında veya milliyetçiliği kışkırtarak tırmanırken, ülkemizin bir yarısında kan, savaş, zulüm, ayrımcılık sürerken, fildişi kulelere çekilip roman yazmak, benim için pek kolay olmuyor. Roman konusunda bir ipucu vermemi isterseniz, dünyayı ve Türkiye'yi saran şiddet izleği etrafında döndüğünü söyleyebilirim.

Oya Baydar, insanlık durumuna ayna olabilmek için yazar olanlardan

Neler okuyor, izliyor, neler yapıyorsunuz?
Bugünlerde, yeniden Meksika ve Latin Amerika edebiyatı, özellikle de Fuentes okuyorum. Edebiyat dışı metinler olarak da, Küba üzerine, Meksika'daki otonom bölge deneyleri üzerine, bir de milliyetçilik üzerine metinler (özellikle Tanıl Bora'nın yazdıkları) ilgimi çekiyor.
Genç Türk sinemacıları kuşağının filmlerini kaçırmamaya çalışıyorum. *Beynelmilel*'i iki kez gördüm. Yeni kuşak sinemacılarımızın insani olanı toplumsal olandan koparmadan, evrensel olana yerelden ulaşma denemelerinin umut verici olduğunu düşünüyorum.
Bir de *Yağmurdan Önce*, *El Sur* (*Güney*), *Barbarları Beklerken* gibi içime işlemiş unutulmaz filmleri, televizyonda falan, nerede bulursam, yeniden izliyorum.
Ortada fazla görünmekten hoşlananlardan değilim. Çağrılı olduğum panel, konferans, okuma, vb.lerin çok azına katılıyorum. Görünmek için değil, gerçekten o konuda söyleyecek özel bir sözüm varsa orada bulunmayı yeğliyorum. Yazdıklarımla ilgili toplantı çağrılarının gençlerden gelenlerine, üniversitelerin edebiyat kulüplerinin çağrılarına "hayır" diyemiyorum. Genç okurlar bana çok şey katıyor. Onlarla konuşurken, tartışırken kendimi zenginleşmiş hissediyorum, düşüncem ve yazdıklarım yeni boyutlar kazanıyor, kendimi tekrardan bir ölçüde kurtulmama yardımcı oluyorlar. Edebiyat alanı dışındaki etkinliklere, toplantılara, panellere, hem izleyici hem de konuşmacı olarak, biraz seçmeci yaklaşıyorum. Barış, demokrasi, antimilitarizm, ayrımcılık gibi konular, otoriter-milliyetçi ideolojilerle mücadele, Kürt sorununun barışçı çözümü için uğraş vermek kimliğimin, yaşamımın bir parçası. Cennet olabilecekken cehenneme çevrilen bu ülkede ve bu dünyada; düşünen, yazan çizen insanın, "Bana ne, ben romanıma, yazınıma bakarım," deyip köşesine çekilmesi –kimseyi eleştirmiyorum ama– bana göre değil. Bu yüzden, yazarlığımdan kaybettiğimi, örneğin başta da söylediğim gibi elimdeki metni geciktirdiğimi biliyorum. Yazarlığı bir "meslek" olarak değil de, insanlık durumuna ayna olabilmek ve insanın trajedisini haykırabilmek için seçenlerdenim. Pişman da değilim.

Yazmak ve okumak dışında yolculuklar da var mı?
Meksika ve Kuba'dan döneli birkaç gün oldu: Muhteşem iki deney... Bir yanda eski Maya, Aztek, Zapotek, vb. medeniyetleri, bir yanda otonom bölgelerini kurmuş Zapatist hareket, sokakları her an "Venceremos" diye inleyen cıvıl cıvıl Meksika, öte yanda dünyanın başka bir köşesiyle karşılaştırılamayacak büyülü Küba: Yarım kalmış bir devrim deneyi, ambargolar altında şarkılarını söylemeyi sürdüren bir halk, bir bekleyiş... Şimdi Meksika, özellikle de Küba hakkında çok okumam, çok öğrenmem gerekiyor. Uzak ülkelere, farklı toplumlara seyahatlerin, geçmişte ve bugün farklı olanla, bilinmeyenle karşılaşmaların benim için önemi: doğrunun tek olmadığını kavramak, ötekileri anlamanın yolları üzerine düşünmek, insanlığın yüz binlerce yıllık macerasını izleyebilmek, insanın çeşitlilik içindeki benzerlik ve birliğini sezmek için fırsat yaratmaları.

Generalle Binbaşının Hikâyesi

Şavkar Altınel

Patrick Leigh Fermor'ı nasıl anlatmalı? İngilizlere anlatmak elbette gereksiz olurdu. Ünlü olduğundan değil; yazdığı bir avuç eşsiz kitabın Leigh Fermor'a getirdiği ün gerçekte oldukça sınırlı. Ama bir İngiliz, otomatik olarak, Patrick Leigh Fermor gibi "kulak dolduran" bir adın sahibinin yüzyıllardır İngiltere'yi yöneten üstsınıflardan geldiğini, ülkenin belli başlı okullarından birinde okumuş olduğunu ve bu iki özelliğe sahip olan çoğu insan gibi kendine büyük güven duyduğunu varsayardı. Gene aynı İngiliz, Patrick Leigh Fermor gibilerin bugünlerde Dave ya da Jim gibi kısaltılmış adlar ardında gizlenip sahte bir kuzey ya da Londra aksanıyla konuşarak "halktan" görünmeye çalıştığını bildiğinden, burada İkinci Dünya Savaşı'ndan önceki daha dürüst dönemden kalmış birinin söz konusu olduğu sonucuna varırdı.

Ve evet, bütün bunlar büyük ölçüde doğru. Leigh Fermor 1915'te dünyaya gelir. Annesiyle babası kısa bir süre sonra onu başka bir ailenin yanında bırakıp Hindistan'a gider. Kısmen bu nedenden biraz sarsıntılı bir çocukluk geçirir ve gittiği okuldan atıldıktan sonra kendi kendine Yunanca, Latince, İngiliz edebiyatı ve tarih çalışarak Sandhurst'teki ünlü Kraliyet Harp Akademisi'ne girmek için hazırlanmaya başlar. Ama on sekiz yaşına geldiğinde bu plandan vazgeçer ve yürüyerek Avrupa'yı bir uçtan bir uca geçip İstanbul'a, ya da kendi deyişiyle, Konstantinopol'e gitmeye karar verir. Kimi zaman samanlıklarda, kimi zaman da tanıştığı soyluların şatolarında kalarak kıtayı bir yıldan uzun bir sürede kat eder ve bu arada Hitler Almanyası'nda geçirdiği günlerde, Shakespeare'in ezbere bildiği yapıtlarını Almanca çevirilerinden okuyarak Almanca öğrenir. (Bu büyük yolculuğun Romanya'ya kadar olan kısmını kırk yıl sonra kaleme aldığı iki büyüleyici gezi kitabından ayrıntılı olarak biliyoruz, ama yazacağını söylediği üçüncü cilt yazılmadığından, 1 Ocak 1935'te ulaştığı İstanbul'la ilgili izlenimleri ne yazık ki elimizde yok.)

İstanbul'dan sonra Leigh Fermor Yunanistan'a geçer ve Atina'da Romanyalı bir kontesle yaşamaya başlar. Savaş çıktığında sevgilisinin Moldavya'daki çiftliğindedir. Derhal İngiliz ordusuna katılıp kısa zamanda binbaşılığa terfi eder, ardından da, Yunanca bildiği için kendisine özel bir görev verilir. Paraşütle, Alman işgali altındaki Girit'e indirilir ve aylarca çoban kılığında dağlarda yaşayıp yerel direniş hareketini örgütler. Bunu Leigh Fermor'ınkine benzer bir kökenden ikinci bir binbaşının Girit'e gönderilmesi izler.

İki İngiliz subayı Alman onbaşısı kıyafetine girip adanın başkenti konumunda olan Heraklion'a iner. Düşman üniforması içinde olduklarından, yakalandıkları takdirde kurşuna dizilecekleri kuşkusuzdur. Ama üstsınıflardan birer İngiliz olarak kendilerine kurşun işlemeyeceğinden tabii emindirler. Şehrin dışındaki villasına gitmekte olan işgal kuvvetleri komutanı General Karl Kreipe'nin arabasını durdurup generali kaçırır ve adanın belkemiğini oluşturan dağları aşıp güney kıyısına ulaşmak için yola koyulurlar. Bir İngiliz denizaltısı onları buradan alıp İngilizlerin elinde olan Mısır'a götürecektir. Hiçbir somut askeri hedefe hizmet etmeyen bu operasyonun tek amacı Almanların hiçbir yerde emniyette olmadığını, İngilizlerin her an gelip on-

ları bulabileceğini dünyaya kanıtlamaktır. Leigh Fermor ve arkadaşı hayatlarını bir propaganda gösterisi için tehlikeye atmaktadır.

Esirleriyle birlikte, uzun süreler boyunca gizlenerek, ağır ağır ilerler ve yolculuğun dördüncü gecesini dağlarda bir mağarada geçirirler. Leigh Fermor'ın neredeyse komik derecede renkli hayatındaki bütün olaylar içinde bana en unutulmaz geleni ertesi gün burada gerçekleşir. Hava alması için sabah serinliğinde mağaradan çıkarılan yorgun ve endişeli General Kreipe gözlerini uzaktaki beyaz dorukların üstünde parıldayan güneşe çevirir ve ansızın ağzından Horatius'un bir dizesi dökülür:

Vides ut alta stet nive candidum Soracte (Bak nasıl ışıldıyor Soracte Dağı karlar altında).

Bunu nerdeyse mırıldanarak söylemiştir, ama Leigh Fermor duyar ve bir çırpıda şiirin kalanını Latince ezbere okuyuverir. Bir an sessizlik olur, sonra General, Leigh Fermor'a bakıp usulca, "Demek öyle, Herr Binbaşı," der. "Evet, Herr General," diye karşılık verir Leigh Fermor, "öyle."

Bu sahnede bu kadar çarpıcı olan ne? İki adamın, ülkelerinin arasındaki düşmanlığı unutup iki bin yıl önce yaşamış bir şairin dizelerinde buluşmaları gibi beylik bir şeyden söz etmeyeceğim. Zaten bence çarpıcı olan şiirin okunması değil, ondan sonra geçen konuşma. Ya da daha doğrusu, Leigh Fermor'ın verdiği karşılık General'in dediğinin tekrarından başka bir şey olmadığı için, yalnızca Generalin o sözü: "Demek öyle, Herr Binbaşı."

Bu cümleyi nasıl "çevirebiliriz"? Ben üç olasılık görebiliyorum:

1) Demek öyle, Herr Binbaşı. Bu kadar iyi Latince bilen biri olduğunuza göre, herhalde savaşın kalanını Kahire'de Shepherd's Oteli'nde geçirmemi sağlayabilecek kadar forsunuz da vardır. Korkarım üstümde yeterince para yok, ama zamanı geldiğinde Alman Kara Kuvvetleri Komutanlığı'nın hesabı son kuruşuna kadar ödeyeceğinden emin olabilirsiniz.

2) Demek öyle, Herr Binbaşı. Adadaki her Alman askerinin peşinizde olduğunun elbette farkındasınızdır. Bir noktada bu askerlerin bir kısmı bulunduğumuz yere yaklaşır, ben de size ayak bağı olmaya başlarsam, herhalde arkadaşınızla aranızda kura çekersiniz. Kaybeden siz olursanız beni bir çalının ardına götürüp enseme bir kurşun sıkacak adamın aynı zamanda Latince şiirler de okuyabildiğini bilmekten nasıl bir mutluluk duyduğumu anlatamam.

İki adamın, ülkelerinin arasındaki düşmanlığı unutup iki bin yıl önce yaşamış bir şairin dizelerinde buluşmaları gibi beylik bir şeyden söz etmeyeceğim. Zaten bence çarpıcı olan şiirin okunması değil, ondan sonra geçen konuşma.

3) Demek öyle, Herr Binbaşı. Bir dize mırıldanan budalaya bunun hiçbir işe yaramadığını göstermek için yapılabilecek en iyi şey gerçekten de şiirin tümünü okumaktır. Edebiyatın da, savaşın da yalnızca anlamsız birer oyun olduğunu, yazdığımız şiirlere de, ettiğimiz kavgalara da bu karlı dağların hiç aldırmadığını, bize karşı kayıtsız olan yabancı bir gezegende dolanıp durduğumuzu belli ki çok iyi kavramışsınız. Şimdi ne yapmamızı önerirsiniz?

Bana bu üç yorum, ayrı ayrı ya da bir arada, 1944'te bir sabah Girit dağlarında geçen o konuşmaya az çok ışık tutuyor gibi geliyor, ama gene de bütünüyle açıklığa kavuşmayan bir şeyler kaldığını ve yıllardır bildiğim bu sahnenin garip esrarından etkilenmeye devam edeceğimi seziyorum. Siz de etkilendiyseniz diyebileceğim tek şey var: Demek öyle, Herr Okur. □

Ret yazarları

Yazmayı niçin bıraktılar?

Yazarları sözcükleri aracılığıyla tanırız. Kurdukları tümceleri, doldurdukları sayfaları seversek, onları da severiz. Sözcüklerin terk ettiği ya da sözcüklerini terk eden yazarlar ise tüm tanımların ötesinde bir yerde durur. Bu yaratıcıların suskunluğunun kaynağı, geçmiş yaşantılarından gelen olumsuz bir itki ya da geleceğin edebiyatındaki mihenk taşları olabilir. Nasılsa yazılmayan her kitap, içinde yüzlerce hayali metin barındırır. Bir zamanlar doruklarda bulunanlar yazmayı niçin bırakır?

Sine Ergün

Yapılan eylemleri adlandırmak ve anlamlandırmak kolayken, eylemsizliği konumlandırmak her zaman kolay olmayabilir. Ressamın resim yapması, yazarın yazması varoluş nedenlerinin eylem haliyken, yazmayan yazarın tutumu ayrıksı bir yerde durur. Tarihte iz bırakan metinlerin yaratıcısı bu yazarların, yaşamlarının bir döneminde, geri dönüşü olmayan biçimde yazmayı reddetmesinin, suskunluğu seçmesinin altını kazımak, nedenleri hakkında –hiçbir zaman kesin sonuçlara ulaşamayacak olsak da– fikir yürütmek, bizi pratikte bir eylemsizliği seçişten fazlasına götürecektir. Enrique Vila-Matas, yazmayı bırakmanın nedenleri üstünde dururken, bu yazarların "dünyaya karşı derin bir ret duygusu içinde" olduğunu söyler.

Şunu da belirtmek gerekir ki, yazarın içinde dünyaya karşı derin bir ret duygusu barındırması, edebiyatı bırakmanın tek nedeni olmadığı gibi, ret labirentine giren yazarın olası tek varoluş biçimi olan eylemsizliği seçmek de değildir.

Ret edebiyatı, yazmayı reddeden yazarların tutumundan, metinlerinde eylemsizliği öven ve böylesi kurmaca kişilere ağırlık veren yazarların tutumuna kadar geniş bir yelpazenin genel –belki de belirsiz– tanımı olsa da, biz ret yazarlarından söz ederken, edebiyatta ve yaşamda reddetmeyi, suskunluğu övmüş tüm edebiyatçılardan değil, yaşamın gündeliğinde edebiyatı bırakmış, yazmaktan vazgeçmiş yazarlardan söz edeceğiz. Birincisi ikincisini çoğunlukla kapsarken, tersi her zaman söz konusu değil. Böyle bir kısıtlamaya gidilmesinin nedeni, ret edebiyatının başlı başına bir kitap konusu olacak nitelikte olması ki Enrique Vila-Matas'ın ***Bartleby ve Şürekâsı*** adlı kitabıyla bu açığı kapadığı söylenebilir.

Bırakma nedenleri çeşitli

Yazarların edebiyatı bırakma nedenleri oldukça çeşitli. Savaşlar gibi

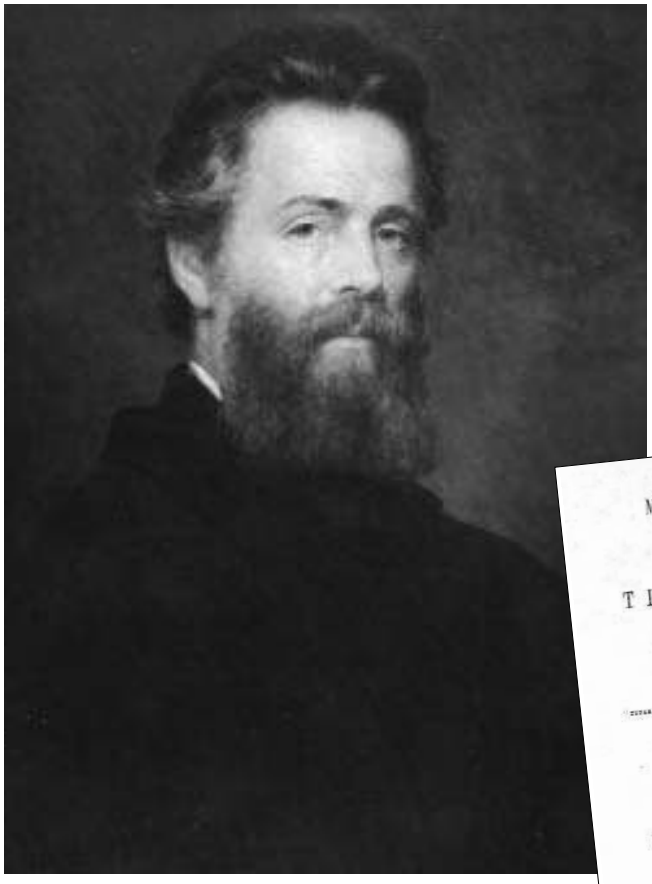
belirli dönemlerin yazarlarda yarattığı olumsuz etki buna neden olabileceği gibi, böyle bir genellemeyi çürütecek ayrıksı örnekler de var. Yine de, yazarın günün koşullarından birebir etkilendiğini, huzursuzluk ve çöküşe neden olan toplumsal olayların, engellemelerin yazarın yaratıcılığı üstünde iyi kötü bir etki bıraktığını söylesek yanlış bir genellemeye varmış olmayız.

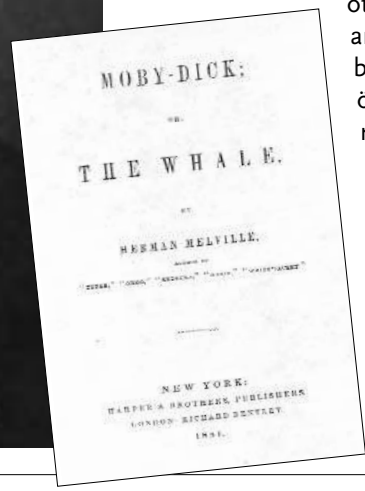
Herman Melville, bir öyküsünde, herhangi bir şey okuduğu ya da yaptığı görülmemiş bir büro çalışanından, kâtip Bartleby'den söz eder. Kâtip Bartleby, kendisine verilmek istenen işlere, "Yapmamayı yeğlerim," yanıtını verir. Melville'in yarattığı bu kurmaca kişi, edebiyata ***Bartleby sendromu*** olarak geçer ve "yazmamayı yeğleyen" yazarların genel adı olur. İlginçtir ki *Moby Dick*'in yazarı Melville'in kendisi de yaşamının çoğunu gümrük memuru olarak geçirdi. Son otuz dört yılında sadece uzun bir şiir ve bir roman yazdı. On roman ve bir öykü kitabından sonra, son iki kitabının başarısızlığı yüzünden –ki bunlardan biri *Moby Dick*'tir– yayınevleri Melville'in öteki kitaplarını yayımlamayı reddeder. Melville, böylece, yaşamının sonuna dek süren bir sessizliğe gömülür. Döneminde başarısız bir yazar olarak nitelendirilen Melville'in yapıtlarına ölümünden ancak yıllar sonra hak ettiği değer verildi.

Carlos Fuentes, Jorge Luis Borges, Gabriel García Márquez, Günter Grass, Susan Sontag, Elias Canetti ve Enrique Vila-Matas gibi yazarları derinden etkileyen, *Pedro Páramo*'nun yazarı Juan Rulfo, edebiyatı bırakma nedeni olarak Celerino amcasının ölümünü gösterir. Yazdıklarında hep Celerino amcasının anlattıklarını aktarmış, o ölünce yazacak şeyi kalmamıştır. Yazmadığı uzun yıllar boyunca, bazı söyleşilerinde bunun bir zaman sorunu olduğunu, yakında yeni bir kitaba başlayacağından söz etse de, bu hiçbir zaman gerçekleşmez.

Juan Rulfo'nun Celerino amcasının ölümü yazmama nedeni olarak ne kadar ikna edici değilse, Pedro Garfias'ın yazmayı bırakma nedeni de bir o kadar akla yatkın değildir. Andaluzyalı şair Pedro Garfias, aradığı sıfatı yıllarca bulamadığı için yazmayı bırakır. İspanya iç savaşında sürülen ve yaşamının geri kala-

Melville, Bartleby sendromunun babası oldu

Edebiyatta başarısız olduğunu düşünerek yazmayı bırakmak, öteki durumlarla kıyaslandığında çok basit görünse de, Herman Melville'in sıra dışılığını gölgelemiyor. Kâtip Bartleby öykü kişisiyle Bartleby sendromunun da isim babası oldu. Kâtip Bartleby, her türlü durumda "yapmamayı yeğler". Sonradan "yazmamayı yeğleyecek olan" Melville, New York gümrüğünde çalışarak geçirdiği uzun yıllar boyu, kendi yarattığı Bartleby öykü kişisini taklit etti belki de.

Moby Dick'in yazarı Melville, 1891'de öldüğünde unutulmuş bir yazardı. Yaşamının son otuz dört yılında, yolculuk anılarından oluşan uzun bir şiir ve ölümünden az önce *Billy Budd* adlı romanını yazdı.

Billy Budd, yazarın ölümünden otuz dört yıl sonra yayımlandı. Döneminin okur ve eleştirmenlerden pek ilgi görmeyen romanları bugün edebiyatın başyapıtları olarak değerlendiriliyor.

nında sürgün hayatı geçiren Garfias, belki de o sıfatı ülkesinde bırakmak zorunda kalmıştır.

Tek bir kitapla sözcüklerinin sonuna gelen bir başka şair ise Ahmed Arif'tir. *Hasretinden Prangalar Eskittim*'in ardından başka kitap yazmadı. Juan Rulfo gibi o da bir süre söyleşilerinde yazmayı bırakmadığından, ikinci kitabının olacağından söz etse de, günümüze dek elli yedi baskı yapan *Hasretinden Prangalar Eskittim*, şairin ilk ve tek kitabı olarak kaldı. Hapis yattığı yıllar, ardından içine kapanışı, edebiyat dergilerinden uzak kalışı, suskunluğunun olası nedenleri.

Bartleby sendromlu bir başka yazar Robert Walser ise, yaşamının son yirmi sekiz yılını küçük kâğıtlara anlaşılmaz karalamalar yaparak geçirdi. Yapıtlarında, yaşamda edinilen tüm amaçların ve sonucunda yaşamın da boşluğunu yorumlayan Walser'ın en büyük arzusu unutulmaktı.

Jacob von Gunten'in yazarı Walser'ın yazdığı bu mikroskobik yazılar, ancak 1990'larda çözümlenebildi ve altı cilt halinde yayımlandı. Hastanede geçirdiği yıllar, kaygılı ruh hali, gördüğü sanrılar ve yazmayı en anlaşılmaz biçimiyle seçişi, yazarın ruh sağlığının suskunluk nedeni olarak görülmesi sonucunu doğurabilir. Nazi Almanyası'nda, yazdıklarını zaten bastıramayacak olması, yirmi sekiz yıllık suskunluğunda ne kadar etkilidir bilinmez.

Perulu şair Emilio Adolfo Westphalen, 1933 ve 1935'te iki şiir kitabı yayımladı. Peru şiirini dâhiyane biçimde İspanyol şiir geleneği ile birleştirdi. Sonra kırk beş yıl tek satır yazmadı. Ardından bir ya da iki dizeden oluşan şiirlerle şiire sessizce devam etti. Soranlara kırk beş yıl boyunca, yüzünü sol eliyle kapayarak, "Hazır değilim," yanıtını verdi.

Westphalen'in kırk beş yıllık sessizliğine çeşitli anlamlar yükleyebiliriz. Ama gerçek nedenin bilgisine –varsa eğer– sahip olamayız. İlk iki kitabının ulaştığı başarıdan korkmuş, daha iyi şiirler kaleme alamayacağından çekinmiş ya da kullandığı tekniğin sonuna geldiğine inanmış olabilir, ya da yaşamında Rimbaud gibi önceliği artık edebiyat oluşturmuyor olabilir. Her ne ise, belki de tek neden, hazır olmamasıdır. Kırk beş yıl insan yaşamında uzun bir zaman, şiirin tarihinde ise soluklanma bile olamaz.

İngiliz şair John Keats, kısa yaşamının son dönemlerinde yazmama kararı almıştı. Arkadaşı Woodhouse'a yazdığı, yazmayı bırakacağının sinyallerini verdiği mektupta, şairin her şey olduğu, böylece bir kişiliğinin olmadığından söz eder. Bu kişiliksizliğin şairi dünyanın en şairane olmayan varlık haline getirdiğinden dem vurur. Keats, yirmi altı yaşında öldüğünde, vasiyetine uyularak, mezar taşına "Adı suya yazılı bir adam yatıyor burada" yazıldı.

Yazılmayanların büyüsü

Şunu belirtmek gerekir ki, yazmamakta tanrısal bir yan da aranabilir. Hiçbir şey yapmamış olmanın barındırdığı her şeyi yapabilir olma olasılığı. Kim üstün bir zihnin hiç yazmadığı romanının büyüsüne kapılmaz ki. Kimi zaman zihin de aynı büyüye kapılır ve yazacağı hiçbir metnin kafasındaki kadar iyi olmayacağına, ya da yazıldığında –kabaca söylemek gerekirse– büyüsünün kaybolacağına inanır.

Guy de Maupassant, edebiyatın

Wilde, son yıllarında en zor seçimi yaptı

"Kesinlikle hiçbir şey yapmamak, bu dünyanın en zor şeyidir, en zor ve en entelektüel olanı," diyen Oscar Wilde (1854-1900) yaşamının son iki yılında yazmadı. Kendini düşünceye dalmaya, hiçbir şey yapmamaya, başka hazlara adamaya karar vermişti. Ona göre tam bir hareketsizlik, enerjinin en soylu haliydi; yüksek kültür düzeyindeki kişiler için düşünceye dalmak insana uygun tek uğraştı. Wilde'ın son yapıtı, "uygunsuz" davranışlarından dolayı iki yıl kürek cezasına çarptırıldığı dönemde yazdığı *Reading Zindanı Baladı* oldu.
Ölümünden sonra, okuyucuları Wilde'ın, "Yaşamı tanımadan önce yazıyordum; şimdi anlamını bildiğim için artık yazacak bir şeyim yok," sözünü anımsayacaktı.

büyük bir figürü haline geldiğinde, ölümsüzlüğünü kendini yaralayarak sınamak ister. Bu tehlikeli sınavdan geçer ama ölümüne dek bir daha yazma zahmetine katlanmaz. Okuduğu tek şeyse "Maupassant delirdi," diye yazan gazetelerdir.

Öldüğünde, dünyanın en ünlü yazarı olarak bilinen Tolstoy, ölümüne az kala, yazmama kararı almıştı. Son günlerinde, edebiyatta bir uğursuzluk olduğunu düşünüyordu ve edebiyatı yaşamın olumsuzluğunun kaynağı, nefretinin nesnesi haline getirmişti.

Samuel Beckett'ın Üçleme'sinin *Malone Ölüyor* adlı kitabında, "eğer bir gün susarsam, bu artık söylenecek hiçbir şey kalmadığı içindir; her şey söylenmemiş, hiçbir şey söylenmemiş olsa bile," tümcesi yer alır. Beckett, yaşamında yazmayı tümüyle bıraktı denemez. Ama yazarken susan yazarlar arasında belki de bilineni.

Şairken akbaba uzmanı olan, otuz yıldır şiir yazmayan Ferrer Lerín ve yirmi bir yaşında şiirle işini bitirmiş olan ve yaşamının geri kalanını Fransız sömürgelerinde ticaret yaparak geçiren Rimbaud, belki öteki Bartlebylerden ayrı bir yerde duruyor. Onlar, dönemlerine yön verecek şiirler yazdıktan sonra, sanata ilgisini yitirip iş değiştirir ya da ilgi alanı değiştirir gibi edebiyatı bırakarak başka uğraşlar edinen yazarlar.

Yazar, hangi nedenle yazmayı bırakmış olursa olsun, istemli ya da istemsiz bu duruşunda, huzursuzluğun, engellemenin, değersizlik hissinin izleri sürülebilir.

Yazılmamış bir öykü, şiir, roman, var olamamakla varlığını sürdürür. Yazarın yazmamakla yanıtlandırdığı olumsuz itki, geleceğin metinlerine azar azar serpiştirilir. En azından yazarın yazmama nedenleri üstünde düşünmek, hem yazmak hem de yazmamak için bize birçok neden sunar. □

Rimbaud, yirmi bir yaşında şiir yazmayı bıraktı

Modern şiirinin yapıtaşlarından sayılan Arthur Rimbaud, yalnızca yirmi bir yaşına dek şiir yazdı. On yedi yaşında kısa süreliğine Paris Komünü'ne katıldı. Alkol ve afyon eşliğinde geçen gençlik yıllarında, evden kaçışlarından birinde kendisi gibi şair olan Paul Verlaine'nin evine sığındı ve aralarında iniş çıkışlarla dolu bir aşk ilişkisi başladı. Fransa'da dışlanmaları sonucu çıktıkları seyahat, 1873'te Verlaine'nin Rimbaud'yu Brüksel'de yaralamasıyla son buldu. İki yıl hapis cezasının ardından iki şair 1875'te son kez görüştü. Aynı yıl Rimbaud şiir yazmayı bıraktı. Yaşamının geri kalanında Fransız sömürgesindeki Afrika ülkelerinde ticaret yaptı. Rimbaud'nun edebiyatı bırakma kararını *Cehennemde Bir Mevsim* kitabının müsveddesindeki tek bir tümce belki açıklayabilir:
"Artık sanatın bir saçmalık olduğunu söyleyebilirim."

Jiménez, Zeno'yu unutmadı...

İspanyol şair Juan Ramón Jiménez, Nobel Edebiyat Ödülü'nü aldığı yıl, 1956'da edebiyatı bıraktı. Ödülü aldıktan üç gün sonra karısı Zenobia'nın ölümü onu derinden sarstı. Zenobia, onun sevgilisi, sekreteri, berberi, şoförü, her şeyiydi. Kanser hastası Zenobia, ödülün Juan Ramón'a verileceğini öğrendiğinde artık konuşamıyordu. Bir ninni mırıldandı, sesinin kâğıdın hafif hışırtısını anımsattığı söylenir. Ertesi gün öldü. Juan Ramón definden sonra eve geldiğinde Nobel ödülünü yere fırlattı ve defalarca çiğnedi. Zenobia ile birlikte kendine ve edebiyata dair her şey de ölmüş oldu, bir daha kalemi eline almadı. Suskunluk dönemiyle ilgili bilinen ender şeylerden biri, ne zaman söylediği bilinmeyen, ret edebiyatının unutulmaz tümcesidir:
"Benim en iyi yapıtım, yapıtlarımdan pişmanlık duymak olmuştur."

Ferit Edgü *Yazmayı bırakmak üstüne notlar*

1 Unutulma isteği son derece anlaşılabilir bir şeydir. Ama pek az yazarda vardır bu istek. Onun unutulma isteği bile hatırlanmak içindir.

2 Böylesi bir kişinin ölümü çok daha "ilham" vericidir.

3 Birçok büyük yazarın tek bir kitabıyla geleceğe kaldığını, öbür kitaplarını da bu kitabın ününün okuttuğunu her yazar bilir. Flaubert'in *Madame Bovary*'si, Tolstoy'un *Savaş ve Barış*'ı, Dostoyevski'nin *Suç ve Ceza*'sı, Yaşar Kemal'in *İnce Memed*'i gibi. Dolayısıyla üne kavuşmuş bir yapıt vermek devam etmemek için bir neden olamaz.

4 Her dil, yeni açılımlar, yeni zenginlikler getirir. Beyni hasara uğratmaz. Tam tersine.

5 Hiçlik hiç de çekici değildir. Yaratıcılığın rakibidir. Yakından bilen biri olarak konuşuyorum, hiçliği alt etmek için, kalemi atmak değil, kaleme sarılmak gerektir.

6 Edebiyattan daha çok besleyecek (maddî ve manevî) uğraşın sayısı az değildir. Ama bu biraz döneklik demektir.

7 Sanatın saçmalığı… Geçerli bir neden. Gerçekten de sanat saçmadır, ama yaşamdan daha fazla değil.

8 Binbir tür delilik olduğunu unutmayalım. Örneğin, Antonin Artaud gibi biri için yazmak, yaratmak konusunda itici güçtü.

9 Sartre, "Her yaşamöyküsü bir başarısızlığın öyküsüdür" diyordu. Yapıt için de söylenebilir bu. Beckett kendini *raté* bir yazar olarak görüyordu. Kafka'nın sözlüğünde başarı sözcüğü yoktu. Bana söyleyecek bir şey kalmıyor.

10 Her şey yazıldı. Yeni yazılabilir mi? Hiçbir şey. Öyleyse, sen de o *hiçbir* şeyi yaz! Bundan daha "tahrik edici" ne olabilir?

11 Esin perisinin varolmadığını her yazar-çizer bilir. Yalnızca anlar ve dönemler vardır. Ne olduğunu, nasıl olduğunu bilmediğimiz. Esin perisinin tersine, onlar bize gelmez, biz onlara gideriz. Ve mutlaka buluşuruz. Sonuç önemli değil, buluşma önemli.

12 Yaza yaza yazılır. Her yazı hatırlamadır, unutmak değil.

Yazmayı bırakma nedenleri...

1 Unutulma isteği.
2 Yazara ilham verdiği düşünülen kişinin ölümü.
3 Edebiyatta kazandığı başarının önüne geçebilecek yeni yapıtlar verememekten korkmak.
4 Farklı dilde yazmaya alışarak, bir konu üstünde düşünme yeteneğinin yaratıcı zihinde yaşattığı kültür çatışması sonucu hasara uğraması.
5 Olumsuzluk duygusu ya da hiçliğin çekiciliğine kapılmak.
6 Yazarın kendisini edebiyattan daha çok besleyecek uğraşlar bulması.
7 Sanatın saçma olduğuna inanmak.
8 Belleğin sözdizimsel bütünlüğü barındıramayacak kadar deliliğe teslim olması.
9 Başarısızlık duygusu.
10 Artık yeni bir şeyin yazılamayacağını düşünmek.
11 Esin perisini beklemek. Gelmediği için yıllarca yazmamak.
12 Kişinin yazmayı tasarladığı metnin büyüsüne kapılıp yazmayı unutması ya da artık gereksiz bulması.
13 İnsanlığın değersiz, ürettiklerinin de birbirinin tekrarı olduğuna inanmak.
14 Edebiyatta erken yaşta ulaşılmış bir ustalık sonucu, edebiyatı küçümsemek, gereksiz bulmak.
15 Sözcüklere karşı güvensizlik beslemek.
16 Hiçbir şey yapmama durumunun insanın varabileceği en üst nokta olduğunu düşünmek.
17 Yazmanın belirsizliği ve bıraktığı yetersizlik duygusu yerine yazmamanın katı gerçekliğini ve kesinliğini seçmek.
18 Yazarın halihazırda yazdıklarıyla ölümsüz olduğunu düşünmesi ya da kişi olarak gerçekten ölümsüz olduğunu düşünmesi.
19 Yaşama duyulan tiksinti.
20 Yazarın edebiyatın yaşamındaki işlevselliğini yitirdiğini düşünmesi.

13 Tek değer, yalnız yazında, sanatta değil; her şeyde, tek değer insandır. Bu değeri yıkmak için de, yaratmak için de yazmak gerektir. Yaratıcılığın uzantısıdır üretim. Birbirini yinelemesi, sanat alanında bile olsa, edilgenliği gerektirmez. Tam tersine, başkaldırıyı, yeni imgeleri, yeni düşünceleri, yeni açılımları gerektirir ki bu da susarak değil, yazarak gerçekleşir.

14 Genç yaşta bir başyapıt verip, sonra şu ya da bu nedenle, yazmaya sırt çevirmek… Çok ender bir durum. Rimbaud gibi, on altı yaşında *Sarhoş Gemi*'yi yazmışsanız, yirmi beşinde yazmayı bırakabilirsiniz. Ama ilk kitaplarının tutsağı olup sonra yazamayanlar da vardır. Ahmed Arif örneği.

15 Her gerçek yazar sözcüklere karşı güvensizlik besler. Bu güvensizliğin güveniyle yazar. Sözcüklerle.

16 Hiçbir şey yapmamanın dayanılmaz çekiciliği… Zen'i, Buda'yı tersinden okumadan başka bir şey değil.

17 Unutmamak gerek: Hayat, bir roman, bir öykü kadar gerçek değildir. Yetersizlik duygusu güncel yaşamda değil, yaratma sürecindeki yazarda vardır. Kesinlik, ona hiçbir zaman ulaşamayacağını bilen yazar için vardır, sokaktaki adam için değil.

18 Aklı başında hiçbir yazar ölümsüzlüğü düşlemez. Bugün yazdıklarımız, belki yarının insanlarına bir şeyler söyleyecektir. Belki. Ama yarını düşleyerek yazılmaz. Hiç kimse, insanların yarın nasıl bir dünyada yaşayacağını bilmiyor.
Daha bugünden Türkçenin nasıl yozlaştığını görüyoruz. Bu yüzyıl sona ermeden büyük bir olasılıkla yazdıklarımızı kimseler anlamayacak. (Bakın, bu yazmamak için bir neden olabilir.)

19 Yaşama karşı duyulan tiksinti ancak yazarak dile getirilebilir ve ancak o zaman bir anlamı vardır, susarak, yazmaya küserek değil.

20 Yazmanın, yazarın yaşamındaki işlevi… Nedir bu işlev?
Her yazara göre değişir.
Benim yaşamımda bir denge oldu yazmak. Birçok kez, ben de, Sait Faik gibi "Yazmasaydım deli olacaktım." Yazmamak için bin neden var. Yazmak içinse bir neden. Ama o neden hep üste çıkıyor, bastırıyor, bin nedenin binini de susturuyor. Umut değil; hayır, umut değil. Umutsuzluğun gücü bu. Gücünün dışardan, ünden, pohpohlanmadan, ödüllerden, best-seller'den alan bir şey değil. Yalnızca kendinden, kendi güçsüzlüğünden alan bir edim: Yazmak eylemi.

21 Alkolün etkisini unutmamak gerek. Gerçeküstücülerin en başarılı şair, yazarı Philippe Soupault, kanımca viski yüzünden sürdüremedi yaratıcılığını. Alkolle bir sorunu olmayan bir başka gerçeküstücü şair, yazar André Breton, o da sürdüremedi. Yazmasına yazdı, ama nerde genç Breton'un yazdıkları, nerde yaşlı Breton'un yazdıkları. Alkolün kötü etkilerini yaşayan bilir. Ama gene de alkolü mahkûm etmeye dilim varmıyor. 20. yüzyılın en can alıcı romanlarından birini, *Yanardağın Altında*'yı anımsayalım, büyük alkolik Malcolm Lowry'yi… Alkol, evet; ama adamına göre. Yazar-alkol

Ahmed Arif, niçin sustu?

TAN ORAL

Ahmed Arif, 1968'de yayımlanan *Hasretinden Prangalar Eskittim*'den sonra başka kitap yayımlamadı. Cemal Süreya, "Ahmed Arif'in Türk şiirinde sağlamış olduğu yer, bundan sonra en az tartışılan yerlerden biri olarak kalacaktır," dedi. Çok sayıda basım yapan kitabı mitleşirken, o suskunlaştı. Şiiri bırakmak bir karar mıydı, bilinmiyor. Çünkü kitabının yayımlanmasından yedi yıl sonra yaptığı bir söyleşide, "İkinci kitabım olacak. Gecikmesi tamamen özel nedenlere bağlı," diyordu. Neden şiiri bıraktığına dair varsayımda bulunmak gerekirse, Ahmed Arif içinde yaşadığı dönemde politik olaylardan oldukça etkilendi. Yirmi dört yaşında tutuklandı, hapis yattı. Ahmet Oktay, Arif'in politik ve psikolojik nedenlerden ötürü yazınsal pratiğin en etkin gerçekleştiği dergilerden uzak tutulduğundan söz eder.

ilişkisini, sıkı içicilerden (tabii İrlandalı) Brendan Behan dile getirmiş: "Ben alkol sorunu olan bir yazar değilim; yazma sorunu olan bir alkoliğim."

P.S. Yıllar yıllar önce, bir gün Melih Cevdet ne yazdığımı sormuştu. Ben de 'Hiçbir şey. Yazmayı bıraktım' yanıtını vermiştim. Büyük şair, hafifçe gülümseyerek, "Bilirim", demişti. "Ben de dörtbeş bırakmışımdır." □

Salinger, önce gelir akla

Bartleby sendromu denince ilk akla gelen yazarlardan Jerome David Salinger (1919), 1963'ten beri yazmıyor. *Gönülçelen* (*Çavdar Tarlasında Çocuklar*) kitabıyla tanınan Salinger, sonrasında kendini dış dünyaya tamamen kapadı. Gizlilik içinde yaşadı, fotoğraf çektirmedi, konuşmadı ama çok merak edildi, unutulmadı. *Gönülçelen*, geçen sayımızın dosya konusu olan "Ölmeden Önce Okunması Zorunlu 40 Kitap" arasındaydı.

Ayhan Geçgin *Başlama ve bırakma koşulumuz aynı*

Yukarıdaki nedenlerin çoğu yazmayı bırakmak için gayet iyi nedenler, tabii bırakmanın kendisi yeterince açıklayıcı bir neden olarak görünmüyorsa. Ama ilginçtir, bu nedenlerin en azından bir kısmının bana, aynı zamanda başlamak için de iyi nedenler olarak görünmesi.

Bütün bunlar –güçsüzlük, çıkışsızlık, delilik, kayıp duygusu, tiksinti–... birçok başka durumla birlikte olası durumlardır. Her zaman mümkündür. Bir garanti yoktur. Burada ben olayın bir yönüne kısaca (yetersizce, belki de ipe sapa gelmez biçimde) değineceğim.

Bir yandan yazarken, yani süreklilik gösteren, yerine getirilen bir etkinlik, bir çalışma gibi gözüken bir eylemi yerine getirirken diğer yandan başka güç bu sürekliliği kesintiye uğratır gibidir. Daha doğrusu çözer, birleşmesini, bir araya gelmesini, örneğin örülen bir hırkanın aynı zamanda sökülmesi gibi, söker. Bir güç birleştirirken diğeri söküyormuş, ya da aynı güç –Heraklitosçu ateş imgesinde olduğu gibi– aynı anda iki farklı tarz da iş görüyormuş gibi. Ve sanki yazmak cümleleri birbirine bağlamak mı yoksa onları sökmek mi olduğunun artık ayırt edilmediği bir yere (kendini boşa çıkaran boş bir eylemin bölgesine) doğru çekilmekmiş gibi.

Bu anlamda bırakma eylemi, bana kalırsa (söylendiği gibi) romantiklerden günümüze yazının içinde, onun özdevinimiymiş gibi, zaten devinmektedir.

Başka bir güç yazının içine sızar, cümleleri birleştirip sökerek devinir. Biz yazarken yazılmayan olarak yazıyı kat eder. Başka bir yerden gelen, başka bir güçtür, bu anlamda daha önceden vardır ama yine de biz yazdığımızda o da yazılır. Sanki yazarken iki şeyi aynı anda yapıyor gibiyizdir: Yazdığımızı ve yazmadığımızı, yazılanı ve yazılmayanı. Belki de örneğin bir romanın gücü yazılmış olanda değil de bu yazmadığında, yazılmayandadır. Bir kitabı bitirmek (ya da yarım bırakmak, hiç başlamamak, sırtını dönmek) ondan kurtulmak demek değildir, zira kitaplarla yazılarak tüketilebilseydi, çoktan tüketilmiş olması gerekirdi.

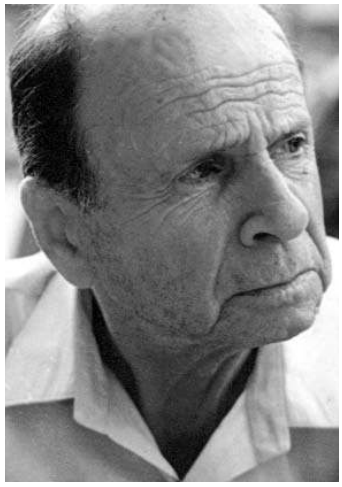
Demek ki bırakılan yazı da sürer. Yazıda devinen, yazıda canlanan ama yazı olmayan bu güç nedir? Yaşam mı? Yine de yaşam değildir o, ya da en azından burada ve şimdi olan yaşam değildir. Daha çok yaşam yaratan güçlerle (yaşam arzusu, yaşam iradesi, yaşam ufku...) ilgilidir.

Bana kalırsa yazı ve yaşam aynı kaynaktan, burada ve şimdiki yaşamlarımızda iş başında olsa da onlara karışmayan yaşam arzusu, yaşam gücü diyebileceğimiz (ya da yaratma, dönüşme gücü diyebileceğimiz) bir kaynaktan yükseliyormuş gibidir.

Dünya belki de hiçbir zaman iyi bir yer olmadı. Ama bugün çok daha berbat bir yere dönüştüğü

gayet açık. Ufuk çoktandır, geleceğin sözünü veren bir ufuk değil de, üzerimize doğru kapanmak için hızla yaklaşan bir felaketin ufkuna dönüştü. (Kim bilir belki çoktan kapandı.)
Öyleyse başlama koşulumuz da bırakma, sürdürememe koşulumuz da aynı: Bir ufuk olmadığı için yazıyoruz. Bir ufuk olmadığı için yazamıyoruz.
Bugün hâlâ bir yaşam varsa, hâlâ bir yaşam olacaksa sadece edebiyat (ya da sanat) onun peşinden gidebilecek güce sahiptir.
Çünkü yaşam yaratan güçlere yakın durabilme ve onları saklayabilme gücüne yalnızca o sahiptir. Edebiyatın ayrıcalığı da, "bütün güçsüzlüğü içinde" gücü de, budur. □

Cöntürk, okumayı seçti

Hüseyin Cöntürk ünlü olduktan sonra bırakmadı yazmayı. Onunki edebiyatımızda az rastlanır retlerdendir. Kimseyle konuşmadan, iç sesine uyarak, neden sonra hiçbir açıklama yapmaya gerek görmeden. Neredeyse kırk yıl yazmadı. Onunla edebiyat sohbetleri edenler hiçbir zaman susmadığını, yıllardan beri genç şairler ve öykücüler üstüne en çok okuyup en çok düşünenlerden olduğunu söyleyecektir. Ama bu tutum da yazma eyleminin bittiği yerde başlar ve Cöntürk yazmayı, tanınmayı, ünü, ötekini hiçbir zaman göz önünde tutmadan, aykırı notlar derlemekle yetindi. Not defteri de yazma eylemi içinde değil de, düşünme eylemi içinde alınabilir. Önce okumayı seçti.

Chamfort, edebi yaşamın yok oluşuyla mutlu olmak istedi

Fransız yazar Nicolas Chamfort (1741-1795), yazdığı bir kısa metninde, kendine sorduğu "Niçin yazmıyorsun?" sorusuna şöyle karşılık vermişti:
"Çünkü, bence, halkın zevksizliği ve haseti had safhada.
Çünkü, sokaktan geçen maymunları ve ayı terbiyecilerini görmek arzusuyla pencereden başımızı niye uzatıyorsak, aynı nedenlerle çalışmakta ısrar ediliyor.
Çünkü yaşamadan ölmekten korkuyorum.
Çünkü edebi yaşam ne kadar çabuk yok olursa ben de o kadar mutlu oluyorum.
Çünkü birtakım edebiyatçılar gibi, boş yemlik önünde tepişen iyi çifte atan eşeklere benzemek istemiyorum.
Çünkü halk, beğenmediği başarılarla hiç ilgilenmiyor."

Epigram ve aforizmalarıyla tanınan Chamfort, tüm insanların, "hayır" sözcüğünü telaffuz etmeye cesaret edemedikleri için köle olduğunu söylüyordu. Öldüğünde ardında yazılmamış bir roman ve vahşetiyle ansiklopedilere geçen bir intihar girişimi bıraktı. Ret eylemini vardırdığı noktada, Fransız İhtilali'nın ateşli bir savunucusuyken hapse girmesinin de etkisiyle, yaşama da "hayır" demeye karar verdi. Kendini vurdu, burnu ve çenesi parçalandı ama ölmedi. Gırtlağını kesti ama atardamara denk gelmediği için yine ölemedi. Ardından kâğıt makasıyla göğsünü deldiyse de hayatta kaldı.

ZAFER DORUK

Gül Hırsızı

MERSİN OTOBÜSÜ KALKMAK ÜZERE. ARKALARDA, CAM KENARINDA bir yer bulup oturuyorum. Elimdeki gülü önümdeki koltuğun arkasına iliştiriyorum. Otobüs dura kalka otogar çıkışına doğru ilerlerken, yakınlarda boşalacak koltuklar için üç beş yolcu da ayakta alınıyor. Sürücü, radyonun sesini biraz açıyor.

'Helal olsun al yanaktan aldığım. Bahçesine girip gonca gülün derdiğim.'

Ayaktaki yolcuların etrafa aptal aptal bakarak haksızlığa uğradıklarını belli etmemeye çalışmaları canımı sıkıyor. Yüzümü camdan yana dönüp dışarıyı izliyorum.

'Derdiğim' sözcüğünü, 'çaldığım' sözcüğüyle değiştirip türkünün bu dizelerini birkaç kez mırıldanıyorum.

Gül hırsızını düşünüyorum.

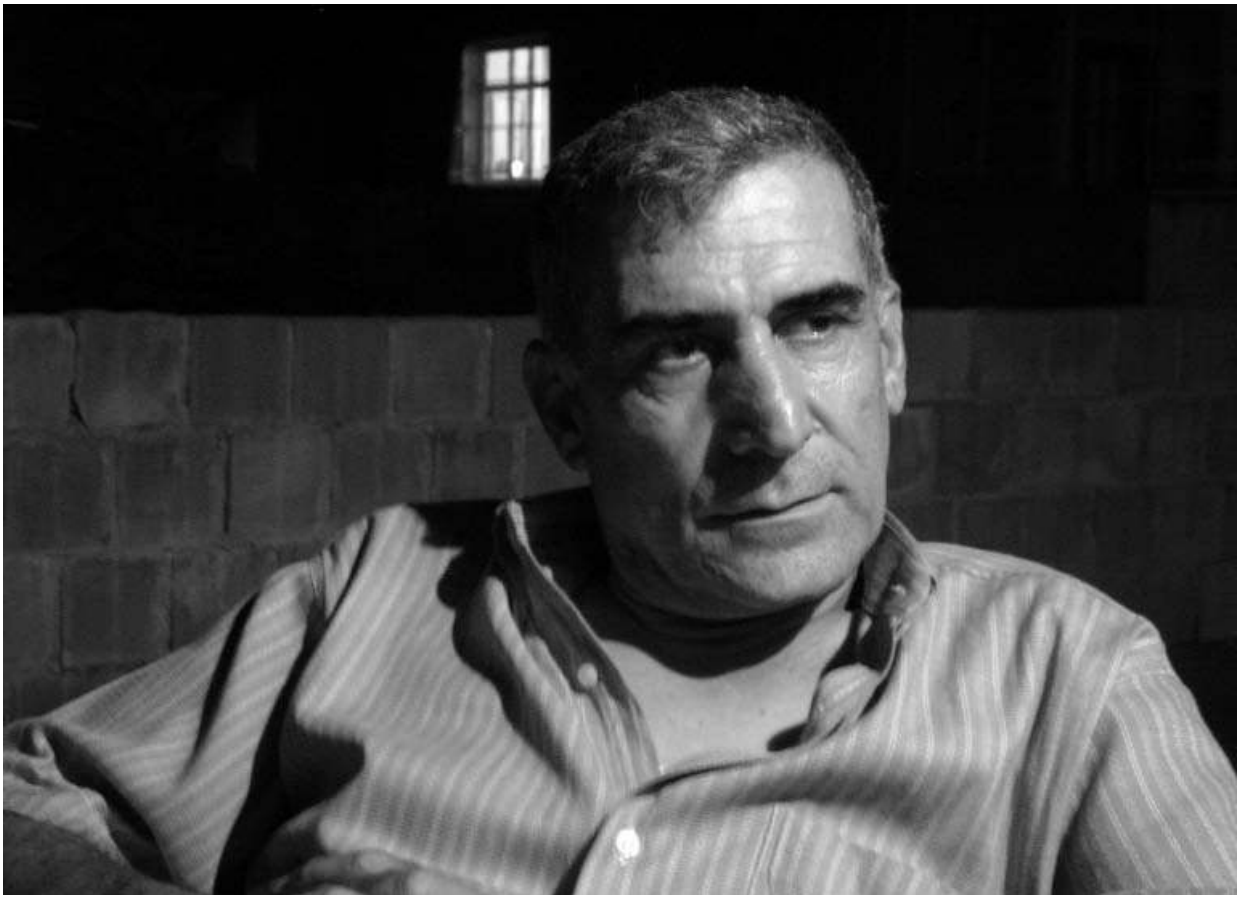
Dün akşam da birlikteydik; barakasında, çatır çutur yanan teneke sobanın yakınındaki yer minderinde oturmuş, birbirimize içimizi döküp biraz efkârlanmıştık. Bu bahaneyle tabii biraz da demlenmiştik. Beni iyi ağırlıyordu sağ olsun, saygıda kusur etmiyordu. Sobanın üstüne kestane atıyor, portakal soyuyor, durup durup sigara uzatıyor, boşalan bardağıma kırmızı şarap dolduruyordu.

Gül hırsızı, gerçekten de bir gül hırsızıydı. "Çalmasam, duramam abi," diyordu. "Elim ayağım titrer, birbirine dolaşır, ne yapacağımı şaşırırım."

Girmediği bahçe, çalmadığı gül yoktu. Hangi mevsimin hangi gülü olur, biliyordu. En iyi cins gül tohumları onda bulunurdu. Kendisine güllerden bir dünya kurmuştu. Çaldığı gülleri tanıdıklarına dağıtıyor, bazen de elinde bir demet gülle kentin en işlek yerinde durup, samimi bulduğu güzel kızlarla yakışıklı delikanlılara birer kırmızı gül uzatıyordu. Oturduğu semtin kalbi kırık kadınları, kimi geceler, kocalarına gül hırsızının armağan ettiği gönül alıcı güllerle avunuyorlardı. "Benim güllerim ortada ihanet olmadıkça ayrılanları kavuşturur abi," diyordu. Örneği çokmuş; bir bir sıralıyordu. Hiçbir gül kendi acısını alamıyordu. Kararlıydı, o gülü bulacaktı.

Burnu yüz metre ötedeki bir gülün kokusunu alıyor, o gülün ne tür bir gül olduğunu anlıyordu. Birkaç kere yakalanıp bağışlanmış, bir keresinde de karakoldan salıverilmişti. Ünlü bir zenginin bahçesinde köpekler tarafından yakalanıp polise teslim edilince tutuklanmış, üç ay hüküm giymişti. Oysa köpeklerle iyi geçinir, işe çıktığı zamanlar üç dört tike tavuk ciğerini cebinden hiç eksik etmezdi.

Şarap ve sıcak kafamızı güzelleştirmişti, soruverdim gitti: "Gül çalmanla senin şu me-

Zafer Doruk son kitabı *Soyka* ile üretkenliğinin meyvelerini topladı. Onu, öyküde kararlılığın, çalışkanlığın sonunda arananın bulunacağına örnek olarak gösterebiliriz.

sele arasında bir ilişki var mı?"

"Yok," dedi, "asıl mevzu o değil." Aslını anlatmak için it oturuşuna geçti. Sigarasından derin bir nefes çekip izmaritini sobanın içine attıktan sonra, "Belki sana da biraz tuhaf gelecek ama," dedi, "az çok okumuş bir adam olduğun için anlatıyorum. Herkes, nişanlısı pazarcıya kaçtı da aklı ondan bir hoş oldu diye bilir ama öyle değil."

Öksürüp boğazını temizledikten sonra boşalan bardaklarımızı doldurdu, şarabından bir yudum alıp, "Anamla oturduğumuzu söylemiştim," diye sürdürdü. "Kırk yıl cıgara içmiş rahmetli. Nefes darlığı çekerdi. Bazen kuru kuru öksürür, gözleri iri iri açılırdı. Duldur, gönlü kırıktır diye hoş tutmaya çalışırdım. Doğum günlerini bilmem ama babamla kaçtıkları günü bilirdim. O gün cebimde beş kuruş yok. Dışarı çıktım. Barakanın önünde oturup düşünüyorum. Burnuma bir yerlerden burcu burcu gül kokmaya başladı. O kokuyu izleyip bir 'Alamancı'nın bahçesine girdim. Oradan üç tane sarı tas gülü koparıp anama getirdim ama durumu pek iyi görünmüyordu. Nane limon kaynattım, çorba yaptım, biraz dışarı çıkıp dolaştım. Geldiğimde ölmüştü. Sarı güller, yattığı şiltenin yanı başında bir cam sürahinin içinde duruyordu. Gölgesi gece lambasının ışığında yüzüne düşmüştü. Açık kalmış gözlerinin tam üstüne. Ne hikmetse, o gözler bana birbirine açılan bahçeler gibi görünmüştü. O bahçelerde dolaşmak, 'İşte bu gül' diyebileceğim bir gülü çalmak geldi içimden, tıpkı benden çaldıkları gibi. Adını söylemedim değil mi? Adı Gül'dü. Pazara diye çıkmıştı."

"O gülü bulacağına inanıyor musun peki?"

"İşin enteresan tarafı da bu ya. İnanmadığım halde kendimi aramaktan alıkoyamıyorum. Dedim ya, ben gül müptelasıyım abi."

İçerde aşçı çıraklığı yaptığını, iyi bir aşçı olup çıktığını söylüyordu. Bunu bana gül kokulu bir irmik helvası yaparak kanıtlamıştı.

Kafası esti mi belediye otobüslerine biniyor, gençlere yerini veriyordu. Çocuklar utançtan kıpkırmızı kesilip, "Amca lütfen, amca lütfen!" diyerek bu kırk yaşındaki kara kuru adamın oturması için omzunu tıpışlıyorlardı. Niçin böyle davrandığını sordum, "Anamı doktora götürüyordum birinde," dedi. "Belediye otobüsüne binmiştik. Ayakta kaldık. Anamın ayakta duracak hali yoktu. Koltukların yarısı öğrenci doluydu. Şakaya, gürültüye boğuyor, kılığımızdan dolayı mıdır nedir, bizi hesaba alıp yer vermiyorlardı. Birinin kolunu tutup kaldırdım, kapıya doğru ittim, yerine anamı oturttum. Çok gücüme gitmişti ama. O günden beri bunlara küçük bir ders vermek isterim."

Çalarak karnını doyurmazdı. Gülü de 'müptelası' olduğu için çalıyordu. Altılı yazardı, karaborsa bilet satardı, tavşan avına çıkardı... Her turist onun için bir tavşandı. İngilizce'yi, yer yurt bilmeyen bir turistle konuşacak kadar idare ediyordu. Büyük Sürmeli Oteli'nin önünde pusuya yatıyor, biraz 'aval' bulduğu turistlere bir rehberden çok bir ahbap gibi yanaşıp onları götürdüğü Mısır Çarşısı esnafından 'yolunu buluyor'du.

"Gül çalmamayı düşündün mü hiç?" diye soranlara, "Gül çalmadan duramam ki abi," diyordu.

Ben sormuyordum. Çünkü ben de kendime güvenemiyordum.

Olmuyordu. Yürümüyordu işte; onunla da yapamamıştım. Tam oldu derken, teker bir yerlerde raydan çıkıyor, ben de ceketimi alıp bu şehirden başka bir şehre göçüyordum. Gülü olan her bahçeye giriyor, her gördüğüm gülü dermeye kalkışıyordum. Hani halk ozanı diyordu ya:

'Bir bahçeye giremezsen, girip viran eyleme. Bir güzeli sevip de alamazsan ismini âleme rüsva eyleme.'

Galiba ben kadınları rüsva ediyordum.

Sürücü yardımcısı, "Mersin'de inecekler lütfen hazırlansın!" diye seslenince kalkmaya hazırlanıyorum.

O şehirde kalan yanlarımdan biri de gül hırsızıydı.

Kırık dökük zamanlarımda giderdim, acımı acısıyla serinletirdi ama bu kez bana da yaramamıştı. Benim için çaldığı son güldü. Belki başkasına iyi gelirdi. Onu iliştirdiğim koltukta bırakıp kapıya doğru ilerliyorum.

Gül hırsızını düşünüyorum. □

LEYLA RUHAN OKYAY

(Bu!..)

ADSIZDI NİCEDİR. KİMLİKSİZDİ, SANKİ EĞİTİMSİZDİ, SANKİ DİLSİZDİ!..

Ensesinde topladığı kızıla bakan kahverengi saçları, gri mavi gözlerini öne çıkarmıştı. İnce kemikli, narin bir kadındı. Upuzundu, dal gibi…

Kocası iri yarı, sakallıydı. Dudaklarının uzantısı gibi sallanan piposuyla kaşının birini yukarı kaldırarak konuşurdu hep.

'Bu, dağınıktır!' derdi. 'Eteğini toplayamazken bir de çocuk doğurmak istiyor. Üstelik böyle bir dünyaya!..' derdi. 'Çocuk neyimize bizim?'

'Bu da resim yapıyor. Aslında resim bölümünden mezun,' derdi. 'Ama iyi resim yapmak kolay değil tabii!'

'Bu, fesleğeni sever.'

'Bu, dizi manyağıdır.'

'Bu, cilve nedir bilmez.'

BU!..

Hep sustu…

Tam on beş yıl…

Ve çığlık!..

Bir gün, hiç beklenmedik bir biçimde; yıllardır içinde büyüttüğü, beslediği çığlığını en yüksek sesiyle salıverdi de, kendi de şaştı kadın. (BU!..)

Kocaman bir nokta koydu onca yılın sonuna. Rengi belirsiz, ağır, kocaman bir nokta... Sonra, o noktayı bir ucundan boyamaya başladı; yeşiller, maviler, turuncular...

Önce, babadan kalan küçük dairesine taşındı, ardından iş buldu kendine, Zeynep Hanım oldu. Yeni giysiler aldı, renkli, canlı giysiler. Fularlar, kolyeler taktı... Dudaklarına ruj bile sürdü, 'şu dudaklarını ciğer gibi boyamasana...' tümcesi kulaklarında.

Sonra...

Evin renklerini değiştirdi, içini karartan, istemediği bütün renkleri gökkuşağı renklerine dönüştürdü.

'Sonra'lar kırmızı bir balon gibi şişti yüreğinde. Her seferinde sevinç veren balonlar... Koyu renk, kalın perdeleri çıkarıp attı, oymalı eski mobilyaları da... Açık renk, hafif eşyalarla döşedi odaları. Işık doldu eve. Yeni çiçekler dikti saksılarına. Çalıştığı desenleri tek tek çıkardı sakladığı dosyalardan. Derleyip topladı her yanı. 'Bu, dağınıktır,' tümcesi kulaklarında...

‘Sabahları müzik sesinden hoşlanmadığımı bilmiyor musun? Kapa şunu!..’ diye bir bağırtı yükseldiğinde, kadın kapamıştı her seferinde. Yanıt vermeden, diklenmeden, sessizce...

Sonra...

Sabahları müzikle karşılamaya başladı... İşe gitmeden önce müziğin sesini istediği gibi yükseltip üstelik arasına kahve kokusunu da katarak yaydı evin içine... Kimi gün baştan sona bir senfoni inletti evi, kimi gün yüksek sesle söylediği şarkıları, türküleri...

Ara sıra, ‘Acaba, Zeynepçiğim demiş miydi bana?’ diye aklından geçirdi. ‘Belki de demiştir ilk yıllarda? Mutlaka demiştir... Ne yazık, hiç hatırlamıyorum,’ diye düşündü.

Evinin renkleri, havası değişince; ‘Balkon,’ dedi, bir gün. ‘Yapabilir miyim acaba?’ diye, sordu, kendi kendine. ‘Neden olmasın,’ diye yanıtladı çocuksu bir sevinçle. ‘Neden olmasın!..’

Sonra...

İkinci kattaki dairesinin arka cephesindeki girintiye bir balkon yaptırdı. Ağaçların gölgesine saklanmış küçücük bir balkonu oldu. Oturduğunda onu içine alıp saklayan, serinletip ferahlatan bir balkonu...

Balkona bakıp, ‘Buraya küçük bir masa sığar ancak, çevresine de en fazla dört kişi oturabilir,’ diye düşündü. ‘Olsun,’ dedi, ‘bu bana yeter, olsun...’

Balkonun beton parapetlerini kırmızıya boyadı. Kırmızıyı çocukluğundan beri severdi zaten. Her şeyini kırmızı alırdı annesiyle babası. Biricik kızları, Zeynepçikleri sevinçten zıplasın diye...

Demir korkuluğu koyu yeşile boyadı. Sırtını dayadığı duvarı ise bembeyaz. Martıların kanatları gibi... Çizdiği deseni, kırmızı yeşil mozaik taşlarla işledi döşemeye. Bitince öyle beğendi ki, kendi kendine dans bile etti evin içinde. Üstelik çocukluğundaki gibi, kıvırtarak...

Günlerce uyumadı sevinçten. Geceleyin yataktan kalkıp ikide bir baktı balkonuna... İşe hayal gibi gitti o günlerde. Çocukken, evlerine ilk kez satın alınan buzdolabı için yaşadığı sevinci düşündü. Çünkü o zamanlar, buzdolabı yalnızca zengin evlerinde olurdu. Onun kapısını açtığında içinde yanan ışıkların minik yüreğine verdiği o coşkuyu anımsadı. İlk günler uzun kırmızı geceliğiyle sabaha kadar sık sık yataktan kalkıp buzdolabını seyretmek için sofada dolanmıştı. Hatta bir keresinde annesi onun tıkırtısına uyanmış o da ne yapacağını bilemeyip tuvalete seğirtmişti.

Annesi, ‘Çişin mi geldi yavrum?’ diye sorduğunda, ‘Evet,’ deyivermişti hemen. ‘Evet.’

Geceleri balkonda oturduğunda, kuşlar geçti başının üstünden. Bazen de bembeyaz fosforlu martılar... Bahçelere bakan apartmanların pencerelerinde ışıklar yandı. Karanlığın içinde kimseler görmedi onu. Keyiflenip bir sigara yaktı, kırmızı bir nokta koydu geceye. Yanıp sönen bir nokta...

Akşamüstleri baktı ki güneş bunaltıyor; renkli bir şemsiye alıp demir korkuluğa sıkıca bağladı. Sabah kahvesini yudumlarken, karşı apartmanın üçüncü katındaki dairenin açık penceresinden, güzel bir müzik çalındı kulağına. Sesi, neredeyse sonuna kadar açılmış, mahalleyi saran bir müzik. ‘Kimin acaba, kim çalıyor bunu?’ dedi, heyecanlandı. Başını kaldırıp bakınca, uçuşan tül perdenin arkasında, ince uzun bir siluet görür gibi oldu. ‘İçinde hüzün de var, ama coşkulu bir müzik bu. Galiba Balkan müziği?’ dedi. O ince adam olmalı bunu çalan. Evet, evet, o!..

Sabah kahvaltılarını, öğlen ve akşam yemeklerini özenle hazırladı. Akşam saatlerinde bahçe katındaki daireden sıklıkla burnuna gelen kokuyu soluyup, ‘Bu akşam da balık pişiriyorlar,’ dedi, canı çekti. Galiba iki çocukları var onların, diye aklından geçirdi. Balıklı

Leyla Ruhan Okyay yeni öykü kitabının hazırlığı içinde. Kendine özgü, yalın anlatımlı öykü anlayışını bulduktan sonra az, ama özenle yazıyor.

sofradaki konuşmaların, mahallenin sesleriyle yalnızlığını unuttu.

"Canım, rakı ister misin?"

"Lütfen."

"Babacığım, bana kola..."

"Bana da..." Çocuk sesleri, gülüşler, neşeli konuşmalarla, şenlendi sofrası. "Karısına hep 'canım,' diyor" dedi. "Ne iyi!"

Her gün balkon masasına değişik renkli örtüler serdi, üstüne de bir saksı içinde fesleğen yerleştirdi. Gidip gelip eliyle okşadı onu, fesleğen koktu balkonu.

*Başını okşuyorum. Dağılıyor sevinç," diye mırıldandı.

Bir pazar sabahı, balkonunda kitap okuyordu...

"Ulan, ben senin..." diye, pis pis bağıran yandaki apartmanda oturan adamın sesiyle irkildi gene. Sürekli bağırıyordu bu adam... "Babacığım yapma, ne olur yapma!" diye ağlayan küçük bir oğlanın yalvarmaları, annesinin hıçkırıklarıyla sarsıldı. Kulaklarını tıkadı, gözleri doldu. 'Sus!' diye söylendi. 'Bağırma be adam sus!..' Sesleri duymamak için içeri kaçtı, koltuğa çöküp kaldı. Bağırtı bitince yeniden balkona çıktı.

Kumrular, şemsiye gibi dallarını aşağı sarkıtmış, ters duta konmuş onu bekliyordu. Bir kahve yaptı kendine, bir de sigara yaktı, kumruların karşısına oturdu. Yüreğinde ağlamaların sızısıyla...

Sonra!..

Müzik başladı yeniden... 'Oh be,' dedi. 'İşte bu güzel. Gene o müzik...' Balkondan açık pencereye doğru bakarak teşekkür edercesine gülümsedi. 'Sağ ol,' dedi içinden, 'sağ ol!' Perdenin arkasında onu izleyen adam da gülümsedi.

Ve...

Ansızın perde açıldı!..

Sonunda adamı gördü kadın. Güneş gibi aydınlık yüzlü, ela gözlü o adamı... Pembe yanaklı, beyaz tenliydi adam. Hatta saydam gibiydi teni. Gözlerinin altı halkalanmıştı. 'Halkalar bile yakışmış,' diye aklından geçirdi kadın.

"Balkonunuz çok güzel oldu!" dedi adam.

Bir sıcaklık yayıldı bedenine kadının. Usulca güldü. Bu kez utangaç bir gülümsemeydi onunki.

"Balkon; güzel oldu. Elinize sağlık," diye yineledi, adam. "Ne güzel süslediniz!"

Kadın, yanakları al al, "Teşekkür ederim," dedi. Nedeni açıklanamaz bir çekingenlikle.

Adam, tüm bedeni bir çift göz gibi öyle bakıyordu. Sessiz, sevecen. Kadın, ürperdi, ne

yapacağını bilemedi, telefon çalınca içeri girdi.

.....

Müziğin sesi iyice yükseldi!..

.....

Adam, açık pencerenin önünde inatla, kadının yeniden balkona çıkmasını bekledi... Kadın, balkona dönünce de,

"Tanışsak?!" dedi. 'Sesi ne kadar sevecen!' diye içinden geçirdi kadın. 'Sarıp sarmalayan bir sıcaklık var içinde! Belki de bana öyle geldi.'

"Benim adım Ahmet, ya sizinki?" diye sordu, adam.

"Zeynep," dedi kadın. "Benim adım Zeynep."

"Demek Zeynep!" dedi, adam.

"Evet, Zeynep!"

İçeri girdi kadın, salondaki koltuğa uzandı. 'Adı Ahmet'miş,' diye mırıldandı. Heyecan ve tedirginlikle bir sigara yaktı...

Sonra...

Müziğin sesi daha da yükseldi!.. Kadın, yerinden kalkıp dolapları karıştırdı telaşlı, şaşkın... Desenlerini gözden geçirdi, şövalesini yerleştirdi. Boş tuvalleri boy sırasına göre dizip ayırdı.

'Adım Zeynep, benim adım Zeynep,' diyerek, küçük titrek sevinçlerle dolaştı durdu evin içinde. 'Evet, ben... Yeniden resim yapmalıyım hem de iyi resimler yapmalıyım! Belki sergi bile açarım,' dedi kendi kendine. 'Açarım elbet.'

Kadın dayanamayıp perdenin aralığından gizlice adama baktı gene. "Hâlâ pencerede!" dedi, soluğunu tutarak. 'Ahmet'miş adı...' Banyoya gidip topuzunu açtı, kızılımsı iri dalgalı saçlarını omuzlarına saldı. Odaya geri döndüğünde pencereden bir kez kontrol etti onu. Oradaydı!.. Toparlandı, yatak odasına gitti, gardırobu açtı. Kendisine en çok yakışan saks mavisi elbisesini giydi, parlak kırmızı rujunu sürdü dudaklarına, 'Akşam için kendime balık alsam mı acaba?' diye düşündü. 'Yanına da bira, ne iyi olur!' İçinde altın renkli ışıltıları olan, kırmızı, ipek bir fular sardı boynuna. Güneş yüzlü adamın müziği havaya yayılırken, uçar gibi çıktı evden...

'Adım Zeynep', diye içinden geçirerek çarşının kalabalığına karıştığında belli belirsiz bir gülümseme vardı yüzünde. 'Müzik, hiç fena değil doğrusu!' diye düşünüyordu çünkü. O müzik parçasının diline takıldığını, hatta bütün hücrelerinin ona ritim tuttuklarını ayırımsadı. Kim bilir ne zamandan beri!? □

*Erdal Alova, "Fesleğenler"

FERDA İZBUDAK AKINCI

Merdivenli Bahçe

İŞTE GİTTİ. EVDE YALNIZ KALDIM.

Gitmeden önce dökme sobanın külünü boşalttı. Odun kömür doldurup, üstüne çıralar yerleştirdi, tutuşturdu. Balkona çıkıp çamaşırları topladı sonra. Kucağındaki çamaşırları gürül gürül yanmaya başlayan sobanın arkasındaki koltuğa gelişigüzel yığdı. "Gelince katlarım artık," diye mırıldandı. Havadan söz etti bana. Dışarısı çok soğukmuş. Kar atıştırmış gece. "Kırmızı kiremitler neredeyse karla kaplanmış," dedi. Sesimi çıkarmadım. "Alışverişe gitmem gerekiyor. Evde yiyecek bir şey kalmamış. Bir şey ister misin?" diye sordu. "İstemem," dedim. Yüzüme bakıp iyilikle: "Belki yarın gelir," dedi.

Çıkınca kapıyı kilitlediğini duydum. Dışarı çıkmamı istemiyor.

Aslında ne istediğimi biliyor. Hep oraya gitmek istiyorum. Yalnızca oraya. Merdivenli Bahçe'ye.

Çünkü orada, yalnızlığın ortasında durmuş beni bekliyorsun, biliyorum. Senin dışında bir görüntü, ses, iz beni rahatsız ediyor. Hepsi aramıza girmek üzere geliyor sanki. Bahçede payı olduğunu sananları yıllardır oradan uzaklaştırmaya çalışıyorum. Bütün zamanlarda seninle birlikte olmanın başka yolu var mı?

Var diyorlardı. Onu, oraya gitmeden de görebilirsin. Sarı kirpiklerle çevrili koyu mavi gözlerini, küçük, kalkık çilli burnunu, ipeksi sarı saçlarını ve sana bakarak gülümsediğinde ışıldayan beyaz dişlerini görmen için ille de Merdivenli Bahçe'ye gitmen gerekmiyor. Bu yüzden ne çok acı çektim bilsen. Olmuyordu. Ne yapsam olmuyordu. Bilmiyorlar ya da bilmek istemiyorlardı. Başka yerlerde zaman vardı. Seninle ilgili her şeyi sınırlayan zaman, ama bir de yollar vardı. Karmaşık, bitmez tükenmez yollar... Kocaman bir gölgeydi üzerimizde ülkeler. Ayıran, sürükleyen, varlığımızı acıya dönüştüren...

Merdivenli Bahçe benim için sevgi demek. Sevginin yaşandığı yer. İnsanların sese ve gölgelere dönüştüğü, kararan havayla birlikte silikleştiği bir yer. En güçlü gülüş, seninki orada.

Orada sana bakmanın sınırı yok. Sen de duruşunu hiç bozmadan bakabilirsin bana, sonsuz zamanlardan bakar gibi. Başka hiçbir yerde zaman ve mekan bu denli bizim olamıyor. Bahçede zamana bağlı olmadan gerçekleşen pek çok şey var, yağmur, güneş, insanı buram buram terleten sıcak... Ağladığım için üzülen ya da sevinen insanlar yok. Orada her şey olduğu gibi yaşanıyor. İçimden geldiği gibi. Gülerken ağlayabiliyorum. Ağlarken birden gülmeye başlamak da olası. Merdivenli Bahçe yalnız sevgi demek değil ki. Özgürlük demek aynı zamanda. İstediğin kadar ağlama özgürlüğü...

Seninle böyle özgür buluşmanın başka hiçbir yolunu bulamadım ben. Yolum engellerle dolu oldu hep. Aslında yalnız bizim için konmamıştı o engeller. Uzun yıllardır oldukları yerde duruyorlardı. İnsanoğlu onları kaldırmayı yürekten istemiyor olmalı. Gerçekten isteseydi, yok edilebilirlerdi diyorum ben. Engellerle yaşamayı gerekli görüyorlar sanırım. Önce aralarına sınırlar çiziyorlar. Sonra gerekçeler yaratıp savaşıyorlar. Ardından birbirlerinden ölesiye nefret ediyorlar. Bu nefretle yüksek, geçilmez duvarlar örüyorlar. Görünen ya da görünmeyen duvarlar... Bu kez de inatla o duvarları ayakta tutma savaşı veriyorlar. Bazen bir adım attığında, orada bir duvar bulunduğunu, geçmek istediğinde yoluna dikildiğini görerek şaşırıyorsun. Daha önce böyle aşılmaz bir duvarla karşılaşacağını aklına bile getirmediğini anlıyorsun. İnsanın insana karşı diktiği engeller bunlar. İşte Verena, işte Merdivenli Bahçe'de bu engellerin hiçbiri yok. İçinden renkli çiçeklerin fışkırdığı taze otlara basınca, o uzun yolları ayaklarımı kanatarak yürüdüğümü unutuyorum. Yaralarımı sarıyor güller. Bahçeye her şeye karşın sızan güneş, yüzünü aydınlatıyor. Seni görmek daha kolay oluyor.

Merdivenli Bahçe'de her şey olanaklı Verena. Seninle istediğim kadar konuşabilirim. Sen hep aynı sessizliğe bürünmüş olsan da beni dinlediğini, anladığını biliyorum. Yüzündeki sakin gülümsemeden anlıyorum bunu. İnsanlar beni anlamıyor sevgili, güzel Verena. Anlıyormuş gibi yapıyorlar. Sana duyduğum acılı özlemi, içimi yakan onca ayrıntıyı anlamış görünüyorlar. Ne var ki sonra beni hiç anlamadıklarını açıkça ortaya koyan şeyler yapıyorlar. Şaşırıyorum.

Ne ağlamama katlanabiliyorlar ne birazcık olsun sesimi yükseltmeme. Senin bende sürüp gittiğini anlamadıklarından. Senin, seninle ilgili konuştuğumuzda başladığını, sustuğumuzda bittiğini sanıyorlar. Sen öyle bir konuşmaya, konuşmalara sığabilir misin? Susunca bitebilir misin Verena? En çok bundan korkuyorum. Sen de onlar gibi düşünürsen ne yaparım diye içim içimi yiyor. Ya sen de Verena, sen de benim seni sınırlı zamanlarda düşündüğümü, sonra unuttuğumu, unutabildiğimi sanırsan bir gün. Ya da bana hep aynı gülümsemeyle baktığın halde, şimdi de onlar gibi düşünüyorsan ben ne yaparım? Ölmek gibi bir şey olur bu. Seni bu kadar çok severken, gecem gündüzüm seninle doluyken, bütün zamanlarımda oraya, sana koşarken sen de onlar gibi düşünürsen...

Ah Verena, sen insanları bilmezsin. Henüz biliyor, tanıyor olamazsın, küçüksün çünkü. Belki de büyüdün, ama ben seni küçük bir kız gibi görüyorum hâlâ. Bana gelişini, boynuma sarılışını anımsıyorum. Sonra yürüyen, koşan Verena siliniyor. İşte hep aynı gülümsemeyle bana bakan Verena geçiyor karşıma. Ben hiç bıkıp usanmadan bahçenin en güzel çiçeklerini topluyorum sana. Buket yapıp uzun parmaklı beyaz ellerine bırakıyorum. Saçlarına taç örüyoruz birlikte. Sonra birlikte uzun yürüyüşlere çıkıyoruz bahçede. Verena, elimi bile tuttuğun oluyor yürürken.

Merdivenli Bahçe'de hava her zaman bulutlu. Bulutların arasından sızan gün ışığı saçlarına pırıltılar düşürüyor. Sen bir masal kızına dönüşüyorsun. Masalları sevmeyen kız var mıdır? Sen de masalları seviyorsun. Sarı kirpiklerini kırpıştırıp, uzaklardan bütün kokuları içine çekmek ister gibi, küçük, çilli burnunu havaya dikip dinliyorsun anlattığım masalları. Sen, dinlediğim bütün masallardan daha güzel, daha acıklı, daha gerçekdışı oldun Verena. Belki de bahçenin hep bulutlu havasından bana öyle geliyor. Yine de seninle en çok birlikte olabildiğim yer orası. Bu yüzden bahçeyi çok seviyorum. Herkese zor gelen bazı işleri yapmayı gönüllü olarak üstlenmem de bundan.

İnsanlar aralarında, böylece yavaş yavaş Merdivenli Bahçe'ye el koymak istediğimi konuşuyorlar. Duyuyorum bu söylentileri. Beni hiç anlamadıklarını işte o zaman daha iyi kavrıyorum. Bahçede her şey tozlu ve eski. Kutular, merdivenler, eski sandıklar, plastik

sandalyeler... Eski eşyalar yığımlığı. İnsanların fazlalıklarından kurtuldukları bir yer. Bense onların tüm bu dağınıklıklarını topluyor, düzenliyor, orayı eskici barınağına dönüştürmelerine engel olmaya çalışıyorum. Hor kullanmalarına... Onların paslı küflü eşyaları çoğaldıkça, çiçekler için yer azalıyor çünkü. Bazı eşyaları onlar görmeden yok ediveriyorsam, çiçekler içindir. Düşünüyorum da, ben onların televizyonlarına, buluşup balkonlarda çatır çatır sesler çıkararak oynadıkları okeylerine, tavlalarına karışıyor muyum? Bana garip gelmiyor mu terk ettikleriyle buluştukları bir bahçelerinin olmayışı? Geliyor. Hem de çok garipsiyorum bu durumu. Onlara doğal geliyor nedense.

Beni de kendilerine benzetmek için az uğraşmadılar, ama ben seni unutmayı denemedim bile Verena. Toplaşıp kendi aralarında konuşmalarından, yanlarına gittiğimde susuvermelerinden, yeniden konuşmaya başladıklarında ses tonlarının değişmesinden, abartılı gülüşlerinden anlıyordum bunu. Ne yapabilirdim ki? İşte beni anlamadıklarının en iyi kanıtlarından biri de buydu. Beni değiştirmeye çalışıyorlardı. Seni unutacaktım. Oraya gitmeyecektim. Tıpkı kendileri gibi davranacaktım. Onlarla salonlarda, balkonlarda oturup okey, tavla oynayacaktım. Sahte gülüşlerle gülecektik birbirimize. Yaralarımızı yok sayacaktık. Kanayanlar içimize akacaktı. Oradaki tüm çiçekleri kurutuncaya dek akacaktı. Sonra bir gün ne içimizde ne dışımızda bir bahçe kalacaktı sığınacak. Üstünde her türlü

çiçeğin açtığı bir bahçe...

Ben bu oyuna gelmedim Verena, bilmeni isterim. Bilmeni isterim ki senden hiç vazgeçmedim. Önce annen engel oldu hayatımın geri kalan kısmını seninle geçirmeme. Annedir dedim. Belki haklıdır, başka bir ülkeye çocuğunu gönderip, kendine yeniden çiçekli bir bahçe kuramayabilir dedim; ama sana bakacağına söz vermişti Verena. Seni büyütecekti. Seni benim sevdiğim kadar, daha da çok sevecekti. Bu sevgiyi bütün sevgilerin üstünde tutacaktı, öyle anlaşmıştık.

Her şey olağandı önceleri. Gidip geliyordum. Seni görüyordum. Kucağıma alıp saçlarını öpüyor, kokluyordum önceleri, dedim ya her şey yolundaydı. Sonra bir gün yeniden evlendim ben. Verena, sen de gördün, biliyorsun ne kadar güzel bir kız kardeşin olduğunu. Sana benzemek istemiş sanki. Renginiz farklı, saçınız, teniniz farklı ama gülüşü, bakışı nasıl da sana benziyor. O, beni biraz daha bağladı bu topraklara.

Buradaki bağlarım güçlendikçe, oradaki, Almanya'daki bağlarım zayıflıyordu. Annen de yeniden evlenmişti. Başka bir şehre taşınmıştınız. Oralarda kalacak yerim bile yoktu artık. Sana gelebilmek için aylarca para biriktiriyordum. Sonra bir gün izinizi yitirdim; ama annen vardı ya... Seni seviyor, sana iyi bakıyordu. Bana söz vermişti, öyle olacaktı.

Verena, anneni de sevdim ben. Ayrı kültürlerin insanlarıydık ama, onu da çok sevdim inan. Ayrılığımız sevgisizlikten değildi. Bir sabah, vurgun yemiş gibi kalktım yattığım yerden. Gri bir gündü. Güneş, dönmemecesine başka ülkelere gitmişti sanki. Ellerim iş tutmuyordu. Dizlerim beni taşımıyordu. Ateşli bir hastalığa tutulmuş gibiydim. İçimde bir garip hüzün... Memleketimin dağı taşı, denizi deresi, insanı hayvanı gözümde tütüyordu. Artık oralarda kalmamın yolu yoktu. Kalsam da kimselerin işine yaramazdım. Başımdaki ateş karasevda gibiydi. Öyle bir özlemle yanıyordum. O gün annene ilk kez, artık ülkeme dönmek istediğimi söyledim.

Annen benimle gelmek istemedi. İçimdeki dönme isteğini öğrendikten sonra da bir daha bana eskisi gibi bağlanmadı. Kalbini özgür bıraktı. Birer birer koptu, döküldü birlikte büyüttüğümüz ağacın yaprakları. Bir sen kaldın. Mavi bir çiçek, Verena...

Sonra senden haber alamadığım uzun yıllar yaşadım. Çok uzun yıllar. Dünya ikiye bölünmüştü sanki. Bir yarısında ben, ulaşamadığım öteki yarısında sen...

Bir gün, Almanya'da yaşayan eski bir arkadaşım, bir yetiştirme yurdunda sana rastlamış. Soyadın ilgisini çekmiş. Ne kadar tanıdığım varsa oralarda, hepsine seni aradığımı duyurmuştum. Sormuş. Sana annenin verdiği, yanından hiç ayırmadığın fotoğrafımı göstermişsin ona. Hemen bana haber verdi. Dünya yarılan yerinden birleşip bütünleşti. Her yer yol oldu Almanya'ya. Yüreğim parçalandı. Öyle büyük bir acı yaşıyordum ki... Babasızlığın yıllarca içimi kanatmıştı ama, sen aslında annesiz de kalmıştın oralarda. Kimsesiz. Böylece büyümüş, genç bir kız olmuştun.

Sen doğduğunda Verena, ben daha yirmi üç yaşındaydım. Seni kucağıma aldığımda nasıl da heyecanlanmıştım. Bugün bile sevincimi dünmüş gibi anımsıyorum. Güneş altındaki Akdeniz gibi açık mavi gözlerin vardı, sonradan koyulaşmış. Ben çocukların böyle renk değiştire değiştire bir çiçek gibi açılıp büyüdüklerini bilmiyordum. Nasıl büyüdüklerini, ne zor büyüdüklerini bilmiyordum. Kardeşin doğduktan sonra öğrendim. O büyüdükçe ben, senin çocukluğunun da izini sürdüm. Seni görmediğim uzun zaman dilimlerinde yaşadıklarını düşlüyor, eksik parçaları yerleştiriyor, bir bütüne ulaşmaya çalışıyordum. Ama resmin bir yanı hep eksik kalıyor, tamamlanamıyordu. Eksik olan bendim. Seni annene bırakmıştım. Bilmiyordum ki, annen de seni büyütme işini başkalarına bırakmıştı. Düşlerimdeki gibi büyümemiştin Verena'cığım. Dizimin dibinde saçını okşayarak büyüttüğüm kardeşin gibi büyümemiştin. Ah, hangi çocuk iki kez terk edilmeye katlana-

bilir? Hangi çocuğun omuzları bu denli güçlüdür?

Verena, beni yıkan bu haberle koştum sana. Büyük bir kapıdan giriliyordu kaldığın yurdun bahçesine. İki koldan yükselen merdivenler geniş bir verandada buluşuyordu. Oradaydın. Sağdaki merdivenin başında. Görür görmez tanıdım seni. Gözgöze geldiğimiz anda da içime bir bıçak saplandı. Seni görmediğim yıllar boyunca orada, o merdivenin başında, gözlerini kapıya dikmiş, arada sırada gelen anneni ve yüzünü unuttuğun, hiç gelmeyen babanı beklediğini anladım.

Koştum. Geç kalanların, daha da geç kalmış olabileceklerini anladıklarında duyduğu korku vardı soluğumda. İşte tam o anda bir şey olacaktı. Bir şey olacaktı ve ben o merdivenlerin başına, sana ulaşamayacaktım. Birden ölecektim. Birden yok olacaktın. Başka biri olacaktın... Öyle evecendi adımlarım.

Sonunda yanındaydım işte. Yıllardır içimde biriktirdiğim gözyaşları yağmur gibi akıyordu. Ben ağladıkça sen şaşırdın. İnsan böyle mi sever? Sevgi böyle bir şey midir? Ağlarsın, sarılırsın, ağlarsın... Bırakılmış bir çocuk sevginin hangi türünden anlar?

Verena, sen yine benimle gelmedin, gelemedin. Siyah beyaz taşlarla döşeli verandada, seni bulduğum yerde, merdivenin başında kaldın. Okulun vardı. Annen vardı. Üstelik anneni çaresiz bıraktığımı, zor yıllar yaşadığınızı söylüyor, beni suçluyordun. Yine de soğuk değildin, ne yapacağını bilmiyordun belki. Yaz tatilinde buraya gelmeyi kabul ettin. Kardeşin, açık yüreklilikle annen olmaya hazır karım ve ben, seni bekledik. Geldin.

Burada iki ay bizimle kaldın Verena. Karıma hemen 'anne' bile dedin de hepimiz gözyaşlarına boğulduk. Hırçındın zaman zaman, öfkeliydin. Ne rüzgârlar esiyordu içinde bilmeye, anlamaya çalıştım. Köyüme götürdüm seni, ülkemin yeşil ovalarına, dağlarına. Deniz kıyılarında oturduk. Günbatımları seyrettik birlikte. Bahçelerden meyve topladık. Sen de benim güzel, yoksul ülkemi benim kadar seversin belki diye umut ettim. Böylece burada kalmak isteyebilirdin. Bir de benim nasıl dayanılmaz bir özlemle tutuşup buralara döndüğümü anlayabilirdin belki.

"Deniz kıyılarında oturduk. Günbatımları seyrettik birlikte. Bahçelerden meyve topladık. Sen de benim güzel, yoksul ülkemi benim kadar seversin belki diye umut ettim."

Nereye gitsek eve, buraya dönmek istedin. Evecendin. Neredeyse bütün zamanlarını evde geçirmek istiyordun. Bu yüzden zamanımızın çoğunu bu evde geçirdik.

Sonra gittin Verena.

Yeniden geleceğini umut etmek istiyordum. Gelecek miydin? Bilemiyordun ne yazık. Çırpınmam hiçbir işe yaramadı. Geleceğine söz vermedin. Giderken bana, gülümseyen, cebimden hiç çıkarmadığım, bulabildiğim bütün zamanlarda çıkarıp baktığım bir fotoğraf bıraktın. Peki ama, ben bir kez daha sensiz olmaya nasıl katlanabilirdim? Hangi baba çocuğunu iki kez yitirmeye dayanabilir Verena?

İşte Verena, benim bakışı hüzünlü kızım, ben ikimiz için bir bahçe yarattım burada. Bakma onların oraya tavanarası dediklerine, hepsi beni vazgeçirmek için. Apartmanın önü işlek bir cadde, arkası başka apartmanlara gözcü. İnsanlar inip çıkmada içinde, gülüp konuşmada, küsüp barışmada. Başka sığınağım yok. Derleyip düzenledim eski eşyaları. Süpürdüm, temizledim. Nasıl olduğunu ben de bilmiyorum ama gece gündüz kendimi merdivenleri tırmanırken buluyorum. Merdivenlerin başında beklediğini, gözlerin kapıda hep beklediğini, çok yalnız olduğunu benden başka kimse bilmiyor. Orada sen varsın Verena. Yokluğun var. Ödeşmeler var. Bir fotoğrafsın, bir gülümsemesin, bir düşsün. Sana bakıyorum, sigara içiyorum, ağlıyorum... Sen de bilirsin. Gülmekten çok ağlamak içindir merdivenli bahçeler.

Çok eski bir apartman burası. Kiremitleri aşınmaya, kırılmaya başlamış. Aralarından günışığı da sızıyor, yağmur da. İkisi de çiçekler için çok gerekli. Saçlarına vuruyor, çillerine, sarı kirpiklerine güneş. Ben çiçekler büyütüyorum durmadan. Bütün gününü apart-

manın karanlık çatısında geçiren bir deli olduğumu düşünüyorlar. Verena, ben terk ettiği kızının yaşadıklarını unutamayan bir babayım yalnızca. Kimsenin ulaşamayacağı bir yerde, yitirdiği çocuğuyla buluşan biri. Ne var ki günlerdir Merdivenli Bahçe'ye çıkamıyorum. Belki de haftalar oldu da ben zamanı bilemiyorum. Çok hastayım. Ateşim düşmüyor bir türlü. Kuruttu beni bu ateş. Uykuya daldığımda, derin kuyulara düşüyorum sanki. Sürekli çırpınıp sayıklıyormuşum, öyle diyor buradaki annen. Tavan arasında hastalandığımı söylüyor. Toz diyor, pislik diyor, havasızlık, soğuk, çok soğuk diyor. Arkasından çıkıp da üşütmeyeyim diye, bir yere giderken kapıyı üstümden kilitliyor. Çok güçlü bir kadın o. Hayatın bütün yükünü hanidir omuzlarında taşıyor. Kör değilim ya, görüyorum. Yakında geleceğini söylüyor bana. Belki de yarın gelirmişsin, öyle dedi gitmeden önce. Bekleyeceğim.

Bekleyeceğim Verena, orada, Merdivenli Bahçe'de. Kapı açılacak. Sen gireceksin. Sarı kirpiklerinde güneş.

Verena.. □

Serpil Gülgûn'den sonbahara *Bahçe*...

İlk kitabınız *Ruhlar ve Âşıklar*'ın yayımlanmasından beklentilerinizi bulabildiniz mi?
Fazlasıyla hem de. Beklemediğim kadar ilgi ve tepki aldı. Okuduğum, sevdiğim, ilgiyle takip ettiğim dergilerde, yayınlarda, eklerde, kültür-sanat bölümlerinde kitapla ilgili eleştiriler yayınlandı, bu beni hem şaşırttı hem de sevindirdi. Sanal ortamda da keza öyle.

Yayıma hazır başka kitaplarınız olduğunu biliyoruz. Sırayla hangilerini yayımlamayı tasarlıyorsunuz?
Eylüle hazırlamayı umduğum "Bahçe" adlı, uzun öykü mü, kısa roman mı, tam kestiremediğim bir metnim var. Onunla uğraşıyorum, çünkü, hiçbir zaman yazdıklarından emin olamayan bir

yaradılışım var. Yazıyorum, bozuyorum, sonra bir daha yazıyorum, sonra bir daha bozuyorum. Aslında sadece metinlerin kendisini değil, adlarını da sık sık değiştiriyorum. Böyle birkaç metnim var. Bazen birinin adını "Ev" yapıyorum, bazen "Asitaneli Hamel"; bazen "C-Sınıfı Bir Yazar", bazen de "Madame Zirkin'in Meyhanesi".

Okuduklarınızdan en çok önermek istediğiniz üç kitap...
Dostoyevski'den uzun bir hikâye: *Tatsız Bir Olay*, Saki'den *Lady Anne Susuyor* (istisnasız, bütün hikâyeleri), Kurt Vonnegut'tan *Maymun Evine Hoşgeldiniz*, (özellikle "Muhteşem Malikaneler" hikâyesi).

ABDULLAH ATAŞÇI

Güneş Tekerleği

kim döndürebilir beni, ilk esrik tutkuma?

"OTURMUŞUM.

Direklerin elime batan kıymıklarına aldırmadan ömrümü kısa çizgilerle doldurmuşum.

Hep uzaklara bakmışım, demiryolunun tünele girip de kaybolduğu yere dek...

Alnımda ezik buğday taneleri, gelincik kokusu, yağmur suyu ve hep ama hep kimsesiz direklerin kıymıkları... kan...

Dağınık bir rüyanın içindeymişim. Yavaş yavaş anlıyormuşum: Yalnızlık, sözsüz ve kılıfsızmış, üstelik suyu da olmayan... Sanki masal...

İki kahramanı varmış masalımın, biri benmişim. Kimseye, "Seni seviyorum" dememiş, diyememiş biri olmamın bir anlamı yokmuş. Masalımın bir görünüp bir kaybolan ikinci kahramanı, çok az gördüğüm babammış... Bir de annem... Ama annem o kadar kırılgan, o kadar hüzünlüymüş ki, masala katılamayacak kadar gerçekmiş.

Demiryoluna bakarak, trenin henüz görünmediğine hep sevinmişim. Ne kadar geç gelirse o kadar iyi. Babam gidecekmiş. Uzakta bir yer adıymış, tat verir mi bilmem Van. Tatvan bir şehirmiş, ben hiçbir şey bilmiyormuşum..."

Göğün ucunda uzak bir yerdi orası. Hep uzak... Hep uzaktı.

"Askerler dolmuştu istasyona...

Bölük bölük askerler. Bir taburun kaç bölük, bir tugayın kaç tabur, bir tümenin ne kadar asker gizlediğini daha bilmemiş, hiç merak etmemiştin. Sadece kumral saçlı, yanık yüzlü, bir askere ayran vermiştin. Sevmişti seni uzağı özleyen elleriyle asker. Sevdiklerine hasret kalmış bakışlarıyla okşamıştı saçlarını...

Güneş döne döne sönüyordu. Büfenin birinde bir Âşık Mahsunî türküsü, "Sana şarap içirmişler" çalıyordu. Kedere bulanınca bakışların bütün şarapları içmiştin sanki... Büyüklerin, askerlerin, babanın yerine... İşte o anda kiremit kırmızısı bir haykırış yankılanmıştı. Uzun düdük sesiyle, kapkara yüzüyle tren gelmişti. Ellerini kanırtan direklerin kıymığına aldırmamış, ağlamamıştın.

Babanı sizden alan tren, uzaklara yollanacaktı. Trene doğru yürürken baban kesik kesik öksürmüştü. Mendili kıpkırmızı... Hüzünle kavrulmuş bakışlarını senden uzağa düşürmüştü.

Tren sana bakmış, sen annene. Annen de çekip giden trene... Annene bir nehrin kimsesiz, bilinçsiz akışıyla akmıştın. Tren giderken ağlamıştı annen, içli içli ve baban gibi uzağa düşen bakışlarını senden gizleyerek...

(Annenin göz pınarlarında çocukluğun, balık tuttuğun zamanlar gibi yağmurluydu...)

Annene üzülmüş, babana küsmüştün.

Abdullah Ataşçı ilk kitabı *Sığ Suyun Balıkları*'nı Doğan Kitap'ta yayımladı. Yayınevine teslim ettiği ikinci öykü dosyasının yayımlanmasını bekliyor. Ankara'da, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nda çalışıyor.

Ceviz kokulu bir sandığa sakladığımız bir gömüdür bizi biz yapan geçmiş. Değer mi, değmez mi bilinmez ama hasretimiz kadar yaşlanmışızdır. Ve ne zaman yolumuz düşse o sandığa, durup orada, kendimize bakarız yeni baştan.

Tren hareket ettikten çok sonra yeniden anneme baktım. Eski seslerin en acıklısıyla ağlıyordu hâlâ. Ağlamadım oysa. Zamanın ucunda sallanıp duran bir akasya çiçeği, gözleri kızarık...

Kırmızı bir meşin topun peşindeydi demiryolunun aşağısındaki çocuklar. Ben ise raylara yaşıt, raylar kadar önemsenen, yere yığılı telefon direklerinin üzerinde yüreğime batmışken kıymık, bir daha bir daha baktım anneme. Papatya kokulu, yeşil fistanına ıpıslak bakışları düşmüştü. O da bana baktı. Gelip sarıldığında anladım. Babam bu sefer çok geç dönecekti.

Çeşmeler vardı kasabada. İpince akardı suları. Her çeşmenin başında bir kara erik ağacı. Kararmış bir yalnızlıktı her gün yanı başına oturduğum çeşme. Bazen öyle uzun otururdum ki, sıkılınca kalkıp suyunu takip ederdim. Acele etmeden kederle akardı. Aşağılarda, çok aşağılarda, demiryolunun kaybolduğu yerde, diğer çeşmelerin suyuyla nehre karışırdı. O anda kırmızı bir balık olurdum ben de, tünele doğru yüzmeye çalışırdım. Gözlerimde yaramaz zamanlarımın götüremediği ağırlıkla kalakalır, yüzemezdim. Bakardım uzun uzun uzaktaki karanlığa... tünele... Yine de içimi bunaltan bu karanlıktan birgün çıkıp gelecek sevinci düşünürdüm. Ama bir defa hüzündü, bin defa karanlıktı orası. Gelmezdi babam. Tatvan bir şehirmiş, babam orada çalışırmış...

Ben gece olup da yatağıma girdiğimde büsbütün karanlığa karışırdım.

Kendi kendime mırıldanıyor muyum, yoksa çok derinlerden duyduğum bir ses mi?

“Korkma bu bir rüya. Bu bir rüya, geçebilirsin o tünelden,” diyor. “Karanlık olabilir, ama sen de cesursun. Unutma bu bir rüya!”

Yavaşça ilerliyorum. Her tarafta nefti bir suskunluk. Böğürtlenlerin dikenleri ellerime, ayaklarıma batıyor. Korkuyorum. Tünele girince o ruhun kalkıp bana doğru geleceğini biliyorum. Diyecek ki bana, ölümlerden ölüm beğen, diyecek ki bilemedin soruları, yolu bulamadın, babana ulaşamayacaksın, ömür boyu karanlığa hapsedeceğim seni.

Islaklık... Suyun üstündeyim. Nehrin dalgalarına değiyor ayaklarım. Çok, çok güçlendiğimi, büyüdüğümü düşünüyorum. Koşuyorum tünele doğru, bilmem kaç kilometre uzunluğundaki bu kör olası tüneli geçince, babama yaklaşacağım... Sonra öbür tünellerden de geçince...

O kadar hızlı koşuyorum ki birden tünelin girişinde buluyorum kendimi. Çok yorulduğumu, gücümün kalmadığını fark ediyorum. Uzaklarda, kırmızı topun peşinden koşan çocuklar, durmuş bana bakıyor. Birer put gibi, kımıltısız, hayretle bana dikmişler gözlerini. İçim bunalıyor birden, korkuyorum, giremeyeceğim bu tünele.

Yine aynı sesi duyuyorum. “Bu bir rüya,” diyor, “sadece rüya. Gir tünele...”

Rüyaysa bu yaşadığım o cani ruh, bana hiçbir şey yapamaz diye düşünüyorum. Ayaklarımı sürükleye sürükleye giriyorum tünele. Bir balçığın içindeyim. Zar zor atıyorum adımlarımı. Adımlar iyice zayıflamaya başlamışken, yepyeni bir ses duyuyorum. Boğuk boğuk bir ses, ama ezgisi güzel. Nedense korkmuyorum artık, bunun sadece bir rüya olduğunu biliyorum. Ses gittikçe yaklaşıyor. Sesle birlikte gittikçe büyüyen bir beyazlık yayılıyor etrafa. Başı tünelin tavanına değen yarısı beyaz, yarısı karanlık olan bir hayalet bana bakıyor. “Sen de öncekiler gibi kandın. Oysa bu rüya değil!” Haykırıyor bunu birkaç defa. Sersemliyorum.

“Nasıl olur? Bu bir rüya, sen gerçek değilsin,” diyorum, sesim zar zor duyuluyor. Kahkahalarla gülüyor. Ardından sağ elinin işaret parmağını dudaklarına götürerek, “Sus!” diyor. Sonra da, “Güneş tekerleği asla durmaz, Bekleme babanı,” diye fısıldıyor. Onu hiç duymamış gibi,“Babamı görmek istiyorum,” diyorum.

“Biliyorum, Benim kim olduğumu biliyor musun?” diye soruyor bu defa.

Aslında umurumda değil. Yine de cevap veriyorum. “Sen gerçek değilsin, benim korkumsun.”

Hışımla bana yaklaşıyor. İki eliyle tutup havaya kaldırıyor beni. “Ben,” diyor. “Herkesin korkusuyum. Güneş tekerleğini yitirenlerin en çok. Sen de kaybettin onu, unut babanı.”

Ayaklarımın asla yere değemeyeceğini düşünerek tepinip duruyorum. Artık bunun bir rüya olup olmadığını tam olarak bilmiyorum. Yeniden içime bir yol gibi giriyor korku... Can havliyle diyorum ki, “Sen sevdiğine ulaşamamış o yabancısın!”

“Benim kim olduğumu kimse bilmiyor, sen de bilmiyorsun, onlar sadece inanmak istedikleri şeye inanıyorlar. Oysa bir şeye körü körüne inanmak güçsüzlüktür. Ben aslında babanı götüren trenim, trenin geçtiği tünel, tünelin karanlığı... En çok da her sabah bir tekerlek gibi gördüğün güneş...” deyip ardından, “Sen iyi bir çocuk musun?” diye soruyor.

Ben ilk defa canımı böylesine acıtan bir soruyla karşılaşıyorum. Ağlıyorum. Nehir kabarıyor, hâlâ onun ellerindeyim. Tepinip duruyorum.

“Sana bir şans verebilirdim ama... Sen ne sanıyordun babanın uzakta çalışmaya gittiğini mi? Yazık! Yazık sana, babanı bir daha görebilir misin sahi?” Ağlıyor o da. Yoksa gülüyor mu? Ben hiçbir şey bilmiyormuşum. Tatvan bir şehirdi oysa, babam orada çalışırdı. Bunlar geçerken kafamdan tutup beni uzaklara fırlatıyor.

Gözlerimi açtığımda kendimi yerde buluyorum. Annem beni kaldırırken saçlarımı okşuyor, “Kötü bir rüya gördün,” diyor. Nedense iri gözleri kızarık, yanaklarında yaşlar yol yol... Tülbendinin kırmızısına uymuştu gözleri. Göğsüne yaslandım, “O tünelden hiç geçtin mi?” diye soruyorum. Ellerimi avuçlarına içine alarak, “Babanın gelmesi yakındır, korkma,” diyor.

Artık geceler benim için bir kabus, bu yüzden uyumak istemiyorum, gözlerim dalar dalmaz, o ruhun tekrar ortaya çıkıp bana işkence edeceğini düşünüyorum. Her gece görüyorum onu. Beni tutup tutup uzaklara fırlatıyor. Kâh bir mağaranın dehlizine kâh yüce bir dağın en tepesine... Bazen de yokuşlarla dolu bir ülkeye, sanki büyüdüğümde yaşayacağım yere... Yolumu bulmak için boğuşup duruyorum o anlarda. Yolu bulduğumda yine tünelin içinde, onun karşısında oluyorum. Tuhaf, sinir bozucu kahkahalar atıp duruyor. Her seferinde, “Korkunu sev! Korkunu sev!” diyor. Kan ter içinde uyandığımda, ya da korkumu haykırdığımda annem yanımda oluyor, “Geçecek bunlar, babanın gelmesine çok az kaldı,” diyor.

Her sabah nehrin ilerisindeki tepelere dikiyorum gözlerimi. Uzaklardaki ağaçlara, telefon direklerine, kuş sürülerine... Gelip geçen trenlerdeki askerlerin yüzüne, dertleştiğim çeşmenin suyunun nazlı akışına, inadına güneşe...

Büfede hep aynı türkü... Türküye kaptırdıkça hep ağladığını gördüğüm büfeci... İstasyon amiri, gişeci ve memurlar... İşçiler, köylüler... Sarısı iyice kirlenmiş istasyon binası... Uzayan raylara gölgesini veren ağaçlar... Yere yığılı yağlı telefon direkleri... Kıymıklar, akasya kokusu... Aşağılarda, boz toprak üzerinde kırmızı yuvarlağın peşinden koşan çocuklar... Topları nehre kaçtığında ağlayan, küfür eden, her seferinde yüreğimdeki kırmızıyı çoğaltan çocuklar...

Annem... Çilekeş yüzünde her gün biraz daha artan tedirginlik... Bahçede güneşin altında çamaşır yıkayıp asıyor. Gözü bazen bana takılıyor. O anlarda gülümsüyor. Babamın güldüğü gibi gülmeye çalışıyor. Çamaşırı güneşe emanet edip hamur açmaya, ekmek yapmaya gidiyor...

Annem. Yaptığı her işte bir beyazlık gelip konuyor annemin üzerine...

Babam birgün gelecek ve umudu beyazlığa akacak annemin. Çeşmeden su taşırken de, bahçeden Allah’ın belası o kırmızı domatesleri koparırken de umut edecek. Sonra yanıma gelecek, işlerini bitirdiğinde, ya da her şeyi olduğu gibi bıraktığında. Saçlarımı okşayıp nehre bakacak, “Az kaldı, babanın gelmesi yakındır,” diyecek. Susacak sonra... Papatya kokulu ıslak bakışlarında ben yeniden bir yol bulacağım kendime. Usul usul titreyerek, koklayarak sarılacağım ona. Ağlayacak o. Ben de ağlayacağım. Neden ağladığımızı bilmeden... Sonra demiryoluna bakacağız ikimiz de. O anda geçen trendeki askerler el sallayacak bana. Ayran verdim diye değil, sevdiklerinden. Annem şimdi kalkıp gidecek gözyaşlarını tülbentine sile sile. Tülbentinin durmadan al al olduğunu bilmeyecek, görmeyecek. Ben kalkıp nehre yürüyeceğim, giderken büfenin önünden geçeceğim. O türkü çalıyor olacak, hiç umursamayacağım. Uzaklara düşmüş güneş, gözümü acıtmayacak artık. Korkumu yendim diyeceğim kendime, belki tünele de varacağım. □

KEMAL SELÇUK

Tuhaf Evlat

TANRI INSANLARI FARKLI FARKLI YARATTIYSA, BU ÇOCUK TAM BİR CİNdi. Cinlik yaşta değil baştaysa, bu ufaklık tam bir belaydı. Kendini bilmek kişiye göre değişiyorsa, bu velet o trene çoktan binmişti. Şimdi sıra başkasını ikna etmedeydi...

– Çok geç kalmayın Emin... Altıda çocuğu isterim. Geçen sefer yedi buçukta getirdin, az daha polisi arayacaktım. Tamam, trafik sıkışıktı belki, ama bu defa hiçbir mazeret kabul etmem! Çünkü akşama o gelecek. Benim yaramazla tanışmak istiyor. Sen de babanın sözünden çıkayım deme. Tamam mı? Sana diyorum, tamam mı?

Gözlerin de bir ruhu vardı. Hele isyanla doluysalar...

– Tamam!

İşte bu... Baba, boşandığı eşinden cumartesileri için –o da iki haftada bir– çocuğu alıyor. Şanslarına hava güzel. Nisan yağmurları günler sonra kesildi. Ne güzel, Heykel şimdi cıvıl cıvıldır. Çocuğu elinden tutup Yeşil'de bir çay bahçesine gidecek. Ama hayır, Cenk her şeyde olduğu gibi bugün de kendisi için 'ayarlanan' saatleri nasıl dolduracağını kendisi bilecek! Bu çocuk tam bir cenkçi çünkü.

Apartman boşluğundan yuvarlanıverecek gibi arkalarından geliyor anne. Bigudili saçları ve kırmızı bornozuna rağmen, liseyi geçen yıl bitirmiş bir kıza benziyor. Ağzına sakız atıp şişirse, alaycı bir şekilde olur olmaz şeylerden söz açsa, çocuğu bile kandırır. Hayır, bir tek onu kandıramaz.

Yemek kokan apartmanı geride bıraktıktan sonra İpekçilik Caddesi'nden aşağıya salınıyor baba ile oğul. Baba, sekiz yaşındaki çocuğun elini tutuyor. Avuçlarındaki minik parmaklar şimdilik uysal. Ama ne yapsa da şu önündeki saatleri en iyi şekilde değerlendirse? Çocuğu memnun etmek en öncelikli amacı çünkü... Ama bu velet, Cenk, pek öyle kolay fethedilen çocuklardan değil. Biraz annesi, yok yok, daha çok annesinin huysuzluğu, doyumsuzluğu var üzerinde. Sonra anneannesinin çekilmezliği; patavatsız onun gibi. Ve annesinin babasından beter inatçılığı. Dünyada dönmez dediğinden. Öyleyse, ne geçmişti kendinden şu ufaklığa?

Bakıyor. Belli etmeksizin yan yan bakıyor çocuğa. Ona kendinden bir şeyler geçmiş olmalı. Yüzü andırıyor, tamam, sokaktan birini çevirse bu sizin oğlunuz, der. Hatta bir bayan, ne tatlı bir ikili, baba ile oğul ne şeker şeyler, bile der. Yanlarından geçtikleri dershane öğrencileri arasında oğlunun gelecekteki görüntüsünü arıyor. Şu dik tüylü, öbürü çok çirkin... Ya şu güzel yüzlü çocuk? Onun da duruşu ağır. Peki şu genç kız, oğlanın sevgili-

si olabilir mi? Velet kızın canını yakar, kız da onun peşinden gözyaşı döker durur. Öyle emin ki bundan. Babalık içgüdüsü... Ne derse densin, onun kanından, canından bir parça şu yaramaz!

– Nereye gidiyoruz?

– Nereye istersen oğlum.

İlk konuşmalarında daha, üstünlük oğlana geçti! Annesiyle de böyleydi. On yıl önce şu Heykel'in arkasındaki kafeteryalarda buluştukları günlerde de hep o konuşurdu. Nalbantoğlu Pasajı'nda az kafa sallamamıştı onu dinlerken. Bir kış günü tanışmışlardı ve bir kış günü ayrılmışlardı. Topu topu iki buçuk yıl. Üniversiteye gitmesini engellemiş bu evlilik, hanfendinin! Sanki okuyacaktı. Oysa bunu en kızgın ânında bile yüzüne vuramamıştı.

– Sinemaya gidelim mi?

– Ne sineması...

Her iki haftada bir aynı dert. Aralarında baba oğuldan çok, müdür memur ilişkisinin gerilimi yaşanıyordu. (Müdür tabii ki çocuk.) Nasıl adamdı ya! Suçu hep kendinde bulurdu. Sonra da böyle saf saf etrafına bakınıp gülümserdi. Yeryüzünde hüzünlü olup da gülümseyen başka bir insan var mıydı acaba?

– Senin bir isteğin var mı? Gitmek istediğin yer?

Yanıt yok. Aslında saptıkları sokakları oğlan belirliyordu. Güneşli nisan cumartesisinin en ilginç ikilisi olarak, görünüşte pek bir sorun yoktu. Baba ile oğuldu onlar, sevimliydiler, gören gülümsüyordu.

Sonunda oğlanı Sönmez İş Sarayı'nın alt katındaki kafeteryaya götürüyor. Büyük bardakta sahlep içiyor çocuk. Çatık kaşlarla etrafını süzen oğlanı izlemek gülünç geliyor ona. Acı, gülümsemesini gizliyor. Göz göze gelseler, gözlerinden akan zavallılığı tanıyacak oğlan. Hiçlik değil mi bunun adı? Şimdi şu oğlan o felsefeyi alır, adamın...

– Başka şey içer misin?

Babaya, dalgınlığını bölen bir çocuğa şefkatle bakar gibi bakıyor.

– Efendim?

– Şey, diyorum, başka şey içer misin?

Hay allah, dercesine gülüp geçiyor. Annesinin, anneannesinin ve dedesinin bakışı oturmuş daha çok yüzüne. Evet evet, hiç kuşku yok. Artık bütünüyle onların eseri bu. Son bir yıldır kırıcı, alaycı oldu iyice. Kim bilir nasıl dolduruyorlar zavallıyı. Duygulanıyor, elinde değil. Öyle güçsüz ki şu an. Öbür masalardaki bedenlerin arasında en değersiz onunki! Ruhu hiçlik üzerine kurulu. Hep sinik; o bedenler hep önünde. Onlara yol veriyor, onlara çarpmamak için sağa sola kaçıyor, onların hep gerisinde kalıyor. Kadın, adam, çoluk çocuk herkes, ondan önce adım atıyor eşiklerden. Az önce bile kapıcının geçmesini bekledi, sonra onun alaylı bakışlarını öbür yüzlercesi gibi görmezlikten geldi. Uzun, incecik bedeniyle gürgen ağaçları arasında tek kavak olmak ne zor, ne dayanılmaz!

– Sen, sıkılmaz mısın hiç? diyor oğlan.

– Efendim oğlum, ne dedin?

– Sen, diyorum, canın sıkılmaz mı hiç?

– Canım... Neden sıkılsın?

– Yani, her şeyden diyorum.

– Her şeyden yani, nasıl... Her şeyden?

Ciddi ciddi her şeyi açıklıyor oğlan. İşinden, hayatından, aynı yerlerden, aynı gözlerden, aynı olmaktan... Filmlerdeki kötü oğlanlardan bu. Yaşıt olsalar, mahallede oyun oynasalar, kaçıp kurtulur elinden. Sonra ne zaman karşılaşsalar yine kaçar yanından. Bu defa kapana kısıldı ama.

Kemal Selçuk, aylardır üstünde çalıştığı kısa romanını geçtiğimiz günlerde tamamladı. Şimdi yine kısa öykünün derinliğinde, soluksuz kalacağı anların hayali içinde.

– Her şeyden, her şeyden diyorum. Annemden sıkıldığın gibi.

– Annenden sıkıldığım gibi mi? Ondan mı sıkılmışım? Öyle mi diyor yoksa?

– Sıkılmadın mı? Sıkılmadınsa neden ayrıldınız?

Nasıl anlatsa şimdi, onların kendisinden bıktığı, istemedikleri için ayrılmak zorunda kaldıklarını.

– Bu çok eskiden oldu oğlum.

– Eskisi yenisi... Bıkmışsın, iyi de etmişsin. Çekilmez kadının teki!

Yudumladığı kahve boğazına takılıyor, öksürüyor.

– Çekilmez mi, dedin?

Uzun uzun öksürüyor.

– Öyle değil mi? Hele annesi. Bırrrr, babasından söz etmeyelim istersen.

– Ama...

– İşleri güçleri onu bunu çekiştirmek. Beni de kendilerine benzettiklerini sanıyorlar. İyi halt ediyorlar!

Şaşkınlıktan donakalıyor. Duyduklarına inanamıyor. Rüyasında görse hani, tatlı bir düş, diye sırıtır.

– Ben çok sıkıldım. Kendi adıma fıttıracağım. Artık onlarla bir arada yaşayamam.

Ha ha ha!.. Komedi bu. Film bu. Eski karısı duysa, düşüp bayılır. Ama evliliği de, boşanması da, sekiz yıldır birini bulamaması da bir dram değil mi? Oysa o, iki kez evlenmenin eşiğinden dönmüştü. Biri doktor, biri mali müşavirdi. İkisi de çabuk uyandılar doğrusu.

– Oğlum, eğer derslerinde, okulda ya da başka bir şekilde sorunun varsa...

– İşte böyle konuşmaları duydukça fıttırasım geliyor! Ama onlar böyle konuşmuyor. Onlar, şunu yap, şunu yapma, diyor. Artık dayanamam. Bu iş bitsin.

– Bitsin mi?

– Evet, dönmek istemiyorum.

Elleri titrediği için sigara yakamıyor. Yaksa oğlan görecek. Kahve soğudu, ama içemez. Ellerini kavuşturmuş, bacaklarını masa altında delicesine oynatıyor. Başının dibinden, kuyruksokumuna doğru bir sızı akıyor. Şimdi ter basacak.

– Na-nasıl yani? Dönmek istemiyor musun?

Garsonun kolundan tutuyor oğlan –düş değil, gerçek– ağzını yayarak:

– Bana bardak içinde soda getir, diyor.

Korkuyor. Bu oğlandan, çekinmeye başlıyor. Onda bir şey var. Bilmediği, hiçbir zaman tam anlayamayacağı, hiçbir kitapta bulamayacağı bir şey. Çok az insanda olan bir şey. Sekiz değil de, yirmi sekizinde delifişek bir delikanlı gibi duran bu ufaklık, bedeninin için-

den fırlayarak bir adam oluverecek. Ve sıkıldığı tüm şeyleri devirecek. Zaman ne talihsizlik, bunu yapması için yıllar var daha önünde! Ama ruhu, dayanılmaz bir ağırlığın altındaki ruhu çırpınıp duruyor, çocuk bedeninden kurtulmak için.

– Seninle geleceğim, dönmem o eve. O lanet olası yerde kalamam artık!

Bu gözler, bu yüz... Titriyor, ellerinin titremesinin önüne geçemiyor.

– Ama nasıl olacak bu, diyor yardım istercesine.

Sanki ona değil de, yakın bir dostuna söylüyor bunu; bizim oğlanın böyle bir derdi var, o normal biri değil, ne yapmam gerek?

– Nasıl mı olacak? Nasılı mı var. Seninle geleceğim, dedim ya. Birlikte gideceğiz. Gerekiyorsa gider bir banka soyarız. Kimse şüphelenmez benden. Salak veznedar güler beni görünce, ama tabancayı dayadığımda yüzünde asılı kalır şapşal gülüşü!

Oyun olmalı bu. Sinirsel durumu bozuk çocuk, konuşup duruyor. Gülmeli, gülümsemeli. Oysa titriyor, durmadan, bir yaprak gibi. Eli ayağı kesilmişken ne diyebilir?

– Elimden bir kaza çıkmadan, o iki ihtiyar bunağı öldürmeden olmalı bu iş. Yoksa o inatçı bunak uyurken üzerine kaynar suyu boşaltmamak için zor tutuyorum kendimi. Ya da o cadalozun tereyağına fare zehiri koymamak için. Anne için henüz erken. Zaten aklı bir karış havada. Ne yaptılarsa, o iki bunak yapmış ona. Bana yapamazlar ama!

Yüz kaslarını kontrol edemiyor. Gülümsemek ile korku ifadeleri birbirine karıştı. Kalbi, dişleri arasından buz gibi olan kahve fincanına düşecek. Aklı yerinden çoktan gitti oysa.

– Polisi falan düşünme. Bir yolunu buluruz. Okul için de. Nasılsa çalışıyorsun, iyi kötü. Dedim ya, gerekirse bir banka soyarız.

– Ya... yapamam.

– Yaparsın.

Bir an ufaklığı bırakıp kaçmayı düşünüyor. Evi bulur, cin gibi nasılsa. Ama yerinde çakılı kalıyor. Daha bilmem kaç dakika oturuyorlar. Oğlan anlattıkça anlatıyor. Yapmayı düşündükleri, ama şimdilik erteledikleri, dehşete düşürüyor onu. Sonunda hesabı ödüyor, kalkıyorlar.

Dışarıda, nisan güneşi altında İnönü Caddesi'nden aşağı iniyorlar. Çocuk bir taksiye işaret ediyor; bir yetişkin gibi kapıyı açıyor, baba usulca geçiyor.

– Terminale çek, diyor çocuk.

Ne diyeceğini bilemiyor. Konuşsa, sözcükler boğazında takılı kalacak. Oğlan banka konusunu burada da açıyor. Şoför gülümseyerek hafifçe arkaya dönüyor, ancak gördüklerini unutup işine bakıyor!

– Polisi falan dert etme sen, diyor çocuk yine. Bir çaresine bakarız. Önemli olan kimseye benzememek. Sen de öyle, kimseye benziyor musun sanki?

Artık konuşmuyor. Sadece dinliyor ve bakıyor. Oğlanın kimselere benzetemediği o tuhaf yüzüne ve ağzının içine. □

"Edebiyatı Özleyenler İçin"

*"Her satırı okunacak bir dergi"**

*Bir okur meklubundan

Söz cük ler 8

İKİ AYLIK EDEBİYAT DERGİSİ TEMMUZ-AĞUSTOS 2007

Cevat Çapan
Kemal Özer
Başaran
Emin Özdemir
Uğur Kökden
Demir Özlü
Server Tanilli
Eray Canberk
Süreyya Berfe
Cemil Kavukçu
Alova
Mehmet Yıldırım
Komet
Salih Ecer
Roni Margulies
Mehmet Yaşın
Ferruh Tunç
Mete Özel
Elitis / Itır Erhart
Ali Asker Barut
Zeynep Uzunbay
Onur Caymaz
Yehuda Amihay /
Levent Sevi
Ferzan Gürel
Celal Özcan
Oğuzhan Akay
Neslihan Gürel
Fadime Uslu
Alev Bulut
Valéry Larbaud/
Ayşe Banu Karadağ
Nermin Muvaffak /
Başak Ergil Fişekçi
Nihat Ziyalan
Gürhan Tümer
Mehmet Serdar
Besim Dalgıç
Gültekin Emre
Alişan Çapan

- *Toplu Kıyımın 11. Yılında Sivas Acısı*
- *Fethi Naci 80 Yaşında*
- *Türkiye'nin Komünist Şairi*
- *Cinsellik ve Yazınsallık*
- *Edebiyatta Kadın Söylemi*

Desenleriyle Yavuz Tanyeli

Yazışma adresi: P.K. 57 Üsküdar-İstanbul tfisekci@gmail.com Dağıtım: Yay-Sat

ÖZGE BAYKAN

"Yabancılaşmanın ayırdına varmak"

SEMİH GÜMÜŞ

***Konuşmayan Adam* romanınız uzun yıllar boyunca internetin dolaşım ağında durdu, yazıldıktan yedi yıl sonra kitap olarak ete kemiğe büründü.**

Yedi yıl sonra da olsa *Konuşmayan Adam*'ın kitap olarak çıkmasından çok büyük mutluluk duyuyorum. Türkiye'de kitapların satış ve okunma oranlarının düşüklüğü nedeniyle genç bir yazarın ilk kitabının çıkması gerçekten zor, bazen yıllar alabiliyor.

***Konuşmayan Adam*'ın internette demlendiği söylenebilir mi?**

Bir kitabın önce internette yayımlanmasının bütün dünyadan herkese her an ulaşılabilir olması bakımından büyük bir avantajı var fakat kağıt üzerinde piyasaya çıktığında internette zaten bulunabilecek olan bir kitabı almakta tereddüt edecek pek çok kişi de çıkacaktır. Bir kitap bir kere okuyucu karşısına çıktıktan sonra artık "bitmiş", "tamamlanmış" kabul edilmiş oluyor ister istemez. Bu anlamda belki de yayımlanmasından çok önce demlenmiş olması gerekiyor bir kitabın.

İnternet bir roman için uygun bir okuma alan mı? Kimilerinin öne sürdüğü gibi, gelecekte basılı kitabın yerini sanal kitap mı alacak?
Basılı kitabın yeri ayrı ve uzun bir süre daha basılı kitabın sanal kitabın yerini alacağını sanmıyorum. Ayrıca pek çok kişi internetteki bir metni yazıcıdan çıktı alarak okuyor. Kağıda dokunmanın duygusunun güzelliği dışında, bir kitabı insanın gittiği her yere yanında kolayca götürebilmesi de o kitabı o kişi için özel kılan bir başka etken.

***Konuşmayan Adam* son dönemin edebiyat anlayışının epeyce dışında kalıyor. Anlatım biçimi, bu roman için denediğiniz kurgu, giderek dil, tümü de alışılmamış biçimlerde.**
Konuşmayan Adam'da söylemek istediklerimi en iyi bu şekilde ifade edebildiğimi düşünüyorum. Biraz deneysel belki; ama düşününce, konuşmamak üzerine bu kadar çok söz söylemek bile kendi içinde bir tezat bence!

Romanınız deneysel de sayılır mı? Ayrıca postmodern yaratım biçimlerinden yararlandığınız da söylenebilir. Sizin için nerede duruyor romanınız?
Konuşmayan Adam yaşamı kapsamayan bir anlatı, Konuşmayan Adam'ın ve giderek yaşamın minik bir lokması. Yıllar içinde yapıp ettiklerimin; okuduklarım, gördüklerim ve düşündüklerimin bir tortusu. Konuşmak, susmak ya da daha doğrusu ne kadar ve nasıl konuşmak üzerine bir düşünme. Genel olarak cümleler kısa, her şeyi kısaca anlatmayı seviyorum çünkü. Dili ise, yalın ama yine de Türkçenin çok katmanlılığından besleniyor. Türkçede üç katman var: Öztürkçe; sonra Osmanlıca, Arapça ve Farsçadan gelen miras; ayrıca Fransızca ve şimdi çok yeni olarak İngilizce. Böylece bazen tek bir kavram ya da nesne için üç farklı dilden üç sözcük doğallıkla Türkçenin içinde yer alabiliyor; çoğu zaman hiç fark etmeksizin dönüşümlü olarak hepsini birden kullanıyoruz. Seçtiğimiz sözcüğe göre kimliğimiz ve duruşumuz bile şekilleniyor. Bu heyecan verici bir zenginlik. En basit örnekte "sağ ol", "teşekkür ederim" ve "mersi" arasında yapılan tercihleri bile pek çok başka yaşam tercihine ayrıştırmak mümkün. Kişisel olarak metinlerimde de bu üç dili, bu zenginliği kullanmayı seviyorum.

Hangi yazarlara yakın görüyorsunuz kendinizi? Hem yazarlık tutumu, hem yazdıklarınızın özellikleri bakımından.
Oğuz Atay'ın ironisi. Georges Perec'in kılı kırk yaran, hem biçimsel hem de içeriksel mükemmeliyetçiliği. Dostoyevski, Camus, Sartre gibi varoluşçulardan da çok etkilendim. Japon edebiyatının suskun, izlenimci ve gündeliği yücelten halini, Japon kültürüyle bağlantıları yakalamayı seviyorum. Bilge Karasu'dan, Vüs'at O. Bener'den, Ferit Edgü'den, Tezer Özlü'den, J. D. Salinger'dan Italo Calvino'dan, Paul Auster'dan da farklı dönemlerde ve farklı şekillerde çok beslendim. Yazarları okurken kişiliklerini tahmin etmek ve kültürleriyle olan bağlantılarını keşfetmeye çalışmak çok heyecan verici. Kitaplarını çevirdiğim ya da haklarında yazı yazdığım yazarlara da bu nedenle olabildiğince ulaşmaya, onlarla temasa geçmeye çalışıyorum. Metin, yazarından ayrı bir beden, evet, ama o yazarı o metni yazmaya götüren rotayı keşfetmek de çok güzel.

Öte yandan, yabancılaşma, bir yere ait olamama, kendini dışındaki dünyadan uzak tutma gibi izlekler var. Çağımızın insana özgü sorunlar mı bunlar?
Yabancılaşma şüphesiz pek kimselerin kaçamadığı bir kavram. Ama anahtar olan, o yabancılaşmanın ayırdına varmak. Vardıktan sonra da o yabancılaşma ile nasıl başa çıkacağına karar vermek. Bir yere ait olamamak da, belli bir düşünme çizgisini takip edip varılan bir duy-

gu sanırım. Kavram olarak "milliyetçilik", "aile" ve hatta "dostluk" bile bir şeye, bir yere veya bir kişiye ait olma çabaları değil mi zaten. "Bir yere ait olamama" duygusu "her yere ait olma"ya dönüştürülebildiği ölçüde anlamlı ve yapıcı da olabilir.

Bu romanınızı on dokuz yaşında yazmışsınız. On dokuz yaş bir roman için çok genç bir yaş sayılır mı?
Bilemiyorum. İlk şiir kitabını 19 yayımlayan Rimbaud'yu düşününce. Ya da 31 yaşında ölen Franz Schubert. Bence insan yirmilerine doğru belli bir olgunluğa erişiyor, bu olgunluğu ve yaratıcılığı ortaya çıkarmak çok önemli. Bu anlamda gençlere yayıncılardan verilecek teşvik çok önemli.

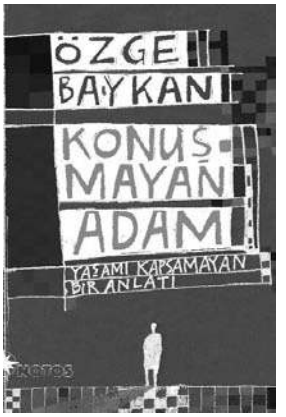
Denebilir ki, Konuşmayan Adam olumsuz bir içerik taşıyor. Sizin hayatla ilişkiniz, yaşam biçiminizin de payı olabilir mi bunda? Yoksa yazarından tamamıyla bağımsız bir kişilik mi Konuşmayan Adam?
Konuşmayan Adam konuşmaktan vazgeçiyor ama ben konuşmaya devam ediyorum! Tabii ki benden tamamen bağımsız bir karakter; fakat Konuşmayan Adam ben değilim. Olamam da. Yine de Konuşmayan Adamın bu özgeci kararına saygı duymamam elde değil.

Bir de basıma hazır öykü dosyanız var. Öykülerinizden söz eder misiniz?
Öykülerim hayata dair aklıma takılan, gözüme çarpan anlar. Günlük hayattan, belki de biraz evrenseli keşfetmeye çalışan gözlemler, bazen de kafama takılan bir sorunun belki biraz sembolik dışavurumları: "Su Eleştirmenleri" ve "Fotosentez Yapan Adam" gibi.

Sizin için roman mı önce geliyor, öykü mü?
İkisine de "metin" olarak bakıyorum. Derdimi anlatabildiğim ölçüde her türlü biçimi benim için eşit değerde.

Bir tek yazar adı vermeniz gerekse...
Zamana göre değişiyor ama, Oğuz Atay.

Şu sıralarda neler okuyup yazıyorsunuz?
Bu aralar güncel İngiliz edebiyatına ilgi duyuyorum. Martin Amis, Zadie Smith, David Mitchell, Kazuo Ishiguro gibi. Düzenli yazmıyorum ama öyküye devam. □

Özge Baykan 1981'de İzmir'de doğdu. Boğaziçi Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nü bitirdi. 2003-2004 yıllarında Japonya'da yaşadı. Şiirleri ve öyküleri çeşitli dergilerde yayımlandı. 2005'ten bu yana İngilizceden, zaman zaman Japoncadan çeviri yapıyor. Hugh Pope'un *Evlad-ı Fatihan Türki Dünyanın Yükselişi*, John Berendt'in *Düşen Melekler Şehri*, Saul Bellow'un *Günü Yaşa*, John Wood'un *Hoşça Kal Microsoft Merhaba Dünya* kitaplarını çevirdi. 2000'den bu yana birçok fotoğraf ve çağdaş sanat sergisinde yer aldı. Londra'da yaşıyor ve okuyor. Notos Kitap'ın yayımladığı *Konuşmayan Adam* ilk kitabı.

Konuşmayan Adam'dan bir bölüm

Peki, çevresindekiler yaşamsal kararını nasıl karşıladı? Belirsiz. Çünkü birdenbire anlamadı hiçbiri. Anımsıyor, ilk birkaç gün, Hastayım, sesim kısık, diyerek ve olabildiğince az sözcük kullanarak sıyrılmıştı tümcelerden. O haline gülüyor. Böyle davranarak kendini ayrıcalıklı bir konuma koymuşluğunu onamıştır. Elbette ya. Ben bu önemli kararımla toplumdan soyutlanacağım, aykırıyım, yargısını belleğinin bir kenarına işlemiş demek. Ah, Konuşmayan Adam anımsadıkça kendisiyle dalga geçiyor. Demek toplumsal normları nasıl da sıkı sıkıya benimsemiş. Hiç yakıştıramadı.

Bir Ânın Fantasması

Sema Kaygusuz

Jules Michelet, 1851 yılında College de France'daki görevinden alındığında, bir öğrencisi ona demiş ki "Biz sizden hiçbir şey öğrenmedik. Yalnız, o âna kadar orada bulunmayan ruhumuz, benliğimize girmiş oldu." Jules Michelet'i teselli eden bu sözler, öğrenilmiş olanı unutturma maharetine yapılan muhteşem bir övgü olarak hâlâ hatırlanıyor. Unutmak, hele bildiğini unutmak, ruhsal olgunlaşmayı başlatan bir temrindir çünkü. Bilgi, çoğu zaman iktidar yaratır. Ne ki, ruhu benliğe kavuşturma yetkesi, tutkulu öğretmenin –öğretmeyenin mi demeli– alışılmadık bir yöntemle dışarı akıttığı yaratıcı düşüncesinde parıldar yalnızca.

Roland Barthes, Ocak 1977'de College de France'da başlayan derslerinde, Jules Michelet'in öğretimini benimseyerek kendi "Vita Nova"sına giriş yapmıştır. Dante'nin ilk büyük yapıtı olan *Vita Nova* (Yeni Yaşam), şiir ve anlatının iç içe geçtiği yeni bir biçim ortaya koymuştu. College de France'daki açılış dersinden birkaç ay sonra, annesinin ölümüyle büyük bir sarsıntı geçiren Roland Barthes, yaşadığı yasla birlikte yeni bir yazın aşamasına geçme isteği duymuş ve sanki bir roman tasarısı varmışcasına, Dante'nin kılavuzluğunda "Romanın Hazırlanışı" derslerini vermeye başlamıştır. Önceleri, bir masanın çevresine topladığı tilmizleriyle, ince ve değişken isteklerin dolaşıma girdiği bir mekan yaratmaya alışkın olan Roland Barthes, anfiyi dolduran kalabalığın önünde ders vermenin yadırgatıcılığını ders vermeyerek aşar. Bir yanıt değil, başlı başına yolculuğun ta kendisidir onun söylevi.

Sel Yayıncılık tarafından yayımlanan, Sema Rifat ve Mehmet Rifat'ın olağanüstü bir titizlikle Türkçeye kavuşturduğu ***Romanın Hazırlanışı I***, sanıyorum boyutu yüzünden tam da bir ders kitabı olarak algılanıyor. Son yarım yüzyılın eleştirmenlerini, yazarlarını, felsefecilerini, sinemacılarını, okurlarını derinden etkilemiş olan Roland Barthes'ın derslerini okurken/dinlerken; yetkinliği, etkileyici belagatı, hoşgörüyle kurduğu ince otoritesi anbean hissedilebiliyor. Anlatılanlara göre Barthes, dersleri sırasında öğrencilerinin sorularına cevap vermeden önce hep "evet" diye söze başlarmış. Soru yersiz, aptalca, mantıksız olsa da... Sizi duydum, sizi sayıyorum anlamında "evet". Göstergebilime büyük katkılar yapan bu hikmet sahibi denemeci ve eleştirmenin ağzından çıkan "evet"in, seçilmiş bir "evet" olduğunu hatırlatmaya gerek yok sanırım.

Roland Barthes'ın düşüncesinde, ders bir performans değildir. Büyüleyen ya da hayal kırıklığına uğratan, hatta hayal kırıklığına uğrattığı için büyüleyen bir gösteriye gelirmiş gibi gelinmemelidir oraya. Saussure'e göre anlamsız bir artık, bir kalıntı olan ders, Barthes'ın nezdinde "Reddedilen Anıt" için gereklidir yerdir. Yaşamın etkinlikleri arasında her zaman için geçici olana, bir kez olup yitip gitmiş olana, yer ayrılması gerekir. Özgül bir üretim olan ders, ne tam olarak yazı, ne de tam olarak sözdür. Sessiz bir işbirliği, örtük bir karşılıklı konuşmadır. Başladığı andan itibaren ölmek zorunda olan, ölmek isteyen bir şeydir. Ardında sözden daha dayanıklı bir ânı bırakmamalıdır. Var olan ama yakında ölecek olan bir yaratımdır bu. Solacak çiçek gibi. Çiçeğin solacağı an, bir şeyin ruhunun boşluk-

ta, iki durum arasında asılı kaldığı andır.

Roman sanatını anlatırken Roland Barthes, onuncu yüzyıldan kalma bir Zen anekdotundan yola çıkarak kendi roman fantasmasını açıklamaya başlar. Öğretmen Şu-an, bir grup tilmizi karşısında elindeki çubuğu sallayarak, Buna çu-pi demeyin, der. Buna çu-pi derseniz, bir olumlama yapmış olursunuz; bunun bir çi-pu olduğunu yadsımayın, çünkü yadsırsanız bir değilleme yapmış olursunuz. Olumlama ve değilleme yapmadan konuşmak, yalnızca konuşmak, şeylerin özüne yakınlaşmaktır. Barthes'in "Vita Nova"sı, ne değilleme, ne olumlama, ne de sorgulamadır. Kökeninde yakarmak ve sevmek vardır. İnsanın, yaşamı boyunca karşılaştığı iki zayıflıktır bu. Her yerde sevmek, her yerde yakarmak zorunluluğu... Cömertçe içini döken roman dünyayı sever, onu kımıldatır. Ancak duygusal bir iç döküş değildir, Vita Nova. Duygusal olmamasının nedeni dolayımsal olmasıdır.

Romanın Hazırlanışı'nı kabaca özetleyecek olursak, şimdi'nin not edilmesinden romana geçiş sürecini irdeleyen, bu irdelemeyi yaparken Japon halk şiiri haikuya başvurarak, şimdi'yi hiçbir eğretilemeye başvurmadan resmetmenin, bir romanı başlattığını söyleyen; ustaca kurgulanmış ders notları diyebiliriz. Ancak, dediğim gibi son kertede yüzeysel bir tanımdır bu. Ne de olsa tanımladığımız şey her neyse onu eksiltmiş, hatta bozmuş oluruz. Hem bir öğretim görevlisinin titizliğiyle hem de bir yazarın yaratıcı doğaçlamasıyla aktarılan bu dersler, okuru/dinleyiciyi, bir roman fantasmasının tam merkezine doğru çekiyor, diyebilirim sadece.

Yaşamdan yapıta doğru seyreden süreci, Roland Barthes, şimdi'yi not etmenin örnek biçimi hayku (haiku) ile bağlantı kurarak açımlamaya çalışır. Kesintili olandan işlenmiş olana geçiş yolculuğunda hayku, belirleyici bir sanattır. Bir tümce atomu yazmak, hakikati not düşmektir. Barthes, ne kökensel olarak ilgilenir hayku ile ne de tarihsel gerçekliğiyle. Onu salt bir Fransız özne olarak okur. Ona göre Hayku, kesin bir büyülenmedir. Benlikçidir; polemikten tümüyle arınmış, ötekinden kopmuş tek bir öznenin boşluğa verdiği biçimdir. Haykuyu söyleyen özne, yeri ve o yeri belirleyen mevsimi işaret eden, bir beden-öznedir. Sözgelimi, bir sonbahar günü rüzgârla savrulan bir yaprağı, avcı ataklığıyla havada yakalayıp yere yapıştıran kedinin eylemi, haykudur. Onu olduğu haliyle, hiçbir duygulanım eklemeden, uzayda bir yerde izlemektir yalnızca. Bu bağlamda, kedi için yaptığım "bir avcı ataklığı" betimi, tümüyle yersiz ve gereksizdir. Oluşa dokunulmamalıdır. Çünkü, esin olmayan bir esindir bu. Özne, ne kedidir, ne yaprak, ne de rüzgâr; onları görüp onlara bir yer çizen gözdür. Dünya yoğun bir boşluktur, hayku dünyasında. Şeyler, içine üflenmiş biçimler, içindeki her şeyin

Roland Barthes'ın, hayku dünyasından işlenmiş olan romana geçişi anlattığı bu dersler, okuyan herkesin zihninde yaratıcı bir düşünceyi tetikleyecektir. Onun son dersidir, *Romanın Hazırlanışı*. Bu dersleri bitirdikten birkaç gün sonra bir araba kazasına uğramış, aldığı yaradan ötürü derin bir ümitsizliğe kapılarak ölüme yatmıştır.

yalnızca kendisi üstüne toplandığı, nüfuz edilemez olandır. On yedi hecelik yazı, içinde sonsuzluğu barındıran evrensel bir kesittir artık. Bir parçacık yazı insanı dünyadan ayırır, yazı ne denli çok olursa insanı dünyaya döndürür. Roman, o zaman başlar. Boşluğu atomlarına ayıran hayku, romanın çağrısıdır.

Uzakdoğu şairleri utangaçlık uygarlığına aittirler. İncelik ve yoğunlaşma, bir şeyi yapamama korkusuyla birleşince, ortaya az ve öz, yanılsamasız, zerreciklerine ayrılmış bir coşku çıkar. Roland Barthes, Batılılar için çok uzak olan bu hayku ruhunu, roman fikrinin topluiğne ucu küçüklüğünde doğduğu âna iliştirmiştir. Not almak, bozuk bir hayku yazmaktır. Kahvede otururken, sokaklarda dolaşırken, yolculuk yaparken; ya da kalabalık bir toplantının ortasında, küçük bir deftere düşülen not, ansızın belirmiş olanın karalanmasıdır. Henüz kavranmamış bir durum, bir titreşim, hatta bir saçmalık olarak yazıya geçer. Boş sayfada çatlak gibi durur bu yazı. Roman yazarının kendi kendine attığı çizik, roman biçiminde işlenmediği sürece bir gerçek etkisi, bir epifani olarak kalacaktır. Joyce'un dünya edebiyatına kazandırdığı epifani, tanrının görünmesi demektir. Ancak Joyce bunu bir şeyin özünün aniden belirmesi olarak ele alır. En sıradan nesne ruhunun bize ışıyormuş gibi göründüğü an... Epifani ile haykunun yakınlığı burada başlar. Epifani, susmaktır. Joyce bu epifani metinlerini kısa kısa yayımlamak yerine, romanın içine gömmeyi yeğlemiştir. Yanlışlıklar uygarlığının büyük bir yazarı olarak...

Roland Barthes'ın, hayku dünyasından işlenmiş olan romana geçişi anlattığı bu dersler, okuyan herkesin zihninde yaratıcı bir düşünceyi tetikleyecektir. Onun son dersidir, ***Romanın Hazırlanışı***. Bu dersleri bitirdikten birkaç gün sonra bir araba kazasına uğramış, aldığı yaradan ötürü derin bir ümitsizliğe kapılarak ölüme yatmıştır. Yaşadığı ümitsizlik, büyük olasılıkla ses yitiminden kaynaklanmıştı. Soluk alabilmesi için gırtlağının kesilmesi gerekmişti çünkü. Ses yitimi Barthes'ın çaresizliğiydi. Onun sesi, boşluğu yaran, uzaya yeni bir kontur çizen keskin bir tınıydı. Rilke haklı galiba, herkes kendi ölümünü ölüyor. □

İntihar ve entelektüeller

Dünyanın bugünkü düzeniyle uzlaşamayan, bu sembolik düzenin içinde barınamayan kişi elbette bu düzeni dönüştürmenin yollarını aramalıdır. Ancak "çıkmazda olma" duygusunu, herkesin evi bildiği bir dünyada yabancı gibi yaşamayı ve bu acı deneyindeki trajediyi bunca içinde duymuş insanları anlamaya çalışmak gerekir. Çünkü intihar, son bir sesleniş çabası, son bir direniştir.

Birgül Oğuz

İntihar, onulmaz bir varoluş acısının manifestosudur. Belki de çoktan gerçekleşmiş tinsel ölümün, fizik ölümde görkemli ve sembolik bir anlatıma kavuşması. Kendisini doğuran koşulları bedenin sembolik ölümüyle yıkmaya yönelen bir özyıkımdır. İntiharcı kendi tekil tarihine son verirken, dünyanın geçmişine, şimdisine ve geleceğine de kararlı ve geri dönüşsüz bir biçimde sırt döner; kendisini ilgilendirdiği ölçüde tarihin sonunu imzalar. Bu yüzden intihar bir protestodur; ona tanıklık edenlerin, onu hasır altı etmeyenlerin sayısınca güçlenen bir meydan okumadır.

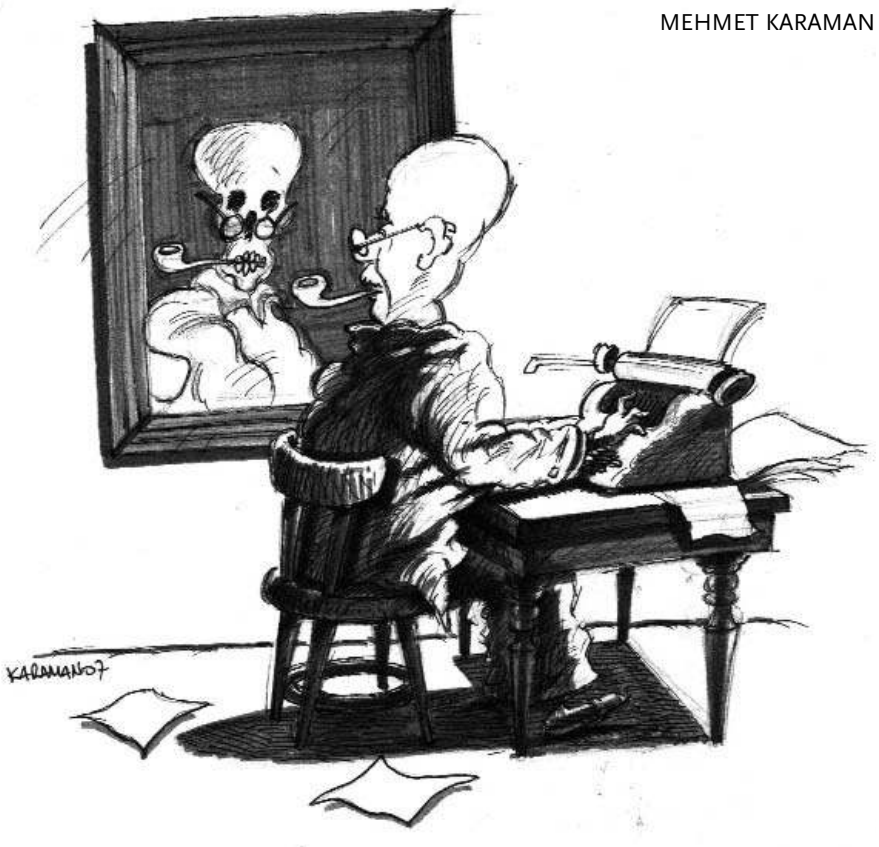
J.-P.Sartre, ***Varlık ve Hiçlik*** adlı kitabında, "İntihar dünyada olmanın bir başka yoludur," diyor. Gerçekten de intihar dünyayla ilgili iç burkan bir söylem, yaşama ilişkin normları çiğnemenin bir simgesidir her zaman. Okuyucusunu arayan, yazarı yitik bir mektup gibidir; ölüm, mektubu inandırıcı ve duyulur kılmak için gerçekleştirilmiş basit bir yan edimdir yalnızca. Bu mektupta, dünyeviliğini yitirmiş bir ses bizimle konuşur. Birileri onu dinlediği sürece de bu ses "bir başka yol"la da olsa dünyadaki varlığını sürdürür. Bu yüzden intihar bir susuş değil, bir sesleniştir. Duyacak kimse yoksa intihar da yoktur. Ölüm vardır yalnız. Ve yenilgi.

Kutsal kitaplar intiharı yasaklar; çünkü hiçbir Tanrı yaratısının hatalı ve uzlaşılamaz olduğunu düşündürecek bu "yasadışı" eylemi kabullenmeye yanaşmaz. Kendi bireylerinin mutluluğu üzerine onca "titreyen" hiçbir toplum, herhangi bir üyesinin intihar gibi kesif bir protestoda anlatımını bulan mutsuzluğuna katlanmak istemez.

İntihar girişimi pek çok toplumda çok sert biçimlerde cezalandırılır. Kimi düşünürlerce bir tür düşünce özgürlüğü içinde ele alınmışsa da, genel kanı intiharın edep dışı, patolojik ve yasadışı olduğu yönündedir. Hiçbir iktidar bir intihar vakasının "akılcı", yani meşru nedenlerle gerçekleştirilmiş, protesto içeren bir eylem olduğunu kabul etmek istemez. Bu yüzden intiharcılar sıklıkla "hasta" addedilir; onlar ayakta kalamayan "zayıf tür"ün mensuplarıdır; içlerine şeytan kaçmış günahkârlardır. İntiharlarının nedeni onları çevreleyen dünya değil, basbayağı kendileridir; onlar yaşama isteklerini yitirecek kadar "deli"dir: içinde rahatlıkla barındığımız bu düzende dikiş tutturamamış, tutunamamış bu zavallıları elbette dinlememek gerekir. Onlara olsa olsa acıyabilir, hatta daha iyisi, onlardan ibret alabiliriz.

Oysa her intihar, temelde akla dayanır. Yaşamanın değil, çeşitli normlarca kuşatılmış bir sembolik düzenin içinde yaşamanın reddidir. Tıpkı delilik gibi, intihar da bu ortak sembolik düzenin yetersizliğini ifşa eder. Yetersizdir, çünkü herkese eşit derecede yaşama hakkı tanıyamaz. Kendi olma koşulları nasıl gerektiriyorsa öyle davranmak durumundadır. Bu yüzden, ortak düzenin dilini konuşmayanlar/konuşamayanlar akıl hastanesine kapatılır, olmadı hapishaneye, o da olmazsa, "dışarı"ya kapatılır, hiç kimsenin onlara kulak asmayacağı bir yere: Susturmanın en iyi yolu marjinalleştirmektir.

Peki kimler marjinaldir? Kimler kendi evlerinde birer sürgün haya-

MEHMET KARAMAN

tı sürdürmeye mahkûm edilir?

Bu noktada, ister istemez çok eski bir hikâyeyi, dünyanın ilk sürgünlerini, bilginin meyvesinden ısırdıkları anda evlerinden olan Adem'le Havva'yı düşünüyorum. Bilgideki tuhaf laneti. Gözlerini hakikate çevirenin sürgünlüğünü.

Aslında burada bizim için önemli olan, Adem'le Havva'nın başına gerçekten ne geldiği değil, onların hikâyesinin nasıl anlatıldığıdır.

Sürgünlerin hikâyeleri nasıl anlatılır gerçekten?

Tanzimattan Tanpınar'a intihar eden kahramanlar

Tanzimat dönemi entelektüellerinden, ilk Türk pozitivisti Beşir Fuad'ın intiharının ardından Ahmet Mithat, bu "bedbaht"ın anısını yaşatmak için onun biyografisini kaleme alır. Fuad'ın "ibret-bahş-ı cihan olacak" intiharı gerçekten de büyük bir faciadır. Ahmet Mithad'a göre Beşir Fuad, bir materyalist ve naturalist olduğu, dini terbiyesi ve doğu medeniyetlerine ilişkin bilgisi zayıf olduğu için intihar etmiştir. Beşir Fuad daha sonra Ahmet Mithad'ın *Jön Türkler* adlı romanında Candan karakterinde beden bulacak ve intiharı yine bir ibret hikâyesi olarak bu romanda da anlatılacaktır.

Beşir Fuad bilimsel bir deney yapar gibi intihar eder, cesedini Mekteb-i Tıbbiye'ye bağışlar. Ancak vasiyeti yerine getirilmez ve alelacele gömülür. Batı kültürünü çağdaşlarına göre çok daha derinlikli biçimde bilen, edebiyatta doğalcılığın ve felsefede materyalizmin savunuculuğunu Türkiye'de ilk kez yapan ve döneminin önde gelen entelektüellerinden olan Beşir Fuad nedense birdenbire adı anılmaz birine dönüşür. Beşir Fuad gömüldüğü gibi alelacele unutulur. Tek bir hikâye kalır ondan geriye, o da bir ibret öyküsüdür.

Tanzimat dönemi entelektüelleri büyük bir iktidar boşluğu içinde kalmış imparatorlukta "toplumu eğiten" entelektüel rolünü üstlenmek durumunda kalmıştır. Onlarınki tam bir arada kalmışlıktır: Batılılaşma kavramı yeni'yi "batı", eski'yi "doğu" addederek eski ve yeni arasında bir gerilim oluşturur ve Batı'ya yönelişi güçlü bir ideolojik platformda şart koşar.

Dışarıdan müdahaleyle gerçekleştirilen bu türlü bir "modernleşme"nin büyük bir toplumsal bellek yitimine neden olacağı açıktır. Doğulu toplumlar üstündeki bu dayatmacı ve köktenci "Batılılaşma" baskısı, ne tam anlamıyla doğulu ne de batılı olan karmaşık yapıları karşımıza çıkarır. Yapı bu denli karmaşık olduğunda, onun bir uzantısı olan entelektüelin de karmaşık bir yapı sergilemesi doğaldır. Tanzimat dönemi entelektüellerinin belki de en büyük çıkmazı bir yandan eskiyi muhafaza etmeye çalışırken bir yandan da temkinli bir biçimde Batı'ya yönelmeleri, toplum için "olması gereken"i "doğru"nun önüne koymak durumunda kalmalarıdır. Bu entelektüel yapılanma içinde Beşir Fuad'ın yeri bir sürgünün yeridir. Tam bir entelektüel deney olarak tasarladığı intiharı gerçek bir protestodur. Ve elbette, hemen hasır altı edilir.

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Huzur*'unda bir başka entelektüelin intiharı, bu sefer çok daha incelikli bir ibret öyküsü olarak yer alır. *Huzur*'un kötü ve huzursuz çocu-

Dünyanın bugünkü düzeniyle uzlaşamayan, bu sembolik düzenin içinde barınamayan kişi elbette bu düzeni dönüştürmenin yollarını aramalıdır. Ancak "çıkmazda olma" duygusunu, herkesin evi bildiği bir dünyada yabancı gibi yaşamayı ve bu acı deneyindeki trajediyi bunca içinde duymuş insanları anlamaya çalışmak gerek

ğu Suad gerçek bir nihilisttir; özgürleşmeyi, bağımsızlığı, yüksek ahlaklı yeni insanı ancak topyekün bir yıkılışta görür. Tanpınar'ın hemen hemen bütün metinlerine nüfuz etmiş olan "eski kültürle yeni kültür arasında sürerlilik" fikri, Suad'da taban tabana zıt bir anlatım bulur. Sürerlilik fikrinin insanı özgürleştirmek bir yana, onu büsbütün eski ve küflenmiş bir yaşayışa bağlayacağını düşünen Suad, intiharını da benzer bir söylem üstüne kurar. Bu dünyada yürünecek başka bir yol göremez ve yürümeyi sürdürmektense yolu terk etmeyi tercih eder. Bunu bir cesaret ve protesto eylemi olarak ortaya koyar.

Ancak Suad karakteri Dostoyevski romanlarından fırlamış gibidir ve okuyucuda ister istemez çeviri tadı bırakır. Onların el kol hareketleri, onların tümceleriyle konuşur. Ama Tanpınar'ın bunu bilinçli yaptığı açıktır: Geçmişinden kopmuş, yeni insanı bir yıkımda arayan, eskiye bütünüyle sırt çevirip sürerlilik ilkesini reddeden ve "kendini Garp'a kapatan" bir ülke nasıl basit ve yaşamsız bir taklit olacaksa, yıkım ve yangın isteyen Suad da o kadar taklit bir kahraman kalacaktır. Ancak Tanpınar, karakterlerini özgür bırakan, onlara doğru bildiğini söyletmeye kalkışmayan bir yazar olduğu için, Suad'ın intiharı basit bir ibret hikâyesi olarak kalıp kınanan bir sessizlikle baş başa bırakılmaz. Mümtaz Suad'ı dinler, ondaki onulmaz varoluş acısını kendinde tartar ve romanın sonunda deliliğin sınırlarında kalakalır: Suad'ın intiharı dünyaya tutunuşun bir başka anlatımı olabilir pekâlâ. Hele ki topyekün intiharın bir başka biçimi olan büyük bir savaşın eşiğinde duran bir dünyaysa bu. *Huzur* çözümsüz bir romandır. Bu büyük kararsızlık ânında da bitiverir.

Tutunamayanlar...

Oğuz Atay'ın *Tutunamayanlar*'ı ise bir intihar mektubu okuyucusunun serüvenidir. Turgut Özben, Selim'in intiharının ardından büyük bir iç hesaplaşmaya girer ve romanın sonunda kendini gerçekleştirir. Selim bir tutunamayandır. Turgut da bir tutunamayan olmayı seçer. Her ikisi de bilinçli birer eylemcidir. Onları birer tutunamayan kılan bu dünyaya "tutunmayarak" yanıt verirler. Selim gönüllü ölümüyle, Turgut ise içinde yaşadığı sembolik düzeni ve dili gönüllü bir biçimde terk ederek, yani delirerek, bir tür özgürlük etiğini, bu dünyayla uzlaşmaksızın orada başka bir yolla varolma biçimini ortaya koyarlar.

Yusuf Atılgan'ın *Aylak Adam*'ı basmakalıp bir değerler bütünü olarak gördüğü dünyanın karşısında tek başına, tahammülsüz ve öfkeli bir bohem olarak dikilir. Ama onun bu isyankâr ve ayrıksı duruşunda, bilinçli bir tercih gibi sunduğu "tutunmayışı"nda karşısına alıp da hesaplaşamadığı, yani metaforik anlamda öldüremediği bir baba figürü vardır. Kendi hayatının iplerini ele alamadığı gibi, hayat karşısında haklı da çıkamaz bir türlü. Romanın sonunda delirmenin eşiğinde ve baştan ayağa yenilgi kesilmiş biridir Aylak Adam. Dünya onu yanlışlar ve dışlar.

Adalet Ağaoğlu'nun *Ölmeye Yatmak*'ında Aysel, bütün duygu ve fikir dünyasını kuşatan, otoriter, evlatlarına Batılılaşmayı şart koşan baskıcı bir "devlet baba"dan nasıl özgürleşebileceğini sorar kendine. Bir entelektüel olarak sıkışmışlığı ve çaresizliği, intihar etmek için kendisini kapadığı karanlık bir otel odasında iktidarı sorgulama cesaretini kendinde bulduğu anda özgürleşme olasılığına dönüşür. Ama bu bir olasılık olarak kalır yalnızca. *Ölmeye Yatmak* bir üçlemenin ilk romanıdır. Üçüncü roman *Hayır*... Aysel'in intiharıyla son bulur. Entelektüel özgürleşme olası değildir.

Örnekleri elbette çoğaltabiliriz. Türk romanında entelektüel karakterlerin benzer bir yazgıyı paylaşmaları, marjinalleştirilmiş ve susturulmuş birer figür olarak çizilmeleri, arada kalmışlıkla hedefini bir türlü bulamayan bir öfke arasında kararsızca gidip gelmeleri bize neler düşündürmelidir? Bu bambaşka bir yazının konusu olurdu. Ama şunu rahatlıkla söyleyebiliriz ki, "intihar ve entelektüeller" gibi bir konuda sayılar etiği ya da istatistiksel açılımlardan yararlanmaktansa konunun edebi-

yattaki görünümleriyle yüzleşmek çok daha anlamlıdır. Yazarların bize bu intihar hikâyelerini nasıl anlattıkları sorusu, entelektüellerle iktidar arasındaki ilişkiyi ortaya koymakla kalmayıp, birer entelektüel olarak yazarların da marjinalleştirme politikalarının neresinde durduklarını gösterir.

Protesto etmenin en akılcı yolu intihardır, demiyorum. Dünyanın bugünkü düzeniyle uzlaşamayan, bu sembolik düzenin içinde barınamayan kişi elbette bu düzeni dönüştürmenin yollarını aramalıdır. Ancak "çıkmazda olma" duygusunu, herkesin evi bildiği bir dünyada yabancı gibi yaşamayı ve bu acı deneyindeki trajediyi bunca içinde duymuş insanları anlamaya çalışmak gerektiğini düşünüyorum. Çünkü intihar, son bir sesleniş çabası, son bir direniştir. Yazımın başında da söylediğim gibi, özü yıkmaya yönelik bir eylem olarak intihar, aslında kendisini olası kılan koşulları yıkmaya yönelir; bunun için de sesini duyurması gerekir. Bir hikâyenin kahramanı, bir mürekkep lekesi olarak...

Her intihar son intihar olmak ister. □

*Ahmet Mithad Efendi, ***Beşir Fuad***, Oğlak Yayınları, İstanbul, 1996.

Çoğalıyoruz...

NotosÖykü, kitaplığınızın saklanmaya değer dergileri arasında yer alabilir. Ona sık sık dönüp bakabilirsiniz. Bir öykü okumak ya da bir araştırmaya kaynaklık edecek bilgilere ulaşmak için. Eski sayılarını kitapçılarda bulamazsanız, Notos Kitap Yayınevi adresinden edinebilirsiniz.

NotosÖykü'nün her sayısının fiyatı 8 YTL. İstediğiniz dergilerin tutarını 5287565 numaralı posta çeki hesabına yatırıp gerekli bilgileri aşağıdaki adreslere bildiriniz.

E-posta: info@notoskitap.com
Faks: 0212 252 38 05

NOTOS
ÖYKÜ

HALİL GENÇ

Gün Işığı Çırılçıplak

SOĞUK BİR KASIM GECESİ ÇALDILAR KAPISINI ÇAĞLAYAN'IN. ANLADI KİM olduklarını. Buna hazırlıklı sayılmazdı ama nereye götürüleceğini tahmin ediyordu. Nejdet'i, kocasını soracaklardı belli ki. Biliyor muydu sanki nerede olduğunu. Hem bilse söyler miydi? Ne aptal adamlardı bunlar. Nejdet'in yerini bilecek de bunlara söyleyecek... Ölürdü abartısız.

Bir telaş belirtisi göstermeksizin, alışkın hareketlerle giydi mantosunu. Şalını da başına aldı. Arabaya bin, dediler, bindi. Gözlerini bağladılar. Karşı durmadı. Çocukluktan kalma bir oyun oynuyorlardı sanki. Hani her şeyi önceden bilinen. Şaşırtıcı bir uysallıkla yapıyordu emredilenleri.

Nereye gittiklerini seçemedi. Bekle burada, dediler bekledi. Yürü, dediler yürüdü. Öyle canlı bir direngenlikle değil, ama ayaklarını da sürümeden. İn merdivenleri, çık merdivenleri. Eğ başını, sağa dön, sola... hayır yeniden sağa... dön, dön, dön. Yürü... Yürüü...

Bir odaya girmiş olmalıydılar. Suratına çarpan tütsülenmiş et kokusu midesini altüst etti. Garip bir koku! Yanık ve ıslak. Islak yanığı. Yanık ıslağı... Garip. Bir su şırıltısı geliyordu hafiften. Bir musluk açık unutulmuş gibi. Ellerinin terlemeye başladığını hissetti. Sessiz ayak sürümeler çalındı kulağına. Başını sesin geldiği yana çevirdi, görebilirmiş gibi. Uğultuyla büyüyor muydu su şırıltısı ne? Musluklar bir ise, iki olmuştu galiba. İkiyse de üç, dört...

Birden sendelendi. Düşecek oldu. Tanımadığı eller tuttu kollarından. "Önüne baksana lan!" dedi kızgın bir ses, önünü görebiliyormuş gibi. Kör müydü bu adamlar, gözleri bağlıydı işte! Ağzı kuruyordu. Boğazında bir gıcık. Kafası su şırıltısına takılmıştı. Farkında olmadan başını şırıltının geldiğini sandığı yere çevirdi bir kez daha.

Ne bir merak kırıntısı, ne bir yürek kabarması, ne de diz titremesi. Sonrasında neler olacağını düşünmediği bir dinginlik. Pelte bir duruş.

"Bak bakayım şu tarafa lan!"

Bir iki adım önündeki birine bakması emrediliyordu galiba. Gözündeki bağı çıkarmak üzere yüzüne uzanan, yüzünde, boynunda gezinen parmaklardan irkildi. Uysallığının tersine, beklenmedik bir hareketlilikle, gözbağını boynundan aşıran yılışık elleri sertçe iteledi. Kırpıştırdığı gözlerini alamadığı aydınlık köşeye doğru ilerledi. Sandalyeye bağlı, yığılmış gibi oturan bir insan enkazı duruyordu önünde. Acıyla buruşturdu yüzünü. Ağzı gülmek ister gibi açıldı. Boğazındaki gıcık büyüyüvermişti. Nefes alamıyormuş gibi yutkundu. Karmakarışık olmuştu yüzü. Her yanında tik varmış gibi. Bunların hepsi galiba bir iki

saniyede oluverdi.

Çırılçıplaktı sandalyeye yığılı beden. Donu ya da fanilası olmamacasına çırılçıplak! Üzerine düşen koyu ışıkta, ıslak saçları ışıl ışıldı. Hemen kafasının üzerinden inen göz alıcı parlaklıktaki ışık, enkazın gözlerini gölgede bırakıyordu. Çağlayan'ın fark edebildiği kadar, kocaman iki oyuğun ortasında bir çift ipilti. Gözlerini bir türlü alamadı... Belli ki gözlerini kırpıştırıyordu enkaz. Enkaz... Gözlerini mi kırpıştırdı?

Sarkık başı çuval gibi göbeğine düştü adamın. Bacaklarının yanından aşağıya sarkan kollar, coplanmaktan tapan gibi yayılmış iki mosmor eli taşıyamıyormuş gibi kıvrık bileklerinin üstünde yere yığılmıştı. Soyulmuş, sıyrılmıştı bilekleri. Cılk yaralarının orta yeri ciğer gibi kızıla dönmüştü. Sanki iplerle bağlamış, çeke çeke sıyırıp almışlardı bileklerinin derilerini.

Dirsekten ellerine kadar kan sıvaşmış bilekler... Bilek miydi onlar? Çentiklenmiş ve çentiklendikçe kan sızdıran kırmızı yosunlu kalın iki meşe sopası mı?

İçini altüst eden bu iğrenç görüntü her yanıyla, soluksuz kaldığı dört beş saniyede paslı çivilerle çakıldı belleğine. Karanlıktan sağalan kızgın iki el, sandalyeye yığılan adam enkazını saçlarından tuttu ve sertçe geriye kanırttı o ara.

"Tanıyor musun ulan bu adamı?"

Kirece kesmişti Çağlayan'ın yüzü. Yaprak gibi titremeye başladı. Adama doğru adım atacak olduysa da beceremedi.

" Nejdet," dedi düşünmeden. Kırılıvermişti sesi. "N'ettiler sana böyle?"

"Hayır!" diye karşı çıkacak oldu enkaz. "Ben Nejdet değilim!"

"Nejdet'im!" dedi aynı kırık sesiyle. Anlaşılmaz bir fısıltıydı dudaklarından dökülen. Çakılmış gibiydi yere. Kafasına balyozlarla vurmuşlar ve çakmışlar beton zemine... Çakmışlar ve donduruvermişler oracıkta. Ayaküstü bulunduğu yere...

Fır fır dönmeye başlamıştı başı. Öğürecek oldu boğazına çökülmüş gibi. Gırtlağı sıkılıyormuş gibi gözleri yuvalarından fırlayacak oldu. Ya da hepsi birden. Yüzünü ateş bastıysa da, buz gibi tere bulandı.

Birden elini gözlerine siper ederek kafasını ileri doğru uzattı. Hızla arkasına döndü. Canhıraş bir çığlık atarak, ok gibi, arkasında sandığı kapıya doğru fırladı. Attığı üçüncü adımın hızıyla, toslayıvermişti duvara Çağlayan. Kemiğin fayans duvara çarpışının boğuk ve iğrenç sesi, bir an asılı kaldı boşlukta. Göz bağının tembelleştirdiği gözleri önce ışığa, sonraysa karanlığa alışamamış ve kapı sanarak atladığı boşlukta, duvarla kucaklaşıvermişti.

Körpe bir yılan gibi yattığı yerde kıvranmaya başlamıştı. Yavru bir kuşun sarı gagası gibi açılıp kapanıyordu ağzı. Uğuna uğuna, katıla katıla ağlamaya başladı en son. Etrafındaki telaşlı bağrışmaları ve koşuşturmaları anlamadı bile. Faltaşı gibi açılmış gözleriyle, boş boş bakıyordu sadece.

"Kunnayacaktı ulan bu karı!" dediklerini duydu bir. Bir de kocasının ölgün sesiyle kararlı çıkışını;

"Ben Nejdet değilim..."

Çıplak bedenin isyan çığlığı, sarhoş gevşekliğine dönmüştü.

Kabloların iliştirildiği insan enkazından havalanan ve odanın fayanslarına bile işleyen ıslak ve yanık et kokusu, yerde uğunan kadının üstüne sinmişti bile.

Tüm ümitlerini yitirdikleri bir anda kazandıkları zaferin doygun ve isterik kahkahaları daha bir süre çın çın öttü, tütsülenmiş et ve kan kokulu fayans duvarlarda. □

GÜRŞAH ÖZEN

Leman, Âşığım Sana!

HENÜZ SABAH ŞAŞKINLIĞI DAĞILMAMIŞ, GECEDEN KALAN ÇÖPLER TOPlanmamış, hiçbir yerde hayat başlamamışken, Okyanus Sokak'ın başındaki merdivenlerde, en iyimser tartının ibresiyle doksan kiloluk vücudunu zar zor sürükleyen, artık orta yaşlı diyemeyeceğimiz bir kadın belirir. Tam yedide. Bu, on dört yıldır, salı ve perşembe dışında, her sabah böyledir. Bunu bütün Okyanus Sokaklılar bilir.

Leman ağır hasta olduğu dört sabah, evleneceği günün sabahı, boşanmak için mahkemeye gittiği ve dükkânın çeşitli sebeplerle açılmadığı yirmi yedi günün sabahı dışında her sabah yirmi beş dakikalık bir yolculukla ***barmaidi*** olduğu Papyon Sokak 22 numaradaki Culdesac Bar'a gelir.

Sırasıyla barı derleyip toplar, kadehleri, içkileri ayarlar, kahveyi yapar, çay için su koyar ve açıldığında, ayakları kurbağa ayakları gibi yayılan aynasını tezgâha yerleştirip hep aynı boyda kestirdiği 08 no'lu L'oreal sarısı saçlarını ortadan ayırarak iki yana tarar. Bordo-vişne arası rujunu sürüp artık çam kokusu, deniz kokusu, gül kokusu kadar tanıdık olan parfümünü sıkar ve hayat başlar.

Bir ağaç kökü kadar ağır olan bu kadın, kapıdan içeri girdiği an kuş gibi oradan oraya zıplar, hafif sağa doğru aksayan ayağına rağmen, aksak olmayan bir ritimle, gün içinde, o küçücük alanda, belki yüz, belki iki yüz tur atar, bir ayağı tezgâhta, bir eli duvarda, en üst rafa tırmanıp biten içkilerin yerine yenilerini koyar. Gelene gidene laf atar, "Benim ailem artık onlar," dediği gedikli müşterilerine sarılır, onları öper, koklar. Siyasetten çakar, müzikten anlar, şiir yazar, kedileri sever, çiçekleri sular, ne yorulur, ne oturur, akşam altıya kadar hep aynı oyunu sahneye koyar.

Barda oturanları, içerideki masalara dağılmış kalabalığı, kapıdan girip çıkanların hepsini, her şeyi bilir. Kasada biriken parayı, toplanan bahşişlerden kendine düşecek payı, kimin neyi nasıl içtiğini, bayatlamış kuruyemişleri, üçüncü masanın köşesindeki lekeyi. Hep neşeli, ışıklar altında, basbayağı sahne enerjisi. "Sensin oğlum basbayağı," derdi bunu duysa, "tak iki perde sağa sola, sahne işte. Doğuştan artistiz biz."

Kapıdan girene kadar, kapıdan girdikten sonra. İsa'dan önce, İsa'dan sonra. On ikiden önce, on ikiden sonra. O güne kadar, o günden sonra. O kadar değişir mi hayat bir kapıyla? Dışarıda şişman, yaşlı, çirkin bir kadın. Aksak üstelik sağ ayağı, koca koca gözleri de hafif şehla. Girdiği an kapıdan karamel, şamfıstığı, çikolata.

Okyanus Sokaklıların görmeye alışkın olduğu bir başka kişi Pezos'tu. Zaten sabahtan

Gürşah Özen 1980 yılında doğdu. Öykü yazıyor, fotoğraf sergilerine katılıyor, film çekiyordu. Fransa ve Almanya'da sanat, İtalya ve İspanya'da gönüllülük projelerine katılmış, çeşitli etkinliklerin yapım ekiplerinde yer aldı. 2006 yılında *Aşk Düş Bozumu* adlı kısa filmini yazdı ve yönetti. Bu yılın 14 Mayıs günü, hızla giden bir arabanın altında kaldı.

akşama kadar pencerelerde yaşayan bu sokak sakinleri herhangi bir şeye alışmaya çok eğilimlidir. Ve Allah esirgesin bir şey, tek bir şey bile alıştıkları gibi olmazsa, mahalle ayağa kalkabilir. Pezos da onlar için akşama doğru merdiven başından görülen, ta Arjantin'inden gelip yerleşmiş, zararsız, kendi halinde bir ecnebidir.

Bütün Akdeniz'i dolaşan Pezos'un aradığını bulması için elli iki yıl beklemesi gerekti. Cıvıl cıvıl bir çocuk olan İtalya'da, keşfettiklerinin melankolisiyle, neşesine acıyı da ekleyen otuzunu devirmiş İspanya'da, feleğin çemberinden atlamış, geçkin bir kadın olan Kuzey Afrika kıyılarında arandı... Orada, burada, şurada... Hepsinde denedi, hepsini sevdi ama İstanbul'a geldiği o akşamüstü, bir şeyleri göstermekle göstermemek arasında tereddüt eden, gizemli, masalcı, falcı, sarı, cılız sokak lambaları altında dolaşırken hissettiği şeyle –ki o şey her neyse– karşılaştırılamazdı hiçbiri. Kavuştu buraya. Bir daha hiç başka bir yerde yaşamayı düşünmedi.

İnsanın kendi içine uzanan yollar kadar karmaşık, şaşırtıcı sokakları olan, gelip geçen imparatorluklardan, krallıklardan, dillerden, dinlerden, iyi kötü sayısız anısını ilk günkü kadar heyecanla hatırlayan, hiçbir şeyi, hiç kimseyi unutmayan, üstünde kuğu gibi süzülen vapurlarıyla iki kıtayı, iki dünyayı, birbiriyle yan yana gelmesi imkânsız her şeyi buluşturan, barıştıran, güzeller güzeli, yeryüzündeki şehirlerin en şahanesi İstanbul, kendisini ilk kez gören herkese çektiği muameleyi Pezos'tan da esirgemedi. Tutuldu, kaldı Pezos. Oturdu, kaldı. Her gün bir tepesinde kahve içti. Şekerli. Kendisine kaçak bakışlar fırlatan çarşaflı kadınları merak etti, yokuşlarını indi çıktı, binlerce yıllık duvarlarına dokundu, köprülerini geçti, erguvanlarını kokladı, balıklarını yedi, acılı ablaların söylediği damar şarkıları dinledi, rakı içti, sarhoş oldu, kendisini yatağına kadar taşıyan taksi şoförlerine çay demledi. Temizlendi, hafifledi, silkelendi. "Oh be!" dedi. "Oh be!"

Ülkesinden aldığı emeklilik parası ve gençliğinde aldıklarını satarak edindiği küçük

banka hesabıyla artık çalışmasa da yaşayabilirdi. Nihayet bir insan, doğadaki tüm canlılar gibi, yaşamak için çalışmak zorunda değildi. Görebilir, tanışabilir, kitap okuyup, fotoğraf çekebilir, yemek yapmayı deneyip, yapamamayı göze alabilirdi. Nihayet.

Geleli bir yıldan fazla olduğu halde hâlâ bilmediği sırları olan Beyoğlu'nun arka sokaklarından birinde dolaşırken birdenbire her yer yüksek bir ezan sesiyle çalkalanmaya başladı. Her yer. Her ev, her sokak, her insan, her yaratılan. Sanki biraz önce o gürültülü patırtılı sokaklarda hiç ses yoktu, sessizlik ilk kez o an bozuldu. Beyoğlu'nda yaşayan Türklerden farklı olarak Pezos'un hoşuna gidiyordu bu sesi sonuna kadar açılmış kolonlardan dalga dalga her yere dokunan ezan sesi. Çok önemliymiş gibi görünen hiçbir şeyin aslında o kadar da önemli olmadığını hatırlatan, bu dünyaya ait olmayan bu ses, Pezos'un içinde bulunduğu uçuşan ruh haline ve İstanbul'un gerçekle pek de alakası olmayan sürrealist resmine çok uyuyordu. "Bunun dinlerle bir alakası yok!" diye düşündü. "Hatta inanmakla bile. Sahipsizlik duygusuna iyi geliyor işte."

Kendi kendine bunları sayıklarken ve seladan dolayı uzadıkça uzayan ezan devam ederken bir hayli yürümüştü. Derken ezan sesinden daha çok çan sesinin uygun düşeceği bir sokakta buldu kendini. Dar, uzun bir koridor gibi görünen sokağın iki yanı boyunca birbirinden güzel Art Nouveau binaların sıralandığı Papyon Sokak'a kadar yürümüştü. Her şey öyle düzgündü ki. O kadar düzgün olunabilir yani. Minik balkonlarda, pencere önlerinde korseli, siyah tafta elbiseler giymiş kadınlar, dantelli beyaz gömlekler giymiş lordlar, markizler, paşalar görmek öylesine mümkündü ki, o sırada balkondaki çiçeklerini sulayan bir travestiyle, sokaktaki köpeklerine ekmek dağıtan, belli ki kendi de sokakta yaşayan yaşlı bir kadın, resmi yapan ressamın fazla hayalperest olduğunu düşünmenize yol açabilirdi. Bu her zamana, her duruma, her umuda uygun olma hali değil miydi zaten, Pezos'un aklını başından alan...

Yaşadığı şehirle hiçbir zaman böyle tutkusal bağlar kurmamış olan Leman o sırada, on üç yıldır, haftanın beş günü, 8 ile 18 arası her zaman yaptığı gibi, bara geliş sıklıklarına, aralarındaki samimiyete ama en çok da Leman'ın ruh haline göre değişen adlarıyla müşterileriyle, dostlarıyla ya da kendisini merak eden entel dantel takımıyla sohbet ediyordu. Gözlerinde, kendisine tamamen yabancı olmasına rağmen, nedense çok sevdiği için her gün mutlaka iki üç saatliğine taktığı camgöbeği çerçeveli gözlükleri, elinde işli ağızlığına takılmış sigarasıyla karşısındakini dinler, dinler, dinler, sonra tek bir laf ederdi. Her nasılsa o tek cümle, karşısındakinin birkaç saat daha konuşmasına yeterdi. "Bir ömür böyle geçti," diye düşündü. "Koca ömür böyle geçti."

İnsanın kendi düşüncesinden duygulanması, Leman için de herkes kadar melankoliktir elbette ama o an, yani karşısındaki kadın tüm hayatını iki kahve içme süresine sıkıştırmaya çabalarken, sigarası duman duman tüterken ve lacivert jelatin kaplı pencerenin önünden çoğuna alışık olduğu insanlar gelip geçerken, Leman daldı gitti...

Koskoca ömür dediği masalsı sonsuzluğun aslında beş on yere dağılmış, birbirini tekrar eden anılardan daha fazlası olmadığını düşünüyordu ama asıl sorun anılar değil de, 10.000 kilometre hızla dolaşan, hafıza sınırının altında ya da üstünde kaldığı için anılaşıp klasörlenemeyen bu izler... Bütün bunlarla nasıl baş eder insan? Uzaklara bakar işte... Hemen önündeki çiçeğe de baksa o an, karşısındakine, uzaklara bakıyormuş gibi gelir. Bakışları asılı kalan kadınlar/adamlar/çocuklar denir böyle kadınlara/adamlara/çocuklara... Hâlâ o ilk mahallenin arkadaşları tanık, ne yazık onlara. Halledemezsen, halledemezsin. Yasa.

Leman mesela, bakışları asılı kalan bir kadındır ve eğer birine bakarsa o birinin bundan kaçması olanaksızdır. Bu kadar soyunmuş, belki fazlaca adanmış, doğal olarak hayal

kırıklığına uğramış, sonrasında da hasar tesbitleriyle kendini korumaya almış ama yine de bu kadar çıplak kalmış olan, böyle bakan kaç kişi var ki? Kimse bundan kaçamaz tabii. Kader böyleymiş. Derler.

Leman öyle dalıp gitmişti. Tek bildiği, tek istediği, tek fikri o an oradan çıkıp gitmekti.

O an içeri Pezos girdi.

Barın duvarlarına yan yana asıldıkları 1995 yılından beri, en büyük eğlenceleri, gelip gidenler hakkında dedikodu yapmak olan Marilyn Monroe ve James Dean'in keyifleri görülmeye değerdi. Marilyn, "Uzun zamandır hasret kaldığımız yeni bir macera başlıyor," dedi. "İyi bak şimdi şu ikisine." James daha temkinliydi: "Dur bakalım Marilyn, o kadar heveslenme. Leman oyun bozabilir," diyerek bir yanılma payı bırakmaya niyetlendi ama Marilyn kendinden emindi: "Eğer ben bu işlerden biraz anlıyorsam, ki unutma ben bu uğurda ölümü göze almış bir kadınım, bu akşam konuşacak çok şeyimiz olacak."

Pezos, sadece kendini yeni yeni özgür bırakmaya başlayanların ve özellikle bir yerde yabancı olanların göstereceği bir aldırmazlıkla gidip barın taburelerinden birine oturdu. Lacivert jelatin kaplı pencereden dolayı, tuhaf bir masal kahramanı gibi görünen bu kadını kıpırdamadan on dakika kadar seyreden Pezos, bir geç kalmışlık paniği ve çoğunlukla ıskalamayan bir yerini bulmuşluk içdüsüyle içeride olması gerektiğini düşündü. O kadının karşısında. Yanında, yakınında. Geldi oturdu Pezos. Oturdu, kaldı.

Latin kültüründen geldiği halde, İstanbul dışında hiçbir yerin hoş görmeyeceği her şeyi mümkün kılan bu daimi olasılıklar zinciri Pezos'un bile aklını karıştırıyor, bunun gerçek bir hayat olup olmadığı, daha doğrusu gerçek bir hayatın böyle olup olamayacağı cevabı bilinemeyecek sorular olarak uzayıp gidiyordu.

Bir şey varsa ve oluyorsa gerçektir. En basit algıyla. Her şeyin basiti güzeldir. Gerçektir. Gerçek, sadece güzelse gerçektir. Değilse değişebilir, değişmelidir. Kendini bunca saçmalığa inandırmayı başarmış insan bunu da başarabilir.

Leman göz hapsinde olduğundan habersiz, dalıp gittiği yerden dünya frekansına geri dönerken tek duyduğu aynı iştah ve kararlılıkla konuşmaya devam eden kadının sesi oldu. Daha önce sayısız kere dinlediği kaçan adam, kovalayan kadın hikâyesini ısrarla tekrar tekrar anlatan kadının hikâyesinde değişen tek şey adamların adlarıydı besbelli.

Şahane bir göz teması, flört, dertleşme ya da sevişme anısı olarak kalabilecek, zorlanmadığında hayatın kendi akışı içinde tekrarlanabilecek bir anı çekiştirip yamultan hastalıklı bir yalnızlık korkusuyla adamların üstüne yapışıp kalan, kendi kolonilerine mensup kaderdaşlarıyla yaptıkları iç dökme seanslarında da bunu, "Âşık oldum ama o beni haketmiyor," kibrine bulayan, karşısındaki arkadaşının onu onaylayan, dalgın, üzgün bakışlarının ve hafif bir tempoyla sallayıp durduğu başının çoşkusuyla, "Kimseyi sevmeyeceksin hayatım, hepsi böyledir bunların," diye mızmızlanan bu kadınlardan öyle çok vardı ve Leman bu kalbi ellerinde dolaşan hayat mağdurelerinden o kadar çok sıkılırdı ki, kadın belki susar diye umarak yeni müşterisine yöneldi.

Her zaman yaptığı gibi, küçük bir vazoyu andıran büyük, beyaz, incecik camdan yapılmış bir bardak dolusu suyu Pezos'un önüne koyup, "Bir şey içer misiniz?" diye sordu. "Bir kahve lütfen," diyen Pezos'un bakışlarındaki kilitlenmişliği görmeyecek bir kadın değildi tabii Leman ama anlamazlıktan geldi.

Kadınsı bir dayanışmayla adamı baştan aşağı süzen Marilyn, Pezos'un artık kötü niyetli olamayacak kadar denemiş, durulmuş, sakinleşmiş halini, etkilendiği bir şeyden etkilendiğini belli etmekten korkmayan, her duyguyu doğallaştıran, güven veren bakışlarını, çocuk gibi heyecanlı kaşlarını, ince ellerini, açılmış, ayrılmış, lezzetli zerafetini gördü, sevin-

"Bir şey varsa ve oluyorsa gerçektir. En basit algıyla. Her şeyin basiti güzeldir. Gerçektir. Gerçek, sadece güzelse gerçektir. Değilse değişebilir, değişmelidir."

di. Bir göz kırptı Leman'a. "Olur bu iş," dedi. Bunu çok sık demezdi. "Yok artık" der gibi güldü Leman Marilyn'e, keyfi yerine olduğunda hep yaptığı gibi zaten kocaman olan gözlerini büyüterek.

Pezos'un kendisini izlediğinin tamamen farkında olarak, üstünde Heidi resimleri olan gözlük kutusundan, rengine bayıldığı gözlüklerini çıkarıp özenle taktı. Zorlama olmayan bir hareketle Pezos'a bir bakışlık baktı gözlüklerinin üstünden, gözlerini birkaç kez hızlı hızlı kırptı. O an orada dünyanın koordinatlarını yerinden oynatabilecek bir enerji vardı.

Tazecik kahveyi ince porselen fincanlardan birine doldurup, "Süt ister misiniz?" diye sordu. Kesin bir el hareketiyle istemediğini anlatan Pezos'a, "doğru karar" anlamına gelen bir gülümsemeyle karşılık verdi. Süt ve şekerle kahveyi öldürenleri sevmezdi. Hemen başka bir şey yapmalı, bu sıra dışı durumu sıradanlaştırmalıydı, bir sigara yakmaya karar verdi. Taşlı, incikli, boncuklu sigara kutusundan bir dal sigara çıkardı. Neyse ki artık konuşmayan kadına, tekrar konuşmasına müsaade etmeyen bir mesafeden bakarken, sigaranın ucunu eliyle koparıp biraz içini boşalttı. Oymalı, kakmalı ağızlığını, dolgun bordo dudaklarının tam ortasına yerleştirdi. Sigarayı yakarken, Marilyn ve James'in bakışlarını üstünde hissetti. Ve Pezos'unkileri tabii. Üçü de hayran hayran kendisine bakıyordu. Pezos tamamlanmış bir boşluğun heyecanıyla. Marilyn ve James ise şefkatle karışık bir mutlulukla. Hayat bu kadardı işte. Bu kadardı ya. Birinin birine bakması kadar. Birinin birine içini göstermesi kadar. Korkmaması kadar. Daha fazlası değil. Kim tersini söylüyorsa, doğru değil.

Pezos İstanbul'a ilk geldiği akşamüstü hissettiğine benzer, tanımı tanıma muhtaç tuhaf bir duyguyla kendi içine sığmadı. İçi, içinden taştı. Koşsa, uçsa, her gördüğüne sarılsa, herkesle barışsa, atlasa, hoplasa, zıplasa... Yok yani, her şey az, yetersiz, dünya Pezos'u taşımaya kifayetsiz. Pezos yaşıyordu ya. "Oh be," dedi. "Oh be!.."

Leman on saat çalışmamış gibi çıktı bardan. Beyaz, kokulu, minik çiçekler aldı sokağın başındaki çingeneden, yeni bir yolda yürüdü, her şeyi yeniden gördü, ayağı aksamadı, bacakları ağrımadı, saçları uçuştu, parfümü koktu, çocuk olsa ip atlardı, ağaç olsa salınır, rüzgâr olsa eser, balık olsa yüzerdi. Konuşur, güler, severdi. La, la, la hayat güzeldi. Bu kadardı hayat, daha fazlası değil. "Ne bu ya?" dedi. "Âşık mı olduk adama?"

Yüzyıllar içinde şehre eklenen sembollerden biri olan, Cenevizlilerden kalma iki farklı yoldan çıkarak ortada buluşan ve yine aynı şekilde ikiye ayrılarak üst yolda birleşen, böylece alt sokakla üst sokağı birbirine bağlayan tarihi merdivenler, o akşamüstü bütün Okyanus Sokaklıların gözleri önünden Leman ve Pezos'u da birbirine bağladı. Merdivenlerin sabah müdavimi Leman ile akşam misafiri Pezos ilk kez o gün karşılaştılar. Daha önce karşılaşsalar bilirlerdi. Bilirler miydi?

Sadece bir kez el ele tutuştuğu sevgilisiyle üstelik de kendi mahallesinde karşılaşan bir küçük kız gibi kalbi çarpmaya başlayan Leman, hızlıca, "İyi akşamlar!" deyiverdi, başı yere eğik olduğu için gözlerini yukarı dikerek. "İyi akşamlar hanımefendi," derken Pezos çıtır bir delikanlı gibi iştah açıcı ve körpeydi. Leman başka bir şey söyleyemeden koşarcasına uzaklaştı. Ah bu aşk, önce dili susturur.

Ertesi gün bara giden Pezos, hemen barın önündeki masaya oturdu, Marilyn ve James'in bakışlarını hissetmiş gibi onlara arkasını dönerek. Ne istediğini soran garsona, "Rakı," dedi. Leman'ın mesaisinin bitmesini bekliyordu, bir Türk filminde gördüğü sahneden etkilenerek şöyle demeye karar vermişti: Leman, âşığım sana!.. □

SİNE ERGÜN

Çikolatalı Dondurma

EN SEVDİĞİM ŞEYLERDEN BİRİ DEĞİLDİ YÜZMEK. KULÜPTEKİ ÖTEKİ KIZları kendini beğenmiş bulurdum, göğüslerini kıskanırdım.

Yüzme yarışmalarında her zaman sondan üçün içindeydim ama bunlar önemli değildi, yüzme kulübünde olmak evde olmamak anlamına geliyordu, bu iyi bir şeydi.

O akşamüstü kulüpten çıktığımda annem kapının önünde, arabanın içinde beni bekliyordu. Arabaya bindim. Kapıyı kapadığımda irkildi, yere eğdiği başını kaldırdı ve gülümsedi, uykudan yeni uyanmış gibiydi. Konuşmadan yola koyuldu. Kısa süre sonra, Dondurma ister misin, diye sordu. Evet, dedim, arabayı kenara çekti, çantasından para çıkardı, Bana iki top çikolatalı al, dedi, kendine üç top alabilirsin, daha fazla değil, tamam mı? Başımı salladım. Anneme iki top çikolatalı, kendime muz, limon ve çilekli aldım. İkisini de fındık tozuna batırttım.

Geri döndüğümde annemin başı ilk bindiğimde olduğu gibi eğikti. Uzattığım külahı başını kaldırmadan aldı.

Dondurmamı yemeye koyuldum, eve gitmeyi bekledim.

Annem hareketsizdi, sadece omzu hızla inip kalkıyordu. Sonra ağlamaya başladı. Dondurmamı yiyerek ona baktım.

Elindeki dondurma sıcaktan erimeye başlamıştı. Eteğine dökülen damlaları izliyordum. Bir damla gözyaşı, bir damla çikolatalı dondurma.

Bir süre sonra başını bana çevirdi, yüzü saçları kadar sarı görünüyordu. Gözkapakları şişmişti. Bir gözkapağı ötekinden daha şişik olduğu için gözlerinden biri yarıya kadar kapalıydı. Ağladığında anneme olurdu bu.

Yarı açık gözünü dondurmayı tutmayan eliyle silerken, Artık dayanamıyorum, kızım, dedi. Senin için dayanmaya çalıştım ama artık dayanamıyorum, çıldıracağım. Bir an durdu. Babandan boşanacağım.

Dediklerini pek anlamamıştım. Boşanmanın iyi bir şey olmadığını hissediyordum. Arkadaşımın annesi babası boşanmıştı ve şimdi iki anne iki babası vardı, bir ikiden fazlaydı.

Seni çok seviyorsun değil mi kızım, dedi. Başımı salladım, Ne olursa olsun yanındayım, anne, dedim. Sımsıkı sarıldı, yeniden ağlamaya başladı, nefes alamıyordum, rahatsızdım. Kendini geri çekti, yüzünü elinin tersiyle sildi, Hadi, dedi, gidelim artık.

Eteği çikolatalı dondurma olmuştu. Yumuşamış külahı torpido gözünden çıkardığı peçeteye sardı. Camın önüne koydu. Ben dondurmamı bitirmiştim.

Eve geldiğimizde babam yoktu. Salona gittim, televizyonu açtım.

Annem ve babam boşanmadı.

Büyüdüğümde bir gün anneme o akşamüstü konuştuklarımızı anımsattım. Yanlış anımsıyorsun, dedi. Böyle bir konuşma geçmedi aramızda, küçükken uydurmuş olmalısın, küçük çocuklar yapar bunu. □

Uyarmıştım

KENARA ÇEK, DEDİM, İNECEĞİM. SIK SIK ÖFKELENMEZDİM AMA ÖFKElendiğimde gözüm dönerdi, gözüm dönmüştü.

Arabayı Umut kullanıyordu, ben yanındaki koltukta oturuyordum. Arka koltukta ne adını ne yüzünü anımsadığım bir arkadaşı oturuyordu, o gün tanışmıştık.

Umut öfkelenmeme alışık değildi, belki ona ilk kez sesimi yükseltiyordum, kısa süredir beraberdik ve birbirimizi tanımak için pek çaba sarf etmemiştik.

Kenara çek, dedim, Saçmalama, dedi, pis pis sırıtıyordu. Beni arkadaşlarının yanında aşağılamak gibi bir huy edinmişti. Arkadaki adını-anımsamadığım-arkadaşının yanında da bunu yapmayı yol boyunca sürdürmüştü. Bana dair her şey uluorta alay konusu olabiliyordu. Alışık olduğum bir durum değildi. Tatlılıkla uyarmıştım onu ama pek yararı olmamıştı.

Bir daha söylemeyeceğim, dedim, Ne yapacaksın ya, dedi sırıtarak. İşin ucu kaçmıştı artık, iki elimle direksiyona abandım. Adını-anımsamadığım-arkadaşı sol cama çarptı. Umut, direksiyonu toplamaya çalıştıysa da kaldırıma çıktık, tiz bir metal çığlığın ardından durduk.

Bunu niçin yaptım bilmiyordum ama Umut'un suratı görülmeye değerdi.

Umut da, adını-anımsamadığım-arkadaşı da ilk kez görmüşler gibi bana bakıyordu. Sanırım bazı şeyler açıklığa kavuşmuştu.

Birilerinin arabaya doğru geldiğini gördüm, kapıları kilitledim. Uyarmıştım, dedim, yine uyarıyorum, beni insanların yanında aşağılamaktan vazgeç, bir dahaki sefere seni terk ederim.

Kapının kilidini açtım, üç kapı da aynı anda açıldı, içeri, İyi misiniz, sesleri doluştu. İyiydik, arabadan çıktık. Sağda boydan boya bir sürtünme izi ve kırık dikiz aynası dışında hasar yoktu, yola devam ettik.

Eve vardığımızda yaptığımın büsbütün saçmalık olduğunu düşünüyordum, işin aslı, o kadar da umurumda değildi.

Birer bira açtık, ortaklaşa bir film seçip izlemeye koyulduk. Ben ve Umut kanepeye uzanmıştık, arkadaşı koltukta oturuyordu.

Film bitince havadan sudan konuşmaya başladık. Adını-anımsamadığım-arkadaşı kütüphanedeki kitapları inceliyor, okuması için ona kitap önermemi istiyordu. Suratında alkol oranı arttıkça daha belirginleşen bir hayranlık okunuyordu.

Gece ilerleyince yatmaya gittik. Umut, özenle üstümdekileri çıkarıp geceliğimi giydirdi, beraber uzandık, arkamdan sarıldı, nefesini kulağımda hissediyordum, Seni seviyorum, dedi, beni bırakma. Uykuya dalmadan önce, Garip işler, diye geçirdim içimden. □

ERKAN TUNCAY

Unutkan Bellek

MANGAL KAPI ÖNÜNDE YANAR. ÜÇÜNCÜ KATTA. APARTMANIN DIŞ kapısına ulaşınca kokuyu aşağıdan alırsın. Pişmiş et kokusu, rüzgârın da etkisiyle üçüncü kattan aşağıya kadar ulaşır. Babam geldi! Koş koşturabilirsen. Yetiş. Türlü armağanlar, şişlerde et seni bekliyor. Yoksunluk günlerine elveda! Oysa o güne gelene değin annem, hep aynı yemekleri yapar dururdu. Üstelik yemek seçme şansın da yoktur!

Niye yemiyorsun? Ama bu dünkü yemek değil mi? Ya, ne istiyorsun? Mangal mı? Şöyle kızarmış, yağları kömür üstüne şıp şıp düşen et mi? Anne bir şey istediğim yok! Zıkkımın kökünü ye! Yiyeceksen ye. Yemeyeceksen kalk sofradan!

İşte bu konuşmalar; kalabalık, babaların uzaklarda çalıştığı ailelerde kim bilir kaç kez tekrarlanır. Anne, sırasında baba olur. O da ayrı bir sorun. Neyse, merdivenlerden yukarı doğru koşturursun. İlkokul dönüşüdür. Yeni şeyler öğreniyorsundur. Yazmanın, okumanın büyüsündesindir. Hadi koş bakalım babana. Üç kat çık! Merdivenler çok dik, dar yapılmış. Açıklama hazırdır.

Oğlum o zamanlarda ev çizimi falan yoktu. İşin uzmanı da. Yapı ustaları kafalarına göre kolon çıkar, sonra duvarları kerpiçle örerler. İyi de, bu salaklar salonun orta yerine kolon yapılmayacağını bilmezler mi? Göz yanılgısı oğlum. Olacak bu kadar. Hem ben hep uzakta çalışıyordum o sıra. İzin dönüşlerinde yapıya bakıp çekip gidiyordum yeniden.

Şimdi bunları düşünmenin sırası değil. Hadi mangalın yanından sıyrılıp geç.

Sakın mangal şişlerine değip onları düşürme!

İçeri gir bakalım. Girdin. Soluk soluğasın. İçerde uzak kent kokuları başını döndürür. Naftalin, uzun yolculuk görmüş bavul içi kokusu. Giysiler, çikolatalar… Annem de her zaman neyin nereye gideceğini iyi bilir. Paylaşımcıdır. Oysa teyzelerim arasında, onun değerini bilen yoktur.

Yıllar sonra, gözümüzün önünden alınıp giden ve kardeşlerine dağıtılan eşyaları anımsattım anneme.

"İyilik yap denize at!" demişti annem.

"Niye onlar da denize bir şey atmıyorlar?" diye sormuştum.

"Atmıyorlar mı?"

"Atmıyorlar anne... Bak anlatayım sana."

Sonra başımdan geçeni anlatmıştım.

Dayım gelmişti Riyad'dan. Dolu dolu hem de. Haberi alır almaz annem bizi oraya gön-

Belleğinde ancak kendi acılarına yer açabilmişti. Benimkilere ise orada hiç yer kalmamıştı..

Erkan Tuncay
AdamÖykü'de göründükten sonra çeşitli dergilerde öykülerini yayımlamayı sürdürüyor. Gitgide olgunlaştırdığı öykülerinin bir kitapta toplanması beklenir.

derdi. Nenemlere. Gidin payınıza bir şey düşecektir, alın gelin... Babamın sarı Puch'una bindik gittik ağabeyim Rızk'la. İyi sürücü. Hop, dedemlerdeyiz. Dayım bekâr daha. Sermiş eşyaları geniş salona. Türlü türlü kumaşlar, giysiler, hediyelik eşyalar, tablolar, ayakkabılar, terlikler. Koca bir mağaza olmuş dedemlerin o bomboş evi. Beş yıl aradan sonra, dayımın ilk izniymiş. Parasını biriktirip bu eşyalara harcamış. Zile basıp ikinci kata çıktık. Bekâr teyzem kapıda. Üstünde babamın Lübnan'dan getirdiği elbiselerden biri. Masmavi. Ne de güzel görünüyor teyzem. Geçin bakalım. Geçtik. Oo! Neler yok ki burada?

Dayım eğilip yanaklarımızdan öptü. Sonra eşyaların satın alınma öykülerini anlatmaya başladı çevresindekilere. Dinledik. Çocuk aklımızla da erken sıkıldık. Oysa gözümüz eşyalarda. Bakıp duruyoruz. Ne vereceklerse versinler. Biz de alıp gidelim. Bekle, bekle. Yok! Üstelik hiçbir çağrı, ısrar da. Yelkenleri suya indirdik. O kalabalıkta –tüm teyzeler, torun torbalar toplanmıştı– bizim salondan çıktığımızı kimse fark etmedi bile. Merdivenleri indik. Umutsuz Puch'u çalıştırdı ağabeyim. Pat pat. Arkasına bindim. Salondaki o yabancılık, ayrıksılık duygusuna inat ağabeyimin beline sıkıca sarıldım. Biraz gittik gitmedik birden ağabeyim frene bastı. Geri döndük. Dur bakalım, bak ne yapacağız onlara... Dedemlerin evinin önüne geldik yeniden. İn! Git zillerine bas ve ağzına geleni söyle. Nasıl indim, nasıl dış kapı girişinde soluklandım şaşarım hâlâ. Aşağıdan zile bastım. Kim o, sesinin gelmesini beklemeden, Hay sizin soyunuza…

Son sözcüğün iki üç harfini de peşimden sürükleyip atladım ağabeyimin arkasına. Gaza bastı kaçtık.

Anlatınca, annemin hoşuna gitti bu öykü. Kıkır kıkır güldü. Aklımda bunlar kalmamış oğlum...

Nasıl da unutkan olmuş!..

Neyse, şiş üstüne şiş et yedikten sonra annemin peşinde salonda dolanıp durdum. Ba-

bamın getirdiği eşyalara dokundum. Kurcaladım onları. Örneğin pilli el feneri ne ilginçti. Böylesi daha sağda solda yoktu. Oğlum dokunma diyorum sana. Baban öldürür bizi. Dokunma! Bak, hele kahveden bir gelsin görürsün gününü.

Sonra karanlık çöktü her yana. Sokaktan el ayak çekildi. Sokak çeşmesinden sular erken doldurulmuştur. Artık sokak çeşmesi de kimsesiz. Türlü söylentiler canım. Subaşını akşamları şeytanlar tutarmış. İnsana etmediklerini de bırakmazlarmış. Onun için ikide bir besmele çekmek gerekirmiş. O çocuk diliyle de besmele ağızdan hiç tam çıkar mı? Sözünü şaşırırsın elbette. Şaşırınca da şeytan aynen çeşmenin başına öylece oturmayı sürdürür. Yerinden milim kıpırdamaz. Rahatını bozmaz. O zaman doldur doldurabilirsen suyunu.

Annem en iyi yemeklerin hazırlığını yapıyor. Babamın dönüş sonrası ilk akşam yemeğidir. Kahveden sıkılmış sonunda eve dönmüştür. Peki, neden hep böylesi güzel akşamlarda mutfaktaki bidonlar dibe vurur bilinmez. Çeşmeye kim gidecek?

Yine mangal yanıyordur. Bu kez balık kokusu merdiveni tutar.

Kapı önünde, mangalın başında yakaladı beni annem. Oğlum suyumuz bitmiş. Çeşmeye git de doldur. Gitmem. Oğlum… İnatçı keçi derlerdi bana. Diretmem inatçılığımdan değil, korkumdan. Şeytanlar şimdi subaşında kim bilir halay çekiyorlardır. Hadi. Gitmem. Oğlum bak, babanı çağıracağım. Son kez söylüyorum. Al şu küçük bidonu doldur. Bari bir iki bardaklık hiç yoktan… Baban içkisine katacak. Su yok bir damla. Gitmem. Herif, bir şey söyle buna. Su yok, çeşmeye gitmiyor. Korkuyorum. Korkuyormuş!

Hışımla kalktı babam yer sofrasından. Sanki uçtu da yanıma kondu. Mangal başına. Önce çubuklu pijamamın yakasından tutup sarstı beni. Sonra bir güçle havaya kaldırdı. Yetmedi. Yere çalacak. Kararlı. Biraz daha yükseldim. Mangal küçüldü. Annem saçını başını yoluyor. Öte yandan da haykırıyor. Allah aşkına bırak, bırak gitmesin. İndir çocuğu, öldüreceksin… Ölmedim.

Yıllar sonra anneme bunu da anlattım. Hiç anımsamıyordu. Kafası yıllardır o kadar çok şeyle dolmuştu ki... Belleğinde ancak kendi acılarına yer açabilmişti. Benimkilere ise orada hiç yer kalmamıştı. □

MUHARREM ERBEY

Babam Aharon Usta

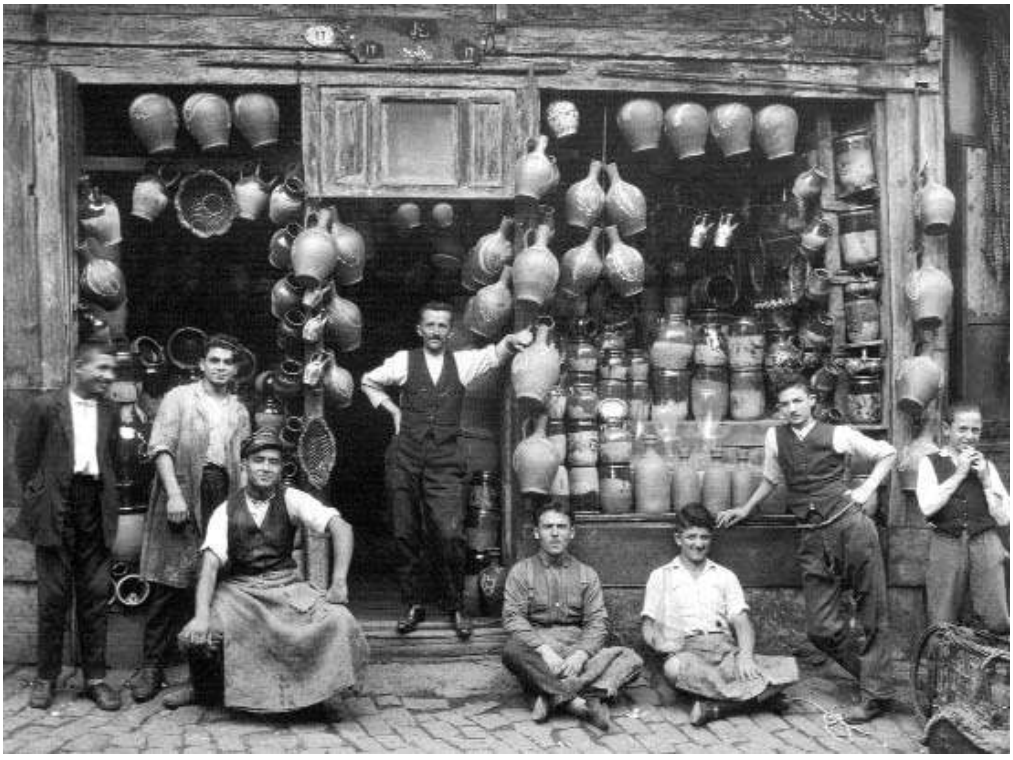
HEMŞİRE HANIMIN YARDIMIYLA HAYATIN ONCA ZORLUĞUNDAN YORgun düşmüş bedenimi yatağa bıraktığımda, bitişik odanın kapısı yumruklanıyordu. Ses yıllar öncesine götürdü beni. Buruşuk elim yastığın altına gitti. Sararmış siyah beyaz fotoğrafı elime aldım. Babam kapıya elini dayayarak çektirdiği fotoğrafta, 'Vasil, canım oğlum,' der gibi bakıyordu. Bu haline takılıp gittiğimde kuru bir öksürük gelip boğazıma yerleşti. Yıllar kül kadar incelmişti hayatımda. Yorgundum. Takatim olsa kapılar yumruklanmasın diye reisi cumhura çıkardım. Günlere belki de saatlere bakıyorum. Toprağın uğultulu sesini duyuyorum. Geceleri sıkışınca damarları görünen, derisi incelmiş elim idare lambasını arıyor. Karanlığa yeniliyor, yatağa koyuveriyorum ihtiyacımı. Sabahları azar işitiyorum. Çocukluğumdan beridir o akşamüstü evimizde yaşananlarla uyuyup gecenin bir yarısında kan ter içinde uyanıyorum.

Akşama doğru kapımız yumruklandığında annem kapıyı açmış, içeriye telaşla babam girmiş, odalarda koşturup valizi almış, içine giysilerini tıkıştırmıştı. Giderken yanağım ile kulak arası bir yere acele bir öpücük kondurup anneme şöyle bir sarılmıştı. Babam gidiyordu. Uzağa, o uzağa gidiyordu işte. Ben tüm bu olup bitenleri çok sonraları anlayacak, bir oğlun babasına son defa sarılamayışına üzüldüğü gibi üzülecektim. Altı yaşındaydım. Artık bana parmağını sallayarak nasihat verecek babamdan, ter, tütün ve şarap kokan babamdan, melon şapkasıyla beni sinagoga, Taksim'de kurulan dönme dolaplara götüren, kağıthelva alan babamdan kopacağımı anlamayacak yaştaydım yani.

Gidiyorum, dedi yalnızca, ben de gidiyorum. Günlerdir evimizde tedirginlik hâkim. Akrabalarımız, babamın yakın arkadaşları her gece sigara dumanı içinde kaybolana dek salonda konuşuyordu. Onlar gidince babam ve annem hesaplar yapıp, kâğıtlara bir şeyler karalıyor, gramofondan plaklar dinliyor, şarap içip sessizce gözyaşı döküyordu.

Annemin şaşkın gözlerle elindeki çamaşırları yere düşürüp ona baktığını, sonra da telaşla bakışlarını kaçırıp önce yere, sonra pencereden sokağa, sonra da bana baktığını gördüm. Elini, demincek çamaşırlarımızı tokaçlarken ıslanan elini kırmızı çiçekleri olan entarisine silerken ki hali babamın çıkışıyla beynime kazınmıştı. Babamın elinde bordo mukavva valiz vardı. İçine girip saklandığım, gemi yapıp denizlere açıldığım valiz, babamı bindirip uzaklara götürüyordu.

Annem çan sesiyle irkilmiş, telaşla sağa sola bakınmış, bana sokulup sarılmış, sonra da yalınayak sokağa fırlayıp dışarıda bekleyen zabitlerle kalabalığa karışan babamın arkasından koşturmuştu. Kapıyı çarpmıştı giderken. Ben, nem ve küf kokan daracık evimizin, daracık salonunda ayakta kalakalmıştım. Yere bakıyordum, kaygan bakışlarım durağanlaş-

Maynard Owen Williams, 1928

mıştı. Boşlukta gibiydim.

Babam sevgisini belli etmezdi. Ona sarılmayı ne çok isterdim, sarılıp koklamayı, şakalaşmayı. Babamın kokusunu hatırlamıyorum, o tütünden, sarmısaktan, şaraptan, yağlı yemek kokusundan yapılmış bir babaydı. İnce bıyıklarını bademyağı ile burarken arkasından sarılıp elimle bıyığını bozmayı ister, yapamazdım. Babamdan bu fotoğraf kaldı bende. İçimden kendi dilimde babamı götürenlere küfür atmak geliyor. Anneannem, 'Kendi dilinde küfür edip, dua etmedikten sonra ne anlamı var hayatın,' derdi. Galata Kulesi'nin karşısındaki sokakta bulunan dükkânımızda çektirdiği fotoğrafa her gün bakar durur, babamın gidip gelmemesine anlam veremezdim. Neşeli, sevecen, konuşkan annem, babam gittikten sonra çok değişti. Babamın fotoğrafını ona gösterdikçe öylesine bakıp çekiyordu gözlerini. Babamın geri gelmesi için fotoğraftaki dükkânı sattı. Parayı çanta içinde birilerine verdi. Bir kısmı ile de kendisine yeni kıyafetler, şapkalar, ayakkabılar aldı. Bir süre sonra da aldığı eşyaları bir bir satmaya başladı. Babamı bekliyorduk, gelmiyordu. *Tevrat*'ın dediği gibi, mucizeler her gün gerçekleşmez.

Babama sefertasında yemek götürürdüm. Babam her işi yapardı. İmalatçıydı, tüccardı, borç para verirdi. Dükkâna gider, onları, çalışanları seyrederdim. Babama herkes usta derdi. Ben de kelimeleri ağzımda yuvarlayarak ona usta der, çıkan uğultuya aldırmayan babama sırnaşırdım. Dükkânın arkasındaki atölyede ibrikler, çaydanlıklar, leğenler, bidonlar yapılırdı. Ben gider başlarında durup onları seyrederdim. Babam, 'Vasil,' diye çağırır, ben bir koşu gider, 'Ne var usta,' derdim. Yaptığım şakaya karşılık vermez, 'Bırak gevezeliği, gidiyoruz,' derdi. Ona haham olacağımı söylediğimde otuz sekiz ciltlik *Tevrat*'ı okuyamayacağımı söylerdi.

Bir gün dükkânda sürekli dolanmamı kesmek için bana küçük bir çekiç verip elime bir teneke parçası uzattı. 'Bir çaydanlık yap da görelim seni,' dedi. Heyecanla, 'Tamam usta,' deyip tezgâhın başına geçtim. Yeni çekicimle teneke parçasına vurdukça ecüş bücüş bir

şey çıkıyordu. Çalışanlar, 'Aferin güzel olmuş,' deyip durmadan gülüyordu.

Anneme, babamın neden gittiğini sorduğumda varlık vergisi diye bir şeyden söz ettiğini hatırlıyorum. Şimdi var olmayan babamın hayatı ile ödediği vergi. Bu nasıl vergiydi ki babam onlara çalışıp ödüyor ama dönmüyordu.

Ona bakıp hayatı öğreniyordum, sigara içişini, gömleğinin üstüne giydiği siyah yeleğine taktığı köstekli saatini, rugan ayakkabısını hayranlıkla seyrediyordum. Sabah evden çıkarken kapı önünde sağa sola bakıp boğazını temizlemesini, sonra da ellerini kollarını sallayarak sokakta heybetli gidişini pencereden seyrettiğim babam solgun bir fotoğrafta bana sessizce bakıyor şimdi. Öbürleri gibi iki bin yıl önce sürüldüğümüz kutsal topraklara gitmeye mecalim olmadı, oysa babam hep oraya gitmekten söz ederdi.

Şapkası ve peştamalıyla baş kalfa Isaac dışında öbürlerinin adlarını hatırlayamıyorum bir türlü. Yerde oturan beyaz gömlekli kalfa hep gülüyordu. Babam kızardı, erkek adam dediğin o kadar gülmezdi, ağır olurdu. Fotoğrafta siparişlerin götürülmesi için üst üste bırakılan küfe yığını da görünmüyor. Herkes temiz, pirüpak. Sokağın bazalt taşları da temizlenmiş.

Fotoğrafçı Sarkis amcadır büyük ihtimalle. Başını makinenin siyah bezinin içine daldırarak eliyle tuttuğu flaşı patlatmıştır. Bu resmin evimize geldiği gece olay olmuştu. Gaz lambası önünde fotoğrafa bakıp saatlerce konuşmuştuk. Babam müşteri olmadığında arka tarafa perdeyi aralayarak çalışanların yanına gider, yaptıkları işleri kontrol ederdi. İbrikleri evirip çevirir, eliyle dokunurdu. Bir hata varsa gözleri kapalı eliyle bulur, 'Bu olmamış,' der kenara ayırırdı. Babam Aharon usta, Aharan Ozıck. Otuz dokuz yaşında babasından, yani dedemden kalma dükkânında, yani her şeyim dediği dükkânında çektirdiği fotoğrafı kadar güleç yüzlü olmayan babamı, yani ustamı çok özledim. Bekle yanına geliyorum, çekicimle geliyorum, bana bir türlü öğretmediğin işi orda öğreneceğim, ustam. □

Erhan Ceylan

Ötelerde

"GELSİN!" DEMİŞ ARTİN USTA. SELİM HABERİ GETİRDİĞİNDE SEvinçten uçacaktım. Annem yamadığı pantolonumdan başını kaldırmış, bir bana bir Selim'e bakıyordu, soran bakışlarla. Sonunda, "Ne o be, bokunda boncuk mu buldun, ne sevinip duruyorsun?" dediğinde, Artin Usta'nın yanında çalışacağımı söyleyiverdim. "Ne iş yapacaksın orada?" dedi annem küçümseyen bir edayla. Çömlek yapmayı öğrenmek istediğimi söylediğimde şaşkınlığı bir kat daha artan kadıncağız, çarşı pazardan rahatlıkla bulabildiği bu toprak kaplar için niçin bu kadar sevindiğimi anlayamamıştı.

Aslında Artin Usta'nın yanında çalışmayı en yakın arkadaşım Selim'in yanına gidip gelirken kafama koymuştum. Onları çalışırken seyrettikçe düşmüştü içime bu arzu. Usta'nın ayağıyla çevirdiği pedala bağlı çarkın üstünde dönüp duran biçimsiz bir top çamuru, o hünerli, kıvrak elleriyle eğip bükerek testiye, çömleğe dönüştürüvermesi büyülüyordu beni. Anneannem, "Allah insanı çamurdan yarattı," derdi, bunun doğru olabileceğini düşünüyordum öyle anlarda.

Okullar tatile girmişti, bundan iyi bir fırsat olamazdı. Annem ben haylazlıktan kurtulurum, kendi de sokak kavgalarında sökülen, yırtılan giysilerimi tamir etmekten kurtulur ümidiyle hemen kabul etmişti. Fakat babamı razı etmek pek kolay olmadı. Öncelikle Selim'e özenip okulu bırakırım diye endişe duyuyordu; sonra da Artin Usta'dan hoşlanmıyordu. Ne zaman sözü edilse, "Memleketi ele geçirdi dürzüler, yakında ekmek dileneceğiz bunlardan," derdi.

Oysa dünya iyisi bir adamdı Artin Usta; çocukla çocuk, deliyle deli olurdu. Kimseyi incitmez, içi kan ağlasa da yüzünden gülümseme eksik olmazdı. Babamın hakkında söylediklerini biliyordu mutlaka, fakat bir kere olsun imalı da olsa yüzüne vurmamıştı. Bir sabah babamı dükkânın önünden geçerken görüp kahvaltıya çağırmış, fakat babam yüzünü ekşitip pis pis bakmış, konuşmadan yürüyüp gitmişti.

Bendeki sanat aşkı babamın korkusundan baskın çıkmıştı. Selim'le anlaştık, gizli gizli gidecektim Artin Usta'nın atölyesine. Çalışma saatlerimi babamın vardiyasına göre ayarlayacaktık. Bu işi babamdan gizli yapmanın sıkıntısını duymuyor da değildim.

Artin Usta'nın sıcak ilgisi heyecanımı çabuk atmamı sağlamıştı. Bir çırak değil de sanki sipariş vermeye gelmiş hatırlı bir müşteri gibi karşılanmıştım. Oto tamirhanesinde çalışan bir arkadaşım vardı. Ustası zaman zaman dövüyor, kulağını çekiyor, hatta küfrediyormuş da, "Dövüyorsam senin iyiliğin için," diyormuş sonra...

Yalnız planımızı anlatınca yüzü asılmış, gözleri bulutlanmıştı Artin Usta'nın. Babamın

hışmından, gelip atölyesinde rezalet çıkarmasından korkuyordu adamcağız. Suskun, öylece önündeki bir noktaya bakıyor, bıyıklarını çekiştiriyordu. "Olmayacak, bitti bu iş," diye düşünüyordum. Bana döndü, bir çare bulmuş da benim ne düşüneceğimi merak ediyormuşçasına baktı. Yüz hatları değişti, yine o gözlerinin kenarlarını kırış kırış eden gülümsemesi yayıldı yüzüne, "Tamam be," dedi, "madem bu kadar istiyorsun, seni dünyanın en iyi çömlek ustası yapmazsam bana da Artin demesinler."

Girişte, bizim yaptıklarımızın yanında Artin Usta'nın başka atölyelerden getirttiği değişik el sanatlarının sergilendiği dükkân bulunuyordu. Bodrum katındaki atölyeye merdivenle iniliyordu. Burası basık tavanlı, rutubet kokan, yapılan işin inceliğine göre pek de aydınlık sayılmayan bir yerdi. Yerde, bir gaz ocağının üstünde büyükçe bir çaydanlıktan buhar yükseliyordu. Yeni iş arkadaşlarımı zaten tanıyordum. Benden birkaç yaş büyük Köpek Basri, "Oğlum Camgöz ayvayı yedin, bu işe bir bulaşan bırakamaz sittinsene," diye takıldı. Bu Basri'ye köpek lakabı yolda gördüğü mini etekli kızların arkasından gerçek bir köpeği aratmayacak derecede inandırıcı havladığı için verilmişti. Soyunma dolabının içi dışı artist resimleriyle kaplıydı.

Dükkânın üstünde Artin Usta kızı ve karısıyla birlikte oturuyordu. Dışı bembeyaz, pencereleri mavi boyalı bu ev huzur veren görüntüsünün altında ete kemiğe bürünmüş, yabanıl bir hüznü gizliyordu. Taşa, demire ve ahşaba hayat veren belki de buydu; pencerenin önüne oturup bütün gün sokağı seyreden bulut yüzlü o kızın kendi başına evden dışarı çıkamayacağını, sokağın sır dolu, aynı zamanda hayat kokan kalabalığına karışamayacağını bilmesiydi.

Evlerine varmak için bir bahçeden geçmek gerekiyordu. Kuş sesleri dışında başka sesin duyulmadığı bahçenin korku filmlerini hatırlatması biraz da bundandı. Bahçe sessizliği, sessizlik korkuyu işaret ediyordu, sokaksa yaşamı, kurtuluşu... Sokakla arasındaki bu kopmaz bağ onu yaşama bağlıyordu.

Özlemle beklediğimiz güzelim yaz göz açıp kapayıncaya kadar eriyip gitmiş, güneş artık uzaklardan seyreder olmuştu. Sokaklar yine eski canlılığına kavuşmuştu. Bu benim için okul demekti. Atölyeden, iş arkadaşlarımdan ayrılacağım için üzülüyordum, fakat bu uzun bir ayrılık olmayacaktı. Okul çıkışında yine gelecek, işimin başında olacaktım. Hem okulumu ve oradaki arkadaşlarımı da özlemiştim. O gün ilk çömleğimi yapmıştım. Yamru yumru bir şey olmuştu ya, basbayağı bir çömlekti işte. Artin Usta geldi, çömleğimin gövdesine, "Bunu yapan Ahmet," yazdı, tarih attı. Sonra eli cebine gitti, para çıkardı, "Git bunun hepsiyle baklava al gel," dedi. Bu çömlekçi âdetiymiş, çırağın ilk eseri saklanırmış, usta olduğunda nerden nereye geldiğini görsün diye. Benim çömlek de öbürleriyle birlikte fırına girdi. Sonra öteki kardeşlerinin yanında, acemi müzesindeki yerini aldı.

Günlerdir atölyede hummalı bir çalışma vardı. Artin Usta büyük bir sipariş almıştı. Hepimiz başımızı kaldırmadan çalışıyorduk. Bir ara, "Bugün gazeteciler gelecek," dedi Artin Usta. Sen misin diyen! Herkesi meraklı bir telaş sarmış, bu haberden başka bir şey konuşulmaz olmuştu. Şehri gezen bir grup yabancı gazeteci bizim atölyenin methini duymuştu, röportaj yapmak için geleceklerdi. Hepimizi bir heyecan, tatlı bir telaş sarmıştı; en fazla da Köpek Basri'yi. Tuvalete gitti, saçlarını ıslattı, dolabın kapağındaki aynada uzun uzadıya taradı, elleriyle sıkı sıkı bastırdı yanları, perçemini parmaklarıyla çekeleyerek sağ kaşının üstüne kadar düşürdü. "Ulan köpek boşuna uğraşma, karı yokmuş gelenlerin arasında!" diye bağırdı Suavi Abi, gülüştük.

Gazeteciler geldiğinde işimizin başındaydık. Önce Artin Usta'ya işimizle ilgili birtakım sorular sordular, o da en başından satış aşamasına kadar işlem sırasını anlatmaya başladı. Yanlarında getirdikleri tercüman konuşmaları çeviriyordu. Sonra ses kayıt cihazına bağlı

mikrofonu sırayla bize doğrulttular; Selim öyle heyecanlandı ki, donup kaldı zavallı, düşüp bayılacak sandım bir an. Biz çalışırken pek çok resim çektiler. Sonra, "Hepinizi bir arada alalım," dediler. Uygun bir yer aranıyorduk, fotoğrafları çeken, "Dükkânın önünde toplansınlar, hem hediyelikler de çıksın," dedi. Almanya'da yayımlanan ünlü bir dergide çıkacaktık, hepimize birer tane göndereceklerdi. Veda edip ayrılırlarken Artin Usta hepsine birer tane hediye vermişti.

Günler hayatın olağan akışı içinde geçip gidiyordu. Gündelik kaygılar içinde debelenip duruyorduk. Kimi evlerdeki kavgalar sokağa kadar taşıyor, sonra polisler geliyor, birkaçını alıp götürüyordu. Ayten Teyze kapının önüne kilimi seriyor, sini içinde gelen ayçekirdeği ortaya konuyor, bir süre sonra konuşmalar yerini hüzünlü bir sessizliğe bıraktığında, artık çekirdek çıtlamalarından başka bir şey duyulmaz oluyordu.

Hayatımın sonuna kadar unutamayacağım o uğursuz geceye kadar, hiçbirimiz sessiz ve sinsice yaklaşan tehlikenin farkında olmamıştık. O gece babam erken yatmıştı. Annem örgü örüyor, ben de dersimi yapıyordum. Annem kalktı, pencereyi kapadı, geceleri serin oluyordu artık. Radyo tiyatrosu başlamıştı. Çok seviyordum radyo tiyatrosunu. Derse ara vermiş, arkama yaslanmıştım, kulağım radyodaydı. Bağrışmalar duyuldu dışarıdan. Sokak kavgası sandık önce, aldırmadık. Gitgide büyüyünce sesler pencereye koştum, ardım sıra annem geldi. Bizim sokakta herhangi bir hareketlilik göze çarpmıyordu; bizden iki sokak ötede, Konak Sineması'nın oradan havaya dumanlar ve alevler yükseliyordu. Çığlık çığlığa bağıran, yardım edin diye yalvaran insanların seslerini duyuyorduk. Birileri sürekli olarak, "Bayrak asın! Bayrağı olmayanları yakın!" diye bağırıyordu. Babam yataktan fırlamış, korku dolu gözlerle, "Neler oluyor?" diye yanımıza gelmişti. Daha sonra gidip bakmak istemiş, annem engel olmuştu. Nedenini anlayamadığımız olaylar sabaha kadar sürdü. Ancak gün aydınlandığında birçok evin yakılmış, kapılarının baltalarla parçalanmış olduğunu, pek çok insanın yaralandığını, bazılarınınsa hayatını kaybettiğini radyodan öğrenebildik. Her şey iki sokak ötemizde cereyan etmişti, ama biz radyodan duyuyorduk. Fakat radyonun söylemediği bir şey vardı: Yakılan evlerin hemen hepsinin duvarlarına kırmızı boyayla haç işareti çizilmişti. O geceden sonra doyasıya uyuyamaz oldum. Ne zaman gözümü kapasam, "Yardım edin," diye bağıran o insanların çığlıklarını duyuyorum.

Artin Usta'nın dükkânı ile evi de yakılanlar arasındaydı. Yatalak kızıyla karısını bahçeye atmayı başarmış fakat kendini kurtaramamıştı.

Yangın evlerinde cam çerçeve bırakmamıştı. Dükkânın içinde kırılmadık şey kalmamış, vitrinin camları onlarca metre uzağa saçılmıştı. Yalnız, o yıkıntının arasında bir paket sağlam kalmayı başarmıştı. İçeri girdim, is ve duman kokusu genzimi yakıyordu. Dışarıya çıkardım paketi, camla iplerini kestim, açtım: Yabancı dergilerdi. Birini aldım, ellerim titreyerek sayfalarını çevirmeye başladım; topluca çekilen o resimde Artin Usta gülüyordu. "Beni hep böyle hatırlayın çocuklar!" dercesine gülüyordu Koca Artin…

Artin Usta'nın karısı ile kızından bir daha haber alamadık. Ötekilerle birlikte göçmüşlerdi belki de... Ne zaman o sokaktan geçsem gözyaşlarımı tutamam; o an ötelerde bir yerde başkalarının da ağladığını, gözyaşlarımızın birbirine karışıp aynı rüyaya aktığını düşünürüm. □

Bu sayıda "Fotoğrafın Öyküsü"nde Muharrem Erbey ile Erhan Ceylan'ın öyküleri var. Her ikisindeki ortak duyarlık çok ilgi çekici. Yaratma eyleminin düşünsel olarak insana kazandırdıkları, biçiminde mi yorumlamalıyız bunu...

KAĞAN ŞİMŞEKALP

Gizlice

ARKADİ TELEFONU KAPADIKTAN SONRA, "BU KIZ BİR İÇİM SU, BEKLENmedik bir güzellik," diye iç çekti. Yeliz ile altı ay kadar önce akciğer rahatsızlığı yüzünden yattığı Çapa Tıp Fakültesi Hastanesi'nde tanışmıştı. Durumu Arkadi'ye göre iyice olan Yeliz, taburcu olduğu gün, sık sık yaptıkları hoş sohbetlere göndermede bulunarak, "Sen beni yeniden yarattın Arkadi. Yakışıklı olsaydın seninle birlikte olmak isterdim," diye ona veda etmişti. Aradan bunca zaman geçtikten sonra bugün onu arayarak, on sekizinci yaş gününü, bu özel günü Arkadi ile paylaşmak istediğini söylüyordu.

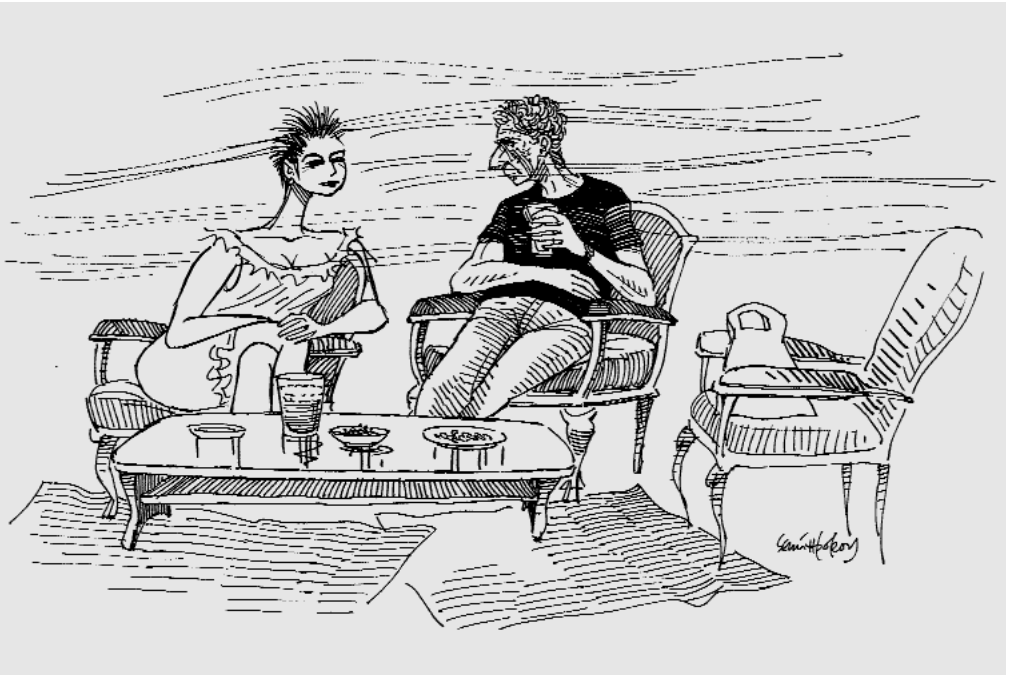
Altıyol Meydanı'nın tam ortasında bulunan boğa heykelinin önünde buluşmak üzere sözleştiler. Arkadi hemen kafasında kendince bir plan yaptı: Ucuz ama lezzetli ev yemekleri yapan bir restoran biliyorum. Oradan çıkıp Vagon'da caz dinler, bir şeyler içeriz. Ailesi sıkı olduğuna göre akşam geç kalamaz diye düşünüyorum. Bu yüzden bana sık sık serzenişte bulunurdu. Cebimde otuz lira var. Günü ancak kurtarır gibi, ama niçin beni aradı acaba? Bu kızın kendisiyle yaşıt arkadaşları yok mu? Küçük bir hediye de uydurmak gerek. Çiçek olmaz. Ne yapsam, ne etsem, komşudan on beş lira borç almak zorundayım. Telaş etmeye gerek yok, olur böyle şeyler. Yarım yaşımda ve bakire kül kedisi artık sevişme çağına geldi. Doğal olarak, günün sloganı "Yaşa ve yaşat!" olsun. Gelecekten utanmıyorum.

Arkadi, kahverengi, fitilsiz kadife pantolonunun üstüne, siyah, cepsiz ve dar kesimli, kısa kollu gömleğini giyip boy aynasının karşısına geçtikten sonra, kendini şöyle bir süzdü.

Çok havalıyım, tabanca gibi oldum, diye özgüven tazeledi.

Arkadi randevu yerine her zaman erken giderdi. Söz konusu güzel kızlar olduğu zaman hep beklemek zorunda kalırdı ama Yeliz ortalıkta görünecek gibi değildi, çoktan yarım saat geç kalmıştı. "Çocukça bir buluşma işte. Doğum günü olduğu için sonsuz kredisi var sanıyor şımarık. Şunu bir arayayım."

Arkadi, beklediği yerde, kalabalığın sürekli akan hareketiyle hipnotize olmuş gibiydi. Bu arada boğa heykelinin önünde fotoğraf çektirmek isteyen çiftlerin sayısının artıp ondan sürekli soğuk gülümsemeler eşliğinde biraz kenara çekilmesini istemeleri yüzünden ortaya çıkan sahte kibarlık sahneleri asabını iyice bozuyordu. Arkadi'nin hiç değilse şansı yaver gitmiş, Yeliz'e cep telefonuyla ulaştığında, tam şarjı biterken, onun kendisini Haydarpaşa Garı'nın merdivenlerinin karşısında, orta yerde sergilenen eski lokomotifin önünde

beklediğini öğrenebilmişti.

"Minibüs yerine trenle geliyor olacak. Taksi tutamam. Gar buradan yirmi dakikalık yürüyüş mesafesinde ve hava çok sıcak, terleyeceğim. Sonra buraya geri yürüyeceğiz. Hadi bakalım."

Arkadi Gar'a vardığında Yeliz'in yerinde yeller esiyordu. Onu bir süre daha bekleyip gelmesinden umudu kestikten sonra yeniden Kadıköy'e doğru yola koyuldu. Hareketsiz güneş, asılı durduğu yerde Arkadi'nin peşini bırakmıyordu. Arkadi rıhtımın başlangıç noktasına gelip salaş restoranların bulunduğu sokağa doğru, yolun karşısına geçti. Soğuk bir limonata içip serinlemek istiyordu. Kötü hissettiği zamanlarda kendini küçük şeylerle ödüllendirerek sinirlerini yatıştırmayı öğrenmiş ve bunu uygulamayı alışkanlık haline getirmişti. Kendini en yakın ayaküstü büfesine atıp bir limonata ısmarladı. Çok şekerli limonata ağzını doldurduğu an, ensesini okşayan bir el hissetti ve bir asker gibi geri döndü. Karşısında Yeliz'i sırıtırken görünce, limonatanın yarısı ağzından dışarı boşaldı, genzine kaçtığı için Arkadi'yi bir öksürük aldı.

Yeliz, "Seni Haydarpaşa'dan buraya kadar gizlice takip ettim," dedi.

Arkadi kendini toparladıktan sonra, Yeliz'e hiçbir yorumda bulunmadan arkasını dönüp büfeciye,

"Bana bir limon daha lütfen," derken kafasında on yedi ile kırk üçü çarpmaya başladı, çünkü Yeliz hakkında kötü düşünmek istemiyordu. Bu, öfke ile sevgi arasında kaldığı zaman usunda öfkesini eritmek için kullandığı yöntemdi ve asal sayılara saygı hiçbir zaman hedefini şaşmazdı.

Arkadi, "Lüks bir Fransız restoranında ***chateaubriand*** yerine, bu büfede sosisli sandviç yiyeceksin," diyerek sonunda kendini de tatmin edecek bir orta yol buldu. Ayrıca makul bir insan olduğu için Yeliz'i çok sevimli buluyordu.

Yeliz, "Hâlâ edebiyatla uğraşıyorsan paran yok demektir, öyle değil mi?" dedi. "Söyle bana! Çok paran olsa ne yapardın?"

"Hilton otellerini satın alıp tuvaletlerini alaturka yapardım."

"Trend olursun. En büyük takipçin de ben olurum. Sosisliyi kendim ödeyeceğim ama

son paramla, bunu da bil."

"Bugün seni ne mutlu edecekse yapmaya hazırım."

Arkadi duygularının elektriklendiğini hissetti. Öbür yandan önleyemediği bir şaşkınlık ve merak içinde,

"Niçin böylesine abartılı bir elbise giyindin? Yan yana çok uyumsuz duruyoruz," diye sormaktan kendini alıkoyamadı. Yeliz,

"Annemden, bu akşam arkadaşımın düğününe gidiyorum diye izin aldım, çifte kutlama, denk getirdim işte. Gece geç saatlere kadar eğlenebiliriz. Hayatım boyunca hiç bara gitmedim ve alkol kullanmadım. Bugün, o gün olsun," dedikten sonra, Arkadi'nin gergin bedeni iyice büzüldü ve kafasında altmış bir ile seksen üçü çarpmaya koyuldu.

Böylece iki kuçu kuçu, Kadıköy'ün türlü barlarının yan yana dizili bulunduğu Kadife Sokak'ın yolunu tuttu. Akmar Pasajı'nın, Kadıköy'ün arka sokaklarına açılan kapısından çıkmadan önce, Arkadi pasajın içinde birkaç sahafla selamlaştı ve zihinsel enerjisi yeniden harekete geçerken yeni gecenin tasarımı üstüne kafa yormaya başladı. Bir yanda ekonomik koşullar, bir yanda Yeliz'in zeki alaycılığına rağmen sonuçlanmasını beklediği tutkuları.

"Öyleyse, uğrağımız Gizli Oda olsun. Daha uygun bir atmosfer olamaz. Onu sohbete boğacağım."

Gizli Oda parlak, canlı renkli mobilyalarla döşenmiş, sıcak elektronik müzik çalan bir mekân. Arkadi ve Yeliz turuncuya boyanmış, dikdörtgen, ahşap bir masanın çevresinde, Dali mavisi kadife koltuklara oturup yerlerini aldı. Arkadi kendine limonlu soda, Yeliz'e ise bira söyledi. Yeliz birasından üç yudum aldı, Arkadi elinde tuttuğu beyaz poşeti yanındaki boş koltuğun üstüne koydu.

Yeliz, "Arkadi, iki sene sınıfta kaldığım ve sigara kullandığım için okulda herkes bana kötü kız gözüyle bakıyor. Üzerime geliyorlar. O yüzden arkadaşlarımı doğum günüme davet etmedim. Yalnız kutlayacaktım. Sen aklıma geldin. 'Arkadi bana hep duymak istediğim sözleri söyler,' dedim kendi kendime."

"Kötü göreceli, senin anlayacağın, çok oynak bir kavramdır. Gözlüğünü takar ders çalışırsın, adama inek derler. Okulu asar, dışarıda hayatı çözmek istersin. Bu sefer serserisindir. Okulu yirmi yerine beş kere kırar, ortalama bir öğrenci olursun, efendi çocuk derler. Eh, bu da bize ters. İdeal olanı, çok ders çalışıp öbür yandan fırlamanın biri olmaktır. Kötüye dair sorular sorun olursa, kafana göre takıl, yaşa paşa paşa."

"O söz ettiğin gözlüklülerden biri bana asılıyor," dedi Yeliz. "Son sınıf öğrencisi. Geçen gün 'En sevdiğin yazar kim?' diye sordu. Ben de, 'Hıncal Uluç ve Beşiktaşlı ama Kâzım Kanat'ın stilini de beğeniyorum,' diye cevap verdim. Okulda entelektüel adayı bir kız yok. Çocuk arayış içinde. Senin ise ceza gibi bir hayatın var. Önerdiklerinin hiçbirine ait değilsin. Ama kendi kendini yalanlamak, senin en sevdiğim huyun. Bir bukalemun kadar uyumlu ve olumlusun. Bekle, ben hemen geri döneceğim, makyajımı barın ambiyansına göre yenilemek istiyorum."

"Dudaklarını kızartmanın başka yolları da var," dedi Arkadi.

"Rüyalara gark ol! Bana öğrettiğin gark sözcüğünü çok sevdim, sağda solda moda oldu."

Yeliz, işini görüp güzellikler içinde geri döndüğünde, turuncu masanın üzerinde bir kuyumcu titizliğiyle dizilmiş çeşitli renklerle bezeli yıldız biçimindeki Hint taşlarının ortasında, düz taş zemine tutturulmuş ince bir telin öbür ucunda asılı duran camdan bir balık ve tek kişi için hazırlanmış, üzerinde bir mum yanan çikolatalı ve vişneli pasta ile Arkadi'yi kendini beklerken buldu.

Yeliz, "Ah, sen bir silahşörsün," diyerek ağlamaklı, kollarını Arkadi'ye dolayıp tıpkı bir

kedi yavrusu gibi onun yüzüne yapıştı. Dudaklarını geri çektiğinde, yeşil gözlerinin içi sevişmenin çocuksu başlangıcı kadar masumdu:

"Şu öyküler yazdığın dergi. Resimli öyle değil mi? Yoksa okumam."

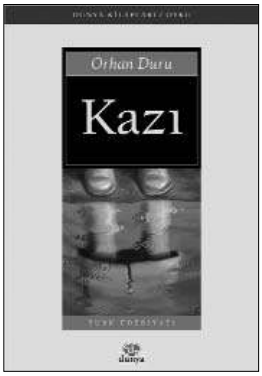
"Böylesine minnoş bir yüzün varken seni ciddiye almıyorum."

O an barın en saklı, dip köşesinden gelen bir ses hem ritminde giden müziği hem de Yeliz ile Arkadi arasında geçenleri irkilterek aksattı. Arkadi ve Yeliz'in bakışları yerde yüzgeçlerini ve her renkten kuyruğunu çırpan beta cinsi bir akvaryum balığında ve çevresine yayılmış duran kırık kavanoz camı parçalarında birleşti.

"Arkadi, bu okul arkadaşım Berke," dedi Yeliz. "Sana ondan söz etmiştim. Bana asılan son sınıf öğrencisi. Gözlüklerini takmamış."

Berke'nin gözlerinden yaşlar sicim gibi.

"Seni evinden buraya kadar gizlice takip ettim." □

Düşüncenin ürpertisi ve hüzün

MELANKOLİYE, yaşamın yükü adından daha uygununu bulamıyorum. Yaşanır, birikir, gün geçtikçe insanı kuşkulandırır, zamansal bir yolculuğun birikimidir; geçmiş ile şimdiyi birbirine sıkı bağlarla bağlayan yüktür.

Orhan Duru, *Kazı* adlı öykü kitabında işte bu deneyimini anlatıyor. Kitabın ilk uzun öyküsü, kitabın adını da taşıyan "Kazı", bana öyle geliyor ki, baştan sona bu yükün çağrıştırdıklarıyla örülmüş. Öykünün adından da anlaşılacağı gibi, anlatıcı geçmişinin, anılarının kazısını yapmaktadır. Çocukluk yıllarından olgunluk dönemine kadar geçen sürede yaşadığı önemli anların dökümüdür "Kazı". Anlatıcı geçmişte yaşadıklarını, şimdi sözcüklerle kâğıt üstünde canlandırırken olup bitenleri hayatın doğallığıyla karşılar. Geçmişe mesafeli bir bakıştır bu, ama kendi diline karşı sağır değildir. Bu dil ve biçem Orhan Duru okurlarına çok tanıdıktır; usul usul ilerleyen, abartmalara başvurmadan doğallıkla yayılmış genel bir katmandır. "Kazı", çizgi dışına taşmayan, katışıksız anlam yapısıyla da konuşmak/susmak çiftinin dolayında sıkıca örülmüştür; dilin muzipçe hüzünden sıyrılıp ve belki birkaç basamak atlayarak kendini çoğul kıldığı anlarda, okuru başka bir atmosferle, aslında başka bir kısa öyküyle karşı karşıya bırakır. Bu bakımdan "Kazı" bir tür anımsanan bir ahenk, az çok yoğun bir anımsama oyunudur, ama bu oyun anımsamanın doğasından kaynaklanan bir zorunluluk olarak hüzünlüdür. Söz konusu hüzünse, anlatıcının hayatında imrenilecek hayatların olmaması, yoksullukla geçen çocukluğu, teyzesinin hastalığı ve yaşadığı çelişkiler, gelgitlerden kaynaklanır.

Duru

Kitabın öbür on iki öyküsü okuru başka bir yere, daha üstte olan bir yere götürüyor: Günümüz insanının ayrıntılarının içinde boğulduğu modern hayatın küçük bir tablosunu izlemeye. Önceden kestirilebilirliğin sıkıcılığını taşımayan bu öyküler, çoğunlukla birbirine yakınlığından ya da yer yer benzerliğinden dolayı birbirini izler gibidir. Anlatıcı, hayatın ayrıntıları içinde gezindiriyor okuru ve bu gezintide aynı dil zincirinin halkalarını takip eden okur, anlatıcının yaşadıklarına kıyısından köşesinden dahil oluyor.

On iki kısa öyküdeki bu etki alanı kitabın birinci öyküsünde de hissediliyor elbette, ama önemli olduğunu düşündüğüm bir ayrımdan söz etmeliyim burada: "Kazı" öyküsü adeta geçmişe yalnızca göz kırpıyor, dolaysıyla her paragrafta hayatın bütününü sarsmayı, canlandırmayı hedefliyor. Öbür on iki kısa öyküdeyse neredeyse toplumsal bir hastalığa varmış bayağılığa karşı çıkmayı deniyor anlatıcı. Bunu denerken de hayatın kırıntılarıyla arzu arasında bir ilişki kuruyor.

Orhan Duru'nun satırlar arasına gizlenmiş ince mizahı *Kazı*'da başat rol oynuyor diyebilirim. Kimi zaman derinleştirmek şöyle dursun, yüzeyde kalmayı özellikle seçmiş olduğunu tahmin ettiğim temalara uzaktan, çok uzaktan bakar gibi gözükse de, usulca kara mizaha varan tutumu zamana ilişkin anlamı ve ilişkileri algılamamıza izin veriyor. Ya da bir burgu gibi dönerek karşılıklı birbirini öğüten sıradan olayları, durumları yansıtan büyük kollektif aynayı görmemiz için kışkırtıyor bizi belki.

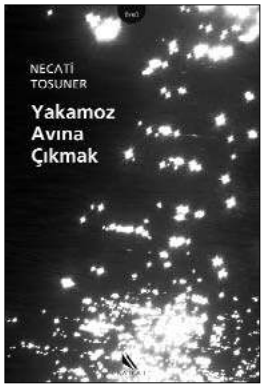
Kazı rahat okunan bir kitap. Güncel olayları ironik bir bakışla anlatan Duru'nun kullandığı dil de, bu bakımdan usulca akıp gidiyor. Öykülerdeki anlam özgür bir oyunun nesnesi haline dönüyor ve bu oyun –ilk öykü hariç– günümüzde oynanan bir oyun. Şöhret çılgınlığının, çekiciliğinin, ışıltı dünyaların, tek-

nolojinin, sözcüklerin vb. ardına düşen anlatıcı onları evirip çevirip günümüz insanının beklentilerini, arzularını anlamaya çalışıyor ve kendisi de onlardan biri oluyor.

"Gene bugünkü teknoloji oldukça geri ya da eski, sonuçta bir noktada borçlarımızı ödemek ve paraları vermek zorunda kalıyoruz taksitle de olsa. Bunlar da gerçekten kaldırılmalı ve parayla uğraşmamalıyız hiç. İşte ben ona derim devrim ve yüksek uygarlık diye."

"Boğultu" adlı öyküden alıntıladığım bu paragraf, belli bir tarihsel durumu, ama aynı zamanda bir ölçü belirlemeyi, fikir ileri sürmeyi ve elbette toplumsal tüketim verisini de açıklıyor. Yazarın derdi de budur zaten; ince bir mizahla ve bir deneme havasında anlatıyor anlatacağı şeyi. □ İNAN ÇETİN

Orhan Duru, *Kazı*
Dünya Kitaplar, 2007, 90 s.

Yaşanmışın sevinci... Yitirilmişin üzüncü...

NECATİ Tosuner, *Güneşe Giderken*'den neredeyse on yıl sonra yayımlandı yeni öykü kitabını. Üstelik incecik bir kitap *Yakamoz Avına Çıkmak*, 81 sayfadan ibaret. Bu kısacık kitabı üç bölüme ayıran Tosuner, bu bölümlerde üç farklı tarzdaki öykülerini bir araya getirmiş. İlk bölüm çok kısa –en uzunları sekiz on cümlelik, bazısı tek cümlelik– öykülerden oluşuyor. Öykücüler öteden beri "aydınlanma anları"nı anlatmayı sever. Her şeyin birden tersine döndüğü, anlamların kaydığı, sürüklendiği anlardır bunlar. Tosuner'in kısa öykülerinde de, böylesi aydınlanma anları var; üstelik öyküler de anlatılan an kadar kısacık. Kısacık bir an'ı anlatırken gereksiz hiçbir ayrıntıya yer vermeden –tutumlu bir dille– an'ın duygusunu okuyucuya duyuran bu öykülerde neyin anlatıldığı kadar nasıl anlatıldığını öne çıkaran dilsel bir tat var. "Uzun süredir hep özlenen yağmur, / o gün, –sıklaşan, çatallaşan, şimşeklerle.. yakınlaşan, / büyüyen.. daha da büyüyen gök gürlemeleriyle– / kendini göstere göstere geldi." Bu cümle öykünün ilk yarısı. Sadece öykünün atmosferine girmiyoruz bu cümleyle; dilsel bir coşku da kaplıyor içimizi, dilin iletişimden, aktarımdan öte büyülü bir yanı olduğunu duyumsuyoruz.

Tosuner

Öykücülüğümüzün kendine özgü adalarından Necati Tosuner, yeni öykü kitabını on yıl aradan sonra yayımladı.

İkinci bölümde yer alan iki öykünün ("Alanya'da Bir Kıyıda" ve "Gölgeler"in) ortak özelliği öykü anlatıcılarının iç dünyalarına bakışlarındaki kıyıcılık. Öykü kişileri hayatlarında artık bir şeylerin pek değişmeyeceği düşünülen yaşlara gelmiş ve "bundan sonra böyle gider"i içselleştirmiş gibiler. Yine de hayattan bütünüyle beklentisiz değiller. Farklı yanlarıysa şu:

Karşılaşacaklarının, deneyimleyeceklerinin acı vereceğini bilmelerinin, sezmelerinin onları adım atmaktan, harekete geçmekten caydırmaması. En azından ilk anda... Karşılarına çıkacak olandan çekinmiyor, kendilerini çıplak bırakarak var kalmayı sürdürüyorlar. Çıplaklıkları, yaralanmaya hazır duruşları, alacakları yaralar, kendilerini hayatın içinde duymayı sürdürmelerinin tek yolu belki de. Karanlık gibi görünen bir ruh halinin hayata açık olmanın başka bir görünümü olduğunu sezdiren öyküler bu ikisi. Bu kıyıcı içe bakış öykü kişilerinin kendilerini kandırmalarını da imkânsızlaştırıyor. "Şimdi iç çekmek de güzel. İç çekmeyi güzel bulduğuna kendini inandırmak da," diyor "Gölgeler"in anlatıcısı. Bunu söylediği anda ken-

dini iç dünyasındaki bir şeye inandırması, bir şeylere bağlanması hayli güç, öte yandan bunu söyleyen kişi artık inanma-inanmamanın üstünde bir başka açıdan bakabilmektedir. Hayata –yaralanma pahasına– açık olabilmesi de bundan belki de.

Necati Tosuner de öykülerinde öykü kişilerinin neyi seçeceklerinden öte, seçimlerinden önceki bocalamalarının ya da bocalama anındaki ruh halinin peşinde. Bu öykülerde neler olup bittiğinden, neler olacağından çok, öykü kişilerinin nasıl olduğu sorusu öne çıkıyor. Bu ruh hali belki de kitabın her üç bölümünde de seziliyor. Çok kısa öykülerin birinin sonu şöyle örneğin: "Şimdi, yaşanılmışın sevinci.. yitirilmişin üzüncü, –ellerin."

Kitabın üçüncü bölümü tek bir öyküden oluşuyor. Neredeyse tamamı diyaloglarla kurulu "Gelecek" adlı öykünün. Yarım kalmış cümlelerde, konuşmalardaki kesikliklerde, tutukluklarda öykü kişilerinin ruh halleri seziliyor. İlk bölümdeki eksiltmelerden çok farklı bir anlatım var. İlk bölümdeki "eksiltmeci" tarzın yerine "çoğaltmacı" bir tarz olduğu söylenemez mi burada? Öyküyü oluşturan diyaloglar gündelik sohbetler gibi duruyor. Bu sohbetlerde öykü kişisinin ne duyumsadığı, gelecekten ne beklediği doğrudan ifade edilmiyor; hatta önüne çıkan "seçim"in gerçekten de bir seçim olup olmadığı bile anlaşılmıyor. Bunları ancak sözlerin tutuklaştığı anlarda, anlık alınmalarında, dalgınlıklarda seziyoruz. Öykünün içerdiği sözcüklerin ötesinde bir bütünü olduğunu; bu bütünün içinde sözün kırıldığı, tutulduğu, sessizleştiği boşlukların da sözcükler, cümleler kadar yer tuttuğunu düşündüren bir öykü bu. □

İNAN ÇETİN

Necati Tosuner
Yakamoz Avına Çıkmak
Kanat Kitap, 2007, 81 s.

Le Guin'le "çörtmek"

BİLİMKURGU edebiyatını sevenler bilir. İnsanın eline bir Le Guin kitabı alması, "bilindik" olanın tüm zeminini kaybettiği bir serüvene atılmak için başka bir dünyanın kapısını aralamak gibidir. İnsan heyecandan yerinde duramaz. Bir an önce kitabı okumaya başlamak ister. Bir yandan da duraksar, o heyecan ânını uzatabilmek için...

Ursula K. Le Guin, dünyanın her yerinde olduğu gibi, Türkiye'de de hatırı sayılır bir okuyucu kitlesi olan yazarlardan. Bu nedenle kitaplarının çoğunun Türkçe çevirilerine ulaşma şansına sahibiz. Yakınlarda Metis Yayınları Le Guin koleksiyonunu bir öykü kitabıyla zenginleştirdi. Sevindirici başka bir haber, bu kitapta yer alan öykülerin de Çiğdem Erkal İpek tarafından çevrilmiş olması.

Sıkı bir Le Guin ve bilimkurgu edebiyatı takipçisi olmayanlar tarafından yazar daha çok bir romancı olarak tanınır. Özellikle de ***Mülksüzler*** ve ***Yerdeniz Beşlemesi***'nin kavuştukları haklı ün nedeniyle... ***Dünyanın Doğum Günü***, ***Bağışlanmanın Dört Yolu*** ve ***Yerdeniz Öyküleri*** gibi kitaplarını okuyanlarsa, Le Guin'in aynı zamanda bir öykü ustası olduğunu kabul edecektir. Sekiz öyküden oluşan ***İçdeniz Balıkçısı*** da Le Guin ve genel olarak öykü severleri hayal kırıklığına uğratmayacak bir kitap. Serüvene hazır mısınız?

"Gorgonidlerle İlk Temas" son derece eğlenceli bir kısa öykü. Amerikan hayat tarzını her zaman acımasızca eleştirmekten geri kalmamış olan Le Guin, bu kısacık öyküde eleştiriyi ironiye dönüştürerek kendi deyimiyle bir espri yapıyor. Ellerinde fotoğraf makineleri ve kameralarıyla dünyanın geri kalanının arka bahçelerinde dolaşır gibi, anlamadan ve aslında hor görerek ziyaret eden binlerce insandan yalnızca ikisi Debree çifti. Avustralya çölünün ortasında, iki buçuk metre boyundaki, kafalarından çıkan ipliklerin ucunda minicik kızıl dilleri ve gözleri olan Gorgonidlerle ilk karşılaşan dünyalılar olma onuruna eriştiklerinde de dünyaya bakışları pek değişmiyor.

Kitapta iki kısa öykü daha var. "Kuzey Yüzüne Tırmanış" ve "Kerasyon". İlk öykü, Simon adlı kahramanın keşif gezisi günlüğünden oluşuyor. Anlaşıldığı kadarıyla zorlu bir tırmanış söz konusu. Nereye tırmanıldığını, tırmanışın amacının ne olduğunu, boyları bir elli beşin altında olan yaramaz "Şerbetler"in kim olduklarını anlamaksa biraz daha güç. Ama önemli olan da bu değil zaten. "Kerasyon" ise hüzünlü bir öykü. İnsan kulağının duyamayaca-

Le Guin

ğı ezgiler çıkaran, insan derisinden yapılma ve yalnızca cenazelerde çalınan bir müzik aletine ilişkin. Yazarın kendi deyimiyle bir Borges öyküsü.

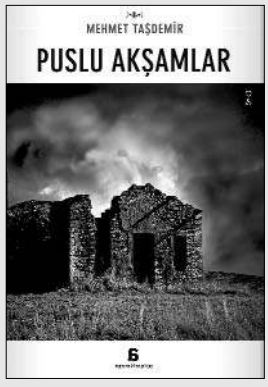
Daha uzunca bir öykü, "Newton'un Uykusu", benim kitapta en beğendiğim öykü oldu. Dünya adlı gezegenin sonu gelmektedir. En azından o gezegenin sakinleri açısından. Tabii kaynakların önlenemeyen tükenişi, nüfus patlaması, hükümetlerin birbiri ardına çöküşü, hızla mutasyona uğrayan ölümcül virüsler, radyasyon, iklim değişiklikleri ve açlık Dünya'yı hızla yaşanmaz hale getiriyor. Bu korkunç sonun yaklaştığını çok önceden gören akılcılık müridi Ödu Cemiyeti, kendine bir çıkış yolu bulur. Yıllar süren planlama ve çalışma sayesinde Dünya'nın yörüngesine oturtulabilecek suni bir uydu inşa etmeyi başarırlar ve Dünya'dan kaçarlar. Ödu adını verdikleri bu yeni yaşam alanının sakinleri titizlikle seçilmiş, IQ ortalaması 165 olan sekiz yüz kişiden oluşmaktadır. İlk bakışta son derece steril ve eski dünyanın tüm olumsuzluklarından arındırılmış görünen Ödu'da aslında her şey o kadar da yolunda gitmemektedir. Dünyanın çöktüğü süreç içinde ekonomik ve tabii kaynaklar açısından hayata dezavantajlı başlayanların bu cemiyete seçilme şansları bile olmamıştır. Sonucu tahmin etmek zor değil. Ödu halkı büyük ölçüde İngilizce konuşan ABD'li beyazlardan oluşmaktadır. Öbür yandan bütün arınma işlemlerine ve oturtulmaya çalışılan akılcı hayat tarzına rağmen, Ödu'nun steril ortamına sızmayı başarmış ziyaretçileri vardır: Irkçılık, ön yargılar ve geçmişleri. Sakatlar, siyah derili insanlar, açlıktan ölmek üzere olan çocuklar, atlar, balinalar, bizonlar, balıklar, sarmaşıklar, kayalar ve geride bıraktıkları sevdikleri... Akılcılığın büyük hedefinin, insanı insan olmaktan öteye götürme iddiasının yalnızca bir düş olduğunun öyküsü.

"Her Şeyi Değiştiren Taş" ise bir özgürlük masalı. Efendi-köle ilişkisi içinde olan iki kastın hikâyeleri, mavimsi yeşilimsi bir taşın unutulmuş bir sözcük olan özgürlüğü anlatmaya başlamasıyla tamamen değişecektir. Sezginin ve unutturulamayanın gücüne dair nefis bir öykü.

Birbiriyle bağlantılı son üç uzun öykünün merkezinde ise Le Guin'in olağanüstü icadı "çörtme teorisi" var. İnsanlar bir gün, hiçbir zaman aralığı olmaksızın onlarca ışık yılı uzaklıktaki yerlere yolculuk etmelerini, daha doğru bir deyimle sıçramalarını sağlayacak bir teknolojiye

Can yakıcı öyküler

PUSLU AKŞAMLAR, geçtiğimiz yıl ilk öykü kitabı ***Kırk Hüzünlü Veda***'yı yayımlayan Mehmet Taşdemir'in yeni kitabı. Öykü kişilerinin çoğu kadın; bu kadınların mutsuz, buruk, kırık, parçalanmış hayatları hemen dikkat çekiyor. Toplumsal baskılar, kadını ikinci cins, hatta alınır satılır bir şey olarak gören zihniyet, gelenek ve törelerin, kadınların hayatlarını çocukluklarından itibaren yaşanmaz kıldığı; geleneksel yapıların kuralları arasında sıkışan kadınlara çoğu zaman kendilerine kıymak dışında bir başka direnme biçimi kalmadığı can yakıcı biçimde ifade ediliyor öykülerde.

Taşdemir'in ***Puslu Akşamlar***'da önceki kitabından farklı olarak öykülerinde sorun ettiği konulardan biri de yazmak. Kitabın ilk öyküsü olan "Esir Düşler Irmağı"nın anlatıcısının anlattığı olaylara ara verip, parantez arası yaptığı açıklamalarda yazmak konusundaki ikircim hissediliyor. Kişisel acılarını "anlattığı" metni okuyanların verecekleri tepkilerle incineceğini ya da öfkeleneceğini az çok kestirip, yine de "mahremiyetini açan", tek bir kişiye anlattığı halde "yazılmış hiçbir öykü karanlıkta kalamaz uzun süre" diyen öykü anlatıcısı, başından geçenlerin yanı sıra yazmanın hiçbir derde ilaç olmayacağı, hatta dertleri artırabileceği bilindiği halde yazmaktan, anlatmaktan vazgeçememenin öyküsünü de anlatıyor. Benzer bir ikili yapıyı, kitabın sonundaki uzun öyküde, öbür dokuz öykünün toplamından daha uzun bir öykü olan "Puslu Akşamlar"da da görüyoruz. Bu öyküde anlatıcının anlattıklarının yanında öykü kahramanlarından birinin kaleme aldığı öyküleri de okuyoruz. Öykü anlatıcısı öyküleri temize çekerken sıklıkla bu öykülerin gerçeklikle bağını sorguluyor. "Benim Şarkımı Çalsana", yazmanın yaşamayı ertelemesi üstüne bir öykü. "Kırıkdal" ve "Kapının Ardı"nda da öykü anlatıcıları bir başkasının başlarından geçenleri dinliyor; bu öykülerde –"Kırıkdal"ın anlatıcısı öykücü olduğu halde– yukarıda söz ettiğim öykülerdeki gibi bir ikili yapı yok. Anlatanların anlattıkları oluşturuyor öykülerin yapısını.

Mehmet Taşdemir yazmaya 2000'lerde cezaevinde başlayan yazarların kuşağından. İkinci öykü kitabıyla klasik öyküleme tarzlarından giderek uzaklaşmayı seçtiği görülüyor. Farklı anlatımları yeğlediği öyküleriyle bundan sonra yazacağı öykülerde de arayışının süreceğini hissettiriyor.

İNAN ÇETİN

Mehmet Taşdemir, *Puslu Akşamlar*
Agora kitaplığı, 2007, 148 s.

ulaşırlarsa ne olur? Şobilerin Masalı çörtme teknolojisiyle "çörtülen" ilk geminin mürettabatının deneyimini anlatıyor. Sıçrayış ânından itibaren öykü, Stanislaw Lem'in ***Solaris***'ini andıran bir havaya bürünüyor. Algılama farklılıkları, gerginlik, kargaşa hissi, yön ve zaman duygusunun yitişi ve halüsinasyonlar arasında Şobiler bu deneyimlerinin masalını anlatmaya çalışıyorlar.

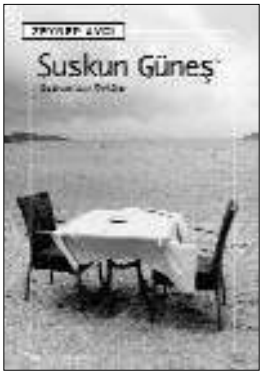
İlk sıçrayışın sorunlu başarısından sonra çörtme teknolojisi üzerindeki çalışmalar elbette devam ediyor. "Ganam'a Dans", uzak bir galaksideki Ganam adlı ülkeye "çörten" dört seyyahın öyküsü. Onların deneyimi aracılığıyla Le Guin en sevdiği temaları işleme fırsatı buluyor: Gerçek'in kurgusallığı, gücün doğası, kaos, düzen ve anlam arayışı... Yazarın en gözde konularından biri olan toplumsal cinsiyet sorunu da kendine yer buluyor öyküde. Özellikle Le Guin'in çift cinsiyetli Gethenlileri anlattığı ***Karanlığın Sol Eli*** adlı romanını okumuş olanları keyiflendirecek göndermeleriyle sürprizlerle dolu "Ganam'a Dans".

Aynı zamanda kitaba adını vermiş olan "İçdeniz Balıkçısı"nda çörtme teorisinde bazı sorunlar olduğu ortaya çıkıyor. Çörtme teorisyeni Hideo'nun, zaman konusundaki kavrayışımızı alt üst eden hikâyesi, aslında çörtme deneyiminden çok insana ilişkin. Aşkın ve sevginin gücü ve insan doğasının karmaşıklığını gözler önüne seren Le Guin, insanı çözmenin evrenin sırlarını çözmekten daha zor olduğunu hatırlatıyor bizlere. Ve güvenilebilecek tek bilgi türünün akılcı bilgi olmayabileceğini...

Batı akılcılığının hiyerarşik ikiliklerinden değil Birlik'ten yola çıkan Le Guin, şaşırtmaya, sarsmaya, sorgulamaya ve en önemlisi güzel öyküler anlatmaya devam ediyor. Cesurca ve asla taviz vermeksizin... Öyküseverlere ***İçdeniz Balıkçısı***'nı öneriyoruz. "Uzay gemisindeki kocakarı" Le Guin ile yola koyulmak ya da yolculuğa devam etmek için... Sağlam zemine basmayı tercih edenlere ise kesinlikle tavsiye edilmez! □

REYDA ERGÜN

Ursula K. Le Guin
İçdeniz Balıkçısı
Metis Yayınevi, 2007, 216 s.

Bodrum öyküleri

ZEYNEP Avcı'nın son öykü kitabı ***Suskun Güneş***'teki öyküler aslında İstanbul'un keşmekeşinde "huzur öyküleri" olarak da okunabilir. Bodrum'un bir köyünde yaşananlar, yaşayanlar, her küçük kasabada olduğu gibi dedikodular, söylentiler… üstüne bu öyküler.

Zeynep Avcı kitabın önsözünde gerçekliğe dair yorumda bulunsa da –"Sonra bu öyküler davetsizce, kendiliklerinden ortaya çıkıp kapımı çaldılar. Tıpkı bazılarındaki insanlar gibi. Öykülerdeki insanlar tıpatıp anlattığım gibi değiller belki. Olaylar da tıpatıp böyle olmamıştır. Uydurduğum neyse, bir o kadarı da gerçeğe yakındır."– okur anlatılanların yaşanmadan anlatılamayacak türden olduğunun ayrımındadır.

Suskun Güneş'te sekiz öykü yer alıyor. Öykülerin tümü adını bilmediğimiz kasabada, adını bilmediğimiz kadının yaşamına girenlerden oluşuyor. Kadının bir "yabancı" olduğu öykülerin tümünde özellikle vurgulanıyor. Zaten yaşananlar genellikle yabancı oluşundan kaynaklanıyor. Bu satırların yazarı da Cunda'da iki aylık bir yabancılık yaşadığından bilir ki, Ege kasabalarında "el olmak" bir başkadır.

Yine tüm öykülerin neredeyse ortak noktası yaşananların doğrudan anlatım yerine, Anadolu'nun ortak özelliği olan dedikodularla anlatılması. Bu nedenle öyküler bir noktadan sonra görülen (di'li) geçmiş zamanı bırakıyor, duyulan (miş'li) geçmiş zamanla devam ediyor. Bu özellik aslında okurun öykülere daha da kapılmasına neden oluyor. Ayrıca Zeynep Avcı'nın ustaca kullandığı yerel sözcükler, özellikle yerlilerin kullandığı Ege ağzı, sanki oradaymışız da, tüm dedikoduları ilk ağızdan dinliyormuşuz gibi –ne de olsa aslımızı inkâr edemeyiz- okuru meraklandırmayı başarıyor. Sadece son öykü "Yaşlı adam ve mühim şeyler"de bir yarım kalmışlık duygusu var, öykünün anlatımı da anlattıkları da daha olgun bir sonu hak ediyor.

Kitaptaki en renkli öykülerden biri "Postacımız ve Karısı". Kasabalılardaki devlet memuruna güven duygusu, bir güzel dolandırılmaları, her şeye rağmen olanları kolayca unutmaları öylesine sıcak bir şekilde anlatılıyor ki, eminim her okur "Ege kasabası ve postacı" simgelerinin belleklere kazınan karşılığı "Il Postino"yu anımsamadan edemeyecektir. Hiç akıllanmayan kasaba ahalisinin Türk insanına özgü "evlendirme merakı"yla son bulan öykü, öbürlerinden bir adım öne çıkıyor.

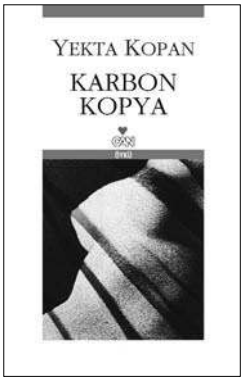
Öyküler her ne kadar mandalina bahçeleri, soğuk denizlerle dolu olsa da, güzellikleri anlatsa da, insanın yüzüne sıcacık bir gülümseme yerleştirse de, bazı öykülerde arka planda kalan, bazılarındaysa öne çıkan ülkenin acı gerçekleri de yok değil. En başka tüm öykülerde göç eden insanlar var; göç etmek zorunda bırakılan, yerinden yurdundan

edilip kendi evlerini bırakıp başka evlerde bahçıvanlığa, hizmetçiliğe zorlanan, bilmedikleri iklimlerde yaşamak zorunda bırakılan insanlar... ve bu insanların töreleri, yaşam kavgaları... Zeynep Avcı, yabancılığının bilincinde olduğu gibi batılı olduğunun da bilinciyle eleştirmeyen, yargılamayan ama sorgulayan bakış açısıyla, tüm bu sorunların varlığını okura hissettiriyor.

Hissedilen sadece bu da değil, göç olgusunun yanında, borcu yüzünden suyu kesilen hastaneler, boğaz tokluğuna çalıştırılan işçiler, tüm ezilmişliğine rağmen pratik çözümleriyle kendi ayakları üstünde durabilen Anadolu kadını da var bu öykülerde.

Suskun Güneş, özellikle yaz mevsiminde tadına varılacak bir kitap. Anı-öykü niteliğindeki anlatılar herkese Bodrum'un sessiz bir kasabasına yerleşmeyi düşündürecek kadar çekici… □ BANU YILDIRAN GENÇ

Zeynep Avcı, *Suskun Güneş*
Sel Yayınları, 2007, 103 s.

Oyun sadece oyun mudur?

YEKTA Kopan'ın *Karbon Kopya* adlı yeni kitabında yer alan "Çarpışma Testi Kuklaları" adlı öykünün kahramanlarında biri öbürüne yazma-okuma etkinliğini şöyle özetliyor: "Yazar bir şeyler düşünüyor ve bu düşüncelere karşılık gelen sözcük düzenini kurup, önceden kodlanmış kimi şekiller aracılığıyla şifreli bir metne çeviriyor. Sonra metni okur denen bir kişiye gönderiyor ve o kişi de eğer metin bildiği bir şifreli dille yazılmışsa, tekrar düşünceye çeviriyor. (...) Sonrasında şifreleyen insanla şifre çözücü insan arasındaki bu etkileşimi, aynı şifre yapısını farklı bir dizgede kullanarak yeniden şifreleyen insanlar ortaya çıkıyor."

Aslında bildiğimiz, ama bildiğimizi bilmediğimiz bir durum Kopan'ın öykü kahramanının sözünü ettiği. Edebi bir metin üstünde düşünürken, genellikle bu denli alttaki –üstünde uzlaşılmış– olguları hesaba katmadan bir şeyler yazarız, söyleriz, çözümlemelerimizi bu gibi noktalara vardırmayız. Yekta Kopan'sa *Karbon Kopya*'da bu gibi uzlaşı noktalarını didikleyen metinler kaleme almış. Pek çok şeyi ihmal ederiz okurken: Yazılı bir metin olduğunu bile unutuveririz bazen, olaylara kaptırırız kendimizi, içinde gibiyizdir metnin ya da yanı başımızda cereyan ediyor gibidir olaylar; yazarla aramızda aynı dili kullanmaktan, akıl yürütmelerimizin benzeşmesinden kaynaklanan bir ortaklık bulunduğunu hesaba katmayız; anadilimizde bir metinse, belki yazarın yazarkenki haletiruhiyesini aklımızdan geçiririz de, tercüme bir metin okurken tercümanın haletiruhiyesini önemsemeyiz; bir öykünün öncesini sonrasını –metnin dışını– kafamızda tartarız, ama sansürlenmiş bir metnin karşısında o çizilmiş satırları çözmeye çalıştığımız kadar düşünmeyiz; bir kitap okuruz ve hayatımızın değiştiğini düşünürüz, ama o kitabı yazan kişinin yazmadan önceki ve sonraki dünyasının aynı olup olmadığını merak etmeyiz... Yazmak okumak üstüne böyle sorularla uğraşan öyküleri değerlendirirken gerçeklikle yapıt arasındaki bağın iyiden iyiye gevşediği, yazarın kendini metnin içine hapsettiği, hatta metnin de sadece oyundan ibaret olduğu söylenebilir, ama böyle yorumlar bu soruları sormanın taşıdığı imkânları gözden yitirmemize neden olur. Oysa bu bakış açısı gerçekliğin ötesini, derinini –gerçekliğin de kurmaca olup olmadığını– düşünmeye iter bizi. Kopan'ın bir öyküde sorduğu gibi: "İnsanların kurmaca dünyadaki birliktelikleri mi daha gerçektir, gerçek dünyadaki sahtelikleri mi?"

Karbon Kopya'da –kitabın adının da duyurduğu– dikkat çeken bir izlek daha var. Özellikle "Sevgili Kardeşim..." adlı öyküde sorunsallaşan bir izlek bu. "Daha önce yaşanmış hayatlardan farklı bir hayat mümkün mü?" sorusunu, "Daha önce yazılmış kitaplarda sözü edilmemiş, bütünüyle özgün bir şey söylenebilir mi?" sorusuyla birlikte ele alan bu öykünün kurgusu da bu soruların hem soruyor, hem yanıtlıyor.

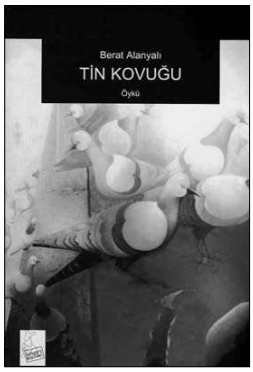
Vincent Van Gogh'un ***Theo'ya Mektuplar*** adlı kitabından alıntılarla ilerleyen bu öykü, başka bir metinden ödünç alınan cümleler aracılığıyla kurgulanmış, birbirinin kopyası hayatlar yaşamanın ağrısını "ikiz ruhlu metinlerin gelgitinde" boğulma pahasına yazmakla dindirmeyi seçen bir yazarın öyküsü.

Kitabın sonundaki "Metafor" adlı uzun öyküyü Kopan, "öykü olarak tasarlamış oyun ya da oyun olarak tasarlanmış öykü" olarak tanımlamış alt başlıkta. Bu öykü ilk bakışta biçimsel olarak bir oyun izlenimi uyandırıyor. Ne var ki, karakterlerin hareketlerinin anlatıldığı cümlelere kişilerin hislerinin ve anlatıcının (oyun yazarının? öykücünün?) yorumlarının da katılmasıyla metin, tiyatro oyunu olmaktan çıkıyor, oyunun imkânlarından yararlanılan bir öykü halini alıyor. Öbür öykülerde başka metinlerle paslaşırken, bu öyküde başka bir edebi türe doğru gönderiyor topu.

Yekta Kopan'ın *Karbon Kopya*'daki öykülerinde sadece oyunlar oyna-

dığı, biçimleri, kalıpları alt üst ettiği sanılmamalı. Bütün bu yenilikçi kurguların arasında insanlık halleri, trajediler, çelişkiler de anlatılıyor. Kopan öykülerinde bildiğimiz kalıpların dışına çıkıp okuru da kurduğu oyuncu-oyunsu düzleme çekerek bu insanlık hallerine farklı açılardan bakmaya çağırıyor okuru. □ BEHÇET ÇELİK

Yekta Kopan, *Karbon Kopya*
Can Yayınları, 173 s.

Aşkın ve ayrılığın halleri

AŞKIN ve ayrılığın hallerinin, kendini ve dünyayı tanımlama ve içinde bir yere koyma uğraşı ve çoğunda kadın temasıyla birlikte belirdiği yirmi kısa öyküden oluşuyor ***Tin Kovuğu***. Berat Alanyalı'nın bu ilk kitabındaki öykülerin çoğunda belirgin bir duyarlık hâkim. Bu coğrafya üstünde âşık olmak, kadın olmak, erkek olmak ve ötekiler arasındaki mücadele kendini zaman zaman sert bir şekilde hissettiriyor satır aralarında.

"Kimse başkalarından boşalan yere sığmaz, günün birinde delik deşik olmamız bundan," diyor daha kitabın ilk öyküsü olan "Küller ve Lavabo"da. "Altın Dişli Pakize" ve "Düşten Kanatlar" ise, bu topraklarda kadın olmanın bedelini farklı şekillerde ödemiş iki ayrı kadını işaret ediyor. Bazı öykülerde gerçeküstü öğeler de karşımıza çıkıyor. "Duvara Karşı Balık Kız" buna örnek gösterilebilir. Ancak kitabın tamamına bakıldığında çok daha gerçekçi bir üslup hâkim.

Yazarın bilinçli bir tercihi midir bilinmez ama bu noktada ve kadın kahramanların çoğunlukta olmasında var olan birlik öykü konularındaki çeşitlilik ve tarz farklılıklarıyla dengelenmiş.

Toplumsal olan kadar, bireysel olan da ilgisini çekiyor yazarın, belli. Ancak öykülerin genelinden daha minimalist olmalarıyla ayrılan üç öykü, "Kayıp", "Gazi" ve "Üvey", yazarın kitabındaki tarz çeşitliliğini besler gibi görünse de biraz ayrıksı ve kapalı duruyor. Öbür öykülerde zaman zaman ortaya çıkan dil birliği, netlik ve süreklilik hali hatta çarpıcılık bu öykülerde belirmiyor. Bu da, bütününden eksilen bir yoğunlaşma ve okurun ilgisinin dağılması tehlikesini getiriyor. Kitabın uzun yıllara yayılan bir yazılma sürecinin sonunda ortaya çıkması bu farklılıkları bir şekilde açıklıyor. Bu durumun tersine, kimi öyküler anlatmak istediğini çok net ve samimi bir şekilde anlatıyor. Kısacık bir zamanda söylemek istediğini dürüstçe ve çok temiz bir dille söylüyor ve yerine çekiliyor. Bunlar arasında "Bana Keman Çal" ve "Altın Dişli Pakize" başta geliyor. "Düşten Kanatlar" ve "Yol Arkadaşı" ise toplumsal cinsiyetin ikiyüzlü ve bıçak sırtı dolaylarında seyretmesi ve yine net anlatımlarıyla öne çıkıyor.

Bir de yazarın Cemal Süreya ve Edip Cansever'e birer saygı duruşu niteliğindeki iki öyküsü var: Sırasıyla "Bütün Kara Parçalarında" ve "Gökyüzü Gibi" adlı öyküler yalnızca bu yüzden değil, kısa ve çarpıcı anlatımlarıyla da kitapta ayrı bir yer ediniyor kendilerine.

Aşk birçok öyküde gizli ya da açık bir şekilde duruyor, kendini hissettiriyor. Âşık olmak-terk etmek, âşık olmak-terk edilmek... Âşık olmak ve farkındalık. "Küller ve Lavabo"dan bir cümle kitabın aşkla ilişkisini daha iyi açıklar belki: "Murada erenlerin kerevetinde biter öyküler. Sonrasını anlatanlar, aşk öyküsü sayılmaz. Anla şimdi, yaşanamazsa büyüyor aşk."

Tin Kovuğu, öncelikle uzun yıllara yayılmış bir yazma sürecinin sonunda ortaya çıkan ilk öykü kitabı olması dolayısıyla ilgiyi hak ediyor. Yazarın temiz ve akıcı dili ve sorunsuz kurgusu da bu düşünceyi perçinliyor. Öykülerin tümünde aynı çizginin tutturulmuş olduğunu söylemek güç olsa da, büyük bölümünde yakalanmış olan tat, edebiyat denen binlerce tanımlı meçhulün varlığına insanı bir kez daha inandırıyor. Bir ilk kitaptan daha fazlasını beklemenin de haksızlık olduğu düşüncesindeyim. □ YALÇIN TOSUN

Berat Alanyalı, *Tin Kovuğu*
Kanguru Yayınları, Mart 2007, 92 s.

Bir ülke var, adı Arjantin

LATİN Amerika edebiyatı, dünyanın birçok ülkesinde kazandığı öneme karşın, Türkiyeli okurlarının mesafeli durduğu bir edebiyat alanı olageldi. Türkiye'de tanınan Latin Amerikalı yazar ve şairlerin başlıcaları olan Jorge Luis Borges, Pablo

Moyano

Neruda, Jorge Amado, Julio Cortázar, Adolfo Bioy Casares, Octavio Paz, Juan Rulfo, Gabriel García Márquez, Carlos Fuentes, Mario Vargas Llosa ve Isabel Allende'nin bile dilimize çevrilmemiş kitaplarının sayısı azımsanamaz. Bunun nedeni pek çok yerde aranabilir. İlk akla gelen, Batı kültürünün ürünlerine alışkın okurun Latin Amerika edebiyatını kendine yabancı hissetmesi olabilir.

Nedeni ne olursa olsun, Latin Amerika edebiyatına bu mesafeli duruş, birçok önemli yazarı bizden uzak tutuyor. Geçen sayılarda öyküsünü yayımladığımız Felisberto Hernández ve Teresa de la Parra bunlardan ikisiydi. Arjantinli yazar Daniel Moyano da bir başkası.

Moyano'nun Türkçede okunabilecek tek kitabı ***Yeşil Şahin ve Sihirli Flüt*** Arjantin'de gezgin bir müzisyenin 1960-1976 yılları arasında yaşadıklarını anlatıyor.

Kendisi de bir viyolonist olan Moyano, öykülerin çoğunda, gezici bir orkestranın Arjantin'in kasabalarında verdikleri konserlerde başlarından geçen çarpıcı olayları, orkestradaki viyolonistin ağzından yalın bir dille aktarıyor okura. Yalın biçimde söz ettiği her öğenin imledikleri, altı kazındıkça derinleşen bir biçemin izlerini taşıyor.

"Arpeggione" adlı öyküsünde, yazar kasabaya her geldiklerinde onları sevinç gösterileriyle karşılayan, her konserlerini pür dikkat dinleyen bir köpekten söz ederken, "İhtiyar Akordeoncu" adlı öyküde de, dönemin ünlü polkalarını oturduğu taşrada dinleyip çalamayan akordeoncunun, torununu şarkıları dinlemesi, sonra da ona olduğu gibi aktarması için kasabaya göndermesini anlatır. Torunu kasabadan döndüğünde, "Getirdin, değil mi?" diye sorar ihtiyar heyecanla. "Elbette, işte burada," diye karşılık verir torunu. "Viyolalar ve Katırlar Üzerine"de, viyolasını yemek isteyen karnı aç bir katıra, viyolasını vermeyen bir müzisyenin yıllar süren pişmanlığı anlatılır.

"Bir Sekizlik Es" adlı öyküde konseri basan böceklerden söz eder yazar. Nota masalarının üstünde müzik olur böcekler, böylece her şey olurlar: "… böcekler de doğanın kendisiydi, kendine göre onlar da müzikti. Sekizlik böcekler de vardı, es işareti olanlar da, bemol böcekler de vardı, bekâr olanlar da." O böceklerden birini ezmesi anlatıcı için müzik kariyerinin sus işaretidir. İçindeki pişmanlıklar çalmayı sürdürmesini engeller. Moyano, her öyküsünde olduğu gibi bunda da zaman kavramıyla ilinti kurar: "Bu dünyada her şey gelir başa, zaman bunun için yapılmıştır, kaçınılmaz olarak başımıza gelecek olan o şeylerin arasında o sus işareti de vardı işte."

Daniel Moyano'nun Arjantin'deki yaşantısını kapsayan bu öykülerin 1976'ya kadar yaşananlardan oluşması rastlantı değil elbette. Müzik kariyeri ve Arjantin'deki yaşantısı "darbe"ye uğrar. "İki Piyanonun Öyküsü" adlı öyküsünde o günleri şöyle anlatır: "Derken sonunda 76'nın Mart ayı geldi, olanlar oldu, eğer hayatta kalmak istiyorsak kenti de ülkeyi de terk edip İspanya'ya doğru yelken açmak zorunda olduğumuzu gördük..."

Moyano, kitaptaki öyküleri zorunlu olarak göçtüğü Madrid'de yazar. 1976'da ve öncesinde yaşanan olayların izleri her öyküsünde görülmekle birlikte "Tanrı'nın Kulakları" ve "Yeşil Şahin ve Sihirli Flüt" bu bakımdan ayrıksı öyküler. Özellikle kitaba da adını veren "Yeşil Şahin ve Sihirli Flüt" öyküsü, Moyano'nun ustalığını okura sunmasının yanı sıra, dönemin Arjantin'ine de ışık tutuyor, o ışığın altındaki gölgelerde kendi topraklarımıza dair bir şeyler de kıpırdanıyor. Bize de, keşke Moyano'nun daha fazla kitabını Türkçede okuma şansı elde etsek, demek kalıyor. □

SİNE ERGÜN

Daniel Moyano
Yeşil Şahin ve Sihirli Flüt
Pan Yayıncılık, 2006, 141 s.

Şiirsel öyküler ve öbürleri

SADIK Yalsızuçanlar'ın ***Halvet Der Encümen*** (1998), ***40 Gözaltı Öyküsü ve Diğerleri*** (2004) yayımlanmıştı. Bu iki kitabın Kapı Yayınları tarafından bir arada yeniden (***Bütün Öyküleri IV***) yayımlanması, sanki iki farklı biçemi de bir araya getirmiş. ***Halvet Der Encümen***, bir şeyi kapıp sürükleyen şiirsel diliyle ***40 Gözaltı Öyküsü ve Diğerleri***'nden ayrı yerde duruyor.

"Sen gidince en ağır halkası sönüyor ömrümün. Sen gidince ağlıyor içimdeki orman. Sen gidince yanıyor sözlerim. Sen gidince bir anne çocuğunu yiyor gibi, kuruyor du-

daklarım, kuruyor ağzımın en uzak yalgımı."

Halvet Der Encümen'in birçok özelliğini yukarda alıntıladığım ilk öyküsünün ilk paragrafında görebiliriz, çünkü kısa ve bir bakıma birbirinin devamı olan yirmi bir öyküde de anlatılan şiirsel bir tutku ve görkeme sahiptir.

Ne demek bu?

Kısa öykünün pek çok yapıya açık olması, yapısındaki sonsuz esneklik bu soruya yeterince açık bir yanıttır aslında, ama aynı zamanda, bir eksikliği gizlemiyor mu? *Halvet Der Encümen*'deki şiirsel dil de bir eksikliği gizliyor mu? İmgeler deposu, anlatıcıyı anlatmaktan alıkoymuş gibi; ancak pekâlâ somutluğu öne sürmeyen, soyutluktan anlam türetmeye ve bu anlamı türetirken çılgınca benzetmelere başvuran bir dili var *Halvet Der Encümen*'in. Dolaysıyla yaşadıklarını ve yaşadığı dünyayı dramatize etme eğilimindeki anlatıcının bir mirası sırtında taşıdığını söyleyebiliriz. Bu miras Divan edebiyatının mirasıdır. Böyle bakarsak aklımıza şu soru gelebilir: *Halvet Der Encümen* bir düzyazı-şiir midir, öykü müdür?

Halvet Der Encümen, anlatıcının monologuyla başlayıp kitap boyunca sürüyor. Eğer büyük yanılgı içinde değilsem, bu monolog ulaşılması düşünülen bir sessel yetkinliği ve bu yetkinliğe yaslanmak amacını taşıyan bir yığın göndermeyle bir yinelemeyi de belirgin biçimde kullanıyor.

40 Gözaltı Öyküsü ve Diğerleri ise *Halvet Der Encümen*'in tam tersi bir dokunaklıkla somutluğa gereksinim duyuyor. Anlatılan öykülerin gerçekliği ya da gerçeğe benzerlikleri, yazarının önsöz yerine de geçebilecek kısa metninde sorgulanıyor.

Şöyle diyor yazar: Bu metinler bir göndermeler derlemesi. Bir hikâye işte alt tarafı. Burada anlatılan olay, kişi, zaman ve mekânlar hayali bir yerde, bir kâbus olarak yaşandığını belirteceğim. Siz onları gerçeğin ta kendisiymiş gibi okuyabilirsiniz. Ama yine de belirtmeden geçemiyorum, sizce burada geçen kişi ve olayların gerçekle bir ilgisi olabilir mi?

Yazar, niçin okuru uyarıyor? Çünkü anlatılan öyküler gerçeğin yatağında döne döne kurgulanmış; kimi zamansa yakın geçmişte yaşanmış olanlara dokunması için yeterli ipuçları veriyor okura. *40 Gözaltı Öyküsü*, anlatıcının gördüğü haliyle öteki'nin anlatısıdır ve bu anlatıda dillendirmenin arzusu, toplumsal nitelik taşıyan ama bireysel acıların koyuluğu vardır. Heyecanlı ya da telaşlı, yatışmış ya da coşmuş değildir dil; gösterişten uzaktır, ağdalı tümceler bombardımanından kurtulmuştur.

Yaşanmış dramların üstünden perdeyi yavaş yavaş kaldırarak en basit anlamıyla insanın ikilemini anlatıyor Yalsızuçanlar. Yalnızlık, tedirginlik, korku, ölüm, haksızlık gibi temalar siyasal arka-planla birlikte sunuluyor. Sözgelimi, "Evden Eve Gezen Ölüm" uzun bir zaman dilimine göndermelerde bulunarak birlik ve dağılış üstünde düşünmemizi istiyor gibi. Ancak, daha önce de belirttiğim gibi, bu öyküler çok yönlü bir gelişme gösterememiş, hem dil hem de içerik düzleminde yalnızca seslerini anımsatıyorlar diyebilirim.

Belki de yazarın tam da yapmak istediği budur, yalnızca yaşanmışlıklarını her fırsatta bize hissettiren bu öykülerle kurgusal anlamda örtük bir ilişki geliştirmek istemiştir. Yine de, *40 Gözaltı Öyküsü ve Diğerleri*, insan duyumlarını ele geçiren, gündelik dili titreten, bağırtan ya da kekemeleştiren özellikleri taşımasa da, boşlukta asılıvermiş aynayı tutuyor yüzümüze, dilin tanıklığı söylenmemiş, açıklanmamış olanı bulmamızı istiyor. □ İNAN ÇETİN

Sadık Yalsızuçanlar, *Bütün Öyküleri IV*
Kapı Yayınları, 2007, 92 s.

"Kutsal bilgi kaynağı"

"KUTSAL bilgi kaynağı" parolasıyla yola çıkan Ekşi Sözlük, hiç kuşku yok ki Türkiye'de internetin en köklü, en özgün ve en çok konuşulan sözlük-forum sitelerinden biri haline geldi. Hayat tarzları, fikirleri, algılayışları, bakış açıları bambaşka olan binlerce yazarın yer aldığı Ekşi Sözlük hakkında daha önce Sel Yayınları'ndan çıkan ***Ekşi Sözlük Markası*** adlı, sitede yer alan "entry"lerden oluşan bir seçki kitabı okumuştuk. Ardından 2005 yılında ***Ekşi*** adıyla bir mizah ve popüler kültür dergisi çıkmıştı. Ancak uzun soluklu olamadı.

Şimdi ise, kendilerine özgü bir iç dil yaratmış Ekşi Sözlük yazarları, yeniden sözcüklerini kâğıda aktardı ve ***Ekşi Öyküler*** adlı ortak bir öykü kitabında buluştu. Yitik Ülke Yayınları tarafından yayımlanan kitabın çıkış noktasını, yayınevinin sahibi olan şair, yazar Kadir Aydemir, kitabın önsözünde şöyle açıklıyor:

"Neden olmasın? İnternet ortamında gittikçe kirlenen, deforme olan bir Türkçe, kronikleşen ilişkiler, hayatımızı abluka altına alan adsl bağlantımız, uyanır uyanmaz düğmesine bastığımız bilgisayarımız... Peki, hayat bunun neresinde? Neyi paylaşıyoruz? Sanal dünya bizleri nasıl oldu da bu boyutta ele geçirdi?"

İnternette ve günlük hayatta kullanılan dile inat, düzgün ve yalın Türkçeyle yazılmış 62 öyküden oluşan, ***Ekşi Öyküler*** bir ortaklaşa edebiyat tasarısı niteliğinde. Sözlük ya-

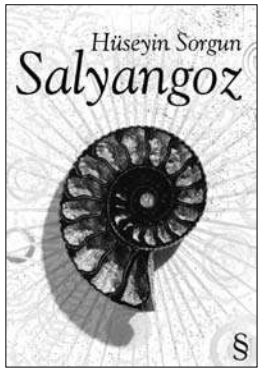
zarları tarafından yazılan 120 öykü arasından, Kadir Aydemir, Ferhat Uludere ve iki Ekşi Sözlük yazarı, kolektif bir çalışmayla, sadece bu kitap tasarısı için yazılan 62 öyküyü dört buçuk ay içinde seçmiş. Öykülerin seçiminde belirli bir ölçüt aranmamış. Dolayısıyla ortaya farklı dillerin, hayallerin, yaratımların birleştiği bir kitap çıkmış. Zaten kitabı da ilginç kılan en önemli unsur bu farklılık.

Ekşi Öyküler yeni yüzyılın genç insanlarının iç dünyalarını gözler önüne seren bir kitap. Her öykü ayrı bir algı dünyasına ait. Öyküler –aşk, ayrılık, ölüm, yanlızlık...vb. gibi bazı konular ortak bile olsa– ne dil ne de kurgu açısından birbirine benziyor. Dünyanın dört bir yanından bu kitapta buluşan Ekşi Sözlük yazarlarının edebiyat ve sözcüklerle olan ilişkisi net bir biçimde görülebilir. Peki kitaptaki 62 yazar edebiyatın içinde mi, yoksa dışında mı? *Ekşi Öyküler*, okuyucusuna bu sorunun cevabını verecektir. Ancak her şey bir yana, kitabın verdiği mesaja kulak vermeli diye düşünüyorum: Sanal bir hayata ait olmamalı; okumalı ve yazmalı. □

ASLI DÜLGEROĞLU

Ekşi Öyküler
Yitik Ülke Yayınları, Mayıs 2007, 339 s.

İnsanın arayışı...

SALYANGOZ, tiyatro eleştirmeni ve gazeteci kimliği ile tanınan Hüseyin Sorgun'un ilk öykü kitabı. Everest Yayınları tarafından yayımlanan toplam sekiz öykünün –"Salyangoz I, II, III", "Korkuluk", "Hücre", "Elveda", "Aşköldüren Rüzgârı", "İmdat"– bulunduğu kitabın çıkış noktasını ve adının neden *Salyangoz* olduğunu, bir söyleşisinde şöyle açıklıyor yazar:

"Altı ay kabuğunda yaşayan ve çok romantik şekilde bir yağmur çisentisiyle kendini dışarı atan bir hayvan salyangoz. Hepimiz bazı değer mekanizmalarının içinde yaşıyoruz ve bir gün kendi var ettiğimiz kabukları terk edip dışarı çıkıveriyoruz. O andan itibaren de birtakım sorunlar yaşıyor ve yeniden kabuğumuza çekilmek istiyoruz."

Bu cümleler yazarın öykülerinde işlediği temel konuları belirtir nitelikte: insanın bitmek tükenmez arayışı ve bu arayış sırasında yaşadığı, kabuğu ve özü arasındaki, büyük ikilem. Hüseyin Sorgun, bu konuları kitabının ilk üç öyküsünde, Adem ve Havva karakterinin üstünden işliyor. Salyangoz metaforunun izinde, kitapta yer alan bu üç öyküyü ele alırsak, birici öyküyü Adem'in kabuğundan çıkması, ikinci öyküyü kabuğunu geride bırakan Adem'in kendini bulma çabası ve bu sırada fark etmeden de olsa Havva'ya, yani kendi özüne dönüşmesi, son olarak üçüncü öyküyü de Adem'in içinde yaşadığı ikilemin sonucunda kabuğuna geri dönmesi olarak düşünebiliriz.

Salyangoz öykülerindeki ikilem ve arayış izleklerinin yanı sıra, kitaptaki önemli bir öğe de korku. "Salyangoz", "Korkuluk", "Hücre" öyküleri korku öğesinin açıkça işlendiği öyküler olsa da, kitapta yer alan tüm öykülerin alt metinlerinde korku öğesi yatıyor.

Kitabın dikkat çeken bir tarafı ise, "Salyangoz" öykülerindeki Havva Nine dışında, karakterlerin erkek olması. Dolayısıyla kitaptaki tüm öykülerde erkek bakış açısı egemen.

Bazı öyküler öbürlerinin yanında oldukça sönük kalsa da, *Salyangoz* bir ilk öykü kitap olarak, Hüseyin Sorgun'un akıcı anlatımı ve düzgün Türkçesi ile okunmaya değer bir kitap. □

ASLI DÜLGEROĞLU

Hüseyin Sorgun, *Salyangoz*
Everest Yayınları, 2007, 84 s.

Yalnızlığın Kırmızı İzi

OĞUZ Dinç, Çitlembik Yayınevi'nden çıkan ilk öykü kitabı *Maria'nın Yıldızları*'nda sade ve sıcak anlatımıyla okuyucuları farklı yolculuklara çıkardı. Gelecek ile geçmişin, şehir ile doğanın, kalabalığın ve yalnızlığın yazarı Oğuz Dinç, ikinci öykü kitabı *Yalnızlığın Kırmızı İzi*'nde hepimize aşina duyguları bir araya topluyor. Günlük yaşamdan kesitler sunuyor okurlara.

Bir adam eski aşkını bulmaya çalışıyor, çelimsiz bir çocuk kaptan olma hayalleri kuruyor, iki eski sevgili yeniden buluşmaya yelteniyor... Yaşayan, kanlı canlı öykülerin içindeki tanıdık mekânlar, tanıdık zamanlar, hatta tanıdık insanlar hepsi.

Oğuz Dinç, *Yalnızlığın Kırmızı İzi*
Çitlembik Yayınları, 2007, 121 s.

Kumarbazların dün duruşmaları yapıldı

Necip Fazıl, kumarhaneye ahlâki tetkikler yapmak için gittiğini ileri sürdü!

Evvelki gece Taksimde bir batakhanede kumar oynarken yakalanan N. Fâzıl Kısakürek ve 18 arkadaşının duruşmalarına dün Beyoğlu sulh ceza mahkemesinde başlanmıştır. Sanıklar dün Emniyet Müdürlüğünden çıkarılırlarken içlerinden tüccar Fahri Kutbay elindeki bastonla fotoğrafçılara ve muhabirlere saldırmış ve foto muhabirimiz Müeddep Erkmenin makinesini kırmaya teşebbüs etmiştir. Durum bir zabıtla tesbit edilmiştir.

Dünkü duruşmada Necip Fâzıl başta olmak üzere bütün sanıklar kendilerine isnad olunan suçları reddetmişler ve orada içmek için toplandıklarını söylemişlerdir. Sorgusu yapılan Necip Fâzıl ise şunları söylemiştir:

"– Bir gazeteci sıfatiyle oraya gittim. Ahlâk mevzuundaki yazılarıma doküman toplamak için müşahedelere ve bu tipleri bilfiil tetkika ihtiyacım vardı. Ben ahlâksızlıkla yapılan mücalenin mümessiliyim. Kumar üzerine eserlerim vardır. Uzun müddetten beri hayalimde kumarbaz tipleri düşünüyordum. Bir tripo (batakhane) görmek için oraya gittim. Fakat hiçbir şey göremedim. Çünkü kimse kumar oynamadı, yalnız küçük bir eğlence için oyun yapıldı. Mesele bundan ibarettir."

Kumarbazların dün duruşmaları yapıldı

Necip Fazıl, kumarhaneye ahlâki tetkikler yapmak için gittiğini ileri sürdü!

Necip Fazıl Kısakürek (ortada) ve diğer sanıklar dünkü duruşmada

Evvelki gece Taksimde bir batakhanede kumar oynarken yakalanan N. Fâzıl Kısakürek kemesinde başlanmıştır. Sanıklar dün Emniyet Müdürlüğünden çıkarılırlarken içlerinden

Necip Fazıl Kısakürek (ortada) ve diğer sanıklar dünkü duruşmada.

Yapılan duruşma sonunda muhakeme, sanıkların sicillerinin sorulması ve 2 nci sube müdürünün celbi için 30 mart cuma günü saat 15,30 a bırakılmıştır.

Necip Fâzılın mecmuasında şayanı dikkat bir yazı

Dün Beyoğlunda bir kumahanede suç üstü yakalanan Necip Fazıl Kısakürek'in sahib ve başmuhabirriri bulunduğu «Büyük Doğu» mecmuasının 23 Mart 1951 tarihli son sayısında "Çok şükür ki, Allah bize bu günleri gösterdi" diye başlıyan ve Adnan Menderesten bahseden bir yazıda şu satırlar göze çarpmaktadır:

"Adnan Menderes'in desteklenmesi, Müslüman Türk milleti için bir zarurettir. Çünkü Adnan Menderes 14 Mayısta kimlerin reyi ile iktidara geldiğini gayet iyi takdir eden Müslüman bir Anadolu çocuğudur. Yaygaracılar, onun, Müslüman Türk ruhunu takbih etmesini boş yere beklemişlerdir. Menderes, mevkiine bu ruhu yıkmak için değil, bilâkis takviye için geçmiştir. Çünkü bu ruhun yıkılması Türk milletinin ölmesi demektir. Menderes bu yolda hizmet ettiği müddetçe daima hürmet ve destek görecek ve çeyrek asırlık din düşmanlığının doğurduğu ıstırap ve hüzün, onun ve Teyfik İleri gibi arkadaşlarının istikamet ve vakariyle dindirilecektir.

Bu mustarip milleti, inkılâp softalarının elinde oyuncak olmaktan kurtaralım!"

Akşam, 24.3.1951, s.1,2

Silk & Cashmere kültürünün dünyası

15. yılı için tasarımı özel bir öykü seçkisi yayımlayan Silk & Cashmere'in bu ayırt edici şirket kültürünü Ayşen Zamanpur anlattı.

Silk & Cashmere 15. yılında, kendi sektörüyle ilgili armağan hazırlamak yerine bir edebiyat kitabı hazırlamayı seçti. Niçin?

Kaşmir ve ipek ve Silk & Cashmere, üstünde odaklandığımız, varoluş nedenimiz olan iki ürün ve markamız. On beş yıldır ayrıldık sıradan şeylerden, kimselere benzememeyi seçtik. İç Moğolistan'da kaşmir keçisi ve ipek kozası peşinde gidip kimseler orada yokken yatırım yaptık. Yenilikçilik ve yaratıcılık hamurumuzda var... Mesela biz hiç defile yapmadık bir moda markası olduğumuz halde... Çünkü biz modayı, modeli değil dokunma hissini öne çıkardık hep. Pırıltısıyla, şıkırtısıyla, büyük logosuyla, moda dergisinden fırlamış havasıyla değil, salt bireye, giyene, dokunana verdiği keyifle ve tenlerinin aldığı benzersiz hazla ilgiliyiz biz.

Silk & Cashmere laf olsun, pazarlama sloganı bulunsun diye düşünmüyor, gerçekten bir tutku markası olmak istiyor. Müşterilerimiz 15. yılımızda bizden herkesin yaptığı gibi bir defile ya da çiçek böcek yerine, eminiz ki farklı bir şey bekleyecekti. Kendimizi sanatla, edebiyatla özdeşleştirmek istedik. Kalıcı ve değerli bir seçki kitabı yapalım dedik. Fikir benden ve yaratıcı yazarlık atölyelsindeki çok yakın arkadaşlarımdan çıktı. Bu yazarlar şahsen benim gerçekten en sevdiğim yazarlar. Çok şanslı buluyorum kendimi.

15 Yazar 15 Öykü aynı zamanda seçkin ve kalıcı bir kitap. Bu kitabın hazırlanmasında Can Yayınları ile işbirliği yaptınız. Aldığınız sonuçları değerlendirir misiniz?

Gururla söylemeliyim ki Sayın Yaşar Kemal benim arkadaşım, çok değerli aile dostumuz. İki üç yıl önce tanıştığım ve çok ama çok sevdiğim bir büyüğüm... Onunla tanışmak, konuşmak, projemizi anlatmak, onun bizi yönlendirmesi son derece güzeldi. Sayın Yaşar Kemal'e projemizi anlattığımda bizi o kadar doğru yönlendirdi ki anlatamam. Projemizi Can Yayınları'na götürdük, onlarla birlikte çalıştık. Faruk Duman, Can Öz destek verdi. Biz bu kitabı sadece Silk & Cashmere'e emek veren dostlarımıza, müşterilerimize, bayilerimize, üreticilerimize, medyaya 15. yıl hediyesi olarak armağan ettik ve gerçekten büyük bir beğeni kazandı. Seçki kitabımızı eline alanlar kendilerinde, "kaşmir ve ipek gibi bir duygu yarattığını," söyledi. Kağıdı, ipek cildi, baskısı hatta yazının füme rengi de bence markamızla çok uyum içinde. Her gün o kadar çok e-posta, telefon alıyoruz ki kitaba sahip olmak için, o kadar çok kişi aradı ki anlatamam. Edebi anlamda da çok değerli bir kitap bizce. Referans niteliği olabilecek, belgesel tadında bir seçki oldu. Bir müşterimizin içtenlikle, "Öykü dalında tek kitap okuma şansım olsa bunu alırdım," dedi.

Yayıncılık ve edebiyat dünyasının dışındaki sektörlerde yer alan şirketlerin ancak birkaçında sizin duyarlığınızı görüyoruz. Bu örnek tutumun nedeni, Silk & Cashmer'in şirket anlayışı mı, sizin kişisel seçimleriniz mi?

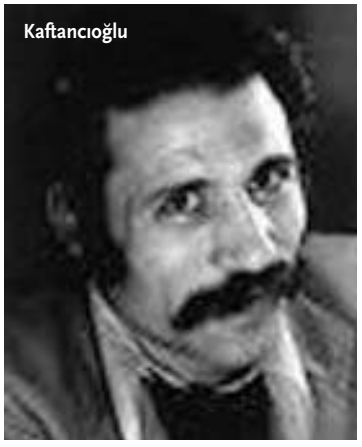
Silk & Cashmere kendisi de marka olarak güzel projelendirilmiş ve hayata geçirilmiş bir düştür zaten... Bunu edebiyatla özdeşlemek, birbirinden değerli yazarların bizim için seçtiği öyküleri bir araya getirmek, belki önce benim çok yakın arkadaşlarımla paylaştığım bir düştü gene... Bazı yakın dostlarım büyük katkıda bulundu. Birlikte çalıştığımız halkla ilişkiler şirketimiz Stage Pr'dan Zehra Güngör ile Can Yayınları da devreye girince ekip güçlendi. Bu eserden gurur duyuyoruz... Benim için yazmak, yaratmak hayatıma anlam katan şeyler. Silk & Cashmere'in asla son projesi değil bu.

İş Kültür Yayınları'ndan önemli bir ilk...

Hasan Âli Yücel'in 1956'da temellerini attığı İş Bankası Kültür Yayınları, 50. kuruluş yıldönümünde, yazar ve çevirmenlerine devrim niteliğinde bir armağan verdi. Yayınevi, yazar ve çevirmenleriyle ilişkisini daha saydam bir platforma taşımak amacıyla yeni bir uygulamaya imza attı. Bu uygulamaya göre yazar ve çevirmenler, kendilerine verilecek kullanıcı adı ve şifre ile yayınevinin internet sitesinden, yayımlanan kitaplarını takip etme fırsatı bulacaklar. Yazar ve çevirmenler, bu sistemle kitaplarının stoklarda ne kadar kaldığını ve nasıl bir satış grafiği izlediğini, diledikleri zaman kontrol edebilecek.

İlk kez uygulanacak bu sistem, Türkiye'de yayıncılığının yeni ve çağdaş bir anlayışa gelmesine katkıda bulunacak.

2008 Ümit Kaftancıoğlu Öykü Ödülü

Kaftancıoğlu

Yalın Ses Yayınları tarafından düzenlenen, 2008 Ümit Kaftancıoğlu Öykü Ödülleri'nin yarışma başvuruları başladı. İlgilenenler, yarışmaya daha önce yayımlanmamış ve ödül almamış, en az iki en fazla on sayfa uzunluğunda, ikişer öykü ile katılabilir. Seçici kurulunda Feyza Hepçilingirler, Adnan Özyalçıner, Osman Şahin, Mehmet Güler, Öner Yağcı gibi isimlerin olduğu yarışmada dereceye giren katılımcılar plaket ve kitap seti ile ödüllendirilecek. Aynı zamanda, ilk ona giren öyküler kitap olarak yayımlanacak. Yarışmaya son katılım tarihi 30 Kasım 2007. Öykü yarışması sonuçları, 20 Mart 2008 tarihinde basın yolu ile açıklanacak ve Ümit Kaftancıoğlu'nun öldürülüşünün yirmi sekizinci yılı olan 11 Nisan 2008 günü yapılacak anma töreni ile ödüller sahiplerine verilecek. Ayrıntılı bilgiye, www.umitkaftancioglu.com ya da www.yalinses.com internet adresinden ulaşabilirsiniz.

Türkiye'den Almanya'ya: Kent Yazıcıları Projesi

Türkiye'nin 2008 Frankfurt Kitap Fuarı'na konuk ülke olması nedeniyle Türk ve Alman edebiyatçılar arasında gelişen ilişkilerden ortak projeler üretilmeye başlandı. Bu projelerin heyecan verici olanlarından biri, Alman ve Türk yazarlar arasında geliştirilen Kent Yazıcıları Projesi. Yazarların her iki ülkenin kültürünü daha yakından tanıması ve proje sonunda yayımlanacak kitap sayesinde kendi halklarına da bu olanağı sağlama amacını güden Kent Yazıcıları Projesi'ne göre, Almanya'dan 10 yazar Türkiye'ye gelirken Türkiye'den de 10 yazar Almanya, Avusturya ve İsviçre'nin çeşitli kentlerine gidecek. Almanya'ya gidecek olan Türk yazarlar Ayfer Tunç, Mahmut Temizyürek, Cemil Kavukçu, Sema Kaygusuz, Özen Yula, Jaklin Çelik, Şebnem İşigüzel, Roni Margulies, Şener Özmen ve Rıza Kıraç olarak belirlenirken, Almanya'dan Türkiye'ye gelecek olan yazarların adları henüz kesinleşmedi. Konuk Alman yazarlar Türkiye'de Eskişehir, Antakya, Hopa, Trabzon, Kars, Diyarbakır, Mardin, Ayvalık, Çanakkale, Urfa, Van, Akşehir ve Konya'da kalacak. Türk yazarlarının kalacakları kentler ise, Almanya'da Ulm, Offenbach, Wuppertal, Celle, Rostock, Jena, Berlin, İsviçre'de Bern, Avusturya'da da Innsbruck. İki ülkenin yazarları, gittikleri kentle ilgili izlenimlerini yazacak. Önümüzdeki yıl, bu yazılar her iki dile çevrilerek kitap haline getirilecek.

Sponsorluğunu Bosch Vakfı'nın üstlendiği Kent Yazıcıları Projesi'nin danışmanlığını ve koordinatörlüğünü, Frankfurt Edebiyat Evi'nin verdiği bu yılki büyük ödülü kazanan çevirmen ve yazar Sezer Duru yapıyor.

Deniz kokan öyküler

Foça Belediyesi, her yıl eylül ayının ilk yarısında düzenlenmekte olan Uluslararası Rastgele Balıkçılık Festivali kapsamında verilmek üzere, "Deniz Öyküleri Ödülü" başlığı altında bir öykü yarışması düzenlenliyor. İlgilenen her kese deniz konulu öyküleri ile bu yarışmaya katılabilir. Öykülerin, daha önce her hangi bir dergide yayımlanmış olması katılıma engel değil. Ayrıca, öykülerde sayfa sınırlaması yok.

Seçici kurulu, Tarık Dursun K., Muzaffer İzgü, Hüseyin Yurttaş, Ahmet Önel ve Mehmet Atilla'dan oluşan yarışamaya son katılım tarihi 15 Ağustos 2007. Yarışma sonucunda, birinciye 2500 YTL, ikinciye 2000 YTL ve üçüncüye 1500 YTL ödül verilecek. Aynı zamanda, Foça Belediyesi, derece alan ve seçici kurulca yayımlanmaya değer görülen öyküleri kitap halinde yayımlayacak. Ayrıtılı bilgi www.foca.bel.tr adresinden edinilebilir.

Kitabın emekçileri de dernekleşti

Yayınevinden başlayıp, dağıtımevi, kitabevi sırasıyla, bu kurumlarda çalışanların bir araya geldiği, sorunların çözümü doğrultusunda çalışma yapıldığı, yalnızca işçilerin yönetimde görev aldığı, yardımlaşmayı ve dayanışmayı temel alan bir meslek örgütü...

Bugüne dek ortaklaşa davranma alışkanlığı geliştiremeyen kitap sektörü çalışanları sonunda hızlı bir karar alma süreci içinde, örgütlenmek için somut adımlar atarak dernekleşti. Kitap Çalışanları Derneği adını alan derneğin başkanlığına Alfa Dağıtım sorumlusu Vezir Sarıyer'i getiren girişimci grubu, atılan adımları aşağıdaki bildiriyle kamuoyuna duyurdu:

"Bizler kitap sektöründe çalışan, kitaba gönül vermiş ve geçimini buradan sağlayan kitap emekçileri olarak bu sektörde yıllardır süregelen dağınıklığa son vermek amacıyla, temelinde özlük haklarımızı koruyacak, dayanışma bilincimizi geliştirecek, sorunlar karşısında çözüm üretebilecek bir dernekte bir araya gelmek istiyoruz.

Bugüne kadar biriktirdiklerimizi şimdi bir kez de sizlerle yüksek sesle paylaşmak istiyoruz:

1. Dernek, kitabın üretildiği yayınevinden başlayıp, dağıtımevi, kitabevi sırasıyla bu kurumlarda çalışanların bir araya geldiği, sorunlarımızın çözümü doğrultusunda çalışma yaptıkları, yalnızca işçi arkadaşlarımızın yönetimde görev alacağı, yardımlaşmayı ve dayanışmayı temel alan bir meslek örgütü olmalıdır.

2. Dernek, iş bulamayan ya da haksız yere işten atılanlara (eğer yüz kızartıcı bir suç işlemediyse) iş olanağı sağlamaya çalışacak, gerekirse dernek bünyesinde oluşturulacak yardım sandığından destek verecektir.

3. Dernek, yayınevi, dağıtımevi ve kitabevi çalışanlarına çeşitli dönemlerde açacağı mesleki kurslarla sertifika vermek için bakanlık ve üniversiteler dahil tüm kurumlarla işbirliği içerisinde hareket etmelidir.

4. Dernek üyeliğine işyeri, kurum ve kuruluşların sahipleri ya da ortakları alınmayacaktır. Üyelerin kaydı hiçbir dini ve siyasi ayrım gözetmeksizin gerçekleşecektir.

Kitap Çalışanları Derneği başkanlığına, Alfa Dağıtım sorumlusu Vezir Sarıyer getirildi.

5. Dernek üyelerinin ve birinci dereceden yakınlarının ölüm, doğum, evlilik, hastalık gibi durumlarında, üyelere yardım sandığından destek verilmesi amaçlanmaktadır.

6. Derneğin amaçlarından biri de iş hukuku konusunda baroların desteğiyle, açmayı düşündüğümüz dernek lokalinde çalışma saatleri, tazminat, yıllık izin, sigorta gibi özlük haklarımızı oluşturan konularla alakalı paneller, söyleşiler düzenlemektir.

7. Yönetimin oluşturacağı iletişim komitesi yapılacak her türlü etkinliğin duyurusunu derneğin internet sitesi ve medya organlarında yapmakla sorumludur.

8. Dernek, kitap yayıncılığı sektörünün envanterinin çıkarılması için yayıncılar birliği ve ilgili kurum ve kuruluşlarla yan yana durmalıdır. Sektörün toplam hacmi üzerine yapılan değerlendirmelerden (300-500 milyon $ arası), sektör içerisindeki aktörlerin çalışma koşullarının nicel ve nitel boyutlarına kadar birçok alanda istatistiki ve güvenilir bilgiye ulaşım sorunu ve buna paralel olarak da belirsizlikler halen devam etmektedir. Bizler sektörün büyümesinin ve gelişmesinden tarafız. Bu metni bir sonuç bildirisinden öte sizin de katkılarınızla tamamlanması gereken bir deklarasyon olarak görüyoruz. Nihayetinde herkesin aynı gemide olduğu düşünüldüğünde, endüstrileşmenin bu sektör içerisinde yer alan her aktörün standartlarını, doğru ve kararlı politikalar takip edilerek, olumlu yönde değiştireceğini tahmin ediyoruz. Standartlaşma, uzmanlaşma ve sektörel gelişme kitap emekçileri arasındaki gerek ücretler ve gerekse çalışma koşulları anlamındaki ciddi farkları minimal seviyelere düşürmeye ve çeşitli sosyal haklara kavuşmamıza da katkıda bulunacaktır."

İnan Çetin

NotosÖykü'nün beşinci sayısında yalnızca "Bu fotoğrafın öyküsünü yazar mısınız?" çağrısına gönderilen öyküleri değil, bu çağrı dışında yazılmış ve gönderilmiş öyküleri de okudum, düşüncelerimi sizinle paylaşmaya çalıştım. Bir öyküyü değerlendirmek, hakkında bir yargıya varmak baskıcıdır, herkes bilir bunu.

Kendi payıma, dille savaşılmasından yanayım ben, çünkü dil bir moda değildir, bir değerdir, amaçtır edebiyat için. Yine kendi payıma, bir konuyu hiç derinleştirmeden, hiç dönüştürmeden yazınsal kılmaya çalışırsak yapabileceğimiz tek şey kalır geriye: Kötü bir konu ve kötü bir yineleme.

Bu nedenle sık sık bu söylediklerimi size çağrıştıracak vurgular yaptım. Elbette eksilterek ifade ediyorum düşündüklerimi, akıl vermeye hevesli değilim üstelik.

Sanırım bugünün en büyük sorunu: Genelleşmiş bir anlayışa göre yazmak. Gerçi sizlerden gelen pek çok öyküde bunun olduğunu iddia edemem, ama yine de anımsatmakta yarar görüyorum.

Müge Yılmaz: "Adı Hayat" dokunaklı bir öykü. Ancak bu çok sevilen dokunaklılık, ne yazık ki öyküyü ilginç kılmıyor. Bir kıvam gerekli; dilde, atmosfer yaratmada, duyguları, düşünceleri yansıtmada, vb. Kullandığınız sözcüklerin, tümcelerin öykü içinde nasıl değer haline gelecekleri üstünde düşünmenizi öneririm. Bir öykü yazarken, bu öykü nasıl yürür, nasıl gelişir sorusunu sormak ve buna göre dilsel devinimlerle hareket etmek gerekir. "Adı Hayat" pek çok bakımdan başarılı bir öykü, ancak bir yapıyı oluştururken çekim gücünün gitgide artmasına önem vermelisiniz.

Mehtap Çakıroğlu: "Annem Melek Oldu" şiirsel dille yazılmış bir öykü. Cahit Sıtkı'nın şiirine gönderme yapmanız da bundan olsa gerek. Diliniz oldukça temiz; ailevi bir dramı, fotoğrafla ilişkilendirme biçiminiz bile tek başına yaratıcılığınızı müjdeliyor. Takıldığım tek nokta, anlatıcının fotoğrafa bakıp geçmişi anımsamasını, kızgınlığını, öfkesini yeterince işlememiş olmanız. Sanki pırıltısı bir parça eksik. Bir çalım üstünden gelip geçmişsiniz duygusunu uyandırıyor öykünüz. Eksiklerinizi çok okuyarak kısa zamanda kapatacağınızı umuyorum.

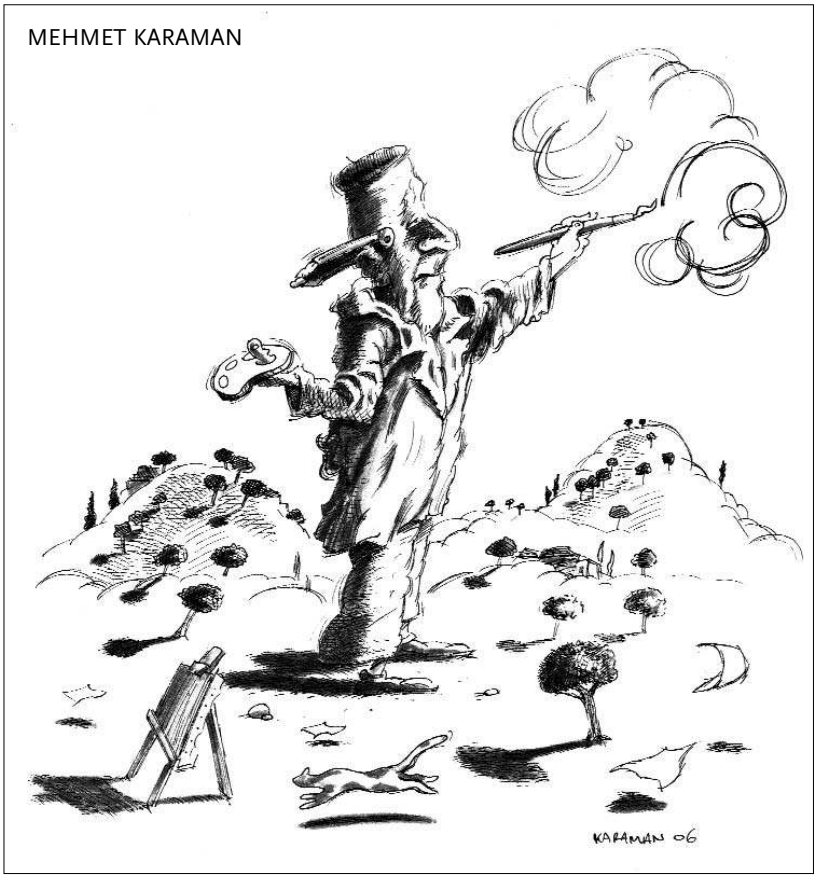
Şener Soysal: "Bu Ânı Daha Önce Yaşamıştım", kurgusuyla dikkat çekiyor. Fotoğrafı iyi okumuşsunuz, bu konuda söylenecek sözüm yok. Ne var ki, gözden kaçan kimi noktaları paylaşmak istiyorum: Öykü boyunca bir yineleme var, o kadar çok anlatmanıza karşın, derinleşemiyor anlattıklarınız. Sanki bir çember içinde dönüp dolanan sözcükler gücünü yitiriyor. Örneğin, öykünün son tümcelerini ele alalım; anlattığınız onca şeyin bu yaratıcı sonu sağlamasını beklerdim. Bana kalırsa, bir olayın, durumun dökümünü yapmak yerine, o olayın, durumun kuruculuğunu yapmalıydınız. Bunun üstünde düşünmenizi ve kendinize yakın bulduğunuz yazarları okumanızı öneririm.

Faruk Akhan: Öykünüz ilginç bir başlangıca sahip. Kurgusu da bu başlangıcı destekler nitelikte. Tek tük de olsa yazım hataları var ama bu hatalar acele etmenizden kaynaklanmış olmalı. "Çamur Sadıktır"daki merak duygusu son ana kadar gevşemiyor. Ne var ki, anlatımın tekdüzeliğinden ötürü, merak duygusuna uyum sağlayamamış diliniz. Ritimdeki uyumsuzluk bir yana, sıkı örgülü bir yapıya uygunken öykünüz, siz onu bir roman parçasına çevirmeyi başarmışsınız. Bu da öykünüzü zayıflatmış. Size önerim, bir öyküyü bitirdikten sonra bir süre bekletin ve tekrar gözden geçirin. Böylece, belli ki bir öykünün nasıl kurulacağını biliyorsunuz, yaptığınız hataları, öyküde aksayan yönleri daha kolay görürsünüz. Başarılar.

Sema Öztekin: "Dilenci" okuduğum öbür öykülerden oldukça farklı bir öykü. Uzun uzadıya sürüp gidecekmiş gibi coşkulu. Ancak bu coşkulu anlatım, "Dilenci"yi iyi bir öykü olarak nitelendirmeye yetmiyor. Kurgusu eksik, dili gereksiz sözcüklerle zayıflamış ve en önemlisi neyi anlatacağına dair bir kararsızlık seziliyor hemen. Bu sorunlar yoğun okumayla çözülebilir, öykü yazmanın gereklerini yerine getirdiğinizde daha başarılı öyküler yazabilirsiniz.

Deniz Başar: "Fotoğraf" klasik bir öykü. Başlangıç-gelişme-sonuç mantığıyla yazılmış ama yine de bir parça olmamışlık seziliyor. Sanki dil üstünde biraz daha düşünmeniz, neyi nasıl anlatırsam öykünün yapısına uygun, güçlü bir anlatım biçimi kazandırırım, diye kafa yormanız gerekiyor. Anlattığınız olayı cömertçe harcamışsınız;

Çağla Cömert: "Bu Fotoğrafın Öyküsünü Yazar mısınız?" çağrısına gelen güzel öykülerden biri "Sahafta". Keşke, yaratmak istediğiniz atmosferi daha güçlü verebilseydiniz. Öykünüz belli ölçüde deneme, belli ölçüde felsefe tadı veriyor ve bunu başarıyla metne yedirmişsiniz diyebilirim, ama öyküde birçok şey yarattığı etkiye bağlıdır; kısadır, çünkü daha zengindir; etkisi tuhaf, çarpıcı ve hızlıdır; çünkü öteki söylemin kavşağındadır hep. Söylediklerimi dikkate alacağınızı umuyorum. Son bir şey: "Fotoğraflar tuhaflar" gibi anlatım bozukluklarına dikkat ediniz. Farklı okumalara açılın, yararını göreceğinizden kuşkunuz olmasın.

çünkü anlatıcıyla "subay" arasındaki gerilimi, anlatıcının Anna'ya beslediği aşkı ve elbette geçmişi anımsatan, öyküyü harekete geçiren fotoğrafı incelikle işleyebilirdiniz. Böylece öyküyü daha dinamik kılmış olurdunuz. Söylenecek tek şey var: Okuyun. Anlatımınızın geliştiğini göreceksiniz.

Fatih Kadir Akın: Öykünüz problemli başlıyor. Örneğin, "Kendi belirledikleri 'belli belirsiz' mesai saatlerine, belli belirsiz olduklarından mıdır nedir, uymamak için çaba sarf ediyorlardı," tümcesindeki "belli belirsiz"ler öyküye katkı sağlamadığı gibi, tümce içinde de sorun olabilecek sözcükler. İki sayfalık öykünüzü bir kez daha dikkatle okursanız verdiğim örneğin benzerlerini de görürsünüz. Bunu şunun için söylüyorum: Sözcük seçimi edebiyatın bütün alanlarında önemli olmakla birlikte, kısalığı, yoğunluğu ve elbette yaratacağı etkiden ötürü, öyküde daha çok göze çarpıyor. Öykünüz kurgusal bakımdan sağlam, eksiklerinizi gözden geçirirseniz daha iyi öyküler yazabilirsiniz.

Lale Tabel: "Çin Porselenleri" yitirilen değerlere bir eleştiri. Güzel düşünülmüş, ama yazarın bir meselesi olduğuna göre, bunu yarattığınız karakterleri canlı kılarak onların üstünden verebilirdiniz. Genel geçer, bildik düşüncelerin art arda sıralanması, sözünü ettiğim meseleyi de gölgelemiş. Dilde de kimi sorunlar var. Örneğin, "... baya da hoşlanmıştı..."daki "baya" sözcüğü Türkçede var mı? Bilmiyorsam bu benim eksiğim elbette. Sözlüğe baktım, göremedim. Size söyleyebileceğim şu: "Yazınsal dil" üstünde düşünün, okuyun. Öyle hemen aklınıza gelen sözcükleri kullanmayın. Yaptığınız şeyden emin olun ve ona göre bir yol izleyin.

Burak Çıtanak: "Dolduruş-İntihar Yarışması" kurgusuyla dikkat çekici bir öykü. Kıskançlık teması, bir derginin intihar mektubu yarışması açmasıyla ilişkilendirilmiş ve art arda işlenen cinayetler bu atmosferde verilmeye çalışılmış. Çözülmesi gereken bir sır iyi yazıldığında okurda merak duygusunu canlı tutar. Bu yöntem açısından öyküyü değerlendireceğim: Öyküdeki kimi eksiklikleri, gevşemeleri ve fazladan anlatmayı birincil sorun olarak belirtmeliyim. Öykünün barındırmaya aday gizemini bir çırpıda harcamış gibisiniz. Oysa daha dikkatli düşünüp taşınsaydınız, kurgulama yeteneğiniz sayesinde daha iyi bir öykü yazabilirdiniz. Yer darlığından uzun uzun yazamıyorum, kısaca anlatmak zorundayım. Şöyle ki: Anlatılmaması gereken ne varsa anlatmışsınız, ama anlatılması zorunlu ayrıntıları es geçmişsiniz. "Lan"la başlayan ve biten tümcelerin öyküye kimi yerde hiçbir katkısı yok. Ayrıca kıskançlık, ölüm, intihar gibi temalar hakkında gereksiz düşüncelerin de yararı yok. Gizemi derinleştirmeliydiniz, intihar yarışması, cinayetler ve öykünün sonunda öğrendiğimiz aşkı... çünkü öykünüz bunları kaldıracak bir öykü.

"Burnunu Koparan Adam" ise birkaç yazım hatası barındırmasına karşın, güzel bir öykü. İyi kurgulanmış, merak duygusu canlı tutulmuş. Ancak önemli sorun şu ki, "Dolduruş-İntihar Yarışması" öykünüzde de bu var, anlatacağınız olaya o kadar yoğunlaşıyorsunuz ki sürekli anlatıyorsunuz, oysa biraz sezdirmeye çalışın, dildeki müziğe kulak verin, sözcükleri, tümceleri tartın. Örneğin, "Yere komşularının aldıkları duman kokusu haberi ile gelen itfaiye, yangını söndürmekte pek güçlük çekmemişti," tümcesinin kulağı tırmalamasına izin vermeyin.

Üçüncü öykünüz "Bir Selpakçının Tımarhanesi" de olay öyküsü. Bildik, sıradan bir konu. Ama siz bunu çeşitlendirmeyi başarmışsınız. Unutmayın, öykü insanları şaşırtmak, heyecanlandırmak için yazılmaz yalnızca, bazen okura şunu dedirtebilmelisiniz: "Bir bu eksikti." Dilde çoğul kıldığınız anlamla okura okuma zevkini, hazzını yaşatmalısınız.

Fethiye Değer: Bir edebiyat metni yaşamın bire bir kopyası ya da toplumsal bir belge olduğunda değeri nedir? "Kan Kokusu"nu okurken bu so-

ru geldi aklıma. Elbette yanıtı herkese göre değişir. Sizin öykünüzün konusu defalarca Türk filmlerine konu olmuş, yazılmış çizilmiş olmasına karşın, hâlâ gündemini koruyan, Türkiye'nin bir gerçeği. En azından belli bölgelerde hâlâ kanayan bir yara. Böyle bir konuyu yazmaya çalışmanız iyi, güzel, ancak yaptığınız gibi klasik bir anlatım biçimiyle olmamalıydı bana göre. Çünkü var olanı yeniden ele alıyorsanız, ki sizin öykünüz açısından bu yalnızca seçilen konu bakımından değil, anlatımınız, diliniz vb. için de geçerli, yeni bir inşa işine girişmişsiniz demektir. Bunun gereklerini her bakımdan yapmalıydınız. Yeni bir şey söylemeliydiniz, bizim bilmediğimiz ya da bilip sizin anlattığınız gibi okumadığımız. Bunun dışında diliniz genellikle temiz, ancak kimi yerde "de" bağlacını gereksiz kullanmışsınız. Kimi yerdeyse, "de" bağlacını bitişik yazmışsınız. Özellikle öykünün giriş paragrafını dikkatle okuyun, söylediğim hatalarınızı göreceksiniz. Anlatımdaki kolaylığınız göz dolduracak ölçüde. Dünya ve Türk edebiyatından çağdaş yazarları okuyun.

Hanife Benzer: "Nazım'ın Gözleriyle Buluşan Mavilik" epey düşündürdü beni. Buluşunuz güzel, ancak bunu yeterince sözcüklere dökememişsiniz. Sanki anlattığınız her şey biraz havada kalıyor. Ama iyi bir okur olduğunuzu, daha iyi öyküler yazabileceğinizi belli ediyorsunuz. Diliniz temiz, düzgün ve okuru sarıp sarmalayan bir anlatımınız var. Bulunduğunuz seviyenin rahatlıkla üstüne çıkabilirsiniz, yapmanız gereken, daha çok okumak, öykünün örgüsü konusunda daha fazla çaba harcamak ve kurguya gerekli önemi vermenizdir.

Hatice Tekin: Öykünüzdeki "ben" anlatıcıyı başarılı bulduğumu öncelikle söylemeliyim. Üstelik "Bir Gazete Haberi" hatasız dilbilgisiyle de dikkat çekici, bana gelen öyküler arasında. Ancak öykünün kimi yerinde artık pek de kullanılmayan sözcükler kullanıyorsunuz, örneğin, "lâkin". Bu sözcüklerin öykü içinde bir amaca hizmet ettiğini düşünüyorsanız ya da seçiminiz buysa, sizi eleştirme hakkım yok elbette; öykünün bütünü açısından değerlendirdiğimde pek de seçimmiş gibi gelmedi bana. Bir intihar olayı üstünden gelişen öyküde her şey yerli yerinde diyebilirim, ancak yan karakterlerin çokluğu ve ben anlatıcının onları anlatırken hangi amaca hizmet ettiğini anladığımı söyleyemem. Karakterlerin birer birer kısaca anlatılması, üstelik öykü içinde daha önemli rolleri olabilecekken, kravatının, ceketinin renginin üstünde durulması öyküyü zayıflatmış. Bütün bunlara karşın öykünün finali etkileyici. Çağdaş öykünün yazınsal gücünden yararlandığınız belli. Umarım yazmayı sürdürürsünüz.

Hülya Çeltekoğlu: "Klik!"in iyi bir başlangıca sahip olduğu kanısında değilim, ama öykü ilerledikçe hem ilginçleşiyor hem de başlangıçtaki gereksizce sözü uzatmaktan kurtuluyor. Dilin düzgün kullanılması, ilerledikçe aksamayan ritmi, öykünün omurgasını oluşturan masal-gerçek ikilemi öyküyü bir çırpıda okutuyor. Öykünüzü zevkle okudum, iyi kurgulanmış, iyi kotarılmış bir öykü. Gönderilen öyküler arasında parıltısı öne çıkan öykülerden biri. Ancak size bir önerim var: Dili yalnızca bir araç olarak değil, bir amaç olarak da görürseniz çok daha güzel öyküler yazabilirsiniz. Sözcüğün güzelliğini önemseyin, söylenen şeyi görün, derim, size çok yararı dokunacak.

İsmail Coşkun: "İsimsiz" noktalama işaretleri kullanılmadan yazılmış. Öyküyü oluşturan en önemli malzeme dil olduğu için, ki bütün yazınsal metinlerin en önemli malzemesidir, beni heyecanlandırdı. Yeni yazmaya başlayan ya da yazdıklarını yeni gün yüzüne çıkaran birinin böyle zorlu metinler yazmaya çalışması kayda değerdir. Elbette böylesi zorlu metinler yazarın önüne aşması gereken engeller de çıkarır. Bu noktada "İsimsiz" için şunları söyleyebilirim: Şatafatlı, parlak, gerçek, ama yine de doğrudan doğruya bir öykü değil. Çünkü bir metnin öykü olup olmadığını belirleyen bildik ölçütlerden başka, bana göre en önemlisi, taşıdığı öğeleri nasıl düzenlendiği ve ne gibi bir işlevinin olduğudur. Edebi metin yaratıcıdır, sanattır. "İsimsiz"i bir kez daha gözden geçirmenizi isterim.

M. Bülent Bingöl: "Tavan Resmi" kurgusal bakımdan güçlü; dili düzgün, temiz. Ancak kimi benzetmeleriniz yerine oturmamış gibi. Örneğin; "'Ben evin badanasından, boyasından memnunum,' dedimse de elimden anahtarları öyle bir kaptı ki kendimi kadınlar hamamında çırıl çıplak (bitişik yazılmalıydı) duruyormuş gibi hissettim." Elinden anahtarın alınmasıyla kendini kadınlar hamamında çırılçıplak hissetmenin arasında bir ilişki kuramadım. Anlatıcının kendini çırılçıplak hissetmesi öykünün bütünlüğü içinde bir yere oturuyor, bence kadınlar hamamı fazladan söylenmiş. Buna hakkınız var, seçim sizin, ama öykünün anlamsal dokusunu zedeleyecek gereksiz sözcüklerden kaçınmak gerekir. Öykünüzün işleyişi, mantığı, yapısı vs. neyi gerektiriyorsa ona göre hareket etmelisiniz. Çünkü bazen fazladan sözcüklere, benzetmelere de gereksinim duyulur, öykü istedikçe.

Muharrem Kesova: Nesneleri konuşturmanız başlı başına öykünüzü ilginç kılıyor. Anlamı dağıtmadan uzun tümceler kurmanız da sevindirici. Daha yolun başındaysanız, bu yeteneklerinizi geliştirebilirsiniz. Yer yer fazlaca şairane tümcelere rastladım, bundan kaçınmanızı öneririm. Anlatımdaki rahatlığınızı, ilginç buluşlarınızı bu tür ucuzluklarla gölgelemeyin. Sonuç olarak "Saya", kimi kusurlarına karşın, iyi bir öykü. Üstünde biraz daha çalışırsanız yayımlanabilir.

Nur Bilimer: Öykünüzde ayrıntıların öne çıkması ve onları anlatma biçiminizle belli bir olgunluğu yakalamışsınız. Ağırbaşlı bir anlatımınız var. Bunlar önemli özellikler. Ancak yazdığınız konunun değeri yazmak istediğinizden başka yerde olmalıydı; bu şu demek: yazmak istediğiniz konu ne

Renan Uzer: "Eyüp'te Bir İkindi Vakti" güzel benzetmeleriyle okuma hazzı veren bir öykü. Buna karşın, dilinde kimi sorunlar var. Gözünüzden kaçan kimi örnekler vermek istiyorum: İlki, dönüp, bağırıp, oturup gibi sözcüklerden sonra, çok gerekmedikçe, virgül kullanmanız beni metinden uzaklaştırdı. Daha da önemlisi ve ikicisi, dilinizin kulak tırmalayan ritmidir. Tümceler üstünde daha iyi düşünmelisiniz. Kullandığınız sözcükleri düşünüp taşınıp kullanmalısınız. Kısa öyküde bir "da" sözcüğünü bile fazla kullanmışsanız, o sözcük ya da bağlaç öyküyü olumsuz etkiler. Öykünüzü yeniden okuyun, söylediklerime hak vereceksiniz.

olursa olsun, hangi konuyu seçerseniz seçin, bilinen şeyleri istemeden, başka şeyler arayın. Özgünlüğünüz başat olmalı. Bilindik anlatım biçimleriyle aranızda mesafe olmalı.

Sinan Özdemir: "Bir Dizelik Aşkın Getirdikleri" bir monolog. Türkçesi, söyleni; bir durum öyküsü. Kendi kendine söylenen anlatıcı yaşadığı çelişkiyi bir gerilime dönüştürmüş olsaydı, iyi bir öykü olabilirdi "Bir Dizelik Aşkın Getirdikleri". Balzac'ın yazdıklarına göndermede bulunması da bir çıkış noktası olabilirdi belki.

Suzan Bilgen Özgün: Zaman'la oynaması ve anlatım biçimlerini çeşitlendirmesiyle dikkat çekici "Deden Duymasın". İyi düşünülmüş, iyi kurgulanmış; kendine özgü bir ayrıksılığı var. Ancak böylesine yoğun bir metin yazılırken tümceler üstünde tek tek düşünülmeli. Örneğin, "Ağzım kupkuru" dedikten sonra, "'susadım' diyorum kendi kendime" demeniz fazlalık belki. "Susadım" demeniz yeterliydi. Bu örneği, öykünüzün gücünü, etkisini zayıflatan başka fazlalıklar da olduğu için veriyorum. Yanılmadığımı düşünüyorsanız, bir kez gözden geçirin öykünüzü.

Süleyman Merdoğlu: "Babasının Oğlu" sanki biraz aceleyle kaleme alınmış. Kimi yerlerde "birgün" bitişik yazılmışken, kimi yerde ayrı yazılmış. "Da" ve "de" ekleri ve bağlaçlarında da aynı kararsızlık ve yanlışlık var. Burada tek tek sıralamak istemem ama öykünüzde bu tür hatalar çok. Bir gençlik sevdasını anlatıyorsunuz, ancak sürekli anlatmanız asıl anlatmak istediğinizi geri plana atıyor. Bana kalırsa, anlatmak istediğiniz asıl konu, anlatıcının yaşadığı çelişkiler, bu çelişkilerin yarattığı trajedi ya da her neyse, onun üstünde yoğunlaşmalıydınız. Yazdıklarınızı tekrar tekrar gözden geçirin, bir köşeye bırakıp unutun, sonra tekrar okuyun, eminim eksikliklerinizin farkına daha kolay varırsınız. Daha iyi öyküler yazarsınız.

Zeynep Alparslan: Öykünüzdeki akıcı biçem ilk olumlu özellik. Öyküdeki gizemi yavaş yavaş okura sezdirmeniz de çok güzel. "Prenses" için fazla bir şey söylemek istemem, çünkü bir öykünün nasıl kurulacağını, yazılacağını belli ki iyi biliyorsunuz. Başka öykülerinizi de gönderin, eminim değerlendirilecektir.

Şenay Eroğlu Ersoy: "Pirinç Yol" atmosfer yaratmada başarılı bir öykü, ama ayrıntıları fazlasıyla anlatmaya meraklı bir anlatıcı var, bu da, kimi yerde öykünün etkisini zayıflatıyor. Örneğin, anlatıcının çay servisi sahnesi... Çaycıyla sohbeti. Bu kadar kısa öyküde bu tür diyalogların neye yaradığını düşünün, öyküye ne kazandırdığını, ne yitirttiğini. Öykünün asıl sorunu, meselesi üstünde durmalıydınız daha çok. Bunun üstünde düşünün. Belki bir fikir birliğine varabiliriz. Diliniz temiz, düzgün.

Ceyhun Çakar: Dile daha çok özen göstermeliydiniz. Kimi tümcelerinizdeki anlatım bozukluğu öyküyü okumayı zorlaştırıyor. Örneğin, "Yıllar sonra Haydar Usta karısından iki yıl sonra ölmek üzereyken; Osman kendisine yaptıklarının acısını kızından çıkaracağını söylüyor ve bu ona keyif veriyordu, tümcesindeki gibi. Bunun dışında, noktalama işaretlerini de yerli yerinde kullanmaya özen gösterin, gereksiz yere noktalı virgül, virgül kullanmayın. Ama bütün bunlara karşın, fotoğrafı iyi okuyup ilginç bir kurguyla bütünleştirmeniz övgüye değer.

Tolga Binbay: "Cam Yanıkları" baştan sona diyaloglar üstüne kurulmuş; dili temiz. Doğrusu, diyalogların sahiciliği, kullanılan dilin de bu sahicilikle örtüşmesi öyküyü tamamlamışsa da, parıltısı eksik sanki. Şu soruları sorabilirsiniz kendinize: Fotoğrafı iyi okudum mu? Fotoğraf üstünden kurguladığım öykü anlattıklarıyla yeterince etkileyici mi? Seçtiğim konunun art alanında ne var ve ben bunu öyküye yansıttım mı? Sezdirdiklerim var mı, yoksa yalnızca diyaloglar yoluyla anlatıyor muyum? Öykünüz yayımlanabilir kıvamda, yalnızca benim parıltı dediğim, sizin belki de farklı tanımlayacağınız eksikliği fark etmeniz için yukardaki soruları kendinize sormanızı öneriyorum.

Can Kolukısa: "Bakkalın Oğlu" rahat okunabilen, akıcı, dili düzgün bir öykü. Ama sizin öyküdeki malzemeyi yeterince iyi kullanmadığınız kanısındayım. Dile özen göstermeniz –şunu söylemeliyim: noktalama işaretlerinde eksiğiniz var– başlı başına sevindirici, ama şunu sormak gerek: Neyi nasıl anlatıyor "Bakkalın Oğlu"? Bir metni edebi yapan nedir? Öykü yalnızca bir olayı, bir durumu doğru, düzgün tümcelerle anlatmak mıdır? Öykü yazma yöntemlerini, bir metni öykü yapan özellikleri, ilkeleri, vb. iyi analiz ederseniz iyi öyküler yazabilirsiniz. □

MEKTUP

Çok daha keyifli bir dergi

Yayına başladığınız günden beri derginizi büyük bir ilgiyle okuyorum. *Adam Öykü*'nün soluğunu ararken ondan çok daha keyifli bir dergiyle karşılaşmış olmak beni mutlu etti. Piyasadaki edebiyat dergisi enflasyonunun içinde kapağı, konuları ve öyküleriyle biz yazmaya gönül vermişleri yüreklendiriyor. Bizler sizlerle yol alıyoruz. İyi ki varsınız.

Esra Odman

Öykü yarışmasına katılmak için sabırsızlanıyorum

Derginizden yeni haberim oldu umarum geç kalmamışımdır. Dördüncü sayısı şu anda elimde ve ben öykü yarışmanıza katılmak için sabırsızlanıyorum, bizimle bu denli eğitici ve öğretici olanları paylaştığınız için Notos Kitap ailesine teşekkür ediyorum.

Çınar Kandak

Derginizde yayımlanma şansı...

Notos Öykü'nün ilk sayısından beri hayatıma yenilik kattığını söyleyebilirim. Ayrıca Notos Kitap çalışmanıza da başarılar diliyorum. Bizi güzel kitaplarla tanıştıracağınızdan eminim.
Genç yazarlara değer vermeniz beni ayrıca heyecanlandırıyor. "Bu fotoğrafın öyküsünü yazar mısınız?" bölümü dışında, daha önce öyküsü herhangi bir yerde yayımlanmamış birinin gönderdiği öyküler de değerlendiriliyor mu? Bağımsız olarak gönderilmiş bir öykünün derginizde yayımlanma şansı var mı? Yoksa bu tip çalışmalar sadece Genç Notos Öykü projesi için mi kullanılacak? Sormak istediklerim bunlardı.

Gencay Doyran

NotosÖykü'nün sayfaları, "Fotoğraf öyküsü" dışında da gönderilmiş her türlü öyküye açık. Bu konuda hiçbir engel yok. Dergimizin bürosunda, kimin gönderdiğine de hiç mi hiç bakılmaz. Yeter ki, yayımlanmaya değer, nitelikli, güzel öyküler olsun.

Fotoğraf için yazdığım öykü ekte

AdamÖykü'de basılan ilk öykümün ardından, ben yeni oykulere, siz yeni dergilere yol aldınız. Ne mutlu ki, sizin yolunuz tüm öyküseverlere yepyeni bir heyecan ve mutluluk veren *NotosÖykü*'den geçti. Yolunuz öyküsever nice insanlar için ufuk teşkil ediyor. Bu insanlardan biri olarak size teşekkürlerimi sunmak isterim; bize çok emeğiniz geçiyor. Sağ olun.. Üçüncü sayınızdaki fotoğraf için yazdığım öyküyü ekte iletiyorum. Güzel bir okuma olması dilegiyle.

Bahar Akpınar

Her hususta yardıma hazırım

Derginizi dikkatle ve zevkle takip ediyor, çalışmalarınızda başarılar diliyorum, tavsiyenize de teşekkürlerimi iletiyorum. Bunun yanı sıra size kendi yazılarımı yayınladığım blog'un adresini de veriyorum, vaktiniz olur da bir göz atarsanız oldukça mutlu olacağıma emin olabilirsiniz, yayın felsefeniz doğrultusunda, her hususta yardımda bulunmaya hazır olduğumu bilmenizi isterim çünkü ülkemizde böyle yayınlarla sık sık karşılaşmakta güçlük çekilmekte...
http://hoydorerenokin.blogspot.com

Eren Akın

"İçindekiler"de adımın olup olmadığı...

Korkarım, *NotosÖykü*'yü alınca ilk baktığım sayfalar, öyküsünü yazmamızı beklediğiniz fotoğrafın bulunduğu sayfalar. Sonra gönderilen öykülerle ilgili yorumlarınızı okuyorum. En büyük beklentim, "İçindekiler"de adımın olup olmadığı, öykümün yayımlanıp yayımlanmadığı. Öykü ve denemelerimi yayımlama keyfini yaşıyorum. Ama salt öykü içerikli *NotosÖykü*'nün öykücülerinden biri olabilmek benim için çok önemli. Ben de 2007 Ümit Kaftancıoğlu Öykü Yarışması'nda 'mansiyon' ile ödüllendirilmiş olmanın sevincini sizlerle paylaşmak istiyorum. Üçüncü sayınızdaki fotoğrafın öyküsünü –erken mi oldu bilmiyorum– dosyada sunuyorum.

Halit Payza

Sayın Halit Payza,
Siz aramıza *AdamÖykü*'de katılmış gibisiniz. Bizden birisiniz yani. Bu vesileyle şunu söylemek isteriz: Öykülerinizi biz de öteden beri gelen bir dostun öykülerini okur gibi okuyoruz. Ama *NotosÖykü*'de daha yayımlayamadık. Titizlikle okuyoruz, hemen her sayıda gündemimizdesiniz, ama bugüne dek gönderdiklerinizi tam uygun bulamadık. Bunu da bizim yansızlığımıza, nesnelliğimize verin. Zaman zaman okurlarımız da soruyor ya, Kimden gelirse gelsin, yayımlanma şansı var mı? diye, bu yazışma buna da sağlam bir yanıt olabilir.

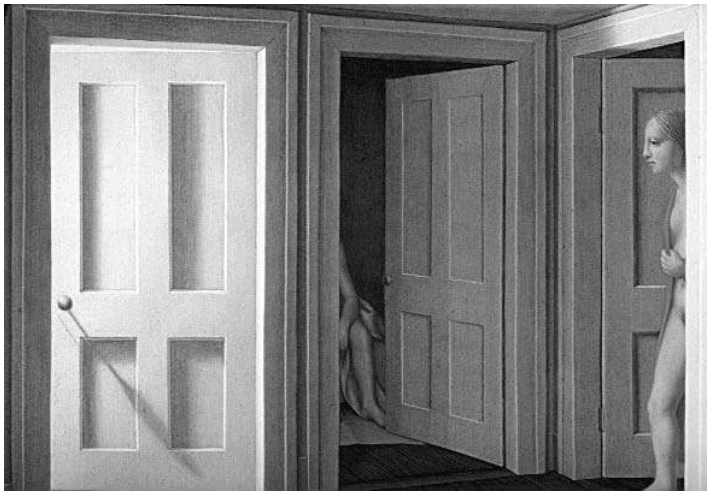
Mitos Boyut Yayınları

Dramatik Yazarlık ve Oyunculuk sınavlarına hazırlık kurs kayıtlarına başlamıştır.

Ayrıntılı bilgi için

www.mitosboyut.net

Bu resmin öyküsünü yazar mısınız?

George Tooker, 1953

NotosÖykü'den genç yazarlara çağrı.

Öykü yazma tutkunuzu yönlendirebileceğiniz bir alan, kendinizi dışavurabileceğiniz bir zemin bulamıyor, yazdıklarınızı nasıl değerlendireceğinize karar veremiyorsanız, **NotosÖykü** sizin için uygun bir yol açıyor.

NotosÖykü'nün her sayısında duyurulan bir konuda yazılan öykülerin değerlendirmesi sonunda seçilen bir öykü, dergideki öteki öykülerle birlikte yayımlanıyor.

Genç yazarlar bunu bir yarışma olarak düşünebilir, ama öteki öykücülerle değil, her genç yazarın kendiyle yarışması. İlgi ne çok olursa, seçilen öykü de o denli güzel olur.

Bu sayıdaki konumuz bir resmin taşıdığı anlamlar.

Yukarıdaki resimden çıkarak yazılıp bize gönderilenlerin değerlendirilmesinden sonra seçilen öykü, **NotosÖykü**'nün Ekim-Kasım 2007, 6. sayısında yayımlanacak.

Resmin derinliğine ne denli yaklaşılırsa, yazılacak öykü o denli başarılı olur.

Her ânın, her fotoğrafın ya da resmin öyküsü yazılabilir. Konumuz bir resmin anlattıklarıysa, önce verilmiş bir andan çıkılacak, ama öykülerin başarısı, o ânı sonra kurmacaya dönüştürme ustalığına bağlı olacaktır.

Katılımcıların göz önünde tutması gereken ilkeler

1. Öyküler, editor@notoskitap.com e-posta adresine ya da 0212 252 38 05 numaralı faksa, Bu fotoğrafın öyküsünü yazar mısınız? başlığıyla gönderilmelidir.
2. Yazılacak öyküler 400-900 sözcük arasında olmalıdır.
3. Öykülerin son gönderilme tarihi 1 Eylül 2007'dir.
4. Katılımcılar gerçek adlarını kullanmalıdır.

- Yayımlanmak için seçilen öykünün yazarı 1 yıllık **NotosÖykü** aboneliği kazanır.
- Gerekli görüldüğünde, yayımlanmak için seçilen öykülerin sayısı çoğaltılır.

Abone armağanı,
E. Hemingway, J. L. Borges, Nezihe Meriç ve Ferit Edgü'den dört adet *Bir Öykü*.

Ad .....

Soyad .....

Adres .....

.....

Semt ..... İlçe .....

Şehir .....

Posta kodu .....

Telefon ..... E-posta .....

Abonelik tercihi ❑ 1 yıllık (altı sayı) abonelik 45 YTL ❑ 2 yıllık (on iki sayı) abonelik 80 YTL

Yurtdışı 1 yıllık 40 € – 2 yıllık 75 €

Ödeme tercihi

❑ Havale/EFT
Garanti Bankası
Semih Gümüş
068-6612006 numaralı hesaba
abonelik ücretini yatırabilirsiniz.

❑ Posta Çeki
5287565 numaralı hesaba
abonelik ücretini yatırabilirsiniz.

Başlangıç sayısı ❑

Bu formun aslını ya da örneğini doldurup 0212 252 38 05 numaralı faksa gönderiniz.

NOTOS ÖYKÜ